

revista arhivelor

ANUL XLIX

VOL. XXXIV

Nr.

24
3

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Revista Arhivelor

ANUL XLIX

VOL. XXXIV

Nr. 3

BUCUREȘTI

1972

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>

COMITETUL DE REDACȚIE

Vasile ARIMIA, Florea BOERAȘ, Ioana BURLACU, Ștefan HURMUZACHE redactor șef, Dumitru IVĂNESCU, Ion MĂRCUȘ, Maria PÎRVULESCU, Ioan PUȘCAȘ, Ion RANCA, Maria SOVEJA, Gheorghe UNGUREANU.

Redactor : Ioana BURLACU

Secretar de redacție : Mioara TUDORICĂ

Coperta : Valentina BOROȘ

PROBLEME ACTUALE ALE ACTIVITĂȚII ARHIVISTICE

GH. TITILEANU

În programul partidului și statului de dezvoltare economică și socială a patriei, de făurire a civilizației socialiste, între factorii calitativi, știința ocupă un loc de frunte. Atenția acordată creșterii rolului științei în producția materială și transformării ei într-o forță de producție, numărările referiri la sarcinile diferitelor organisme și instituții, care concură la pregătirea ideologică, instruirea și educarea oamenilor arată că partidul se interesează în cel mai înalt grad de organizarea activității științifice, de calitatea rezultatelor cercetării științifice și a creației literar-artistice puse în slujba îmbogățirii vieții materiale și spirituale a poporului nostru.

Stadiul actual de dezvoltare a societății noastre, cerințele mereu crescînde ale administrației de stat, orientarea fermă dată cercetării științifice, necesitățile activității cultural-educative și ale muncii practice au impus o nouă legislație cu privire la păstrarea și folosirea documentelor — parte integrantă a tezaurului spiritual al poporului român, sursa cea mai autentică a cunoașterii și scrierii istoriei patriei.

Această reglementare s-a realizat prin Decretul nr. 472/1971 care corespunde nevoilor actuale și de perspectivă ale activității arhivistice și care se înscrie între măsurile luate de conducerea de partid și de stat pentru ocrotirea valorilor materiale și spirituale ale societății noastre.

Noul decret care prin crearea Fondului Arhivistic Național asigură un cadru mai adecvat pentru desfășurarea activității legate de evidența, păstrarea și folosirea documentelor aduce o serie de reglementări noi față de vechea legislație arhivistică și stabilește răspunderi concrete pentru toți factorii care conlucrează în domeniul muncii arhivistice. Stabilind principiile de bază ale activității arhivistice în toate laturile ei, trasînd liniile directoare ale desfășurării acestei activități noul act normativ constituie un instrument de cea mai mare însemnătate pentru îmbunătățirea continuă a muncii de arhivă în țara noastră, reprezintă un aport original și totodată o însumare și o ridicare pe o treaptă superioară a celor mai valoroase tradiții ale arhivisticii românești. El ridică noi obiective și pentru Arhivele Statului.

Cu precădere în ultimul sfert de veac, cînd statul nostru socialist a acordat și acordă toată atenția și considerația sectorului documentar-informativ, Arhivele au deschis un larg cîmp de investigație pentru cercetarea științifică și munca cultural-educativă. Numeroasele și variatele studii și sinteze istorice apărute în acest timp, care au avut darul să trateze și să elucideze, în lumina materialului istoric, principalele evenimente și perioade ale istoriei patriei, se bazează pe o largă documentație de arhivă, diversă și inedită.

Tratarea istoriei contemporane, a proceselor și transformărilor social-istorice ale ultimelor trei decenii, care au schimbat din temelii fața României antebelice, precum și intensificarea muncii cultural-educative, necesită la ora actuală, și vor necesita în viitor, o sursă documentară și mai bogată, bine organizată și corespunzător păstrată și conservată.

De aceea în complexitatea preocupărilor instituției noastre munca de îndrumare și control a activității arhivistice desfășurată de organizațiile socialiste centrale și locale ocupă un loc important. Ea se desfășoară pe temeiul că principala cale de îmbogățire a bazei documentare a științei românești o constituie depunerea la Direcția generală a Arhivelor Statului și a filialelor sale, a arhivelor, cu valoare documentar-științifică, permanentă, create de aceste organizații în cursul activității lor.

Pe această linie Direcția generală a Arhivelor Statului și-a orientat activitatea în primul rînd, spre organizațiile socialiste cu rol preponderant în viața economică, socială și culturală a țării. O atenție deosebită s-a acordat aplicării noii legislații care stabilește reguli precise cu privire la organizarea muncii de arhivă, reglementează evidența documentelor inclusiv înregistrarea, stabilește instrumentele acestei evidențe, modul cum se face selecționarea documentelor și obligativitatea creării condițiilor corespunzătoare conservării lor, cu scopul de a asigura în cele din urmă depunerea fondurilor sau a fragmentelor de fonduri de păstrare permanentă de la organizațiile socialiste centrale și locale în depozitele Arhivelor Statului.

Ca urmare a activității Direcției generale a Arhivelor Statului și a filialelor județene, a măsurilor luate de conducerile instituțiilor și întreprinderilor și a sprijinului dat de organele de partid centrale și locale marea majoritate a organizațiilor socialiste păstrează corespunzător cerințelor însemnate cantități de arhivă, care vor completa cu date prețioase, inedite, informația istorică cunoscută.

Citeva obiective importante rețin atenția activității arhivistice de viitor în acest domeniu.

Mai întîi organele centrale ale Direcției generale a Arhivelor Statului și filialele județene au datoria de a urmări preluarea fondurilor de păstrare permanentă astfel încît operația să se poată face la termenele stabilite în planurile de preluări elaborate cu inventare arhivistice conforme actelor normative. Se are în vedere, aici în mod deosebit, însemnatele cantități de materiale documente păstrate de instituții administrative, instanțe judecătorești, întreprinderi industriale, comerciale, societăți culturale etc., care evident intrînd în depozitele Arhivelor Statului vor putea fi introduse de îndată în circuitul științific.

În al doilea rînd trebuie să se acționeze cu fermitate pentru cunoașterea și însușirea legislației arhivistice și pe această bază pentru constituirea în mod corect a arhivelor curente.

Examinarea situației arhivelor de la organizațiile socialiste arată că mai sînt încă unele documente neordonate, neinventariate și neselectate precum și cazuri de instituții centrale și locale care nu constituie arhiva conform principiilor și normelor arhivistice consacrate, continuă să păstreze materialele arhivistice în subsoluri insalubre. Este știut că într-o serie de ramuri de activitate ca urmare a reorganizării impuse de dezvoltarea vieții noastre sociale au existat greutăți, în ceea ce privește aplicarea vechilor nomenclatoare și indicatoare cu termene de păstrare precum și în actualizarea lor. Întrucît s-a constatat că majoritatea deficiențelor se datorează faptului că factorii de răspundere din unele instituții și întreprinderi nu acordă atenție prevederilor legislației relative la munca de arhivă revine organelor D.G.A.S. să dovedească mai multă exigență pe linia respectării prevederilor noului decret privind Fondul Arhivistic Național care organizează activitatea arhivistică în raport de cerințele actuale ale progresului tehnico-științific și impune o mare responsabilitate în munca de arhivă. Totodată, Arhivele Statului trebuie să sprijine concret organizațiile socialiste pe de o parte pentru îmbunătățirea nomenclatoarelor și indicatoarelor de termene de păstrare, analizînd în mod special categoriile de materiale ce urmează să se păstreze permanent, iar pe de altă parte pentru asigurarea unei juste selecționări a documentelor, dînd posibilitatea comisiilor care se ocupă cu această operație să elimine maculatura, asigurînd astfel condiții mai bune pentru cele de păstrare permanente.

Pentru obținerea unor rezultate mai bune în această activitate problema personalului arhivelor de la instituții și întreprinderi trebuie să se situeze între cele dintîi preocupări ale conducerilor acestora. Între condițiile principale menționăm necesitatea încadrării unui personal cu o pregătire corespunzătoare cu cerințele mereu crescînde în toate sectoarele de activitate și cu mai multă stabilitate. Este de la sine înțeles că asigurarea pregătirii de specialitate a arhivelor este o preocupare dintre cele mai importante ale Arhivelor Statului. În acest scop în afara pregătirii pe care o vor face arhiviștii din organele de îndrumare ale Direcției generale a Arhivelor Statului vor trebui organizate cursuri de perfecționare profesională cu o tematică orientată mai ales spre însușirea și aplicarea corectă a normelor arhivistice referitoare la constituirea arhivei, ordonarea, inventarierea și selecționarea materialelor documentare.

În al treilea rînd încă de pe acum perspectivele activității arhivistice din țara noastră, care presupune accentuarea corelării muncii arhiviștilor din Arhivele Statului cu aceea a arhiviștilor și arhivarilor de la principalele organizații socialiste centrale și locale, relevă necesitatea alcătuirii în anii următori a unei evidențe care să permită urmărirea dinamicii prelucrării documentelor.

Această evidență realizată la nivelul filialelor și a Direcției generale va oferi instituției noastre un contact nemijlocit cu realitatea.

În sfera de preocupări pe linia îndrumării și controlului vor trebui cuprinse în viitor și arhivele literaturii și artei, arhivele tehnice, foto și fono care în totalitatea lor constituie surse documentare intens solicitate.

Se știe că datorită condițiilor materiale deosebit de bune puse la dispoziție în anii construcției socialiste, alături de munca pentru organizarea continuă, metodică a materialului arhivistic, făcută cu scopul de a facilita cercetarea acestui izvor istoric de prim ordin, Arhivele Statului desfășoară și o amplă activitate științifică proprie.

Folosirea documentelor sub diverse forme, constituie în prezent și în anii următori, principala caracteristică a activității Arhivelor Statului. Față de preocupările de pînă acum menite să asigure baza documentară a cercetării științifice prin lucrarea fondurilor de arhivă din depozitele sale și prin publicarea unor instrumente de lucru care se adresează în genere istoricului, Arhivele Statului adoptă noi opțiuni de ordin științific.

Cercetările sînt orientate spre alcătuirea unui corpus de documente privind istoria economiei naționale a României, a unor cataloage, îndrumătoare în arhive și inventare de mare importanță pentru cercetătorul aplecat asupra problemelor mai puțin elucidate de istoriografia noastră.

Aflarea adevărului istoric se poate face numai pe baza studiului exhaustiv al fenomenelor istorice în toată complexitatea lor.

Necesitatea de a lumina unele aspecte esențiale ale vieții economice de pe teritoriul patriei noastre a impus elaborarea unui Corpus de documente de istorie economică, instrument de lucru indispensabil pentru cercetarea științifică nu numai în domeniul istoriei economice ci și al celei politice, sociologice, de istorie a mișcării muncitorești etc. Relevarea celor mai importante aspecte ale descompunerii feudalismului pe teritoriul nostru, ale dezvoltării capitalismului, ale pătrunderii și ponderii capitalului străin în diverse ramuri, problemele politicii economice a statului, structura de clasă sînt de o importanță deosebită. În acest sens colective de arhiviști din unitățile Arhivelor Statului au fost antrenate într-o largă acțiune de depistare de noi surse arhivistice care vin în sprijinul lămuririi unor aspecte economice și social-politice din trecutul patriei noastre. Au fost elaborate deja aflîndu-se în stadiul de machetă lucrările: „Catagrafia Țării Românești — județul Mușcel 1837—1838” (2 volume), „Orașe și țiguri în Moldova (1774—1860)” (2 volume), „Conscripția urbarială din Transilvania 1819—1820” (3 volume), „Documente economice județul Bacău 1828—1833” (1 volum), „Industria României 1878—1900” (2 volume).

Fără îndoială corpusul de documente economice, lucrare de mari proporții pentru elaborarea căreia instituția noastră este angajată ridică în fața arhiviștilor sarcini deosebite privind organizarea întregii activități arhivistice de selecționare a celor mai valoroase și mai semnificative documente pentru asigurarea conținutului lor științific și ideologic.

Eforturile Arhivelor Statului în cursul anilor 1972—1975 se vor îndrepta în cadrul acestei acțiuni, spre publicarea volumelor amintite și întocmirea altora cu o tematică bogată din care menționăm spre exemplu industria extractivă în secolele XVIII—XIX, breslele în Transilvania, gospodăria moșierească în secolele XVIII—XIX, relațiile comer-

cială între țările române în secolul XVIII și prima jumătate a secolului XIX.

Realitatea ține să confirme că dezvoltând activitatea de cercetare Arhivele Statului trec susținut la editarea cataloagelor, îndrumătoarelor și inventarelor. Ne gândim în acest sens la realizarea planului de publicații pe anii 1972—1975 din care reținem atenția pentru început cu Catalogul documentelor din Țara Românească volumul II (1601—1625), Catalogul documentelor din Moldova volumul V (1701—1720), Îndrumătorul în Arhivele Centrale partea a II-a a volumului I și apoi volumul al II-lea, Îndrumătorul în Arhivele filialelor Hunedoara și Rîmnicul Vilcea ș.a.

În lumina sarcinilor ce revin presei din importantele măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice și cultural-educative „Revista Arhivelor” va acorda în paginile sale o atenție deosebită tematicii social-politice și de orientare și analiză a activității arhivistice. În viitor studiile și comunicările vor contribui într-o măsură mai mare la lămurirea acelor aspecte insuficient clarificate în știința arhivistică românească și vor participa la educarea în spiritul ideologiei marxist-leniniste a cetățenilor patriei prin valorificarea moștenirii culturale.

O imagine veridică a istoriei poporului nostru presupune studiul surselor de informare nu numai a celor interne ci și a documentelor externe întrucât istoria țării noastre nu poate fi privită izolat și ruptă de istoria altor țări vecine sau mai îndepărtate.

Această necesitate a determinat, după cum este cunoscut, D.G.A.S. să întreprindă o amplă acțiune de depistare, în arhivele de peste hotare, a documentelor referitoare la țara noastră. Acțiunea, mijloc important de completare a bazei documentare, s-a extins an de an odată cu creșterea numărului statelor cu care avem în acordurile culturale prevederi referitoare la cercetarea arhivelor. Cercetările întreprinse pînă la sfîrșitul anului 1971 s-au concretizat în identificarea și aducerea unui număr de peste 800 000 de cadre microfilm.

Potrivit sarcinilor instituției noastre de a asigura o bază de documentare cît mai completă, activitatea peste hotare a delegațiilor de arhiviști se va desfășura în anii următori pe principiul lărgirii investigației în depozitele arhivelor de stat ale altor deținători — biblioteci, muzee și al epuizării fondurilor și colecțiilor arhivistice cercetate anterior.

Desigur documentele aduse sub formă de microfilm sau xerografii, foarte variate ca problematică, epocă și arie geografică, solicită pe măsura creșterii numărului lor, eforturi sporite arhiviștilor care lucrează la conservarea, evidența, prelucrarea și introducerea lor în circuitul științific. Pentru realizarea unei eficiențe ridicate în acest domeniu de activitate, revederea metodelor de inventariere, elaborarea normelor privind evidența microfilmelor, a normelor tehnice referitoare la conservarea, depozitarea, tratarea microfilmelor și acordarea asistenței tehnice se situează între problemele importante ale activității arhivistice.

Sarcini deosebite se pun și pentru Fototeca, recent înființată și care are deja un valoros conținut pentru istoria politică și culturală, cunoașterea unor aspecte din viața și activitatea reprezentanților vieții publice românești sau pentru studii etnografice. Identificarea persoanelor, a evenimentului, inventarierea, păstrarea și restaurarea fotografiilor ca

și îmbogățirea fondului Fototecii prin preluări, achiziții, donații sint tot atâtea preocupări de viitor pentru lărgirea cadrului de folosirea documentelor.

O altă sursă de îmbogățire permanentă a Fondului Arhivistic Național o constituie achizițiile prin donație sau cumpărare. Faptul că, pînă în prezent s-a desfășurat o activitate limitată la colaborarea cu unii deținători de prețioase izvoare istorice, care au înțeles că depozitele noastre sint loc de păstrare sigură a acestora nu este îndeajuns. Experiența ne arată că sint încă documente valoroase păstrate în unele cazuri cu grijă de posesorii lor, dar foarte adesea izvoare din cele mai vechi timpuri nu sint accesibile cercetării, nu pot fi valorificate în interesul științei. Va trebui dat acestui aspect al muncii noastre un caracter mai organizat pentru a atrage colaborarea tuturor posesorilor și prețuitoarelor acestor valori, într-o largă acțiune de punere a lor în slujba științei, și de salvare acolo unde nu sint condițiile de conservare necesare.

Materialele arhivistice însumează un univers de idei și sentimente înalte, puternice. Din ele se îmbogățesc azi și mereu gîndurile și simțirea noastră. Patriotismul, etica înaltă, înflăcărarea, năzuința spre cunoaștere și desăvîrșire a înaintașilor se desprind din aceste izvoare istorice. De aceea avem nenumărate motive de relevare a arhivelor, a documentelor cu un profund conținut educativ, de popularizare a tezaurului arhivistic. Expoziția arhivistică sau comunicările, referatele și conferințele ținute la simpozioane, sesiuni științifice, la radio și televiziune, filme documentare, practica studenților în producție, vizitele elevilor în arhive, volumele de documente sau culegerile de articole adesea editate în colaborare cu alte instituții de cultură pe plan local, articolele publicate în presă au arătat marile posibilități de participare ale Arhivelor Statului și ale slujitorilor lor la manifestările culturale, de instruire și educare a tineretului și a tuturor cetățenilor patriei.

A munci cu pasiune sub îndrumarea partidului în rîndurile educatorilor, a colegilor ce-și desfășoară activitatea în învățămînt, în instituțiile de cultură și artă înseamnă angajarea plenară în realizarea sarcinilor mari și complexe care stau în fața tuturor oamenilor muncii pentru îndeplinirea programului educațional al partidului nostru. De aceea manifestările Arhivelor Statului pe tărîmul culturii de la expoziții și sesiuni științifice și pînă la publicarea de monografii, volume de documente, albume, etc. depășind nivelul actual, trebuie diversificate, înzestrate cu o mare forță de expresie și prin urmare cu o mare înrîurire în educarea omului.

O îndelungată tradiție românească ne îndeamnă la eforturi mereu mai inspirate în domeniul valorificării tezaurului arhivistic. Ele justifică în același timp speranța că opinia publică largă va înțelege tot mai mult utilitatea socială a activității și științei arhivistice.

Arhivele lasă să se desprindă din ele o întreagă activitate politică, economică și socială, cu experiența și știința ei, au o mare importanță practică. Păstrînd în depozite documente valoroase pentru economia națională, Arhivele Statului punîndu-le la îndemîna instituțiilor și întreprinderilor, a organelor de stat interesate și a organizațiilor obștești, pot aduce însemnate economii de forțe de muncă și financiare și pot contribui la accelerarea ritmului cercetărilor și lucrărilor în anumite sec-

toare ale activității economice. Pentru motivele de mai sus organele Direcției generale a Arhivelor Statului și filialele sale vor acorda atenția cuvenită legăturilor lor cu organizațiile socialiste interesate; institute de cercetări, de proiectare, întreprinderi de exploatare a resurselor naturale, de construcții etc.

Dar pentru a asigura spre folosul științei, viața materialelor arhivistice, pentru a le reda viitorului, Arhivele Statului își îndreaptă preocupările spre îmbunătățirea condițiilor de păstrare prin amenajarea și construirea de noi localuri corespunzătoare și găsirea celor mai bune soluții de conservare și de restaurare a documentelor.

Prin grija partidului și statului s-au făcut amenajări importante depozitelor de la filialele Oradea, Deva, Alba Iulia, Baia Mare, Tirgoviște, Brașov, s-au construit localuri noi pentru filialele Argeș, Cluj, Arad, Ploiești și s-au pornit construcțiile pentru filialele Buzău, Vaslui și Craiova. Ele prezintă condiții optime de lucru și de păstrare a materialelor documentare și de aceea unitățile Arhivelor Statului au obligația să folosească cu atenție sporită mijloacele materiale puse la dispoziție pentru protecția materialelor arhivistice.

Totodată s-a extins baza materială a cercetărilor științifice legate de conservarea Fondului Arhivistic Național, dezvoltarea unor noi activități ca microfilmarea în scopul schimburilor și a informării operative a cercetării. În prezent se studiază și se experimentează posibilitatea utilizării mașinilor informaționale în munca arhivistică.

Experimentele efectuate pentru introducerea mașinilor informaționale în scopul documentării operative demonstrează utilitatea acestei acțiuni pentru cercetarea științifică în general și activitatea pe multiple planuri a D.G.A.S., în special. Continuarea lor presupune organizarea în cele mai bune condiții a muncii de prelucrare a datelor, de întocmire a cartelelor de date pentru a veni în întâmpinarea volumului mare de date cerute de computer.

Pentru realizarea unei eficiențe ridicate în domeniul conservării Fondului Arhivistic Național s-a urmărit abordarea acelor teme care duc la stabilirea măsurilor preventive, curative, de combatere a agenților biologici ce au infectat arhivele.

Rezultatele obținute de laboratorul nostru în colaborare cu Institutul de biologie al Academiei R. S. România în domeniul biodeteriorării dau garanția că în viitor cercetările vor rezolva definitiv problema combaterii agenților biologici fungi, bacterii, insecte, etc. Considerăm că în strînsă legătură cu cercetările arătate se impune atenției arhiviștilor executarea evidenței documentele importante degradate pentru a le supune măsurilor de prevenire a extinderii infecției, a le izola și trimite laboratoarelor D.G.A.S. pentru restaurare în baza unui program de urgențe.

Conservarea arhivelor presupune nu numai lupta împotriva agenților biologici ci și împotriva unor factori cum sînt slaba rezistență a hîrtiei la procesul de îmbătrînire și la sursele de zgomot și vibrații. Pentru aceste motive stabilirea unor sortimente de hîrtie de scris și tipărit cu o mare rezistență la îmbătrînire, care să fie folosite la întocmirea documentelor de valoare deosebită sau cu termen de păstrare permanentă și stabilirea mijloacelor de protecție a documentelor împotriva influenței

zgomotelor și vibrațiilor sînt probleme de mare actualitate. Succesele obținute folosind baza materială proprie cît și a altor institute de cercetări în elaborarea unor tehnologii de fabricație a unor sortimente de hîrtie speciale, cu efecte economice apreciabile în viitor, va antrena evident și măsuri pentru reglementarea folosirii selective a hîrtilor la crearea de documente cu termen de păstrare permanent.

Paralel cu aceste activități rămîne ca cercetarea tehnico-științifică a laboratorului nostru să abordeze și să finalizeze în anii următori metodele de conservare a microfilmelor și de întrebuințare a altor mijloace de păstrare a documentelor de valoare deosebită, de mare rezistență la orice agenți distrugători.

După cum se poate observa îmbogățirea conținutului activității arhivistice, parte componentă a cercetărilor teoretice și practice din țara noastră presupune o complexă pregătire profesională.

Deopotrivă arhivist și istoric și nu în puține cazuri filolog, economist, jurist și inginer, lucrătorul din Arhivele Statului trebuie să se pregătească să muncească conform cerințelor privite din unghiul profesionalizării exigente. De aici responsabilitatea cu care este privită specializarea. Creșterea volumului de cunoștințe cu o rată anuală ridicată impune o informare promptă, multilaterală în domeniul specialității. Pentru a reuși ridicarea la nivelul exigențelor impuse de etapa actuală cercurile științifice ale arhiviștilor, care dincolo de împărtășirea experienței arhivistice sau relevarea ineditului cercetărilor istorice sau tehnice, vizează formarea unui cercetător de înalt nivel științific, vor trebui să-și îmbunătățească continuu tematicile orientîndu-le spre o problematică de mare actualitate. Aceeași atenție va trebui dată formelor organizate de pregătire a arhivarilor din Direcția generală a Arhivelor Statului precum și a responsabililor cu munca de arhivă și a arhivarilor de la organizațiile socialiste, știut fiind faptul că modul în care muncesc ei are o mare influență asupra activității arhivistice ulterioare.

Evident se poate desprinde, din ceea ce s-a arătat, că noi arhiviști avem în față orizonturi largi de activitate oă o mare gamă de probleme înscrise în proiecte de muncă preocupă Direcția generală a Arhivelor Statului pentru dezvoltarea activității arhivistice teoretice și practice, sprijinirea cercetărilor științifice din toate domeniile și participarea prin mijloacele de care dispune la realizarea programului partidului de îmbunătățire a activității ideologice și cultural-educative. Ne exprimăm convingerea că eforturile făcute de slujitorii arhivelor în toate domeniile muncii lor, de investigare și interpretare a noului în arhivistica românească va fi dublat de eforturile ca munca lor să aibe un conținut care să poarte pecetea unei diversități multiple și omniprezente.

R É S U M É

L'auteur souligne la multitude des préoccupations de la Direction générale des Archives d'Etat pour le bon déploiement du travail archivistique dans les organisations socialistes et dans les autres organisations pour le respect des prévisions de la nouvelle législation archi.

vistique concernant la création du Fonds Archivistique National, qui établit les principes de base de l'activité archivistique. En même temps l'auteur montre les objectifs de la Direction générale en ce qui concerne le travail sur les matériaux documentaires des institutions et des entreprises, la prise des documents à délai de conservation permanent et l'instruction des archives.

L'auteur relève le fait que l'activité d'utilisation du trésor documentaire constitue à présent et à l'avenir aussi la principale caractéristique de l'activité des Archives d'Etat.

Dans ce sens il présente les éditions de documents, les guides des Archives d'Etat, les catalogues et les inventaires préparés pour l'impression, l'orientation de Revista Arhivelor et l'activité scientifique, culturelle et éducative des archives. Il met en évidence en même temps les actions des Archives d'Etat destinées à compléter le Fonds Archivistique National avec copies des documents des archives étrangères, ainsi que les mesures prises pour le développement de la photothèque et l'acquisition des documents.

L'auteur accorde une place importante au perfectionnement de la qualification professionnelle et au travail de recherches scientifiques déployé aux Archives d'Etat d'une manière indépendante ou en collaboration avec d'autres institutions de recherche dans le but de trouver les meilleures solutions pour la conservation des documents, abstraction faite du support, pour combattre les agents de toute nature qui détériorent les documents, pour la création de certains genres de papier qui résistent au processus de vieillissement etc.

PRÉCIS

The author underlines the complexity of the care of G.D.S.A. for the development of archival work at the socialist organizations and the other organizations for the observance of the new archival legislation concerning the setting up of National Archival Fond that establishes the basic principles of archival activity. At the same time are shown the objects of General Direction as regards the aiming at the progress of record processing in the institutions and state enterprises, the taking over of the records that are for permanent preservation and the guidance of the archive staff.

The author points out that the activity of turning to account the documentary treasury represents now and in the next years the main feature of the activity of the State Archives. In this respect are shown the editions of documents, the guides in the State Archives, the catalogues and inventories that are prepared to be printed, the orientation of Revista Arhivelor and scientific and cultural activity carried on by the archivists — At the same time are reflected the proceedings of the State Archives for the completion of N.A.F. with records brought in as copies from the foreign archives, the steps taken for the development of the photo collection and the record accession.

An important space is allotted by the author to the improvement of the professional grounding and the activity of scientific research activity carried on by the State Archives independently or in cooperation with other research institutes aiming to the finding of the best methods for the preservation of all kinds of records, for the pest control in order to avoid the damage of the documents and the bringing forth of aging-proof sorts of paper a.s.o.

ARHIVELE PARTICULARE

La 21 februarie a.c. redacția „Revistei Arhivelor” a organizat o masă rotundă cu tema: „Arhivele particulare”. Dorind să dezbată un șir de probleme legate de aceste prețioase izvoare istorice pe temeul că cercetarea lor întărită cu izvoarele create de instituțiile de stat nu poate duce decît la lărgirea bazei documentare a istoriei naționale și implicit la îmbogățirea vieții spirituale a unui popor, la găsirea acelor învățăminte care pot servi drept cărămizi solide la construcția viitorului, redacția a întocmit un chestionar* care a fost difuzat invitaților ei: reputați oameni de știință reprezentînd instituții de cultură, pasionați colecționari de documente, proprietari de arhive, arhiviști.

Cuvîntul de gazdă a fost rostit de tov. Gh. Titileanu, directorul general al Direcției generale a Arhivelor Statului care a arătat scopul dezbaterii, anume acela de a găsi împreună cele mai potrivite căi pentru a asigura o păstrare corespunzătoare tuturor documentelor aflate în posesie particulară și modalitățile de valorificare a acestora în folosul în tregului nostru popor.

„Trecutul, din păcate, — sublinia tov. Gh. Titileanu — ne dovedește și cazuri regretabile. Incendiile, apele dezlănțuite, războaiele și alte vicisitudini ale vremurilor, ignoranța au dus la pierderi irecuperabile. Alte ori cu bună știință au fost sustrate patrimoniului național și vîndute străinătății. Cercetări recente întreprinse în arhivele și bibliotecile Franței au seos la iveală modul în care, în trecut, documente de mare valoare au luat acest drum. Prin recentul decret privind Fondul Arhivistice Național legiuitorul a căutat să apere acest patrimoniu de înstrăinare și de pericolul distrugerii. Dar atît nu ajunge. O susținută muncă educativă se impune să se facă din partea tuturor instituțiilor responsabile de păs-

* Chestionarul cerea să se răspundă la 3 întrebări principale: A. Ce se înțelege prin noțiunea de arhive particulare? B. Cum trebuie clasificate arhivele particulare? C. Ce trebuie făcut pentru conservarea și valorificarea colecțiilor arhivistice particulare?

← Primele schimburi de păreri între gazde și invitați.

trarea acestor valori, din partea tuturor celor ce se sînt chemați să contribuie la îmbogățirea tezaurului documentar al patriei și la valorificarea lui pentru dezvoltarea culturii noastre. Și poate că în acest sens o asociație „Amicii Arhivelor” ar avea un rol important. Direcția generală a Arhivelor Statului în scopul popularizării colecțiilor personale preconizează organizarea unei suite de expoziții în cadrul Muzeului său. Începutul s-a făcut. Astăzi în finalul acestei consfătuiri vom inaugura la Muzeul Arhivelor Statului expoziția „Mărturii din colecția „George Buzdugan”. Noi am dori să permanentizăm aceste manifestări. Am dori de asemenea să folosim și alte forme de valorificare a acestor documente, cum ar fi de exemplu, publicarea lor în paginile „Revistei Arhivelor”.

Întrucît tema pusă în discuție este de interes larg Redacția oferă cititorilor ei posibilitatea să cunoscă principalele puncte de vedere exprimate de participanți.

← Deschiderea lucrărilor.

EMANOIL HAGI MOSCU, pensionar, posesor de documente :

Vă rog să-mi permiteți să încep eu, care fără voia mea, cu cei 90 de ani pe care-i am sînt decanul de vîrstă al adunării. Consider că ideea Redacției „Revistei Arhivelor” a fost foarte bună deși cam tîrzie. Am cunoscut din nefericire cazuri cînd documente importante au trecut granița datorită unor indivizi fără conștiință sau cînd persoane fără simțul măsurii au încercat să vîndă scump astfel de valori.

Tema pusă în discuție nu poate fi însă legată decît de sentimentul sacru al iubirii pămîntului acesta. De aceea m-am gîndit ca la prezenta consfătuire să aduc cu mine cîteva documente din cele care mi-au mai rămas în colecția mea. Documente am avut destule, dar cu timpul, gîndindu-mă să nu se irosească, le-am încredințat fie Academiei, fie împreună cu alte bunuri Muzeului Municipal și altor instituții de cultură. Poate că ar prezenta interes pentru dumneavoastră să aduc cu alt prilej listele să vedeți ce am dat.

Între documentele pe care le-am adus cu mine să le vedeți este și actul de la 1736 prin care Rodion Cantacuzino a fost investit cavaler al Sfîntului Mormînt, act însoțit de statutele ordinului. Cred că aceste documente vă dau imaginea lucrurilor importante care se găsesc în arhivele familiale și care merită să fie valorificate.

În urmă cu cîțiva ani mă întîlneam cu alți pasionați colecționari și cercetători ai monumentelor vechi cum sînt profesorul Potra, dr. Vătămanu și vărul meu George Florescu și prezentam scurte comunicări asupra actelor pe care le dețineam. Ar fi bine să se găsească un cadru, organizat în care colecționarii și posesorii de documente să vină, să informeze asupra valorilor pe care le dețin. Sînt convins că toată lumea va înțelege că actele de interes public, chiar dacă sînt în proprietatea diferitelor persoane, devin indirect proprietatea statului.

O piesă rară din arhiva Haghi Moscu. →

ROMEO DRĂGHICI, directorul Muzeului „George Enescu”.

Avînd documente de pe timpul mitropolitului Crimca și logofătul Luca Stroici și fiind moldovean le-am donat cu ani în urmă spre păstrare Muzeului de istorie a Moldovei. Sînt foarte bucuros că ele sînt la loc de cinste și promit că pe lingă ceea ce am dat voi mai da Bibliotecii Arhivelor Statului cărți de valoare pentru istoria noastră precum și unele documente Filialei Arhivelor Statului București.

GEORGE FLORESCU, pensionar, fost director al Muzeului Municipiului București.

În ce privește documentele ca unul căruia i s-a încredințat clasarea, inventarierea unor arhive particulare importante, de interes istoric, cum a fost aceea a lui Gheorghe Grigore Cantacuzino* și ca un adept al păstrării lor nu în orice condiții, ci ferite de pericolul distrugerii prin depozitare în condiții insalubre, consider că documentele provenite de la astfel de familii și păstrate de coborîtorii lor trebuie să intre pe făgașul normal acolo unde pot folosi științei, poporului nostru. Am văzut în viața mea multe documente distruse de mucegaiuri prin pivnițele unor coborîtori ai familiei, menționate eu însumi fiind nevoit, spre regretul meu, să le arunc pe cele complet deteriorate. Eu sînt unul dintre primii, care, mi-aduc aminte, am spus familiilor care dețineau documente, că nu au proprietate de documente, ci sînt păstrătorii lor pentru a nu fi distruse, dar documentele trebuie să se întoarcă acolo de unde vin, adică la stat și să se păstreze la Arhivele Statului sau la Academie.

GHEORGHE TITILEANU: Pentru că în discuții s-a ridicat problema păstrării documentelor și a salvării celor rupte sau distruse de diferiți agenți vă informăm că la Arhivele Statului dispunem de un laborator bine dotat care oricînd vă poate sta la dispoziție pentru restaurarea acestor izvoare.

* N.R. Cu acest prilej vorbitorul a făcut o interesantă incursiune în istoria acestei arhive.

OVIDIU PAPADIMA, prof. dr. Institutul de teorie și istorie literară „G. Călinescu”.

Aș porni nu de la experiența de istoric literar totalmente legată de cea de istoric ci de la experiența mea din comisia de achiziții a Bibliotecii Academiei, în legătură cu care aș vrea să fac câteva observații și câteva propuneri.

Văd că în chestionarul care mi s-a înaintat se cere și stabilirea noțiunii de fond particular. În definitiv chestiunea e simplă. Sint fondurile de familie și fondurile colecționarilor. Fondurile de familie se află la două categorii de deținători. În prima categorie intră cei ce nu cunosc valoarea nici materială, nici pentru cultura noastră și în consecință nu se preocupă ca ceea ce dețin ei să intre în patrimoniul național. Cea de a doua categorie îi cuprinde mai ales pe urmașii familiilor mai mult sau mai puțin celebre și la care există, în anumite cazuri, un spirit de supraevaluare a ceea ce posedă. Există chiar în București persoane care posedă documente fie literare, fie istorice, în sensul cel mai larg al cuvântului, care nu știu pur și simplu de posibilitatea de a le dona sau oferi spre cumpărare instituțiilor autorizate cum sint Arhivele Statului, Biblioteca Academiei R. S. România, Biblioteca Centrală de Stat, Muzeul literaturii, Muzeul Municipiului București. Dar care este situația în provincie unde sint atâtea documente de valoare și unde sint instituții locale investite cu dreptul de a achiziționa?

În ceea ce-i privește pe colecționarii, care de multe ori au colecții de documente de valoare nu voi stărui prea mult. Cred că cu greu s-ar

Aspect din timpul lucrărilor.

despărți de ele pentru a le dona deoarece și-ar contrazice propria lor pasiune. Ei știu prin natura pasiunii lor care sînt instituțiile cu posibilități de a primi spre păstrare sau cumpărare asemenea valori și cărora se pot adresa oricînd.

Cu toate acestea, în prezent, se achiziționează imens fie pe calea cumpărării, fie pe calea donației.

Ce ar fi totuși de făcut în scopul înmulțirii ofertelor de donații și de vînzări. După mine, primul lucru de făcut, ar fi ca să-i zicem cu un cuvînt foarte expresiv propaganda instituțiilor care achiziționează, a importanței fondurilor familiale și a colecțiilor de documente de la particulari, a necesității păstrării lor ca act patriotic.

Eu aș propune ca să se ia legătura cu o revistă de mare răspîndire, de exemplu cu „Contemporanul” care apare în 75 000 exemplare și să se consacre odată două pagini dezbaterii acestei datorii patriotice. Paginile respective să fie realizate de scriitori, care să abordeze cu căldură tema, să pună talent în pledarea acestei cauze.

Ar mai fi și o altă posibilitate. Publicarea acestor documente, de care familiile sau colecționarii nu vor să se despartă. Acțiunea s-ar putea desfășura pe plan mai vast nu numai în „Revista Arhivelor” dar și în celelalte reviste ca „Manuscriptum”, „Studii”, „Revista de studii sud-est europene”, revista Institutului de istorie și teorie literară George Călinescu.

Desigur în ce privește aceste reviste ne izbim de spațiul lor tipografic restrîns de care dispun. Ca membru al colegiului de redacție al revistei Institutului „G. Călinescu” cu apariție trimestrială am văzut cum noi a trebuit să renunțăm la publicarea unor documente prețioase pentru că n-am avut spațiu suficient. Cred că în cadrul acestei acțiuni s-ar putea realiza atragerea posesorilor de fonduri prin constituirea în „Revista Arhivelor” a unei rubrici speciale destinată lor.

S-a vorbit aici de expoziții în cadrul Arhivelor Statului. Eu aș propune ca Arhivele Statului care au luat această inițiativă să propună și celorlalte instituții, care achiziționează astfel de fonduri, să recurgă la organizarea expozițiilor cu documente din fondurile particulare nu numai în București dar și în diferite alte centre de cultură ale țării unde există posibilități.

O altă soluție în interesul științei ar fi aceea de a găsi o formă cît mai potrivită, de a avea o evidență a acestor fonduri particulare mai ales că astăzi mai mult ca oricînd sîntem copleșiți de informația ce trebuie stăpînită în domeniul fiecărei specialități. Cred că însăși instituția care a luat inițiativa acestei dezbateri salutare ar avea posibilitatea să o organizeze. Dificultatea cea mai mare rămîne însă atragerea posesorilor de fonduri familiale la o asemenea acțiune, a infuza convingerea că a păstra aceste valori, a le transmite la locul potrivit sau a le comunica evidența, inventarul sumar sau mai complet a ceea ce conțin este un act patriotic, un act de patriotism național sau măcar local.

VASILE NETEA, doctor în istorie, secretar de redacție la „Revue roumain d'histoire”.

Eu țin să comentez, să răspund la două puncte din cele incluse în chestionar. Întii ce se înțelege prin noțiunea de arhivă particulară și apoi ce trebuie făcut pentru salvarea colecțiilor arhivistice particulare.

Sînt două feluri de arhive particulare : cele care sînt ale unor instituții a căror administrație nu este contopită cu administrația statului (mitropolii, episcopii, societăți) care au un inventar propriu care este administrat de instituțiile respective și este marele număr al celor care posedă documente pe calea moștenirii familiale. Acesta este cel mai numeros și cel mai amănunțit, fiindcă dacă unii membrii ai familiei își dau seama de valoarea documentelor, foarte mulți nu-și dau seama despre ele. Acum cîțiva ani am văzut o familie din București cu o sumă întreagă de autografe ale lui Bismark de care familia nici nu știe cum au ajuns la ea și nici nu știa ce semnificație puteau să aibă. Tot așa există o sumă de descendenți ai unor scriitori, ai oamenilor politici și care posedă documente foarte importante pe care refuză uneori dintr-un orgoliu de familie să le pună la dispoziția cercetării, așteptînd fie o valorificare materială fie o altă posibilitate pentru a le publica. Or, fiindcă ceea ce se urmărește în general e o depistare a documentelor de importanță istorică cred că ar putea fi cunoscute printr-o acțiune de lămurire a posesorilor lor. Cred că întreprinderea s-ar putea porni în toate orașele din țară prin arhivele locale, muzeele locale, bibliotecile orășanești, societățile de istorie, prin filialele Academiei. Sînt mulți cetățeni în țară care posedă documente și nu știu ce să facă cu ele. În diversele mele călătorii ca să țin conferințe sînt surprins de cîte documente mi se arată. Găsesc poezii originale autografe de Goga, de Coșbuc sau de alții, ba articole politice dacă s-a păstrat originalul autografului și multe de această natură, care rămîn sacrificate, iar multe în cele din urmă se și pierd.

Papadima vorbea de una, două pagini în „Contemporanul”. Cred că ar fi foarte bine dacă Arhivele Statului ar înființa un buletin lunar în care să popularizeze toate fondurile de arhive personale, care există în țară ca cercetătorii să știe unde se poate găsi cutare material, cutare corespondență și astfel s-ar putea trezi dorința familiilor care posedă astfel de documente de a le comunica. Fiecare document publicat ar putea fi însoțit de indicarea familiei care îl posedă și astfel prin acest buletin al Arhivelor Statului ar avea loc informarea de ordin științific de care au nevoie cercetătorii. Foarte adesea un cercetător lucrează în București și nu știe că la Oradea, la Beiuș, la Iași, Craiova se găsește un întreg maldăr de scrisori care răstoarnă ceea ce susține el pe baza

altor surse de informații. Așa încît prin buletinul propus s-ar putea ține un fel de evidență permanentă a ceea ce se găsește, unde se găsește și ce conțin cu privire la anumite probleme de ordin național.

De asemenea ca să se trezească interes pentru această acțiune s-ar putea organiza de televiziune într-o familie unde există documente cîteva momente de discuție.

Socotesc că prin astfel de activități s-ar putea crea o atmosferă favorabilă colecționării și valorificării de documente. Se întîmplă deseori că multe documente ajung în posesia Academiei care le așează frumos în rafturile ei, dar nu face în jurul lor suficientă propagandă. Simpla menționare a lor în creșterea colecțiilor Academiei nu este suficientă, nu duce la atingerea scopului pentru care au fost achiziționate întrucît menționarea nu ajunge sub ochii celor interesați. Mult mai bine ar face acest lucru un buletin special al Arhivelor sau o mare publicație de tiraj, săptămînală sau lunară care să aibă o rubrică permanentă „Noi achiziții”. Așa socotesc că s-ar putea crea, s-ar putea face un pas înainte în acțiunea pentru depistarea și valorificarea documentelor istoriei noastre.

MIHAI BERZA, prof. univ. dr. docent, membru corespondent al Academiei R. S. România, directorul Institutului de studii sud-est europene.

Mai întîii îmi exprim bucuria de a mă afla la această ședință de un deosebit interes și de a asculta ceea ce vechi combatanți ai domeniului colecțiilor și punerii lor în valoare au arătat aici referitor la colecții sau piese particulare. Mi se pare că acțiunea pe care D.G.A.S., deci Revista Arhivelor sînt pe punctul de a o iniția cu privire la cunoașterea fondului general de informație și protecția acestui fond e o acțiune fericită și necesară în același timp.

Eu cred că pe de o parte trebuie urmărită stimularea cu cele mai variate mijloace a trecerii treptate a acestui patrimoniu aflat în stăpînire particulară în patrimoniul tutelat direct de stat. Tovarășul G. Florescu spunea pe drept cuvînt că un proprietar de documente e proprietar într-un anumit sens dar e deținător de bunuri de utilitate publică. Dar cred că trebuie continuată și stimulată și pasiunea de colecționar. E o pasiune nobilă și de mare utilitate care trebuie încurajată mai departe. Oamenii trebuie să se deprindă ca dincolo de costumul de haine sau aparatul de radio sau de televiziune și de tot ce cumpără astăzi cu salariul încasat ieri să aibă și lucruri care să-l lege de trecut. Nu uitați că deținerea acestor lucruri se leagă pe de o parte de interese personale fie că e o pasiune de colecționar, fie de faptul că sînt de la părinți, de la bunici, de la strămoși. E vorba deci de a face o educație care să ducă

la punerea în valoare a tuturor acestor lucruri, care să permită ajungerea lor în patrimoniul public, în fondurile publice dar și cultivarea unui sentiment de legătură cu trecutul pe care nu-l poate avea omul dacă în casa lui nu are o carte veche, dacă nu are o scrisoare primită de un bunic sau nu are nimic, o mobilă, o piesă de îmbrăcăminte care să reprezinte o tradiție familială. Încît trebuie, mi se pare, ca această acțiune să aibă în vedere planuri diferite, să fie făcută cu o deosebită grijă.

Prin inventarul general, despre care s-a vorbit aici cred că nu trebuie urmărită o inventariere generală absolută, ci urmărită cunoașterea treptată cît mai largă a posibilităților care sînt răspindite peste tot. Cred că ceea ce s-a propus aici se poate face poate nu sub forma unei reviste, a unui buletin anume, care ar fi destul de greu de organizat, ci sub forma unor caiete documentare ale „Revistei Arhivelor”, unde pe de o parte să se dea informații liber consimțite oferite de posesori, iar pe de altă parte să se publice chiar acele piese pe care posesorii lor vor să le aducă la cunoștință și care merită, fie sub formă de regeste, fie integral, după natura lor. În al doilea, rînd pentru educarea publicului, ceea ce au propus prof. Papadima și Netea mi se par mijloace foarte bine venite.

GABRIEL ȘTREMPEL, doctor, șeful secției colecții speciale de la Biblioteca Academiei R. S. România.

Evident aș vrea să încep prin aceea de a saluta inițiativa „Revistei Arhivelor”. Momentul, deși ar fi putut avea loc cu cîțiva ani în urmă e bine că se produce și acum și că la această masă rotundă participă foarte mulți oameni. Deci interesul pentru problemele de documentare, pentru documentele păstrate de particulari, arhivele personalităților, incită, interesează un număr foarte mare de cercetători.

Odată cu invitația pe care a făcut-o Revista Arhivelor de a participa la această masă rotundă mi-a trimis și un chestionar care cerea să se răspundă la trei probleme interesante. Voi încerca să răspund foarte pe scurt la cele trei întrebări :

A. Prin arhive particulare înțelegem acele fonduri care sînt deținute de persoane particulare, indiferent dacă arhivele privesc activitatea proprie sau cuprind materiale colecționate de către deținători. Așadar toate arhivele care nu sînt conservate de instituții publice (incluzînd aici și mănăstirile și bisericile), pot fi numite arhive particulare.

B. Clasificarea arhivelor particulare credem că trebuie făcută în funcție de conținutul lor, care de cele mai multe ori coincide și cu interesul cercetătorilor pentru o problemă sau alta. Vom putea distinge

în felul acesta : arhive culturale, arhive sociale, arhive economice, arhive literare, arhive muzicale, arhive istorice, cuprinzînd materiale ce provin de la personalități sau instituții ce au jucat un rol de prim ordin în domeniile de activitate enunțate mai sus. Cît privește arhivele de familie, acestea și-ar putea găsi un loc în compartimentul arhivelor istorice, în măsura în care familia reprezentată printr-un fond a jucat un rol în viața țării. Evident că instrumentele de orientare (cataloagele) vor concentra materialele privitoare la personalități în așa fel încît dacă un cercetător este interesat în procesul de creație al acestora să poată avea, fără efort, o privire de ansamblu asupra întregului material documentar existent, privitor la aceste personalități.

C. Ultima problemă asupra căreia s-au oprit de altfel și antevorbitorii, mi se pare cea care intră în miezul preocupărilor acestei mesei rotunde.

Dar punctul C. al treilea al problemei, trebuie discutat, cum de altfel s-a făcut și pînă acum cu toată seriozitatea. Vedeți dumneavoastră Academia păstrează un foarte mare număr de arhive personale. Cînd spun un foarte mare număr de arhive personale mă refer la peste 1 000 cu aproximativ 1 milion de piese care provin într-adevăr de la mari personalități ale acestei țări. Imensa majoritate a ceea ce numim noi arhive personale se referă de fapt la personalități și mai puțin la instituții. Drept este că avem și cîteva arhive de la instituții, dar numai acestea nu definesc caracterul arhivei personale. Aș vrea să amintesc iarăși un lucru știut de toată lumea că arhivele personale în accepțiunea Academiei sînt arhive mai ales moderne, ale personalităților care au trăit în veacul trecut și arhive ale oamenilor apropiați de noi, unii dintre ei care ne-au fost contemporani. Sigur că un alt număr mare de arhive personale se găsește în afara depozitelor publice, în afara Academiei, a Arhivelor Statului. Acestea ne interesează în primul rînd să fie sub ochii instituțiilor de stat ca să nu se piardă, să nu se disperseze, să nu fie împrăștiate într-un cuvînt de urmașii acestor personalități.

După cum spunea și tovarășul prof. Berza faptul că unele familii păstrează în casă niște documente de familie, niște gravuri prețioase, relicve sentimentale ale trecutului nu este o treabă care să ne facă numai decît să ne concentrăm atenția asupra acestor oameni, acestor familii. Ele au fost întotdeauna în toate țările prezente în casele oamenilor, trebuie să fie și la noi. O concentrare exhaustivă a întregului material este imposibilă și nici nu știu cui i-ar folosi. Nu despre aceasta este vorba. Dar, dacă se păstrează o mare arhivă compactă undeva acestea sînt lucruri care trebuie să ne intereseze, să căutăm mijloacele pentru ca arhivele să nu se irosească. Că va intra în patrimoniul Academiei, că va intra în patrimoniul Arhivelor Statului acesta interesează mai puțin.

Ce-ar putea face Arhivele Statului? Ar putea să se gîndească la un repertoriu de mari personalități în viață sau de urmași ai unor oameni care au jucat un rol de seamă, în țara aceasta, să intre în tratare cu ei pentru ca să-i determine pe acești oameni ca încă în viață fiind să dispună de hîrțile lor după moartea lor, în sensul ca ele să intre într-un depozit public. Pentru aceste arhive ar trebui depusă o muncă sistematică și îndelungată de lămurire și asupra pericolului la care sînt expuse

asemenea valori conservate uneori în condiții improprii sau amenințate cu distrugerea ca urmare a unor calamități ce s-ar putea abate asupra lor.

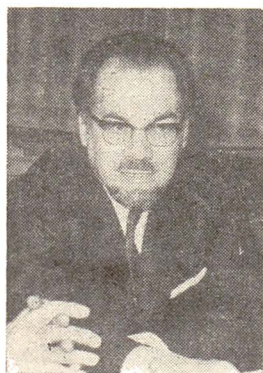
Sînt astăzi la noi în țară, personalități distinse dintr-o sumedenie de domenii de activitate și mă refer la mari economiști, oameni care dețin funcții de prin ordin în stat, de istorici, de oameni de litere, de oameni de artă, oameni care au avut și au legătură cu personalități mari din afara granițelor țării. Oamenii aceștia, savanții aceștia au un proces al lor de elaborare pe care noi nu-l cunoaștem pentru că noi n-am intrat în intimitatea laboratorului lor de creație. Ei, tocmai aceste detalii, tocmai aceea ce formează caracterul personal al capacității de lucru, al metodei de lucru a unui savant ne interesează pe noi, cei care sîntem puși să adunăm și să păstrăm în depozitul public creațiile marilor personalități. Azi mîine lucrurile se vor schimba, arhivele se vor împutîna dacă nu pentru altceva, măcar numai pentru că oamenii nu mai fac uz ca acum 50 de ani, nici de scrisori pentru a-și comunica impresiile, nici de manuscrise în sensul manuscriselor eminesciene sau ale lui Spiru Haret sau ale lui Coculescu, nu-și mai păstrează nici documentele personale de familie cum se păstrau altădată. Locul corespondenței, și oamenii scriau altădată sute și mii de scrisori, este luat astăzi de telefon, locul manuscriselor cu numeroase adăugiri, ștersături și reveniri este luat azi de mașina de scris. Actele personale sînt prezentate azi în fotocopii, originale ținute într-un anumit loc pot să și dispară că nimeni nu-i mai trage la răspundere. S-ar putea ca peste 50, peste 100 de ani arhivele să aibă un cu totul alt concept, o cu totul altă sferă. Noi trebuie să avem grijă ca ceea ce astăzi ni se pare mult prea aproape de noi, mult prea obișnuit, zic ceea ce astăzi se mai cheamă arhivă de mare personalitate să intre în vederile noastre, să se ducă tratative cu ele pentru ca hîrțile să nu se irosească. Poate că generația noastră e ultima generație care mai apucă acest gen de arhive.

Aș vrea să mai amintesc o chestiune care s-ar putea să fie în vederile Arhivelor Statului. Pe vremuri, în 1938, îmi aduc bine aminte, Academia a inițiat păstrarea în depozitele sale a arhivelor personale sub forma depunerilor în custodie. Aceste depuneri în custodie fuseseră legitime. Conform acestei legi la Academie puteau fi depuse spre păstrare, rămînînd depunătorul singurul dispunător de arhivă, tot ceea ce se cheamă document. Foarte adeseori aceste depuneri nici nu erau însoțite de un inventar pentru că lărghețea Academiei mergea pînă acolo încît nu-și păstra o cheie a seifului la ea, nu acorda niciodată cuiva dreptul de a se amesteca în aceste acte. Academia a fost o instituție atît de cinstită, să mă iertați că vorbesc „pro domo”, încît niciodată pînă în ziua de azi arhivele care au fost depuse acolo nu a trecut în patrimoniul său, deși ar fi putut-o face. Poate că acea lege a seifurilor ar putea fi reactualizată. În nici un caz deținătorii de arhivă nu trebuie tratați decît cu o deosebită grijă, cu o deosebită atenție. Oamenii în toate vremurile, în toate țările și în toate societățile au avut nevoie de bani. Ei vin și la Arhivele Statului și la Academie și oferă lucrurile de care se pot despărți. Interesul nostru este ca să adunăm aceste lucruri și cu cît vom fi mai operativi, cu cît oamenii vor fi tratați cu mai multă atenție, cu mai multă seriozitate, cu cît vor fi mai puțin obligați să bată drumurile

cu atît ne vor căuta mai des. Dacă în rezolvarea cererilor lor vom da dovadă de incetineală, de dezinteres, de plictiseală, de rea credință, căci și asta se poate întîmpla la un moment dat, atunci îi vom îndepărta pe acești oameni.

Eu știu dintr-o experiență destul de veche, de peste 20 de ani că atunci cînd am tratat un ofertant cu toată deferența, cu larghețea îngăduită evident de legile în vigoare și mai ales cu cît i-am rezolvat mai repede problema, cu atît drumurile lui spre Academie au fost mai dese. S-ar mai putea face încă o chestiune, ceva mai greu de rezolvat, dar cine știe. S-ar putea face un schimb între deținătorii de documente și instituția în cauză, Arhivele Statului sau Academia sau Muzeele. Sînt oameni care s-ar putea despărți mai ușor de niște documente istorice dacă în schimbul lor ar primi niște colecții de cărți sau niște monezi care se mai găsesc în cîteva exemplare la instituția respectivă. Adică, să se facă un schimb de documente sau să i se dea niște fotocopii sau niște albume. Cazurile sînt mai rar întîlnite dar Academia a izbutit să achiziționeze o serie de lucrări în forma aceasta.

În sfîrșit donațiile benevole ar fi lucrul ideal, lucru pe care l-am dori toți cei care lucrăm în instituțiile publice cu acest profil: Biblioteca Academiei și Arhivele Statului. Biblioteca Academiei își are cel puțin jumătate din colecțiile sale îngrhebate din donații. Să știți că oamenii care au donat Academiei de-a lungul a 100 de ani de existență, nu au donat pentru că au fost bogați, ci pentru că au cunoscut rosturile instituției și nevoia ca să fie și în țara noastră o instituție înzestrată cu izvoare de preț pentru cultura românească ca în toate țările dezvoltate. De aceea sînt convins că inițiativa „Revistei Arhivelor” la care o să se mai adauge o propagandă pe care o s-o ducă prin presă, prin radio, televiziune, zic sînt convins că va ajunge la rezultate bune, la rezultate fericite.

DAN BERINDEI, doctor în istorie, director adjunct al Institutului de istorie „N. Iorga”.

Particip cu plăcere la această consfătuire pe care o socot de toată importanța. Consider că propunerile practice făcute pînă acum de antevorbitorii mei sînt de toată utilitatea și asamblate cred că ar putea să creeze o situație mai bună în ce privește aceste fonduri deținute de particulari.

În primul rînd aș vrea și eu să subliniez utilitatea creării asociației, societății „Amicilor Arhivelor” pentru ca această acțiune să capete un cadru organizat. Cred că societatea sau asociația dacă ar lua ființă ar trebui să fie patronată de Arhivele Statului și neapărat să aibă în conducerea ei, reprezentanți ai instituțiilor care dețin fonduri importante de documente: Academia,

mai departe și chiar unele muzee. De asemenea acțiunea societății ar trebui să se materializeze numai deocărm într-o acțiune de publicitate.

Sigur că e foarte bine să se publice un material în „Contemporanul” cum s-a propus, dar eu cred că publicitatea ar trebui dusă mai pe înțelesul tuturor. Să ne gîndim la publicul care citește „Contemporanul”. Sînt foarte mulți deținători cărora le-au rămas documente în familie, care nu citesc „Contemporanul”. În schimb să ne gîndim practic. „Informația Bucureștiului” sau „România Liberă” sînt citite de foarte multă lume și de aceea cred că această acțiune ar trebui dusă și prin alte organe de presă.

Apoi în Asociația „Amicii Arhivelor” ar trebui atrași în primul rînd, în afară de arhiviști de pretutindeni personalul muzeelor și membrii filialelor societății de istorie. În ceea ce privește pe membrii filialelor societăților de istorie mă gîndesc la următorul lucru : aceste filiale îi grupează în principal pe profesorii de istorie. Ar fi bine ca Arhivele Statului împreună cu societatea de științe istorice și în oarecare măsură mă pot considera reprezentantul ei fiind membru în biroul de conducere, să ducă acțiune de propagandă în favoarea apărării și a unei evidențe a acestor documente. Această acțiune de educație care s-ar face în rîndul copiilor și tineretului ar constitui totodată un prilej de detectare a unor documente necunoscute pînă astăzi.

În ceea ce privește apoi publicarea științifică a acestor materiale ar trebui să se țină seama de următorul aspect : mulți deținători au poate orgoliul de a-și păstra materialele pentru că nu vor ca alții să le dea înaintea lor la lumină și cred că aici rostul „Revistei Arhivelor” este de mîna întii. Trebuie creată, dacă un buletin sau un caiet e prea mult, cel puțin o rubrică permanentă în care să se publice pe de o parte materiale de acest fel, iar pe de altă parte informații în legătură cu istoricul arhivelor particulare ale căror piese s-au irosit sau risipit.

În legătură cu expozițiile, eu mă gîndesc că ar fi foarte util ca pe lîngă forma de expoziție pe fond, expoziții pe deținători să se facă și niște expoziții tematice la care să fie invitați prin această asociație, societate, cum vreți să-i spuneți, diverși deținători pentru ca într-o problemă dată să vină să expună ceva ce dețin. Cred că scopul principal este desigur așa cum au arătat mai mulți din antevorbitorii mei, nu luarea acestor materiale de la deținătorii lor ci existența unei evidențe într-o instituție publică, iar locul ei cel mai nimerit ar fi la Arhivele Statului. Acțiunea este de mare importanță și m-am gîndit să sugerez două propuneri pentru a-i atrage pe deținători. În primul rînd poate ar fi bine ca pentru orice document

prezentat unui depozit public cu scopul de a i se face o copie prin xerografiere, facsimilare sau microfilmare să se plătească posesorului o anumită sumă drept recompensă pentru faptul că lasă într-un depozit public o copie.

În al doilea rind întrucît sper că mai există și donatori, ori oameni care ar dori să vîndă dar se despart greu de materialul său să se facă facsimile sau xeroxuri și să fie date deținătorilor. Ele sînt mijloace minunate de compensație din partea Arhivelor Statului care i-ar determina pe deținători să se despartă cu inima ușoară de documentele pe care le-au avut de generații în familiile lor știind că sînt apărute de orice intemperii. Oamenii știu totodată că facsimilul avînd cota exactă a originalului aflat în depozitul public poate fi lăsat moștenire copiilor lor.

În sfîrșit aș vrea să mai ating un singur lucru și anume că ar fi foarte bine ca această acțiune să nu rămînă o acțiune urbană, ci ca ea să fie dusă și la sate. Țin minte că tovarășul Ungureanu din Iași îmi povestea odată cum a sosit din nefericire într-un sat răzeșesc, la puțin timp după ce se distruseseră niște documente de la Ștefan cel Mare, fără a mai putea salva ceva. Din fericire nu toate documentele din sate sînt distruse. Se găsesc încă foarte multe alte documente la țară și de aceea susțin că această acțiune să fie dusă și acolo îndeosebi prin învățători, prin profesori, pe lângă copii.

GEORGE BUZDUGAN, pensionar, colecționar, secretarul general al Societății de numismatică.

În afară de bunurile care constituie patrimoniul inventariat al Arhivelor Statului (cu toate filialele din țară) precum și bunurile instituțiilor de cultură (academii, instituții de studii și cercetări, biblioteci ecleziastice, muzee, etc.) există și persoane particulare care dețin — în colecții mai mari sau mai reduse — o seamă de bunuri care reprezintă mărturii din variate domenii ale vieții, economic, social, științific, tehnic, artistic, cultural, etnografic, familial, etc.

Denumirea de arhivă particulară nu o găsim adecvată. O arhivă, indiferent de modul cum s-a format și organizat, este ținută în ordine de un arhivar; o colecție particulară este înghebată și apoi sporită prin rîvna și sacrificiul material al colecționarului și uneori al urmașilor săi, colecționar care de multe ori ajunge și specialist în ramura respectivă, dînd la iveală în decursul anilor aspecte inedite sau realizînd studii științifice folositoare. În alte țări, ca de pildă Franța, codul penal încă din vremea revoluției franceze, prevede la art. 173 : „Se pedepsește cu muncă silnică acel funcționar care distruge sau înstrăinează titlurile (documentele)

pe care le are în custodie''. Colecțiile particulare: clasificarea lor nu poate fi decât cea firească (după domeniul la care se referă).

Astfel, o bibliotecă particulară poate să cuprindă cărți referitoare la variate domenii literatură, tehnică, știință etc. În ea se poate găsi și acea carte „rară” — cazul unor ediții rare inedite, cu autografe de mare importanță și rezonanță etc. De asemenea, poate cuprinde colecții de „periodice” sau „ziare” strinse cu mîgală, constituind „rarități” prin ineditul lor și lipsind la multe instituții oficiale.

Proveniența: Colecțiile provin din achiziționări — piesă cu piesă — sau moștenire.

Datorită sistemului din trecut, cînd arhivele instituțiilor erau păstrate numai un număr de ani, au fost scoase la vînzare multe arhive vechi (ca hîrtie de ambalaj) altele au constituit materie primă la fabricile de celuloză și hîrtie. Astfel, printre ambalajele din piețe, se găseau de multe ori pagini de valoare. Atît colecționarii cît și anticarii, au putut să mai salveze unele piese din materialul sortit pieririi definitive. În momentul de față, Anticariatul de Stat pune la dispoziția clienților spre cumpărare, volume de cărți din ediții de sute de ani, cu prețuri destul de ridicate (uneori peste 500 lei). Sintem siguri că nu toate bibliotecile și arhivele importante din țară posedă aceste volume rare.

Colecționarul bibliofil este tentat să se restrîngă în modul său de viață, sacrificîndu-și economiile sale, achiziționînd manuserisul sau cartea rară care i se oferă și care-i va îmbogăți colecția. Același lucru cu stampe, gravuri, sigilii, cărți postale ilustrate ș.a.

Conform noului decret, Fondul Arhivistice Național urmează să cuprindă și bunurile culturale proprietate particulară care au fost create de persoane fizice cu funcții și misiuni în activitatea de stat care au avut un rol deosebit în viața politică, socială, economică, științifică, culturală sau artistică a țării.

Cum vor putea ajunge aceste bunuri în posesia Arhivelor de Stat?

Dacă considerăm că în cuprinsul țării noastre există sute de mii de scriitori, artiști, profesori, oameni de știință, demnitari etc. care au o bibliotecă, documente mai vechi sau mai noi, corespondență personală etc., bunuri culturale care le aparțin și pe care le valorifică cu timpul, studiindu-le ani de zile, fără a mai vorbi de micii colecționari care posedă și ei piese izolate — totuși foarte interesante — care constituie pentru ei amintiri de care nu se pot despărți ușor, fie bunuri mai de preț — inestimabile pentru unii dintre ei — trebuie să se înțeleagă cît de delicată este artistică care se pune.

Este vorba de dreptul de proprietate, care, potrivit legiurilor în vigoare nu poate fi lezată. Cine ar accepta — nesilit — să-și inventarieze aceste bunuri și să le țină evidența o viață întreagă, răspunzînd de pierderea sau de înstrăinarea lor?

Există colecționari de sculpturi, costume etnografice, porțelanuri, ceramică (indigenă sau străină), fosile, minerale, ceasornice, etc., fără a mai vorbi de colecțiile numismatice și medalistice. Alții colecționează: covoare, mobilă stil, picturi, stampe, pietre semiprețioase etc.

Preocuparea acestora reflectă o atmosferă de cultură și de progres demne de apreciat atunci când în alcătuirea colecției respective nu intervine și scopul de speculă.

Și care este idealul? Ca toate aceste bunuri să ajungă în totalitate centralizate în muzee și arhive iar în casele oamenilor de cultură sau pasionaților pentru cultură să nu mai rămână nici un bun cultural mai de preț?

Considerăm că interesul — patriotic vorbind — este ca aceste bunuri să nu plece din țară din moment ce intrările (importul) de bunuri similare este aproape inexistent. De asemenea, nu se poate crea o discrepanță între colecțiile socotite ca „arhivistice” și numeroasele alte genuri de colecții. De pildă : ce este mai valoros, un document din secolul al XVIII-lea sau o icoană din același secol? Ne interesează primul pentru fondul arhivistic național, iar al doilea îl trecem cu vederea? Ce trebuie făcut pentru salvarea și valorificarea colecțiilor particulare? În cele ce urmează consemnăm unele sugestii.

a) *Case memoriale*

În afară de actualele case memoriale din capitală și de pe cuprinsul țării, mai există fonduri culturale colecționate de către particulari, care s-ar preta la o atare organizare.

Proprietarii lor, în general oameni în vîrstă, ar putea să doneze statului colecțiile lor în schimbul unei pensii de merit judicioase și a respectării legatului testamentar.

Nu este mult, chiar dacă pe fiecare a doua stradă s-ar întîlni o „casă memorială”. Trebuie să ne gîndim la timpul cînd Bucureștiul va deveni o mare metropolă cu o populație de cîteva milioane de locuitori iar țara va avea populația mult mărită față de astăzi. Multe case memoriale de acum vor deveni pînă atunci prin buna îngrijire a statului, muzee de mare prestigiu.

b) *Stimularea donațiilor*

Pentru a oferi un climat mai favorabil în scopul donării de colecții la diverse instituții (academii, muzee, arhive, universități etc.) este necesar a se cultiva sensibilitatea donatorului.

Donatorul trebuie să prețuiască la justa valoare donația făcută. Fie că donatorul este sau nu în viață donația lui să fie recompensată nu numai cu o simplă scrisoare oficială de mulțumiri în stil birocratic. Colecția să-i poarte numele, să fie popularizat, ca exemplu pentru generațiile care îi urmează. Nu este o chestiune de vanitate dar răspunde unui ce „omenesc”.

c) *Modificarea sistemului actual de achiziționări de către arhive și instituții.*

— Dotarea instituțiilor cu fonduri suficiente pentru a avea posibilitatea să achiziționeze colecții sau piese interesante.

— Reorganizarea comisiilor de achiziții de la muzee și instituții.

Membrii comisiei trebuie să fie experți în materie, probitatea lor o garanție. Activitatea comisiilor să fie operativă. Ofertanții să nu fie trimiși dintr-o parte în alta, să nu fie amânați cu lunile.

— Sistem de avizare și informare între instituțiile din țară.

Atunci când se oferă o piesă interesantă, dar care nu interesează instituția care primește oferta, este posibil să intereseze o altă instituție.

Deci, trebuie servit atât ofertantul cât și instituția care dorește să achiziționeze.

— Fondul de achiziționare să fie alimentat în așa măsură ca instituțiile să poată lua chiar și la licitațiile din străinătate unde se licitează de multe ori manuscrise și documente, piese de interes istoric ce privesc țara noastră.

Colecțiile particulare sînt admise în toate țările lumii și chiar încurajate, întrucît existența lor contribuie, din toate punctele de vedere, la fala țării respective.

LIVIU ȘTEFĂNESCU, doctor în istorie, șeful Secției culturale educative de la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România.

Revoluția socialistă a produs în țara noastră profunde transformări care s-au transpus imediat și în domeniul de care ne ocupăm aici, anume acela al consemnării în scris a evenimentelor, obiectul fundamental, de competență al arhivisticii. Se pare că în domeniul memoriei sociale colective s-a produs un fenomen asemănător cu cel firesc din domeniul memoriei individuale: ținem foarte bine minte evenimentele foarte îndepărtate dar uităm că ieri, alaltăieri, deunăzi, le-am povestit și repovestit. Revoluția socialistă a ridicat puternic gradul de conștiință și răspunderea pentru trecutul istoric, documentar, al maselor populare în țara noastră. Zeci de fapte confirmă această situație: elevi, muncitori, țărani, oameni de diferite profesii (tractoristi, excavatoriști), contribuie la îmbogățirea patrimoniului nostru documentar. În cei peste 25 de ani de putere populară arhivele, bibliotecile, muzeele și-au adăugat neprețuite valori arhivistice privind trecutul îndepărtat al poporului român, al patriei noastre.

Dar evenimentele apropiate, legate de istoria secolului al XX-lea, sînt ele în egală măsură surprinse documentar în actualele noastre colecții? Mi-a fost dat să asist la eforturi imense atunci cînd s-a organizat muzeul „Răscoala din 1907” de la Roșiorii de Vede pentru a găsi însemnări, scrisori, relatări ale martorilor oculari. Dar despre investigațiile extrem de migăloase depuse în urmă cu cîteva luni, un an, pentru a regăsi mărturii scrise referitoare la acțiunea de închegare a primelor noastre

cooperative agricole de producție, de a găsi titlul cu nr. 1 al reformei agrare din 1945?

Ideia conservării mărturiilor documentare formate de diferite persoane în colecții interesante, particulare, cu relație directă pentru informarea posterității asupra unor evenimente de seamă a preocupat, după câte știu, și generațiile anterioare. Se propusese Bibliotecii Academiei Române să constituie casete în care diferite personalități de seamă ale vieții social-politice a României dintre cele două războaie să-și depună fondul de scrisori, memorii, manuscrise.

La proiectul din 1965 de edificare a Muzeului Național al R.S. România, la care am contribuit, am propus ființarea unor cabinete în care să lucreze, să sistematizeze, să depună și să se transmită întreaga activitate deosebit de laborioasă care nu a văzut lumina tiparului, aparținând profesorilor, muzeografilor, personalităților vieții științifice, culturale și artistice ale țării. Pe lângă obiecte absolut necesare ființei instituțiilor reprezentative muzeografice ale țării (măpe, ustensile de scris, lucruri personale) se conservau astfel acele extrem de utile indicații științifice: caiete de șantier arheologice, notes-uri, fișiere personale, fotografii, manuscrise, schițe. De reținut că o asemenea metodă aplicată și de Muzeul de istorie a mișcării revoluționare și democratice și a Partidului Comunist din România, de Muzeul literaturii române, de Muzeul de artă al R. S. România ar fi asigurat o condiție favorabilă conservării unui important fond documentar.

Consider că ființarea Fondului Arhivistic Național al R. S. România este un cadru legal și necesar, favorabil, apărării — în primul rînd împotriva necunoașterii, inerției și apatiei — a celor mai valoroase mărturii ale istoriei noastre din secolul XX, provenite din activitatea ilustră a personalităților poporului nostru. Lucrul cel mai important îl consider că ar putea fi subliniat în două din numeroasele stipulațiuni ale acestui minunat act normativ care este Decretul nr. 472/1971 și anume:

— reintrarea în posesia arhivelor a tuturor documentelor deținute de diferite instituții și organizații obștești și care nu se referă la activitatea proprie a acestora;

— apărarea pe plan național a arhivelor particulare.

Și desigur o nedumerire. Dacă la art. 24 se arată dreptul — firese — pentru muzee să dețină permanent documente din Fondul Arhivistic Național al R. S. România necesare desfășurării activității lor, Consiliul Culturii și Educației Socialiste se va vedea nevoit să completeze lista cu toate muzeele de istorie și mai ales cu toate muzeele memoriale. Dar atunci înseamnă că toate acestea pot să-și cumpere ori să primească donație din partea persoanelor fizice care dețin părți ale Fondului Arhivistic Național al R. S. România în mod automat conform prevederilor aliniatului final al art. 26. Astfel în locul celor cîteva — maximum zece — mari unități de păstrare-conservare (arhive, biblioteci, muzee) posesoare a unor comisii de specialiști renumiți, a unor laboratoare și locuri de depozitare asigurate, munca de colecționare se difuzează din nou iar concurența nu mai poate fi dirijată.

O propunere. Prin diferite mijloace (simpozioane, mese rotunde, discuții multilaterale organizate de exemplu de Comisia științifică pentru

probleme arhivistice) să se direcționeze atenția specialiștilor arhiviști, bibliografi și muzeografi spre definirea — întocmirea eventual a unor criterii sau chiar liste — personalităților despre care se ocupă art. 1 al Decretului nr. 472/1971.

Am considerat necesară o atît de lungă introducere mai înainte de a răspunde la întrebările chestionarului datorită felului meu de a fi concis în asemenea situații de completare a unui test.

A. Arhiva particulară este colecția documentară alcătuită din unități arhivistice care nu au fost create de instituțiile de stat sau obștești (persoane juridice), care poate conține doar copii sau ciorne, proiecte, ale unor unități arhivistice fiindînd în arhivele arătate mai sus, create de persoane care nu au față de această colecție nici un fel de obligație, angajament, relație cu arhivele de stat sau ale organizațiilor obștești (persoane juridice).

Legislația socialistă a introdus prin Decretul 472/1971 noțiunea de parte a Fondului Arhivistic Național al R. S. România pentru o categorie mai largă decît unitatea arhivistică clasică atunci cînd enumeră: acte, filme, diapozitive, sigilii, ștampile și alte asemenea documente cu caracter istoric sau documentar. De asemenea legislația socialistă circumscrie arhiva particulară la noțiunea de persoană fizică. Dar numai atît nu este suficient. Deoarece chiar dacă colecția mea este a unei persoane fizice dar eu am contractat o anumită obligație față de o persoană juridică ea nu mai este arhivă particulară.

B. Clasificarea arhivelor particulare trebuie să aibe în primul rînd în vedere că nu există numai o singură clasificare. Ci pot exista mai multe clasificări în funcție de scopul clasificării și natura intrinsecă a materialului arhivistic. De aceea a propune mai multe criterii de clasificare este o necesitate.

În primul rînd arhivele particulare trebuiesc clasificate după *creatorul lor* și nu după persoanele, evenimentele etc. de care se ocupă unitățile arhivistice ordonate sau neordonate de creatorul lor. Astfel creatorul unei astfel de arhive particulare poate deține un număr impresionant de manuscrise de la o mulțime de personalități care i le-au încredințat lui în diferite împrejurări. Arhiva particulară trebuie clasată în primul rînd după numele persoanei fizice sau persoanelor fizice care le dețin.

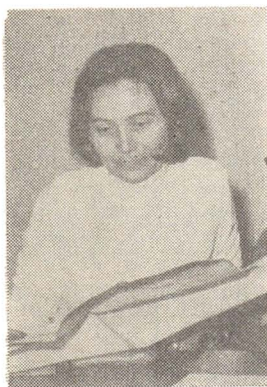
Clasificarea ulterioară, mai bine zis reordonarea materialului intrat în Arhivele Statului, bibliotecii, muzee, poate fi făcută după criterii științifice de informare și documentare.

C. Munca de conștientizare nu atît de mult a persoanelor fizice care dețin părți componente ale Fondului Arhivistic Național al R. S. România cît a membrilor lor de familie, a prietenilor, rudelor etc. este singura cale posibilă și civilizată de a salva aceste fonduri. Invitarea cît mai elegantă la discuțiile Comisiei științifice pentru probleme arhivistice a unor asemenea persoane, întretinerea unei corespondențe de informare și ridicare a nivelului de cunoaștere în chestiuni de strictă specialitate arhivistică, realizarea unor filme documentare cu caracter de masă care să fie difuzate pe întreaga noastră rețea de cinematografe, eventual articole în presa de mare tiraj. Toate trebuie să creieze climatul necesar unei acțiuni de o asemenea mare anvergură. Nu persoanele fizice, creatorii arhivelor par-

ticulare sînt cei cu care vom avea de luptat ei cu rudele, familiile, prietenii, colegii.

Singura cale de a transfera arhiva particulară — care încetează a mai fi particulară în momentul trecerii ei la organizațiile de stat prevăzute de Decretul 472/1971 — cu minimum de efort pentru stat este donația sau legatul testamentar. Cealaltă cale a vinderii va fi cel mai mult uzitată de către cei care înțelegînd obligația legislației socialiste vor dori să o respecte și să o folosească.

O altă cale fără rezultate imediate este realizarea unei inventarieri a arhivelor particulare pe temeiul obligației de a asigura conservarea ei și asistența de specialitate arhivistică.

CONSTANDINA STOIAN, muzeograf principal la Muzeul Literaturii Române.

La început îmi propusesem să spun cîteva lucruri pe care le-a prezentat tovarășul prof. Papadima pentru că ne situăm totuși pe același teren de afinitate în materie de arhive literare. Majoritatea problemelor care s-au atins aici intră de fapt în practica activității colecționarilor de documente. Muzeul literaturii de exemplu a inițiat prin „Manuscriptum” publicarea de documente inedite.

Trebuie să știți că această revistă a fost senzațională prin aceea că a atras atît de mulți deținători cu propuneri pentru publicarea de documente și pentru oferte de achiziționare cite nu bănuia nimeni. Desigur nu toate documentele se publică, nu toate sînt inedite. Dar materialele care au venit la muzeu au sugerat și un alt tip de comentariu pe marginea documentelor și anume referitoare la istoria acelor documente care se pot pierde. Ele ne-au pus pe urma unor filiere absolut nebănuite și surprinzătoare, dintre cele mai interesante. Majoritatea oamenilor care activează pe terenul arhivisticii și se ocupă cu asemenea lucruri trebuie să fie foarte bine informați, să aibă, dacă vreți, și puțin „charm”, să aibă și afinități cu subiectul cu care vin în contact și să fie la curent cu o anumită geografie a punctelor arhivistice. Și aici ar avea într-adevăr numeroase surprize. Eu cred că nu este bine să se facă un recensămint al posesorilor de arhive sau o campanie deliberată pentru că această acțiune ar bloca buna intenție, mai ales că noi, de pildă, sîntem în prezent foarte în urmă cu niște elementare izvoare de informație referitoare la ceea ce posedă marile și celebrele noastre arhive și biblioteci. Ce posedă spre exemplu Biblioteca Academiei, nu în acele seifuri care sînt absolut tentante, dar chiar în colecțiile ei? Nu avem deocamdată o fișare la zi a documentelor. Cît despre pesimista chestiune pe care o pune tov. Ștrempel cu privire la dispariția arhivelor, privite prin actuala concepție, peste 100 de ani este de fapt neîndreptățită. Și noi cunoaștem scrii-

tori care și-au inventat mașini de scris speciale cu care și dactilografiază manuscrisele. În mod sigur însă va scădea cantitatea de corespondență ce se va crea în comparație cu cantitățile de material de arhivă, de corespondență din perioada literaturii moderne din ultima sută de ani, și mai ales din anii dintre cele două războaie mondiale.

Interesul nostru este să depistăm aceste materiale, să știm că există. Cred că nici fondurile financiare alocate nu ne permit să începem o campanie de achiziții de mari proporții. Apoi achizițiile se fac după anumite criterii: criterii de imediată necesitate pentru a acoperi activitatea unor anumite personalități etc.

Cel mai bun lucru ar fi ca fiecare instituție deținătoare de materiale arhivistice să atragă o seamă de donatori. Noi, respectiv Muzeul Literaturii Române am reușit să facem acest lucru tocmai datorită bunelor raporturi cu ofertanții, cu membrii familiilor scriitorilor.

Noi trebuie să facem totul să împiedecăm producerea unor drame cum este cea a arhivei Caragiale, arhivă care după ce prof. Cioculescu a făcut o foarte frumoasă ediție împreună cu Zarifopol a dispărut, rămânând doar acel rest, caietul lui Titircă Sotirescu et. comp. Deci asemenea pierderi trebuie evitate și găsite modalitățile cele mai bune pentru a bloca toate căile de dispariție a documentelor.

FRASIN MUNTEANU RÎMNIC, directorul Casei memoriale din Vălenii de Munte.

Am urmărit cu destul interes analizele care s-au făcut în jurul unor probleme complexe și desigur că s-au atins multe clape.

În ce privește această problemă vizînd noțiunile colecția, particularul și o bună intenție care prinde acoperiș mai vast de interes statal accentul cade desigur pe cunoașterea psihologiei particularilor colecționari.

Evident nu ne stă în atenție particularul colecționar care se ocupă cu activități ilicite. Colecționarul să nu fie egoist, sau să păstreze lucrurile numai pentru a le valorifica care desigur ne-ar umple istoria de nouătăți, ci să intre într-o ambianță ca aceea a unei asociații a colecționarilor care ar trebui să se constituie și care ar urma să depășească scopul de a aduna valori. În această asociație cu ambianță amicală ar putea să comunice fiecare, poate chiar cu vanitatea omului de specialitate ceea ce consideră că e de mai mare importanță pentru știință. Deci ceea ce se întâmplă acum după mine cred că e un bun început în ce privește această ambianță, de specialiști, de documentariști care pun la preț documentul, îi văd valorificarea lui și păstrarea lui în Fondul Național. În sfîrșit acțiunea particularului mai are un sens care trebuie abordat pe teren practic

și anume am în minte o noțiune mai duioasă, să o numesc „lăzile bunicii” fiindcă în aceste lăzi sînt de multe ori documente de familie valoroase. Ei, cum le putem scoate la suprafață ca să se valorifice și acest tezaur? Poate ceea ce spunea tovarășul Berindei antrenarea profesorilor dar a acelor care știu ce este o colecție și ce valoare au documentele ar fi o soluție.

ADRIAN CORBU, directorul Muzeului Universității București.

Problema care se pune cred că e simplă, fără teoretizări, definiții și clasificări complicate.

E vorba de arhivele și colecțiile particulare, de cele mai multe ori nediferențiate, nesistematisate, uneori întîmplătoare, dar întotdeauna interesante, deseori prețioase, ce se adună în cursul vieții de unele persoane particulare, consecință a ocupațiilor sau pasiunilor lor.

Interesul general cere ca asemenea arhive sau colecții, să fie valorificate prin cercetare și eventuală publicare, să ajungă finalmente în arhivele și colecțiile publice de specialitatea respectivă, condiția optimă pentru satisfacerea desideratelor de mai sus.

Cum se ajunge la asemenea rezultate? O lungă experiență de fost colecționar și de cercetător muzeograf mă determină să propun :

— Pentru păstrarea lor în cadrul posesiei particulare, ca și pentru cunoașterea lor : o acțiune bine chibzuită de educație a deținătorilor (presă, publicații, radio, televiziune) care să prevină distrugerile din indiferență, nepricepere, temeri diverse, necunoașterea posibilităților de valorificare etc. Să se câștige încrederea particularilor deținători de asemenea piese în vederea comunicării, cercetării, descifrării, evaluării lor și, eventual, valorificării prin donații sau achiziționare de către stat contra plată.

— Pentru a ajunge cît mai multe piese și cît mai curînd în posesia colecțiilor publice : determinarea și promovarea unei largi politici de achiziționare de către stat, în condițiile egal de favorabile atît pentru el cît și pentru particulari, cu toate măsurile și garanțiile care să facă operațiunile atractive. În nici un caz, dispoziții autoritare și deposesive care duc automat la dispariția sau chiar distrugerea unor asemenea piese. Am cunoscut arhive și colecții aruncate în foc sau putrezite în pămînt ..

O lungă experiență m-a condus la un principiu : atunci cînd e vorba de valori arhivistice sau muzeistice interesînd patrimoniul național, economia exagerată de bani e o gravă eroare, căci bani se mai găsesc, dar piesa rară sau unică, ba, și odată pierdută, paguba e iremediabilă.

Aplicînd acest principiu am adunat odinioară o colecție prețioasă, azi în patrimoniul statului, am ajutat la îmbogățirea unei mari colecții publice și, mai de curînd, realizarea unui interesant muzeu, al Universității din București.

MARIA URSUȚIU, bibliograf la Biblioteca Filialei Academiei R. S. România, Cluj.

A. Prin *arhive particulare* înțelegem totalitatea documentelor și a anexelor care le aparțin, primite sau emise de o persoană, instituție sau întreprindere particulară și care prin destinația lor au fost în proprietatea acestora.

B. După proveniență, arhivele particulare se clasifică în :

1. arhive personale, creația unor persoane fizice ;
2. arhive familiale, creația unor persoane sau organisme de administrare și jurisdicție familială legate între ele obiectiv ;
3. arhive instituționale, create de organisme de direcție și administrație particulară.

După conținutul lor, arhivele particulare se împart în :

1. arhive personale — oglindind viața și activitatea unei personalități din viața politică, economică, socială, culturală sau artistică a țării ;
2. arhive economice — arhivele familiale, ale întreprinderilor sau instituțiilor particulare și ale unor asociații de proprietari particulari ;
3. arhive culturale-arhivele asociațiilor culturale, artistice, sportive nefinanțate de stat ;
4. arhive sociale-arhivele asociațiilor de ajutor reciproc și ale societăților filantropice ;
5. colecții — omogene și eterogene.

Considerăm că, „arhivele cine-fono-fotografice” și „arhivele satești” enumerate de manualul românesc de arhivistică (A. Sacerdoțeanu, *Arhivistica*, Edit. Didactică și pedagogică, București, 1970) a cărei apariție o primim cu deosebită satisfacție, nu pot fi acceptate drept arhive particulare.

În arhivele particulare documentele cine-foto-fotografice există dar ele sînt părți componente ale unei arhive personale, familiale sau ale arhivelor unor instituții particulare, și nu *arhive autonome*. Pe acestea le găsim ca și colecții anexe ale unor arhive particulare sau publice. Chiar atunci cînd ele se păstrează, eventual, într-o instituție specializată în conservarea și prelucrarea lor, aceste documente sînt *colecții arhivistice* artificial create pe criteriul aspectului fizic al documentului.

În cazul arhivelor sătești, în accepțiunea formulată de manual, credem că este necesară o precizare. Dacă colectivitatea sătească, care primește sau emite prin organele ei acte, coincide cu întreaga comunitate teritorială (sat) atunci materialul arhivistice asigură un drept public și deci nu avem de-aface cu o arhivă particulară, ci cu germenii viitoarelor arhive comunale. Când, sau din momentul în care, colectivitatea creatoare de astfel de arhivă nu coincide cu totalitatea locuitorilor satului, arhiva devine o arhivă particulară a grupului, mai numeros sau mai restrâns, care a creat-o.

Structural, arhivele se compun din : a) *registraturi* — material arhivistice creat prin funcționarea unui singur factor creator de arhivă și păstrat în ordinea istorică a formării lui ; b) *colecții arhivistice* — material creat de mai mulți factori creatori de arhivă și adunat arbitrar sau după anumite criterii ; colecțiile arhivistice pot fi omogene sau eterogene (Vezi Ember Gyözö, *A család levéltárak togolódása*, în „Leveltari Közlemények”, XXXIV, nr. 2, 1963, p. 149—162).

Cele două tipuri pot coexista în cadrul diferitelor arhive și de cele mai multe ori le întâlnim pe amândouă.

Prin *arhivă personală* înțelegem totalitatea actelor create sau primite de o persoană fizică și care prin destinația lor au fost în posesiunea acesteia. Arhivele personale cuprind : 1. acte de referință biografică (certificate, numiri în funcții, diplome, distincții etc.) 2. acte legate de activitatea publică și obștească (concepte, conspecte pentru documentația personală necesare exercitării funcției etc.) ; 3. manuscrise, conspecte, discursuri, desene, legate de activitatea creatoare ; 4. corespondență personală (primită sau concepte ale scrisorilor trimise) ; 5. varia (fotografii suveniruri, colecții științifice sau artistice).

Arhiva familială este totalitatea actelor create sau primite de membrii unei familii sau de organe de administrație și jurisdicție familială, și care prin destinația lor au fost în posesia colectivă sau succesivă a acestora.

Arhiva familială nu este numai o sumă a fondurilor personale ale membrilor ei adunate pe orizontală (adică creația unui cap de familie și ai membrilor colaterali). Arhiva familială constă și dintr-un fond familial creat prin acumulări succesive de material arhivistice pe verticală (din generație în generație).

Asupra conținutului și rolului factorului creator de arhivă în cazul fondurilor familiale, opinia specialiștilor este împărțită. Specialiștii sînt însă unanim de acord asupra faptului că fondul arhivistice, deci și fondul familial, este o unitate organică istoricește formată și sarcina arhiviștilor este de a conserva sau reface această unitate. În situația în care unitatea unui fond a fost deranjată din diverse motive, fondul trebuie reconstruit după criteriul provenienței. Respectarea principiului provenienței este cea concepție de păstrare, ordonare, refacere a fondului arhivistice, potrivit căreia un fond este creat de un factor creator sau de o sumă de factori

legați obiectiv între ei, și care se păstrează în ordinea organică, istoricește determinată a formării lui.

Fondul familial cuprinde, în general : 1. acte privind istoria familiei, genealogii ; 2. acte de proprietate și tranzacții asupra bunurilor familiale ; 3. acte ale organelor de administrație sau jurisdicție familială cînd au existat ; 4. acte de administrare și evidențe economice ale bunurilor familiale ; 5. acte procesuale legate de bunurile familiale ; 6. investiții, construcții edilitare ; 7. tutorat, testamente, execuții testamentare ; 8. fundaționale (cînd clauzele lor obligă și pe urmași) ; 9. fidecomisioanele ; 10. registre de arhivă, acte legate de administrarea și folosirea arhivei familiale.

Fondul familiei este deci o colecție arhivistică omogenă rezultată din activitatea mai multor factori creatori, factori legați între ei prin relații obiective. În fondul familial actele ajung astfel după același principiu al provenienței.

Arhiva familială poate cuprinde un fond familial și mai multe fonduri (arhive) personale ale membrilor ei, sau numai unul din aceste tipuri. În general, arhivele familiale moderne cuprind o sumă de fonduri personale. Arhivele familiale feudale, conțin un fond familial (și deseori numai fond familial) și o sumă de fonduri personale ale membrilor ei.

La arhivele unor întreprinderi, societăți, asociații particulare avem de-aface cu o registratură, cu produsul unui factor creator mai mult sau mai puțin evoluat, conturat. Materialul lor arhivistic atunci cînd intră în colecțiile arhivistice ale unor instituții publice, dispun de cele mai multe ori de registre originale care vor servi ca mijloace de orientare și evidență. Atunci cînd acestea lipsesc, registrele se pot reconstitui după ce materialul este reordonat după schema de funcționare a factorului creator.

C. Pentru asigurarea arhivelor particulare de interes național documentar, credem că este necesară intrarea lor în patrimoniul unor instituții cu profil de cercetare, conform articolului 24 al decretului nr. 472 din 1971. Pentru aceasta propunem : 1) popularizarea, în cercuri cît mai largi, prin anunțuri publicitare, la cotidiane, săptămînale culturale, radio, televiziune, a posibilității de predonare sau vînzare a arhivelor personale, familiale și a colecțiilor arhivistice. Anunțurile să indice detaliat instituțiile și localitățile în care se achiziționează astfel de materiale, condițiile de donare sau de vînzare, posibilitatea de a se dona temporar, de a prevedea termenul de la care materialul poate intra în circuitul cercetării — clauze care pot fi stimulatoare pentru particular. Anunțurile să aibă o periodicitate de lungă durată.

2) publicarea sistematică a unor articole care, pe de o parte să dezvăluie importanța arhivelor particulare pentru cercetarea științifică și pericolele la care sînt ele expuse prin păstrarea la domiciliu, iar pe de altă parte, popularizarea unor arhive aflate în proprietatea personală.

VALENTINA COSTAKE, arhivist principal în Direcția generală a Arhivelor Statului.

Înainte de a răspunde la chestionarul pus de Masa Rotundă a „Revistei Arhivelor” privind arhivele de proveniență personală, consider că trebuie să salutăm ca bine venită inițiativa luată de Arhive de a întruni într-un colocviu opiniile unui cerc larg de specialiști, istorici, profesori, arhiviști, muzeografi, bibliotecari, oameni de litere și de drept pentru elucidarea acestei probleme, mai ales pentru exprimarea liberă a unor propuneri și măsuri de luat pentru salvagardarea arhivelor particulare.

Încercarea de a defini exact arhivele particulare este destul de dificilă, de altfel această părere este împărtășită și de literatura de specialitate; a fost exprimată și la al III-lea Congres Internațional al Arhivelor de la Florența din 1956 închinat problemelor arhivelor particulare. Aici se acceptă o definiție ca cea mai cunoscută, respectiv că „arhivele particulare sînt toate arhivele care nu aparțin statului”, sau am putea completa cele care nu au fost create de o instituție de stat, pe lângă arhivele care au fost create de o persoană sau familie.

Aceeași opinie este manifestată și de Gille Genevieve, conservator la Arhivele Naționale din Franța în articolul său din „Revue historique” nr. 89, vol. 234 care subliniază că este greu de dat o definiție acestor arhive particulare, întrucît limitele între arhivele particulare și publice nu sînt clare, existînd numeroase arhive particulare bogate în acte publice iar în arhivele publice se găsesc arhive particulare, cazul arhivelor oamenilor politici, sau a demnitarilor de stat.

B. Ca o dovadă a preocupării arhivisticii mondiale pentru aceste arhive, tot la Congresul deja amintit s-a discutat și o clasificare a arhivelor particulare înglobîndu-se în cadrul arhivelor *particulare*, arhivele *personale*, arhivele *familiale*, arhivele *economice*, respectiv cele care aparțin unei colectivități neaparținînd statului, asta în cazul unei țări capitaliste unde se menține proprietatea privată, ca: federații, societăți, partide întreprinderi economice, de orice fel, industriale, comerciale, financiare sau întreprinderi culturale, profesionale etc. După unele state au mai fost incluse și arhivele ecleziastice.

Pentru a clarifica, consider că opinia exprimată pe plan mondial manifestată tot în definirea și clasificarea arhivelor particulare este în general valabilă pentru statele capitaliste unde se menține proprietatea particulară și mai puțin în cazul unui stat socialist, unde în afara proprietății particulare asupra arhivelor personale, familiale sau colecții de documente nu mai poate fi vorba de încadrarea arhivelor economice sau ecleziastice în categoria arhivelor particulare. De altfel și în țările capitaliste se face o distincție între aceste categorii de arhive, de exemplu

în Franța, sînt separate arhivele personale sau familiale de arhivele economice, (ale societăților comerciale, industriale, societăți autonome, chiar naționalizate) sau de arhivele sociale (ale sindicatelor, societăți de binefacere, instituții de cultură etc.). La fel în Anglia se face o demarcație în cadrul arhivelor particulare, respectiv între cele pur private de familie și personale și arhivele economice.

În general s-a observat că există o unitate de vederi în această privință pentru că și în alte țări această împărțire se menține valabilă cu mici diferențe de concepții în privința arhivelor ecleziastice.

Din punctul nostru de vedere se consideră ca arhive particulare arhivele personale și familiale asupra cărora se menține proprietatea privată spre deosebire de arhivele economice care sînt centralizate de stat. Desigur în urma Decretului privind Fondul Arhivistic Național se includ și arhivele personale din patrimoniul național nu sub raportul proprietății ci prin faptul că constituie o valoare istorică națională pe care legea o apără.

Revenind la definiția lor, din instrucțiunile Arhivelor Statului prin arhivă personală se înțelege totalitatea documentelor care s-au format în decursul timpului ca rezultat al vieții și activității unei persoane, familii sau a unui neam. Ar fi nimerit să se facă unele precizuni respectiv în cazul arhivelor familiale care includ materialul documentar al rudelor directe (soție, copii) nu mai mult de trei generații; iar în cazul arhivelor unui neam (generice) se include materialul documentar derivat de la mai multe generații, respectiv pînă la a 4-a generație.

Dar necesitatea definiției și a clasificării lor exacte este utilă atît din punct de vedere teoretic cît mai ales practic, în vederea prelucrării lor de către arhivist. Dar această problemă este destul de dificilă și ea nu face obiectul acestei Mese Rotunde.

C. În ce privește măsurile de salvagardare a arhivelor particulare a-și face apel tot la experiența străină respectiv cea franceză, pentru că arhivistica franceză are o tradiție (aici s-au luat cele mai multe măsuri legale) cît și la cea engleză, unde inițiativa particulară este cea care a avut efecte salutare și a înlocuit cu bune rezultate lipsa unor măsuri pe linie de stat.

Astfel în Anglia s-au creat asociații și comisii pentru tutelarea și cunoașterea arhivelor particulare. Master of Rolls exercită o oarecare supraveghere asupra arhivelor locale: Royal Commission on Historical Manuscripts (Comisia regală de manuscrise istorice) fondată în 1869, prin colaborarea amicală a dezvoltat o acțiune de tutelă asupra arhivelor particulare; comisia inventariază documentele, dă sfaturi pentru modul de depozitare sau se ocupă de depozitare și publică inventarele. British Records Association (Asociația britanică de documente) face inspecții și dă sfaturi tuturor posesorilor de arhive și ține o evidență în National Register of Archives (Registru de evidență națională al Arhivelor), care a fost instituit în 1945 și unde se găsesc deja înregistrate 8 000 fonduri.

De subliniat, ca o acțiune importantă este realizarea unei evidențe pe plan național prin existența lui National Register of Archives (Registru de evidență națională a arhivelor). De asemenea, este de remarcat libertatea depozitării, care este voluntară, iar accesul cercetătorilor depinde de autorizația pe care o dau posesorii.

În Franța conducerea lor urmează o cale mult mai legală. Prin legea din 17 iunie 1938 arhivele au fost puse pe același plan ca toate celelalte lucrări de valoare ce interesează istoria patriei, deja protejate prin legi mai vechi din 1913 și 1921, privitoare la conservarea „monumentelor istorice”. În Franța, ca și în Italia de altfel, pentru fondurile clasate ca „monumente istorice,, este obligatoriu să se declare înstrăinarea și schimbarea domiciliului, orice drept de preferință fiind rezervat statului.

Această jurisdicție în Franța este acordată Direcției Arhivelor și Arhivelor Departamentale, iar Comisia Superioară a arhivelor își dă avizul în anumite cazuri speciale.

Pentru a întări și mai mult interesul pentru arhivele particulare în 1949 s-a creat în Franța la Arhivele Naționale o subsecție a arhivelor particulare, care la rîndul ei este divizată în două comitete, unul pentru arhivele familiale și altul pentru arhivele economice. De specificat că în ultimul timp activitatea comisiei s-a îmbunătățit, astfel se ține o listă de evidență a arhivelor particulare care se completează anual; se ține o colaborare strînsă cu posesorii de arhivă acordîndu-li-se orice fel de asistență și la aprobarea posesorului se execută microfilmarea arhivei în scopul folosirii și salvagărdării ei.

Dar nici în Franța nu a fost neglijată inițiativa particulară, pentru a se realiza o mai mare apropiere între stat și particulari, încă din 1939 s-a creat Société des Amis des Archives de France (Societatea Prietenilor Arhivelor Franței) în același spirit ca societatea analogă din Anglia, British Records Association, amintită mai sus.

Pentru completarea experienței se pot da exemple multe. Astfel societăți analoage s-au înființat în decadele douăzeci și treizeci în multe țări ale Europei ca: în Italia „L'Associazione Nazionale Archivistica Italiana” și „Amicii degli Archivi”; în R.F. a Germaniei „Asociația posesorilor arhivelor familiilor nobile”; iar la Bayer există un centru Bayerische Archivinventare, unde există o colecție de inventare ale Arhivelor particulare de sub conducerea Arhivelor de Stat din Bayer.

Așa se mai găsește în Olanda, Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda.

În Statele Unite ca și în Anglia, arhivele particulare sînt îndrumate prin inițiativă particulară a amatorilor (istorici, arhiviști, bibliotecari, muzeografi). Prin 1930 American Historical Association's Manuscripts Commission (Comisia de manuscrise istorice a Societății Americane de Istorie) a publicat o serie de rapoarte care pot fi considerate ca un început de evidență a arhivelor particulare. Mai multe inventare ale celor mai importante arhive au fost publicate prin aceeași perioadă de către „Works projects administration” (Conducerea proiectelor de publicații), care ulterior au fost semnalate în bibliografia „Writings on Archives, Current Records and Historical manuscripts” (Publicații despre arhive, documente curente și manuscrise istorice). Alte publicații care se ocupă de arhivele particulare se găsește în Guide to Manuscript depositories (Ghidul depozitelor de manuscrise). Dar ca instituție cea mai importantă care se ocupă de arhivele particulare este National Historical Publications Commission (Comisia Națională de Publicații Istorice) creată în 1950.

De asemenea ar fi de semnalat și practica care există în Ungaria încă din 1870, unde familiile își depun la Arhivele de stat arhivele lor,

păstrînd prin clauzele actului de donație dreptul de proprietate și aprobarea accesului pentru cercetare.

La fel și în Iugoslavia există în vigoare legea din 1950 care a pus sub tutelă arhivele particulare de interes istoric, considerîndu-se obligatoriu declararea lor și păstrarea unui inventar.

D. Consider că după cele expuse din experiența atîtor țări referitoare la preocuparea pentru arhivele particulare, ar fi de dorit ca și în țara noastră să se extindă colaborarea dintre stat și posesorii de arhive particulare, și prin inițiativa conjugată între arhivele de stat — specialiști și posesori particulari să ia ființă o Asociație a prietenilor arhivelor care să conlucreze pentru completarea fondului național, pentru buna administrare, păstrare și folosire.

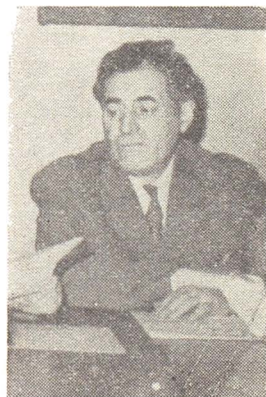
Pe linia completării ar fi de dorit să se treacă la o acțiune de depistare a arhivelor, care sînt în pericol de distrugere sau dispersare; microfilmarea organizată a unor arhive importante aflate la particulari care nu vor să doneze sau să vîndă arhivele pentru a le salva de înstrăinare; evidența lor centralizată de către arhive sau viitoarea asociație a arhivelor deținute de particulari sau de alte instituții de stat (muzee, biblioteci, case memoriale ș.a.); acordarea de către arhive a asistenței tehnice în vederea prelucrării și existenței unui inventar pentru posibilități de cercetare și folosire de orice fel (publicare, expoziții, microcopiere etc.).

Pe linia popularizării lor pentru cercetare și informare ar fi de dorit să se treacă la o acțiune de publicare în colaborare, pe țară, a unui ghid al arhivelor de proveniență personală deținute de toate instituțiile culturale (arhive, muzee, biblioteci, etc.); publicarea în colaborare, în completarea edițiilor vechi de documente, ca ale familiilor: Golescu, Brătianu, Hurmuzaki, Sturdza ș.a. (ale documentelor din arhivele proprii, împreună cu documente de la alte instituții culturale deținătoare de arhive); publicarea selectivă de cataloage de documente ale fondurilor de proveniență personală.

FLOREA BOERAȘ. Șeful Serviciului Organizare și Evidență din Direcția generală a Arhivelor Statului.

A. Noțiunea de arhivă particulară nu răspunde strict unei terminologii arhivistice. Potrivit normelor din țara noastră, în arhive — luate ca instituție specializată, loc de păstrare — fondurile arhivistice sau colecțiile arhivistice, și unele și altele pot fi proprietate de stat sau particulară.

Desigur că în ceea ce privește fondurile arhivistice, ele pot fi cu caracter administrativ, în sensul că au fost create de o instituție, fie de stat fie particulară ca de exemplu un partid politic, o asociație, societate,

întreprindere, fundație, într-un cuvânt de o persoană juridică particulară Pot fi, de asemenea, fonduri personale sau familiale. Bănuiesc că chestionarul se referă la acestea din urmă.

La determinarea unui fond personal sau familial, trebuie avută mare atenție dacă documentele reprezintă într-adevăr persoana și activitatea unui subiect individ sau familie căci de multe ori documentele se referă la o persoană juridică patronată, condusă de acesta și atunci problema se pune altfel.

De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că un fond personal se poate identifica greșit cu un fond familial. Fondul familial are o întindere mai mare, cuprinzând de regulă mai multe generații, fondul personal gravitează în jurul unei persoane. Atenție de a nu se confunda fondul personal cu colecția de documente aflată la persoana respectivă.

B. Dacă este vorba de un complex de documente create de o persoană juridică, se constituie la fel ca și cele administrative de stat.

Dacă este creată de o persoană fizică elementul de bază trebuie să fie cel cronologic, se pot grupa documentele și în funcție de alte elemente: acte personale, activități, proprietăți, corespondență cu diverși etc.

C. Problema este destul de dificilă fiind în joc conștiința posesorilor, înțelegerea de către aceștia a necesității depunerii documentelor la Arhivele Statului.

Arhivele Statului pot acționa în acest scop pe căi variate. Identificarea deținătorilor de documente istorice și documentare și eventual stabilirea unui repertoriu al acestora; dezbateră problema în presă, radioteleviziune, cinematografe; nu ar fi rău poate ca Revista Arhivelor să aibă o rubrică în care posesorii de documente să le prezinte; propagandă în instituții, școli, comune etc.; popularizarea cumpărării documentelor de către Arhivele Statului.

MARIA DOGARU, arhivist metodist în Direcția generală a Arhivelor Statului.

Arhivele personale sau familiale create în decursul vieții de oamenii de știință, artă și cultură reflectând personalitatea și aportul acestora și totodată aspecte ale dezvoltării culturii și științei naționale se încadrează prin valoarea lor în Fondul Arhivistic Național și ca atare conservarea și transmiterea lor generațiilor viitoare este o datorie a tuturor de la care nu se pot sustrage nici creatorii.

Colecțiile particulare — în general rod al strădaniei unor oameni pasionați care nu rare ori au făcut sacrificii pentru a le susține și îmbogăți se includ de asemenea în tezaurul istoric al patriei. Este știut faptul că uneori prin intervenția promptă a colecționarilor particulari s-au salvat de la distrugeri mărturii documentare de o deosebită valoare.

Între arhiviști și colecționari s-a stabilit o colaborare s-au creat afinități și ceea ce îi leagă nu este numai preocuparea de a conserva și valorifica izvoarele istorice dar mai ales pasiunea pentru vestigiile trecutului.

Cei care au condus instituția menită să conserve tezaurul istoric al țării au acordat o atenție deosebită colecțiilor și fondurilor particulare. Constantin D. Aricescu în 1867 — regreta faptul că nenumăratele invazii ce-au avut loc de-a lungul veacurilor au diminuat colecțiile de acte publice și particulare și solicită fonduri pentru cumpărarea documentelor vechi care urmau să deschidă „izvoare noi istoriei”. C. D. Aricescu considera totodată că este necesară includerea actelor istorice păstrate la particulari în publicațiile Arhivelor Statului și pentru aceasta cerea guvernului să lanseze un apel ca deținătorii să înștiințeze asupra hrisoavelor ce le posedă.

Problema valorificării actelor din colecțiile și fondurile particulare concretizată în primul rînd în publicarea lor, susținută cu 10 decenii în urmă de Aricescu continuă să reprezinte o necesitate. Într-adevăr foarte multe valori documentare alcătuind colecții sau fonduri particulare nu sînt cuprinse în circuitul științific. Referindu-mă la o categorie specială de izvoare, matricele sigilare trebuie să arăt că cele mai valoroase — aparținînd domnitorilor și dregătorilor — se găsesc în colecții particulare și dacă cîteva sînt menționate în unele publicații despre marea majoritate nu avem nici o informație scrisă.

Păstrarea documentelor în fonduri și colecții particulare mai are și alte inconveniente. Deseori fondurile sau colecțiile particulare au intrat după încetarea din viață a creatorului lor, în mîinile unor oameni lipsiți de interes și pricepere care le-au împrăștiat sau distrus. În afară de aceasta actele păstrate în condiții necorespunzătoare sub acțiunea agenților fizici sau chimici se deteriorează fără ca posesorul lor să poată interveni ajungîndu-se astfel la pierderea unor valori pentru salvarea cărora s-a depus atîta strădanie.

DUMITRU IVĂNESCU, director adjunct la Filiala Arhivelor Statului Iași.

A. Ce se înțelege prin noțiunea de Arhive particulare?

Este greu de găsit cea mai cuprinzătoare definiție pentru Arhivele particulare. Așa cum afirma Richardo Filangieri, la Congresul al III-lea al Arhivelor de la Florența din 1956, „nimic nu e mai inutil și mai zadarnic decît a încerca să se dea o definiție precisă a arhivelor particulare” cu atît mai mult cu cît — continuă el — formularea care afirmă că „sînt particulare toate arhivele neaparținînd statului” nu are sens. Aceasta deoarece nu s-a încercat a se face o delimitare între actul public și actul privat.

Profesorul Michel François numește arhive particulare pe acele „care nu se găsesc și nu există rațiune pentru a se găsi în depozitele Arhivelor Statului. Acest termen are un dublu aspect: arhivele economice sînt arhive particulare ca și arhivele familiale și fiind vorba de arhive ale unor întreprinderi este greu de a stabili o distincție între aceste două origini”.

În general, pe plan universal, sînt desemnate Arhive particulare în primul rînd acele personale și de familie, arhivele instituțiilor industriale și comerciale particulare, ale sindicatelor profesionale, societăților de binefacere, societăților culturale și religioase în măsura în care ultimele, cultele religioase, sînt separate de stat.

Arhivele particulare familiale sînt primele ca valoare pentru întocmirea istoriei naționale. Importanța lor a fost sesizată de toți istoricii, editorii de documente, dintre care este de ajuns a aminti pe M. Kogălniceanu, B. P. Hasdeu, T. Codrescu, I. Bogdan, Gh. Ghibănescu, M. Costăchescu, N. Iorga. În acest fel au intrat în circuitul științific nenumărate documente din arhivele familiale.

T. Codrescu, ca arhivist la Iași, făcea, în 1856, un apel către toți posesorii de documente referitoare la trecutul istoric al Moldovei, pentru a le depune la Arhivele Statului, subliniind că „a se ține ele îndosiate nu aduc folos, ci pagubă româneimei întregi”. Participarea efectivă a lui N. Iorga la viața științifică românească l-a făcut cunoscut printre deținătorii de documente, descendenți ai unor familii domnitoare — Cantacuzino, Callimachi, Brincoveanu, Știrbei, Bibescu — ce-i vor pune la dispoziție arhivele lor particulare, interesante din punct de vedere economic, social și politic, pe care le va cerceta și publica.

În România, prin decretul 353 din 16 iulie 1957, pentru înființarea Fondului Arhivistic de Stat al R.P.R. se fac referiri și la Arhivele particulare considerate ca valori istorice ce alcătuiesc tezaurul istoric al țării. Arhivele personale familiale, ale întreprinderilor particulare, ale diferitelor societăți particulare, ale partidelor politice intrau toate în componența Fondului Arhivistic de Stat, unicul administrator fiind Direcția generală a Arhivelor Statului. După 1948, arhivele întreprinderilor, societăților sau oricăror organizații particulare intraseră de fapt în proprietatea statului, arhivele personale și familiale rămîneau mai departe la posesorii lor, cu obligația de a nu le înstrăina și de a le putea dona sau vinde Bibliotecii Academiei R.P.R., Bibliotecii Centrale de Stat, Arhivelor Statului, Bibliotecilor universitare și Muzeelor. Prin noul decret 472/1971, se înființează Fondul Arhivistic Național al Republicii Socialiste România. La cap. I, art. 1, se arată că arhivele create de „persoanele fizice care au îndeplinit funcții sau misiuni de răspundere în stat sau au avut un rol deosebit în viața politică, socială, economică, științifică, culturală sau artistică a țării” fac parte din Fondul Arhivistic Național și ele vor ajunge mai devreme sau mai târziu în depozitele publice. Articolele 3, 22, 23, 24, 26, 47, 48, 50, 52, reglementează condițiile de păstrare, evidență, vindere sau donare ale arhivelor particulare și în același timp sînt luate măsuri pentru protecția și folosirea lor.

B. Cum trebuie clasificate Arhivele particulare?

Documentele care intră în depozitele Arhivelor Statului nu trebuie să-și piardă identitatea și integritatea. De aceea sîntem împotriva oricărei ordonări a lor în afară de cea cronologică. Este inadmisibil ca aceste materiale să fie împărțite la diferite fonduri și colecții. Ele trebuie să aibă un singur inventar fie că forma de păstrare diferă.

Documentele ce constituie o arhivă particulară odată intrate la Arhivele Statului trebuie să formeze fonduri și colecții particulare bine definite. Dacă în momentul cumpărării, donării sau depunerii ele sînt amestecate cu documente provenind de la alte colecții atunci trebuie să intervină specialistul, arhivistul, care cunoaște istoricul fondului și al colecției și care le va inventaria în așa fel pentru a nu crea confuzii. De aceea singura ordonare pe care o recomandăm este aceea după proveniență ; întocmirea de fonduri și colecții purtînd numele creatorului.

C. Ce trebuie făcut pentru salvarea și valorificarea colecțiilor arhivistice particulare?

Războaiele și ignoranța oamenilor au constituit principalele pericole ce au planat asupra arhivelor particulare. Atît arhivele familiale cît și cele economice au mai fost amenințate, pe parcursul existenței lor, de neglijența proprietarilor sau de intenția lor de a le împrăști. În acest sens se poate exemplifica cu arhivele aparținînd familiilor Burada și Ghi-bănescu care au fost vîndute la nenumărate instituții distrugîndu-se, în acel fel, integritatea colecțiilor.

Principala problemă privind arhivele particulare rămîne protecția și folosirea lor. Ce trebuie făcut în acest sens? Să se continue activitatea de atragere a acestor arhive în depozitele Arhivelor Statului prin : donare, cumpărare și depunere. Ultima formă se referă la păstrarea, pe bază de clauze (contract), a arhivelor particulare în depozitele statului. Ele pot fi cercetate parțial sau total, mai devreme sau mai tîrziu, conform clauzelor impuse de depunător.

Pentru toate arhivele particulare existente pe teritoriul țării, ar fi bine, ca Arhivele Statului să aibă o evidență a lor. Această evidență să cuprindă locul de depozitare, cantitatea în u.p. și anii extremi. În măsura în care e posibil n-ar strica un inventar asupra acestor documente. Ar fi cea mai bună măsură împotriva înstrăinării lor cu toate că textele din noul decret, după cum arătam, salvează arhivele particulare.

Pentru valorificare, dar mai ales pentru salvarea arhivelor particulare importante, Direcția generală a Arhivelor Statului ar putea începe o acțiune de microfilmare a lor, în acest fel evitîndu-se lezarea dreptului de proprietate. O sarcină specială revine revistei noastre de specialitate „Revista Arhivelor”, care prin conținutul ei cît și prin unele apeluri adresate deținătorilor de documente, poate încuraja acțiunea patriotică de donare a acestora la Arhivele Statului. Totuși importantă rămîne acțiunea arhiviștilor de a convinge pe proprietarii de documente că ei dețin lucruri importante pentru istoria noastră națională și că misiunea lor patriotică este de a le păstra cu toată grija.

TIBERIU COLIBAN — director al Filialei Arhivelor Statului Braşov.

A. Arhivele particulare pot fi considerate acele documente, care nu sînt create de instituţii şi organizaţii atît de stat cît şi obşteşti, precum şi de către diferite asociaţii, cluburi, reuniuni etc.

În acest sens opinăm ca prin noţiunea de arhive particulare să se înţeleagă numai arhivele create în activitatea unei persoane sau grup de persoane (familie) ce constituie proprietate privată a acestora.

B. În raport cu definiţia expusă la punctul precedent urmează să avem o singură categorie de arhive particulare şi anume cele familiale. Acestea se clasifică după specificul activităţii persoanei sau persoanelor respective.

C. Deoarece noul decret include în Fondul Arhivistice Naţional pe lîngă arhivele create de instituţii şi arhivele create „de persoane fizice cu funcţii şi misiuni în activitatea de stat sau care au avut un rol deosebit în viaţa politică, socială, economică, ştiinţifică, culturală sau artistică a ţării” care vor intra în patrimoniul naţional, vor trebui luate unele măsuri pentru salvarea şi valorificarea colecţiilor arhivistice particulare care constituie proprietate privată.

În acest sens se propun următoarele măsuri :

1. Stabilirea persoanelor fizice în viaţă sau decedate care crează sau au creat materiale documentare în corespondenţa lor particulară, şi care prezintă interes naţional.

2. Comunicarea hotărîrii persoanei respective sau urmaşilor acestuia.

3. Stabilirea de comun acord a modalităţilor de preluare-predare, prin contract scris.

— prin donaţie benevolă cu clauză ; achiziţie contra cost cu clauză ; prin testament cu clauză.

Clauzele să se refere la modul de acces (folosire) a materialelor documentare predate în depozitele Arhivelor Statului.

— sigilarea documentelor pe o perioadă determinată care însă să nu depăşească 30 ani de la depunere ; folosirea materialelor documentelor depuse, numai de crea-

tor, a membrilor familiei acestuia, sau de persoana autorizată de aceștia, dar să nu depășească perioada de 10 ani de la depunere; ordonarea inventarierea, restaurarea, transportul acestor materiale documentare, eventual chiar de Arhivele Statului.

4. Întreprinderea unor acțiuni de popularizare a celor de mai sus prin „Revista Arhivelor” și chiar a altor organe de presă.

R É S U M É

Le 21 février a.c. la rédaction de „Revista Arhivelor” a organisé une table ronde ayant comme thème „Les Archives privées”. Dans le but de mettre en discussion tout une série de problèmes liés à ces précieuses sources historiques tenant compte du fait que leur recherche contribue à l’élargissement de la base documentaire de l’histoire nationale, la rédaction a rédigé un questionnaire transmis à tous ses invités des érudits renommés — qui représentent des institutions culturelles — des collectionneurs passionnés de documents, des possesseurs d’archives familiales, des archivistes.

Le questionnaire exige la réponse à trois questions principales : Qu’est-ce qu’on comprend par la notion d’archives privées ? Comment faut-il classer les archives privées ? Qu’est-ce qu’il faut faire pour la conservation et la mise en valeur des collections archivistiques privées ?

Etant donné le fait que les débats ayant comme sujet ce questionnaire sont très intéressants la rédaction publie des extraits des allocutions des participants en offrant ainsi aux lectures la possibilité de connaître les principaux points de exprimés par ceux-là.

P R É C I S

On February 21 st., current, the editorial staff of „Revista Arhivelor” organized a round table about „private archives”. Wanting to debate a lot of problems connected with those important historical sources based on the fact that their research contributes to the enlargement of documentary basis of national history, the editorial staff drew up a questionnaire that was given to the quests, renown scientists, passionate collectors of documents, owners of family papers, archivists. The questionnaire asked for the reply to three main questions : what is understood by the notion of private archives ? How must be classified the private archives ? What is to be done for the preservation and turning to account the private archival collections ?

As the debates on the above — mentioned questionnaire are of wide interest, the editorial staff publishes gleamings from the participants’ speeches offering in this way to the readers, the possibility to know the main points of views expressed by them.

REGLEMENTĂRI NOI ÎN MUNCA DE ARHIVĂ

TUDOR MATEESCU, MARIN RADU MOCANU

Crearea unui fond arhivistic organizat pe plan central, o dată cu înființarea, în anii 1831—1832, a unor organe de stat însărcinate cu păstrarea și administrarea tezaurului documentar al țării, a făcut necesară reglementarea acestei activități, prin instituirea unei legislații speciale. Dintre actele normative elaborate în trecut, se remarcă regulamentele din 1862, 1869 și 1872 și mai ales legea din 1925, care reprezintă pași importanți pe calea statornicirii unui cadru legal pentru desfășurarea activității arhivistice în România.

După 23 August 1944, legislația arhivistică a fost pusă de acord cu transformările revoluționare din țara noastră, îndeosebi prin Decretul nr. 353/1957 pentru înființarea Fondului arhivistic de stat și Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 1119/1957 privind organizarea și funcționarea Direcției generale a Arhivelor Statului. Deoarece dispozițiile acestor acte normative nu mai corespundeau nevoilor actuale și de perspectivă ale activității arhivistice, s-a dat o nouă reglementare acestora prin Decretul nr. 472/1971.'

Prin noul decret, în primul rînd a fost înlocuită noțiunea de Fond arhivistic de stat cu aceea de Fond Arhivistic Național, ceea ce asigură ocrotirea corespunzătoare de către stat a documentelor create în decursul vremii de organele de stat, instituțiile administrative, celelalte organizații, ca și de persoanele fizice care au îndeplinit funcții sau misiuni de răspundere sau au avut un rol deosebit în viața politică, socială, economică, științifică, culturală sau artistică a țării. În felul acesta, sfera tezaurului arhivistic al țării se lărgeste, cuprinzînd și documentele create de cultele religioase, precum și de persoane fizice. Totodată, noul decret precizează că din Fondul Arhivistic Național fac parte numai acele documente care au caracter istoric și documentar, eliminîndu-se posibili-

tatea includerii în sfera sa a documentelor lipsite de valoare de la organizații, ca și a acelor deținute de persoane fizice care au doar importanță personală și nu reprezintă valori de interes național.

În același timp, s-a evitat stabilirea în mod aprioric a categoriilor de documente de valoare istorică și documentară, deoarece fiecare document, în funcție de conținutul său și de împrejurările istorice, poate reprezenta o astfel de valoare, care se va putea constata practic numai prin operațiunea de selecționare, rămasă ca un atribut al Direcției generale a Arhivelor Statului. Datorită acestui fapt, anterior selecționării, orice document creat sau deținut de organizațiile socialiste sau de celelalte organizații este supus aceluiași norme care reglementează activitatea arhivistică.

Noul decret asigură o protecție mult mai eficientă decât vechea legislație a documentelor de valoare istorică și documentară, interzicând scoaterea lor peste graniță fără autorizație legală și stabilind sancțiuni penale pentru asemenea fapte sau chiar numai pentru tentativa de a le comite. De asemenea, este prevăzută obligația păstrării în bune condiții a documentelor, atât de către organizațiile socialiste și celelalte organizații, cât și de către persoanele fizice. Există apoi restricția ca documentele din Fondul Arhivistic Național să nu poată fi donate sau vândute decât Arhivelor Statului sau organizațiilor autorizate în acest sens prin decret. Nu se prevăd însă reglementări speciale cu privire la distrugerea documentelor, deoarece aceste fapte se sancționează potrivit codului penal și nicu privire la neglijența față de păstrarea lor, aceasta fiind o contravenție cu caracter administrativ.

Noul decret stabilește reguli precise cu privire la organizarea muncii de arhivă la organizațiile socialiste și celelalte organizații. Este reglementată mai întâi evidența documentelor, inclusiv înregistrarea, care nu era prevăzută în vechea legislație arhivistică, stabilind și instrumentele acestei evidențe, potrivit modelelor anexate la decret. Alte prevederi, de o deosebită însemnătate, se referă la selecționarea documentelor, depunerea lor spre păstrare permanentă și folosirea documentelor din arhivele organizațiilor socialiste și ale celorlalte organizații.

Este prevăzută de asemenea obligația cultelor religioase de a respecta dispozițiile legale privind evidența, selecționarea, folosirea și păstrarea documentelor pe care le crează sau le dețin.

Un loc aparte este rezervat în decret documentelor rezultate din activitatea cinematografiei, radiodifuziunii și televiziunii, prevăzându-se că de păstrarea și folosirea documentelor cinematografice să se ocupe Arhiva națională de filme din subordinea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, iar de a documentelor fonice, video și filmelor de televiziune

să se ocupe Comitetul de Stat al Radioteleviziunii Române. Aceasta cu atât mai mult cu cât în țara noastră există din 1957 o Arhivă Națională de Filme, iar în viitor urmează să ia ființă un organ asemănător pentru fonoteca, discoteca, videoteca și filmoteca de televiziune din cadrul Comitetului de Stat al Radioteleviziunii Române.

Totodată, noul decret prevede pentru cultele religioase dreptul de a-și păstra arhivele proprii, stabilindu-se însă obligația de a declara documentele de valoare istorică și documentară care au [altă proveniență, în vederea depunerii lor la Arhivele Statului.

O altă reglementare nouă, impusă de necesitatea asigurării unei evidențe centralizate a copiilor de pe documentele din arhivele altor țări, care interesează statul nostru, constă în înscrierea în decret a obligației organizațiilor socialiste și a celorlalte organizații, precum și a persoanelor trimise de acestea pentru a face studii și cercetări în străinătate de a depune la Direcția generală a Arhivelor Statului reproducerea aduse, spre copiere sau păstrare. În felul acesta se poate evita aducerea inutilă de reproduceri de pe aceleași documente și, în același timp, se asigură posibilitatea cercetării lor operative de către toți cei interesați.

În decret este prevăzută atribuția Ministerului de Interne de a îndruma, coordona și controla întreaga activitate privitoare la documentele din Fondul Arhivistic Național, inclusiv a celor de la organizațiile care au dreptul de a păstra documente cu caracter istoric și documentar, atribuție care se exercită prin intermediul Direcției generale a Arhivelor Statului.

În vederea asigurării unei orientări unitare a desfășurării activității arhivistice și a unei mai bune coordonări a acestei activități cu cerințele cercetării științifice și ale muncii cultural-educative, noul decret prevede crearea, în cadrul Ministerului de Interne, a Comisiei științifice pentru probleme arhivistice, organ cu caracter consultativ, format din specialiști ai acestui minister și ai altor instituții centrale care au o contingentă mai strânsă cu munca arhivistică.

Având în vedere gradul înalt de utilitate socială a documentelor, în care se însumează și activitatea practică, actuală și de viitor a organizațiilor socialiste, decretul stabilește atribuții și, respectiv, răspunderi precise și majore pentru creatorii și deținătorii de documente ce fac parte din Fondul Arhivistic Național.

Organizațiile socialiste și celelalte organizații — înțelegând prin aceasta conducerile respective — răspund, conform art. 3, de evidența,

selecționarea, păstrarea și folosirea documentelor proprii și ale unităților subordonate, într-un cuvânt de întreaga muncă de arhivă, premergătoare preluării de către Arhivele Statului.

Din punct de vedere al evidenței, organizațiile socialiste și celelalte organizații sint obligate (conform art. 8 și 9) să înregistreze toate documentele primite și expediate și să le constituie, apoi, în baza nomenclatorului și indicatorului — instrumente indispensabile organizării arhivei — în dosare pe probleme și termene de păstrare.

Astfel, vor fi înlăturate unele stări de lucruri necorespunzătoare, de natură să afecteze negativ însăși activitatea proprie a organizațiilor socialiste respective. Aceste obligații (și răspunderi corespunzătoare) trebuie să conducă, pe drumul cel mai scurt, toate conducerile organizațiilor socialiste la înțelegerea utilității și importanței arhivelor, a documentelor în activitatea proprie și cea socială în ansamblu său.

Buna organizare și constituire a arhivelor presupune, totodată,^r și desfășurarea unei munci sistematice de selecționare, fapt pentru care Decretul obligă (prin art. 14) organizațiile socialiste să selecționeze periodic documentele în vederea păstrării permanente a celor de importanță pentru cercetarea științifică și activitatea practică și în scopul, deloc neglijabil, al descongestionării spațiilor de depozitare.

Munca de arhivă presupune în mod direct și grija (manifestată prin preocupări continue) față de „sănătatea” materialelor documentare, de integritatea fizică a acestora. Decretul prevede, în consecință (la art. 16—17), obligativitatea organizațiilor socialiste și a celorlalte organizații de a păstra documentele în condiții corespunzătoare, în depozite construite special pentru arhivă sau în încăperi amenajate anume în acest scop. Aceste condiții vor asigura documentele împotriva degradării, distrugerii sau sustragerii, vor apăra longevitatea documentelor. În această categorie de obligații se include și cea privind constituirea fondului de asigurare, pe bază de microfilme sau alte forme de reproducere (art. 25), însumind cele mai importante și deosebite documente, sarcină de mare răspundere, ce trebuie să stea continuu în atenția conducerilor respective.

Toate aceste obligații și sarcini menționate mai sus trebuie să asigure, în ultima instanță, folosirea oportună și integrală a materialelor documentare — principală latură a întregii muncii de arhivă, care, la rîndu-i, crează, în mod obiectiv, noi obligații. Astfel, conducerile instituțiilor și întreprinderilor trebuie să manifeste deplină orientare și mult discernămint în aprobările pe care le eliberează persoanelor autohtone și străine pentru consultarea documentelor, în scoaterea peste graniță a documentelor din Fondul Arhivistic Național, asigurînd securitatea necesară

secretului de stat și de serviciu, fără a împieta, cituși de puțin asupra oportunității folosirii documentelor în scopuri științifice și practice.

Organizațiilor socialiste cu atribuții speciale în administrația Fondului Arhivistic Național — Comitetul de Stat al Radioteleviziunii Române și Arhiva Națională de Filme — le revine obligația de a lua toate măsurile tehnico-administrative în vederea organizării, păstrării și folosirii optime a documentelor cinematografice, fonice și video, de a le conecta metodic, la circuitul științific și documentar național.

Instituțiile administrative, de știință și cultură (bibliotecile de interes național și universitar, muzeele istorice și memoriale ș.a.) cărora Decretul le rezervă dreptul de păstrare permanentă a documentelor pe care le crează sau achiziționează, în vederea desfășurării activității proprii în condiții cât mai optime, sînt obligate să asigure buna organizare și păstrare a acestora și să facă cunoscute Arhivelor Statului existența și conținutul lor pentru a avea, întotdeauna, o privire de ansamblu, la scară națională, asupra potențialului documentar-informativ al tezaurului arhivistic privind diversele probleme ale cercetării științifice și nevoilor practice.

De asemenea, organizațiilor de cult și compartimentelor acestora le revine, printre altele, obligația de a depune la Arhivele Statului documentele care nu sînt produsul propriei activități, nu se mai fac utile activității proprii și nevoilor curente, fiind în schimb, deosebit de utile cercetării științifice.

Plecînd de la o realitate, și anume, de la faptul că numeroase persoane fizice dețin documente ce fac parte din Fondul Arhivistic Național, Decretul le obligă, în cazul că nu sînt încă convinse de necesitatea depunerii acestora la Arhivele Statului, să le păstreze în condițiuni corespunzătoare pentru a fi ferite de pericolul degradării și distrugerii.

Obligațiile și răspunderile de rigoare pe care Decretul privind Fondul Arhivistic Național le atribuie organizațiilor socialiste, celorlalte organizații și persoanelor fizice în legătură cu organizarea, păstrarea și conservarea tezaurului documentar național se înscriu în cîmpul de acțiune al patriotismului socialist, al dragostei și respectului față de trecutul de luptă glorios al poporului nostru, al angajării și mîndriei față de construcția prezentului și perspectiva viitorului.

ÎNREGISTRAREA DOCUMENTELOR ȘI CONSTITUIREA ARHIVEI CURENTE

TEODOR NECȘA, DUMITRU BOLONTOC

Noul decret cu privire la Fondul arhivistic național, impus de necesitatea dezvoltării activității arhivistice, de cerințele mereu crescînde ale administrației de stat, ale cercetării științifice și muncii cultural-educative, completează unele prevederi ale vechii legislații și aduce o serie de reglementări noi, stabilind totodată și răspunderile ce revin factorilor care conlucrează în acest domeniu de activitate.

Decretul, însumînd principiile de bază ale activității arhivistice, care abordează toate problemele de principiu la nivelul actualului stadiu de dezvoltare a societății românești, deschide larg perspectiva organizării și folosirii utile și operative a Fondului arhivistic național.

Printre problemele care în vechile acte normative și instrucțiunile emise de Ministerul de Interne nu erau tratate se afla și înregistrarea documentelor, care în noul decret, dat fiind importanța ei în activitatea arhivistică, își găsește locul cuvenit.

Înregistrarea documentelor trebuie considerată ca parte integrantă a activității arhivistice, fiind operațiunea care marchează de fapt existența oficială a documentelor. Se poate spune că înregistrarea reprezintă actul de naștere al fiecărui document și că de corectitudinea înregistrării depinde în mare măsură asigurarea păstrării documentelor. De aceea, organizațiile socialiste și celelalte organizații de orice nivel au obligația să înregistreze toate documentele primite, expediate sau întocmite pentru uz intern.

Mulțimea și diversitatea documentelor care intră și iese din organizațiile socialiste și celelalte organizații necesită organizarea precisă a circuitului lor. Organizarea în bune condiții a lucrărilor de secretariat dă posibilitatea factorilor interesați să cunoască în orice moment conținutul diferitelor documente. Fără o ordine desăvîrșită în acest domeniu de activitate considerăm că nu s-ar putea înfăptui conducerea operativă a activității instituțiilor, întreprinderilor sau a oricărei alte organizații.

Înregistrarea documentelor primite sau emise se poate face fie în cadrul registraturii generale fie la compartimente.

La registratura generală documentele se pot înregistra într-un singur registru sau concomitent în două, patru sau mai multe registre. În acest din urmă caz documentelor li se dau numere din doi în doi sau din patru în patru. După înregistrare documentele primite se predau pe bază de condică la compartimente pentru rezolvare. Acestea predau răspunsurile și documentele emise la registratura generală pentru expediere tot pe aceeași bază.

Instituțiile și organizațiile care primesc și emit un număr mare de documente, pot înregistra documentele nu la registratura generală ci la compartimente. Fiecare compartiment va ține în acest caz un registru de intrare-ieșire în care se operează înregistrarea și expedierea documentelor primite și emise.

Documentele primite se repartizează compartimentelor pe bază de borderouri. Pe aceeași bază compartimentele predau răspunsurile și documentele emise pentru expediere la destinatar.

În felul acesta sarcina registraturii generale constă numai în primirea documentelor, repartizarea lor la compartimente și expedierea către destinatar.

Înregistrarea documentelor se efectuează în ordinea cronologică a primirii lor într-un registru de intrare-ieșire, conform modelului din anexa nr. 1 a Decretului nr. 472/1971. Foile registrului trebuie să fie numerotate, iar pe coperta lui urmează să se treacă denumirea instituției sau, în cazul înregistrării la compartimente, al instituției și compartimentului, anul la care se referă documentele înregistrate și numerele de început și sfârșit cuprinse în registru. De asemenea, la sfârșitul anului sau la încheierea unui volum al registrului de intrare-ieșire, se certifică, sub semnătură, numărul de înregistrări și numărul de file folosite, cu următoarea formulare: „Prezentul registru conține ... file scrise ... înregistrări”.

Înregistrarea documentelor va începe în mod obligatoriu la 1 ianuarie cu nr. 1 și se va sfârși la 31 decembrie al fiecărui an. Funcționarul însărcinat cu această activitate după înregistrarea documentelor va aplica ștampila respectivă, scriindu-se apoi de mână data înregistrării și numărul de ordine al documentului în cazul când nu se imprimă direct cu ajutorul ștampilei.

Registrul de intrare-ieșire este principalul instrument prin care se atestă existența documentelor și se ține evidența circulației acestora, semnalindu-se în permanență locul unde acestea se găsesc, stadiul în care se află rezolvarea documentelor și modul cum ele au fost rezolvate. În acest registru urmează să se înregistreze prin completarea tuturor coloanelor sale numai documentele de bază primite de organizațiile socialiste și celelalte organizații.

Astfel, în col. *a* și *b* urmează să se treacă numărul de înregistrare și data înregistrării documentului primit sau expedit, iar în col. *c* numărul de înregistrare al documentului dat de instituția sau întreprinderea care l-a expedit și data când s-a efectuat această operație. În cazul că documentul înregistrat are și unele anexe, acest lucru se va menționa în col. *d*, unde va fi indicat numărul lor. Pe fiecare din anexele existente, urmează să se înscrie numărul de înregistrare a documentului de bază.

În col. *e* se va trece denumirea instituției, întreprinderii sau persoanei de unde provine documentul respectiv.

Conținutul documentelor intrate, precum și al celor emise din oficiu urmează să fie trecut în col. *f*, el trebuind să fie cât mai clar și să cuprindă pe scurt problemele ce reies din cuprinsul documentului. În col. *g*, funcționarul însărcinat cu înregistrarea va trece denumirea compartimentului căruia i s-a repartizat documentul spre rezolvare. După rezolvarea documentelor urmează ca în col. *h* să se menționeze data expedierii acestora la destinatar, iar în col. *i* și *j* modul cum s-a rezolvat documentul respectiv (pe scurt conținutul răspunsului) și denumirea instituției și întreprinderii sau persoanei unde acesta a fost expediat.

În cazul documentelor care se referă la aceeași chestiune, acestea urmează să se conexeze la primul document înregistrat, iar legătura între ele se va efectua prin menționarea în col. *k*, în dreptul fiecărui document conexat, a numărului de înregistrare al documentului la care s-a făcut conexarea. Dacă printre documentele conexe se află și unele din ani diferiți, atunci se va trece anul înregistrării documentului.

La fiecare document înregistrat este necesar ca după rezolvarea lui în col. *l* să se treacă și indicativul din nomenclator al dosarului unde acesta a fost repartizat.

Documentele emise din oficiu și cele întocmite pentru uz intern se înregistrează în același registru ca și documentele intrate, completându-se însă numai coloanele *a*, *f* și *h-l*.

Prin noul decret se stabilesc norme precise, științifice analizate, și pentru constituirea arhivei curente de către instituții, întreprinderi și organizațiile socialiste.

Constituirea corectă a arhivei curente, conform prevederilor prezentului decret, este o activitate de primă importanță în munca de arhivă, de care depinde efectuarea în bune condiții a tuturor celorlalte lucrări, folosirea operativă a documentelor și întreaga desfășurare ulterioară a activității arhivistice.

Datorită importanței pe care o prezintă constituirea corectă a arhivei curente pentru activitatea ulterioară cu documentele, este necesar ca normele cuprinse în decret să fie respectate întocmai de către toate instituțiile, întreprinderile și organizațiile socialiste.

Constituirea arhivei curente în mod corect este condiționată, conform prevederilor prezentului decret, de elaborarea a două instrumente de lucru de mare importanță pentru activitatea de arhivă și anume: nomenclatorul dosarelor și indicatorul termenelor de păstrare.

Nomenclatorul este o listă sistematică a documentelor care se crează la o instituție, întreprindere sau organizație, grupate în dosare, pe compartimente de muncă, în funcție de comunitatea problemelor la care se referă și de importanța lor științifică sau practică.

Prezentul decret stabilește obligativitatea fiecărei instituții, întreprinderi sau organizații de a întocmi nomenclatorul dosarelor. El trebuie să cuprindă toate categoriile de documente care se crează în activitatea instituției, întreprinderii sau organizației. Documentele se grupează în dosare în funcție de problema comună pe care o tratează și de importanța lor științifică sau practică, deci de durata de păstrare. Stabilirea grupelor

de documente (a dosarelor) se face în cadrul fiecărui compartiment de activitate.

Nomenclatorul servește registraturii generale la repartizarea actelor la compartimente și acestora la constituirea dosarelor.

Nomenclatorul se întocmește de obicei pentru întreaga instituție, întreprindere sau organizație dar, există și posibilitatea constituirii lui, în cazuri justificate și în special în cazul instituțiilor foarte mari și cu mai multe sfere de activitate pe compartimente (departamente, direcții generale sau direcții).

În vederea întocmirii nomenclatorului compartimentele (direcții, servicii, secții, birouri etc.) au obligația de a face propuneri cuprinzând dosarele care se preconizează a fi constituite la compartimentul respectiv, care vor fi înaintate șefului arhivei, pentru definitivarea și alcătuirea nomenclatorului.

Nomenclatorul dosarelor se întocmește conform formularului din anexa nr. 3 a Decretului nr. 472/1971 și se aprobă de conducerea instituției, întreprinderii sau organizației.

În prima rubrică din formular se trec denumirile exacte (nu se admit prescurtări) ale direcțiilor, în ordinea în care acestea figurează în schema de organizare. Acestea se numerotează cu cifre romane.

În rubrica a II-a se trec serviciile sau birourile care compun direcția respectivă. Acestea se numerotează în cadrul fiecărei direcții cu litere majuscule.

În rubrica a III-a se trece în rezumat conținutul problemelor la care se referă documentele din dosar. Rezumatele dosarelor trebuie formulate de așa natură încât să reflecte exact conținutul problemelor. Se vor evita formulările generale și echivoce ca: „Acte”, „Correspondență diversă”, „Correspondență sau lucrări cu ministerul sau instituția X” etc. În nomenclator se cuprind și registrele, condicile, cartotecile și celelalte materiale preconstituite. Numerotarea dosarelor se face cu cifre arabe, în cadrul fiecărui compartiment de la 1 la n spre deosebire de vechile instrucțiuni care prevedeau numerotarea dosarelor în continuare pe întregul nomenclator (respectiv instituție).

În cazul când instituția, întreprinderea, organizația nu are în componența sa direcții ci numai servicii sau birouri, rubrica I-a din nomenclator nu se mai completează. Dacă nu au compartimente nu se va completa nici rubrica II-a și se va trece numai denumirea instituției și numerele dosarelor create de la 1 la n.

Cifra romană de la rubrica I-a, litera majusculă de la rubrica II-a și cifra arabă de la rubrica III-a formează indicativul dosarului. De exemplu, IA1, IA2, IA3, etc. Dacă instituția nu are decât servicii sau birouri indicativul dosarului va fi format numai din litera majusculă și cifra arabă. Exemplu, A1, A2 ...

Dacă nu are compartimente indicativul va fi format numai din cifra arabă. Exemplu 1. 2. Indicativul se trece pe fiecare document, în registrul de intrare-ieșire, pe coperta dosarului și în inventar.

Atunci când în cadrul unei instituții se înființează noi compartimente de muncă, nomenclatorul se va completa imediat cu denumirile lor și cu dosarele pe care le creează. De asemenea, când unul din compar-

timente își dezvoltă activitatea creînd și alte categorii de acte decît cele cuprinse în nomenclator, acesta va fi completat, la compartimentul respectiv, trecîndu-se în continuare noile dosare.

Stabilirea în mod unitar a termenelor de păstrare a documentelor se asigură prin Indicatorul termenelor de păstrare. Instrument indispensabil muncii de arhivă, indicatorul este un tabel sistematic în care, diferit de nomenclatorul dosarelor, se redau grupele de documente nu pe compartimente de muncă ci pe activități, cu specificarea termenului de păstrare al fiecărei grupe, stabilit în raport de importanța documentar-științifică și de dispozițiile legale în vigoare.

Indicatorul se întocmește de către organizațiile socialiste centrale atît pentru documentele create în activitatea lor cit și pentru unitățile subordonate.

În cazul organizațiilor socialiste centrale ale căror unități subordonate desfășoară aceleași activități sau activități similare celor ale centralei și în consecință constituie documente asemănătoare, se întocmește un singur indicator în care pentru termenul de păstrare se deschid două rubrici. În prima rubrică se trec termenele de păstrare pentru documentele centralei iar în cea de-a doua termenele de păstrare pentru cele constituite de unitățile subordonate, care pot fi diferite pentru aceleași categorii de documente.

În cazul cînd unitățile subordonate desfășoară activități diferite de acelea ale instituției centrale, creînd în consecință și categorii diferite de documente, instituția centrală va întocmi pentru acestea indicatoare pe ramuri de activitate.

Organizațiile socialiste care nu au unități în subordine pot întocmi numai nomenclator în care se trec și termenele de păstrare pentru fiecare dosar.

Indicatorul va cuprinde toate grupele de documente inclusiv materialele preconstituite (registre, condici, cartoteci etc.) ce se creează în activitatea organizațiilor. Grupele de documente vor fi întocmite pe activități indiferent de compartimentul care le-a creat. Ele se menționează o singură dată la activitatea respectivă, chiar dacă se creează la mai multe compartimente ale organizației.

Grupele de documente vor fi grupate în capitole purtînd denumirea caracteristică activității respective (de exemplu, „Probleme directorii și de organizare”, „Administrativ-gospodărești”, „Planificare”, „Producție” etc.) și eventual vor avea subcapitole. Capitolele se vor număra cu cifre latine, subcapitolele cu litere majuscule, subdiviziunile acestora cu litere mici, iar grupele de documente vor purta numărul curent cu cifre arabe în cadrul întregului indicator.

Pentru ca la folosirea indicatorului să se poată stabili mai ușor și fără greșală, în care grupă de documente se încadrează anumite dosare, registre, condici, este necesar ca denumirea grupelor să fie formulată precis și concret, arătîndu-se toate trăsăturile caracteristice ale fiecărei grupe în raport de conținutul și forma documentelor. În acest scop este necesar ca denumirea dosarelor să exprime exact cuprinsul documentelor.

Fiecare poziție din indicator va cuprinde o anumită grupă de documente, neputînd fi grupate în aceeași poziție grupe de documente de importanță diferită.

Indicatorul se întocmește de obicei de către compartimentul care se ocupă cu lucrările de secretariat și definitivat în baza propunerilor făcute de compartimentele organizației respective. După aprobarea sa de către conducerea organizației va fi trimis Arhivelor Statului spre a fi confirmat. Arhivele Statului cu ocazia confirmării indicatorului pot numai să mărească termenele de păstrare, iar în ceea ce privește micșorarea lor nu se poate face decît cu acordul organizației interesate.

Stabilirea termenelor de păstrare la fiecare grupă de documente se va face ținîndu-se seama atît de importanța științifică și practică a documentelor cît și de interesele organizațiilor pentru care s-a întocmit indicatorul. În dreptul grupelor de documente care se păstrează permanent, se trece „permanent”, iar pentru acelea care se păstrează temporar, cifra arabă, care reprezintă numărul anilor cît se păstrează.

Dacă valoarea științifică a unor grupe de documente nu poate fi stabilită cu certitudine în momentul întocmirii indicatorului sau dacă există motive să se presupună că în cuprinsul unei grupe de documente de păstrare temporară se pot găsi și documente de valoare documentară, pe lîngă termenul de păstrare temporar se menționează „C.S.”, pentru ca la expirarea termenului prevăzut în indicator, aceste documente să fie cercetate în mod special de Comisia de selecționare și să se stabilească în mod definitiv termenul de păstrare.

Termenele de păstrare ale documentelor se socotesc de la 1 ianuarie al anului următor încheierii lor.

Organizațiile socialiste centrale au obligația ca în următoarele cazuri să actualizeze indicatoarele termenelor de păstrare :

— atunci cînd sfera activităților ei se lărgeste creîndu-se și alte categorii de documente (corespunzătoare acestor activități noi) care nu sînt cuprinse în indicator ;

— atunci cînd sfera activităților ei se îngustează și nu mai crează categoriile de documente corespunzătoare activităților care au dispărut.

În aceste cazuri în indicator se introduce sau se scot categoriile respective de documente, se fixează sau se scot termenele respective de păstrare ;

— atunci cînd consideră că pentru unele categorii de documente, potrivit normelor în vigoare sau altor considerente, termenele de păstrare nu mai corespund.

În toate cazurile aceste modificări se fac cu acordul Arhivelor Statului.

Predarea dosarelor constituite în baza nomenclatorului dosarelor de către compartimente la arhiva generală se va face la sfîrșitul anului în curs pentru anul expirat, conform unui plan care se întocmește de către șeful arhivei și se aprobă de conducătorul instituției sau organizației. De exemplu materialele documentare create în anul 1971 se vor preda de către compartimente la sfîrșitul anului 1972.

Pregătirea dosarelor de păstrare permanentă pentru a fi predate la arhivă necesită efectuarea următoarelor operațiuni :

— Documentele cuprinse în dosar se ordonează cronologic sau, în cazuri speciale, după alte criterii cum ar fi, alfabetic, geografic, pe corespondenți etc. Răspunsurile se așează imediat după actele de bază iar anexele, indiferent de dată, se alătură actelor la care se referă.

— Se procedează la îndepărtarea acelor, agrafelor, clamelor metalice și a filelor nescrise.

— Dosarele astfel constituite se cos în coperte de carton sau se leagă, în așa fel încît să se asigure citirea completă a textului, a datelor și rezoluțiilor.

— Pe copertă, conform formularului din anexa nr. 4 a Decretului nr. 472/1971, se trec următoarele date :

— denumirea instituției, organizației și a compartimentului de muncă de unde provine dosarul ;

— numărul dosarului din inventar și indicativul dosarului de pe nomenclator ;

— conținutul dosarului (se enunță sub formă de rezumat problemele la care se referă documentele cuprinse în dosar) ;

— data începerii și încheierii dosarului ;

— numărul filelor ;

— numărul volumului, în cazul dosarelor în mai multe volume ;

— termenul de păstrare.

— filele dosarelor vor fi numerotate în colțul din dreapta sus, fie mecanic, fie cu creion negru. Cele ale dosarelor care se compun din mai multe volume se numerotează separat pentru fiecare volum.

— Această operațiune odată executată, pe o foaie nescrisă adăugată la sfîrșitul dosarului și pe verso-ul ultimei pagini a registrelor și condicilor se face următoarea certificare : „Prezentul dosar (registru, condică, cartotecă etc.) conține ... file” (în cifre și în paranteze în litere). La sfîrșitul notei de certificare se trece data, semnătura și funcția celui care efectuează această lucrare.

Dosarele cu termen de păstrare temporar vor fi supuse aceluiași operațiuni exceptîndu-se numerotarea paginilor care nu este obligatorie.

Predarea dosarelor de către compartimente la arhiva instituției, întreprinderii sau organizației se face pe bază de inventar. Pentru dosarele de păstrare permanentă se întocmesc inventare separate. Pentru cele de păstrare temporară se întocmesc inventare separate pentru fiecare termen de păstrare cuprins în indicator.

Inventarele se întocmesc de către fiecare compartiment conform modelului prevăzut în formularul din anexa nr. 5 din Decretul nr. 472/1971.

În stînga sus, pe prima pagină a inventarului se trec : denumirea instituției sau organizației și denumirea compartimentului.

La mijlocul primei file sus se trec : anul dosarelor și termenul de păstrare. Apoi, elementele de bază necesare identificării dosarului și anume : numărul curent, indicativul, conținutul dosarului (acesta se redă sub formă de rezumat, care trebuie să cuprindă, pe scurt și exact, principalele probleme la care se referă documentele), datele extreme ale

dosarului (data primului act și a ultimului act din dosar), numărul fișelor și observații.

Dosarele pentru care indicatorul termenelor de păstrare prevede X ani C.S. se cuprind în inventarul dosarelor care se păstrează X ani.

În cazul cînd Comisia de selecționare hotărăște păstrarea sa permanentă atunci acesta va fi scos din inventarul dosarelor temporare și adăugat în inventarul celor permanente.

Dosarele neîncheiate în anul respectiv sau cele care din motive justificate se opresc la compartimente vor fi cuprinse în inventarul anului respectiv cu mențiunea că urmează a fi primite în viitor.

Registrelor, condicile și alte materiale preconstituite se trec în inventar după dosare.

Pentru dosarele de păstrare permanentă inventarele se întocmesc în 4 exemplare iar pentru cele temporare în 3 exemplare. Din fiecare inventar cîte un exemplar rămîne la compartimente iar celelalte exemplare se predau la arhivă odată cu dosarele.

Pe ultima pagină a inventarului se trec următoarele date : numărul fișelor inventarului, numărul dosarelor, registrelor, condicilor, cartotecilor etc. pe care le cuprinde inventarul, dosarele care nefiind încheiate au rămas a compartiment (dacă este cazul), dosarele care au lipsit la preluare (dacă este cazul), data preluării, numărul dosarelor preluate, precum și semnăturile celui care predă și a celui care preia dosarele.

Efectuarea tuturor lucrărilor menționate mai sus constituie obligația compartimentelor de muncă din fiecare instituție, întreprindere sau organizație, pentru dosarele proprii.

Compartimentele sînt deasemeni obligate ca, la data stabilită, să predea la arhivă toate dosarele care au această destinație, exceptînd pe cele care conțin documente secrete care se supun legislației în vigoare pe această linie.

La arhivă inventarele din fiecare an se vor ordona pe compartimente (în ordinea în care acestea figurează în nomenclator) și pe termene de păstrare după care se cos în coperte de carton sau se leagă. Această grupare a inventarelor cuprinzînd toate dosarele din fiecare an, cu același termen de păstrare, pe întreaga instituție sau organizație, dă posibilitatea folosirii lor cu ușurință și asigură păstrarea lor sigură și ordonată.

Șeful arhivei este obligat, conform prevederilor cuprinse la Cap. III art. 11-12 să țină registrul de evidență curentă (vezi modelul din anexa nr. 6) în care se trec toate inventarele materialelor documentare aflate în arhivă precum și mișcarea documentelor în decursul timpului.

Instituțiile care dețin în afară de fondul propriu și fonduri rezultate din activitatea altor instituții, vor deschide în registrul de evidență curentă cîte o partidă pentru fiecare din acestea.

Registrul de evidență curentă cuprinde două rubrici principale. În prima se trec date privind preluările de documente iar în cea de-a doua ieșirile de documente din arhivă.

La preluări se trec următoarele date : numărul de ordine al inventarului, data preluării de la compartiment a documentelor din inventar respectiv, denumirea compartimentului care a constituit dosarele din inventar, datele extreme ale documentelor cuprinse în inventar (data pri-

mului și a ultimului document din inventar), totalul dosarelor, registrelor și altor documente cuprinse în inventar, totalul documentelor, registrelor etc. care s-au predat la arhivă din inventarul respectiv, numărul dosarelor, registrelor etc. lăsate la compartimente și care urmează a fi depuse ulterior (dacă este cazul) și, într-o rubrică specială (*h*)- numărul total de dosare existente efectiv la arhivă din toate inventarele fondului respectiv.

Întrucît fiecare compartiment predă dosarele pe bază de inventare proprii considerăm necesar ca înregistrarea inventarelor să se facă în ordinea în care compartimentele se succed în schema de organizare a instituției, începînd cu inventarul documentelor de păstrare permanentă și terminînd cu cel cu termenul de păstrare cel mai scurt.

La rubrica ieșiri se trec următoarele date : data ieșirii documentelor, denumirea instituției către care s-a făcut predarea, denumirea documentului pe baza căruia au fost predate documentele (proces-verbal etc.), numărul de înregistrare și data acestui document și totalul documentelor care au ieșit din arhivă.

Documentele pot fi scoase din evidența arhivei numai în cazul selecționării, deteriorării fără posibilități de recondiționare, cînd s-a constatat că lipsesc și cînd sint preluate pentru păstrare de către altă arhivă.

În toate cazurile menționate mai sus șeful arhivei este obligat să întocmească proces-verbal care va fi supus spre aprobare conducerii instituției deținătoare și spre confirmare Direcției generale a Arhivelor Statului sau filialelor sale.

În arhivă dosarele se ordonează pe ani, compartimente și termene de păstrare conform numerelor de inventar.

UN MĂNUNCHI DE DOCUMENTE INEDITE CU PRIVIRE LA SATUL MASTACĂN DIN JUDEȚUL NEAMȚ

În anul 1958, s-au făcut cercetări etnografice de teren în satul Mastacăn, acțiune integrată în planul de lucrări de la Muzeul Satului din București. Prin acestea s-a urmărit: aducerea în muzeu a unei gospodării tipice țărănești¹ și alcătuirea unei mici monografii asupra acestui sat specific răzășesc².

Mănunchiul de documente ce-l publicăm aici, a rezultat din cercetările efectuate în aceste împrejurări.*

Satul Mastacăn (a se vedea și schița de hartă cu denumirea actuală), se distinge, față de alte sate limitrofe, în primul rînd prin caracterul său profund răzășesc, avînd proprietate devălmașă asupra pămîntului, după cum se va vedea, pînă tîrziu. Dar, prin această caracteristică, satul Mastacăn își trădează în același timp și originea sa străveche.

Într-adevăr, urme de așezări au ieșit la iveală, întimplător la punctul Măgura în anul 1946—1947*. Săpături arheologice au scos la lumină apoi, așezări și necropole carpice din secolul al III-lea e.n., populația înlocuitoare a costobocilor din secolele I și II, pomeniți în vechile izvoare, ca fiind locuitorii acestor meleaguri.

Prezența unor unelte rămase de la daci ca: brăzdare de plug, coase și seceri³ întăresc supoziția noastră, așa cum ar arăta și toponimia, că la mijloc ar putea fi vorba de o continuitate în ceea ce privește viața omenească în cuprinsul aceluiași sat, din cele mai îndepărtate vremuri.

Istoria pe mai departe a acestei așezări se confundă cu istoria obștei țărănești în forma sa medievală de sat, definită ca o comunitate de muncă în sensul că toți locuitorii împărțiți pe familii (o uniune de sînge) stă-

¹ Constatată ca proprietatea familiei Neculac Pascaru, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, situată în nord-vestul satului.

² Lucrare întocmită de Ion Chelcea care se află și acum în manuscris.

³ N.R. De curînd aceste documente, prin bunăvoința posesorului lor prof. Ion Chelcea, au intrat în depozitele Arhivelor Statului București.

⁴ C. Scorpan, *Date noi cu privire la carpii de pe va ea Bistriței*, în „Revista Muzeelor”, nr. special (1965), p. 446.

* A se vedea pe hartă, dealul Măgura.

pineau în comun pământul în hotarul căruia aveau putința îndeplinirii tuturor îndeletnicirilor străvechi omenеști: păstorit, agricultură, pescuit, vânătoare și industrie casnică. Un cerc închis de familii, cu o muncă dirijată de comunitate, se bucura și de aceleași drepturi de folosință a pământului⁴. Acest caracter de sat, preponderent devălmaș, cum i se mai spune, rezultă cu destulă pregnanță și din documentele ce prezentăm, cele mai multe din prima jumătate a secolului al XIX-lea, cînd obștea țărăneasă, nu numai în satul Mastacăn, dar în genere la noi, se află în completă dezagregare, chiar și în regiunile cele mai retrase, cum e cazul exemplului nostru.

Din cele arătate mai sus, nu înseamnă numaidecît că documentația istorică a acestui sat, s-ar rezuma, sau ar începe cu materialele publicate de noi⁵.

Acest sat, a cărei denumire a cunoscut mai multe variante pe parcurs de cinci secole (Mesteacărul Măsteacăni, Măstacăn, Măstacănul, Măstacăni, Măstiacăni și actuala nomenclatură Mastacăn) este menționat încă din secolul al XV-lea. Într-un document din 1455, „*Mesteacărul*” apare satul lui Limbă-Dulce⁶. Ceva mai mult, C. Mătasă identifică satul lui Huba dintr-un alt document din 1431, cu *Măstacănul* „sau numai partea dinspre Nechid”⁷.

De altfel, în același secol, la 1475, Ștefan cel Mare întărește o vînzare de pămînt, cînd Măgdălina fiica lui Ilie vătăful își vinde partea sa de moșie din *Măstacăn*, Poiana-Lungă, cuprinsă și aceasta în același „Cîmp al lui Dragoș”⁸.

În secolele următoare, al XVI-lea—XVII-lea, satul Mastacăn, iese iarăși în lumină documentară. Anume, la 11 iunie 1571 Bogdan voievod <Lăpușneanu> întărește lui Isac și femeii sale Varvara, jumătate din a treia parte de sat din *Măsteacăni*, cumpărată de la Mărina și alții, nepoții Micului, pentru o sută zloți tătărăști⁹. O altă cumpărătură e întărită de Petru Șchiopul voievod în 1579 iunie 23, Iași, tot lui Isac fiul lui Trif, a patra parte din sat din *Măsteacăni* și din Poiana Rotundă, ce este de asemenea în <Cîmpul> lui Dragoș, cumpărate de la Vasilie diac, pentru optzeci zloți tătărăști din uricul de cumpărătură ce a avut Vasile diac de la Alexandru voievod¹⁰.

În secolul al XVII-lea, la <1625> mai 4, Hîrlău, Radu Mihnea voievod dăruiește unui argat al său, duvalmul Bisericanilor, dreptul de

⁴ P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești*, Edit. Științifică, București, 1969, p. 157—160.

⁵ Unele documente privitoare la satul Mastacăn au fost ridicate de istoricul N. Iorga din sat, imediat după primul război mondial, fără să avem cunoștință că le-ar fi publicat undeva. (Informație primită de la săteni).

⁶ C. Mătasă, *Cîmpul lui Dragoș. Toponimie veche și actuală din județul Neamț*, Edit. Casa Școalelor, București, 1943, p. 12.

⁷ Ibidem, p. 32, și Gh. Ungureanu, *Un caz de comasare în prima jumătate a secolului al XIX-lea în Moldova. Moșia schitului Nechid, județul Neamț*, în „Buletinul Institutului de legislație agrară” nr. 1, 1937, p. 160.

⁸ C. Mătasă, *op.cit.*, p. 32 și *Documente privind istoria României* (în continuare D.I.R.), veacul XIV, A. Moldova, vol. I, (1384—1475), Edit. Acad. R. P. R., București, 1954, p. 402, doc. 476.

⁹ D.I.R., veacul XVI, A. Moldova, vol. III (1571—1590), București, 1951, p. 2—3, doc. 4.

¹⁰ Ibidem, p. 116, doc. 146.

a ține și apăra ocina sa, dreaptă moșie din „*Măstacănii*”, ca nimeni să nu aibă a intra „sau întru ceva a să mesteca în ocina și venitul lui”¹¹. În 1626 septembrie 1, „Ana și Ileana, fiicele Candachiei și Ioanăș, nepoții lui Isaiu Plantos vătămanu, vind lui Lupul Hăbășescul vornic, ocină la *Măstacăn*, din partea Neguleștilor, dzece pământuri și din vatra satului, ce să va alege partea acestor trei frați, drept dzece galbeni bani buni”¹². Rolul obștei este elocvent în documentele ce urmează.

În 1628 iunie 20, pîrcălabii de Bacău dau mărturie lui Puiul, fiul lui Isac, pentru părțile pe care le stăpînește în satul *Măstacăn* „Au vinit Puiul, ficior lui Isac din *Măstacăn* cu omenii buni: Sima de *Măstacănii* și Simion de acolo și Pătrașco Vlad de acolo” și alții ... „de au adus zapisele tătine-său cele de moșie înaintea noastră, pîrcălabilor de Bacău, e-au arătat arse și dzicea că le-au arsu întru pungă de scăpărători.

Deci acmu mărturisăscu acești omeni buni ce părți au cumpărat Isac” în *Măstacănii*: „Deci, noi pîrcălabii, vădzîndu pe acești omeni buni că mărturisăscu precum is arse, i-am făcut și noi scrisore să nu i se impresore moșiile”¹³.

Într-un document datat numai cu văleatul 7136, adică scris între 1627 septembrie 1 — 1628 august 31¹⁴, Puiul și soția sa Candachia dau mărturie că „n-au vîndut nemică Cîrstei, ce au zelojet loc de o casă și un pămînt în Poiana Lungă și unul de lovește în Ciu<n>gi și o poeniță den deal ce lovește în Valea Uleiului pentru cinci florinți. Vădzîndu — eu că-m<i> — impresură moșie, i-am întors banii înapoi Cîrstei *denainte satului Măstiacăn*”. Urmează cîteva nume ale unor oameni din sat care dau mărturie pentru cele scrise: „precum știm noi toți cu sufletele nostre precum Cîrstea n-are nice o treabă, nice feciorii lui la moșeia lor, nice în cîmpu, nice în poeni, nice în pomet, nice în pădure, nice în tot locul Puiului”. În urma hotărîrii întregului sat, se face un nou zapis din partea celui ce voia să-și însușească averea zălogită (identic datat cu cel de mai sus, probabil imediat după primul), în care Cîrstea dă mărturie lui Puiul că a primit înapoi de la acesta, banii pentru <locurile din *Măstacăn*> puse zălog¹⁵. La 1632 noiembrie 2, Iași, Alexandru Iliăș voievod întărește lui Dumitru Buhuș, logofăt al treilea, stăpînirea asupra unor ocini cu mori și bălți și vii în mai multe ținuturi „și o parte de ocină din satul *Măstacănul* peste Bistriță, ce se va alege partea lui Hricicanul, cu loc de moară la pîrîul satului și cu loc de prisacă ce este în ținutul Bacău” ... și cu o poiană cu fînețe ce se cheamă *Măstacănii* și Lihaci”¹⁶.

¹¹ *Ibidem*, veacul XVII, A. Moldova, vol. III (1621—1625), București, 1957, p. 343 dec. 452.

¹² *Documenta Historiae Romaniae*, A. Moldova, vol. XIX (1626—1628), București, 1969, Edit. Acad. R. S. România, p. 136—137, doc. 114.

¹³ *Ibidem*, doc. 367, p. 511—512.

¹⁴ *Ibidem*, doc. 238, p. 322—323.

¹⁵ *Ibidem*, doc. 239, p. 323—324.

¹⁶ *Documenta Historiae Romaniae*, A. Moldova, vol. XXI (1632—1633), București, 1971, doc. 234, p. 289—292.

Acestei restrinse documentații i se adaugă și cea pe care o prezentăm acum, care îmbracă mai multe aspecte: sub raportul birului¹⁷; al categoriilor sociale ce dau birul, cea de ruptaș¹⁸; al venitului realizat din vinderea vinului, la „casa sa”¹⁹; cu privire la dăruire de pământ cu ocazia căsătoriei nepoților²⁰; sub aspect spiritual-religios²¹; al raporturilor dintre răzeși și boieri²²; diferende ivite între răzeșii înșiși²³, statornicirea unor privilegii de clasă privind mazili²⁴; cu privire la creșterea vitelor²⁵; în legătură cu zilele de prestație, ce trebuiau făcute la drumurile mari²⁶; cumpărări de imobile cu bani împliniți prin contravaloarea lor în atâtea... capete de vite²⁷, (cu care prilej indirect, se poate constata și prețul fiecărui cap de vită în parte). Tot atât de semnificativ ni se pare, apoi, și documentul nr. 1 din 1642, în care se atestă documental un caz de furt de păcură; sau, când e vorba de arătarea ce se face, atunci când e consemnată stăpânirea unor locuri pe spițe de neam, documentul avînd o dublă valoare: socială și toponimică, deoarece se dă și denumirea locurilor ce posedă, după situarea geografică în cuprinsul satului²⁸. Se constată apoi, în anul 1821, și existența unui fierăstrău (joagăr de tăiat lemne, pe apa Nechidului²⁹, ceea ce denotă, dacă nu începutul, cel puțin existența unei industrii țărănești pe valea Bistriței, bazată pe folosirea forței motrice — hidraulice, într-o formă elementară.

Cele mai multe dintre documentele prezentate privesc însă destrămarea obștei țărănești: încercarea obștimii de a ieși din indiviziune³⁰; delimitarea loturilor între răzeși³¹; locuri cumpărate și de „baștină”³²; înstrăinări din moșia obștească, din „bătrînul” numit³³. Problema cu-

¹⁷ Documentul 16.

¹⁸ Documentul 3. În secolul al XVIII-XIX, atît *ruptaș* cît și *mazil* au la bază sensul unor anumite categorii sociale îndrituite la plata unui anumit bir. (Această sumă) „să se cisluiască cu dreaptă cumpănire pe toate stările, adevă: mănăstiri, neamuri, postelnice, *manzili*, *ruptași*, cumpănași, scutelnici”. Document din 1814. (A. Papiu Ilarian, *Tesaur de monumente istorice*, II, București, 1863, p. 369—371 și 383—386).

¹⁹ Documentul 21.

²⁰ Documentul 18

²¹ Documentul 17.

²² Documentele 14, 15, 22.

²³ Documentele 2, 5, 6, 7, 9, 12.

²⁴ Documentul 13. Potrivit reformei lui C. Mavrocordat din 1741 cei ce se trăgeau din boerii veliți, erau trecuți la neamuri; scoboritorii din boerii de clasa doua erau trecuți la *mazili* și erau scutiți numai de vinărie și dijmărit. (C. Giurescu, *Studii de istorie socială*. Edit. Universul, 1943, p. 235—237).

²⁵ Documentele 20, 22.

²⁶ Documentul 23.

²⁷ Documentul 25.

²⁸ Documentul 24.

²⁹ Documentul 9.

³⁰ Documentul 2.

³¹ Documentul 5.

³² Documentele 6, 20.

³³ Documentul 8.

răturilor este și ea reflectată în aceste documente³⁴, strins legată, de altfel, de caracterul folosirii în comun a teritoriului satului. În anul 1831 se acționează în comun și atunci când se pot cumpăra locuri de la cineva străin de sat³⁵.

Punctul culminant al crizei în care se găsește obștea în satul Mastacăn e marcat de jalba înaintată în anul 1826 de către răzeșii domnitorului Ioan Sandu Sturza voievod, prin care aceștia vin cu mare rugămintă să li să împartă moșia stăpinită pînă acum în devălmășie, „pi fiisticari răzăși”³⁶, pentru a se curma înșfîșit, neîncetatele certuri și gilcevi dintre ei. La care domnitorul răspunde afirmativ, dispunîndu-se împărțirea moșiei Mastacăni „pi bătrînii lor, după spița neamului”.

S-ar putea spune că dezagregarea obștei țărănești în satul Mastacăn are în ea ceva dramatic. Individuală sau devălmășă, apărarea răzășiei continuă. Astfel, prin acordarea unor danii, sau chiar făcîndu-se vinzări de pămînt schitului Nechid din apropiere, atunci cînd are loc comasarea de către schit a acestor locuri ce le stăpînesc mastacănenii și în acest caz cer conducerii schitului, ca să nu se înstrăineze moșia comasată „nici la vreunii din boieri, nici la vreo mănăstire, fie moldovenească, fie grecească”³⁷.

Procesul destrămării moșiei obștești, Mastacăn, cum se observă, începe devreme. Bătrînii de azi țin minte mai ales ultimele forme de ieșire din indiviziune, în special cînd e vorba de păduri, de izlaz și poeni³⁸.

În anul 1910 răzeșii din Mastacăn sînt constituiți formal în „obște”. Numărul capilor de familie însumează 502. La data divizării pădurii între membrii obștei (1924—1925) satul Mastacăn număra 72 capi de familie, cu drept de răzeșie în acea parte a trupului de moșie, potrivit planului parcelar întocmit la acea dată, de către inginerul Dumitru Vișinat³⁹.

Este deosebit de interesant să se rețină apoi și faptul că din trupul de moșie devălmășă împărțit între răzeși, cu acea ocazie, a mai rămas un teren zis de „dejugătoare”, în întindere de 5 ha, pentru un atare scop adică, un loc comun unde se putea opri omul oricînd, fie cu căruța încărcată, fie goală, să dejuge și să-și pască boii. Locul avea caracterul fostului trup de moșie, adică devălmăș. Este tot ce mai rămăsese dintr-o vastă proprietate folosită în comun, secole de-a rîndul.

³⁴ Documentul 11.

³⁵ Documentul 20.

³⁶ Documentul 10.

³⁷ Gh. Ungureanu, *op. cit.*, p. 160.

³⁸ Potrivit Codului Silvic din 1910, „cînd încep din plin exploataările forestiere moderne și cînd dispar și aceste ultime rămășițe ale vechii devălmășii de ocol” (H. H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmășe românești*, I, 1958, p. 163.

³⁹ După cum se constată din documentul original ce posedăm cu privire la acest sat.

Și amu vă<n>duțu partea mea denu Po<r>terești și Poeni den Țigă<ă>șori și pe unde să va alfa de<n> a moșie. Și pe credința am și datu zapisu la mână frate<meu> Vasile, d-a stăpânire în veci.

Și amu sc<ri>s eu pop<a> Costa<n>din ot Costiștei și ceașu Co<stan>din <din> Măge-raști și Clama de Rumâni, știu eu.

Luna iunie 8 zile, leat 7150 <1642> di ani
Necolai pă<r>călab.

2

1794 septembrie 1. Andrei Ciupercă dă zapis de credință diaconului Aslănachi pentru renunțarea la certuri în princina moșiei ce o au neimpărțită, pe viilor căutîndu-și dreptatea cu judecată.

Adică eu Andrei Ciupercă dat-am adivărat zapisul meu la mână dumnea<lui> diaconului Aslănachi precum să să știi că fiind între noi de-a purure multi pricini și gâlcevi pentru moșie ci avem neimpărțită, din cari pricini s-au întâmplat di ne-am și bătut și am stătut cu rugăminți și ne-am ertat unul cu altul. Și de az<i> înainti mai acolisindu-mă eu di diaconul cu vreo pricină sau cu sudălmă sau cu ocări, să rămăi eu supt pedeapsa judecătorilor, iar pentru moșie ci avem să avem a căuta cu judecată.

Și la facire acestui zapis s-au întâmplat mulți o<a>mini buni și di treabă cari s-au și iscălit.

Vasili<?> căpitan,

1794 sept<embrie> 1.

Eu Andrii Ciupercă am dat zapis

Eu vornicu Miron m-am tîmplat față

Eu Antohii Poetele față

Eu Constantin sin Sanda față

<Pe verso> :

Eu Coman Sîrbu n-am întă<m>plat

Eu am scris acest zapis cu zisa lui Andrii și am iscălit

Ștefan ss. indescifrabil Sion.

3

1805 aprilie 18. Adeverință dată lui Iftimie holteiu, fiul lui Toader Șova din ținutul Bacău că, însurîndu-se în ținutul Neamț, satul Mastacăn, va rămîne fără dajdie cit timp va fi așăzat între slugile vîstierului Iordache Roset la Roznov.

Iftimi feciorul lui Toader Șova din ținutul Bacăului, fiind tată-său ruptaș, au venit Iftimie holteiu fără dajdie și s-au însurat în ținutul Neamțul, în cutul Măstacănul ci este de Roznov. Și s-au așăzat ca să fie între slugile dumisale vist<ierului> Iordache Roset la Roznov.

Iar cînd i-a da mîna și a pute ca să meargă să-și ia dajdie după cum au fost tată-său ruptaș, atunce să fie slobod de a merge și a-și luo<a> dajdie.

Pentru care i s-au dat de la mine această încredințare, iar cit a fi fără dajdie, să fie tot om a dum<nealui> vist<ierului>.

Belciu <?> sulger

<1> 805 ap<rile> 18

4

1813 iulie 24. *Iftimie Şova* dă zapis vâtaşului *Mihalachi* din *Măstacăn* pentru datoria de 59 lei, să-l aştepte pînă la Crăciun cu dobîndă de 12 la 10 pe an.

Adică eu cari mai jos mi-am pus numile şi degitul, dat-am adivărat zapisul meu la mîna dum<nealu>i vătav<ului> *Mihalachi* ot *Măstacăn*> precum să ştie că sint drept dator cu cînzăci şi năoă de lei. Şi neavînd bani ca să-i dau, m-am rugat ca să mă aştept<e> pără la Crăciun cu dobîndă la zăci doisprezăci pe an să-i plătescu. Şi fiindcă am şi nişte perză, să-i am a-i da tot d<umnea>lui cât oi va veni şi la alţi vol<nic> să nu fiu ca să le dau.

Şi pentru încredinţare m<i>-am pus numile şi degitul.

Eu *Iftimi Şova* ot *Măstacăn* plat<nic>

1813 iuli<e> 24

<Pe verso însemnări despre vînzări şi împrumuturi>.

5

1814 august 3. *Răzeşii* din satul *Măstacăn* dau mărturie lui *Iftimie Şova* răzeşul, că la împărşeala făcută între ei, i se mai cade un loc de două fălci.

Adică noi răzeşii din satul *Măstacănul*, stă<l>pul *Purtăreşti*, dat-am adivărata mărturia no<a>stră la mîna lui *Iftime Şova*, răzăşu, precum că la împărşala ci au fos<t> între noi i s-[a] au * mai căzut loc să mai dăm şi am socotit doo fălci să-i dăm din podeţ în sus ca să-şi corăşe. Ci, avem tre<i>sprezăci fălci din părta-ne cu *Puiteşti*<?>.

Şi pentru mai adivărată crede<n>ţă ne-a<m> pus numile şi degitul.

1814 august 3

Eu A<n>drei Ciupărcă <r>ăzăş

Eu Chirila Ciupărcă r<ă>zăş

Eu Toadir Ciupărcă răzăş — şi noi toţi răzăşi

6

1815 decembrie 15. *Sinet*, potrivit căruia urmează să i se aleagă lui *Iftimie Şova* din *Măstacăn*, partea de cumpărătură, precum şi „baş-tina”, pentru un galben olandez drept osteneală.

Încredinţez cu acestu sinet al meu la mîna lui *Iflemi Şova* precum să ştie că viind el la mine cu poronca cinstirii isprăvnicii ca să mergu la moşie *Măstacănul* şi să-i aleg parte de cumpărătură ci o are de la *Soci*, cum şi baştena. Şi dum<nea>lui să albă a-m<i> da un galbăn olandez osteneala me şi eu să am a merge pe sărbătorile Crăciunului, negreşit. Iar nemergînd eu pe sărbătorile Crăciunului, câte cheltuială oru faci acolo, toată să fie despre mine.

1815 dechem<brie> 15

Neculai căp<i>t<an>

* Serla cu dol a.

7

1816 iunie 2. Sinet de delimitare a colilor părți între răzeșii din Mastacăn.

Pentru doo fâlci am avut în Gruiu la învoiala dintâi să le tragem în parte noastră.

<1>816 iun<ie> 2

Eu Constandin diacon.

Înainte s-au făcut acest sănet

ss indescifrabil

8

1818 iulie 15. Zapisul lui Costandin preotul, fiul lui Sandu Ciupercă prin care vinde lui Ioniță fiul lui Lupul și fratelui său, Dumitru, o parte de moșie în Mastacăn.

Adică eu cel mai jos iscălit dau adivărat și încredințat zapis al meu la mâna lui Ioniță sin Lupul i la mâna lui Dumitru brat lui, precum și să știi că le-am vîndut dumilor salî una falci di loc pămînt moșii din sat din Măstacăn din stîlpul di jos ci-i zic Portăreștii din bătrînul Sace la locul ci să numești în Funduri cu tocmală patruzăci și șapte di lei bani, pre cari bani i-am priimit toți diplin în mîinile mele. Și am vîndut di istov aciste fâlci numai singur, fâlci în măsură cu prăjine gospod, di nimini silit, nici asuprit, ci di a me bună voi am vîndut ca să li fie dreaptă ocină și moșie pînă în ve<a>c, atît dumilor sali cum și fiilor și nepoți<lor> și strănepoților dumilor sali pînă în ve<a>c.

Și la facerea acestui zapis s-au întîmplat și alți oameni buni față, cari s-au și pus numili și degitili.

1818 iuli<e>j15

Eu Constantin preot sin Sandu Ciupărcă nepot Socii am vîndut și am scris.

Eu Andreiu Ciupărcă am fost față

Eu Toader Chiriiaș, față

Eu Vasile brat lui, față

Eu Constantin sin Vasili Ciupercă.

9

1821 februarie 24. Iftimie Șova din Mastacăn face arătare isprăvniceiei ținutului Neamț că îi sînt nesocotite drepturile ce are, împreună cu alți răzeși, la fierăstrăul de pe apa Nechitului.

Isprăvnicia Neamț

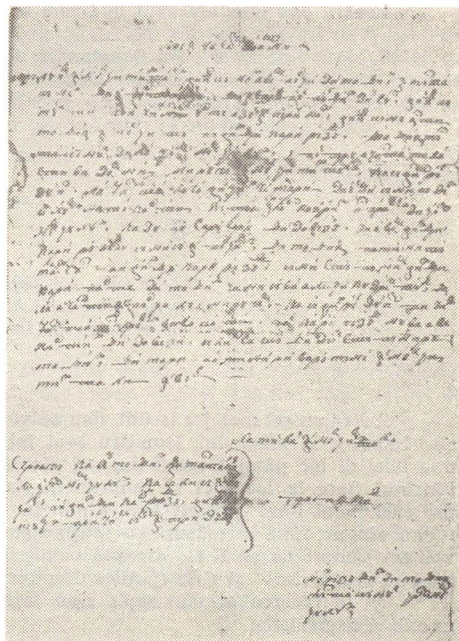
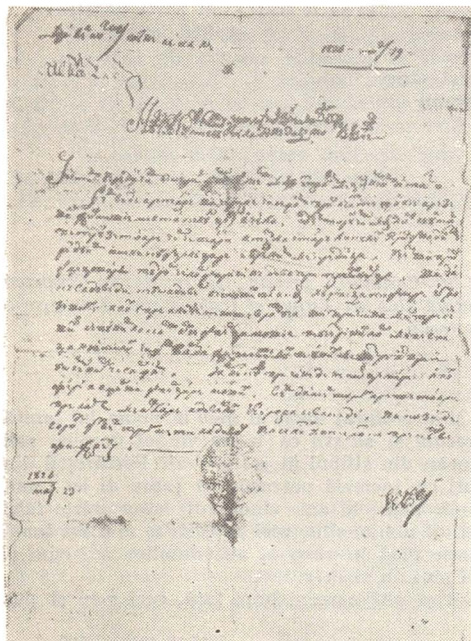
Către vătăv Gheorgi ot Măstacăn

Iftimie Șova din satul Măstacănu au făcut arătare isprăvniceiei că în hotarul Măstacănu are și el parti de moși<e>. Și împreună cu ciialalți răzăși și un Vasăli popa, Andrei Chetoreanul și cu alții ai lor făcînd un herest<r>ău pi apa Nechitului, tot în hotarul mai sus-numit și părății nu ar fi vroind a împărtași și pă jal<uito>r la acel herăst<r>ău.

Drept aceasta, te rânduiești isprăvnicia ca să mergi la fața locului și în ființa atât a părților cit și a jăluitoilor lor să faci cercetare de are și jăluito>rul parte acolo. Apoi numai-decît să faci și lui parte di la acel herăst<ra>u. Iar dacă pricina va fi intr<alt> fel, cu mărturia în scris de toată curgire pricinii, să-i triimeți pi amindouă părțile la isprăvnicie.

<1>821 febr <uarie> 24

Tudor spătar

Documentul din 1826 martie 19.

10

1826 martie 19. Ion Sandu Sturza voievod hotărește cercetarea la fața locului, spre a li se împărzi răzășilor din Mastacăn moșia „pe bătrîinii lor” după „scrisori și dovezi”.

PREAÎNĂLȚATE DOAMNI,

Jăluim înălțimii tali fiindcă noi avem părți di moșii în Măstacănul și în Portărănești * și în Stălpul Pungii din sus, fiindcă multi pricini urmează întri noi, fiindcă nu iasti moșia împărțită pi fișticari răzăș, moșia Măstacănul, di la ținut Ne<a>mțului.

Pentru aceasta, milostivi do<a>mni, ni rugăm înălțimii tali ca să fim rânduți la cins-tita logofetii ce mari, di undi să ni să dei o luminată carti către dum<nea>lor boiarii isprav-nici di ținut Ne<a>mțului, ca după scrisori și dovezi ci avem fișticari răzăș să ni să împăr-țească și moșia pominită mai sus pi fiștecari răzăș, să ni stăpănim fișticari parte di moșii ci ni să va alegei cu dreptul. Și la această împărțală ni rugăm ca să fii rînduit pi cine

* Pentru Portărănești.

cinstita isprăvnicie va socoti, iar cari răzăș nu va ave hărtii și dovezi, să lipsască și din stăpînire moșii. Și mari pomîtiri va rămîne înălțîmii tali în veci.

La mila înălțîmii tali

să roagă că au moșii în Măstacăn la ținut Ne<a>mțului ca să li să împărtaşcă pî fiișticari răzăș, fiindcă mulți pricinî sint întri dînșii. Preaplecați, noi răzășii di moșia Măstacănul, ținut Ne<a>mțului.

Dumneata vel logofete, pune la cale

1826 mart<ie> 19

Aslan logofăt

Noi Ioan Sandu Sturza voevod, cu mila lui Dumnezău domn țării Moldaviei.

Cinstiți credincioși boerii domniei mele, dum<nea>v<oastră> ispravnici de ținut Niamț, sănătate, Veți vide arătare și cerire ci să face prin această jalbă a răzășilor din moșia Măstacănul, ținut acela.

Deci, poruncim dumilor v<oastră> să urmați pătrunzătoare cercetari atît la stare locului prin inadinși rânduiri o<a>meni cu înțelegire i vrednici de credinți, cit și prin înfășurare tuturor celor în pricină, di va cere trebuința și dacă s-a dovedi că cu adevăr ace moșii panacum nu-i împărțită între ei, răzăși apoi spre a lipsi toată vrajba și pricina dintre dănșii, să puniți la cali a li să împărți moșie pe bătrînii lor după spița niamului ci își vor da, deosăbindu-i pe unii de cătră alții cu sămnila ci s-ar face. Iar născînd pricine de nemulțămire apoi, fără a sfârși împărțire moșii, veți da mărturii arătătoare pre largu de aflare adivărului, căroră să va căde și cu zi de soroc îi veți trimeti la divan ca să li să hotărască precum va fi drept.

1826 mart. 23

Vel logofăt

Copie, hîrtie dublă filigranată, cu pecetea domnească mare, aplicată în chinovar.

11

1829 iulie 28. Ieromonahul Isaie de la schitul Nechidul întărește lui Iftimie Șova din Măstacăn, stăpînirea unei curături lucrate de Iordachi Rusul.

Schit Nechidul 1829 iuni<e> 28

O curătură ci o au lucrat-o Iordachi Rusul să aibă a o stăpîni Iftimie Șova din satul Măstacănu neputîndu-se de către schit.

Ieromonah Isaie

12

1831 decembrie 12. Isprăvnicia de Neamț se adresează lui Iordache Vicol din Zănești, spre a face cercelări cu privire la pricinile ce există între Iftimie Ciupercă și răzeșii Lupeni.

Isprăvnicia Neamțului.

CĂTRE IORDACHI VICOL OT ZĂNEȘTI

S-au văzut mărturiia de cercetare ce ai făcut în pricinili ce urmiază între Iftimie Ciupercă cu răzășii Lupeni pe moșia Măstacănu. Și dar, după înfășurare ce au avut aice, neputîndu-să într-alt chip din hotărîre să scrii ca de iznoavă mergînd la fața locului și făcînd măsură, vii vide di stăpînești Ciupercă falcile de cumpărătură ci are după mărturiia de alegere din 1818 iunie 17 ce au făcut post<elni>ce Neculai Bosuioac, care s-au făcut

după învoiala în scris de mai înainte ce au avut din 1816 ghenar<ie> 3, în care mărturie cuprinde cumpărăturili: patrusprezăci fâlci și cincisprezăci prăjini. Și di va prisosi mai mult din ceia ce stăpînești Ciupărcă piste aceste cumpărături, aceia șă va da răzășilor.

Iar dacă îi va lipsi, acei lipsi i șă va împlini din părțili răzășilor, diosăbind însă la măsura ci vei face baștina lui Iftimi Ciupărcă.

Duca spăt<ar>

1831 deche<mbrie> 12

13

1831 noiembrie 25. Isprăvnicia Neamț adestă dreptul ce-l au Costandin și Vasile feciorii lui Iftimie Șova — socoliți fiind, ca feciori de mazil.

Is<prăvnicia> Niamț

Vornicii i lăcuiitorii din satul Măstacănul pentru Costandin și Vasili ficiorii lui Iftimi Șova ci sînt ficiori de mazăli și arată că la străjăriul ci ați fost dat și-au dat analoghie și acum de iznoavă vă mai ceriți.

Pentru aceea vi să poroncești ca să nu să supere mai mult, căci ei fiind ficiori de mazili au a intra la rinduiala neamului lor.

<1>831 noem<brie> 25

Alex<andru> Pop clucer, în lipsă

14

1832 iulie 3. Ilie Tudor dă scrisoarea la mina lui Iftimie Șova pentru partea de moșie ce a vîndut vornicului Domitru Bogdan, neplătindu-se o vreme venitul moșiei.

Eu mai gios iscălitul încredințaz cu această scrisoari la mîna lui Iftimi Șova precum să fie știut că pentru parte di moșie ci au vîndut la răposatul boieriu, vornic Dimitrachî Bogdan, care moșie esti din parte Socii din sat din Măstacăn. Și numitul Ifti<mic> pîn-la o vreme n-au plătit venitul moșii, iar de șase ani înco<a>ci au plătit tată-meu fiind posasur pi moșii cum e dumnealui, căci am fostu poșasur, iar d<umnealu>i m-eu plătit câte douzăci lei falcea.

Și pentru știință am dat această încredințare la mîna lui Iftimie supt a me iscălitur<ă>.

Ilie Tudor

<1>832 iuni<e> 3

15

1832 mai 16. Paznicii din Măstacăn fac arătare ținutului Neamț cu privire la împărțirea drepturilor de moșie dintre Iftimie Șova și vornicul Dumitrache Bogdan.

Cătră cinstită judecătorie ținutului Neamțului.

Noi pasnicii din Măstacănu facim știut cinstiții judecătorii pentru acest Iftimi Șova niază, că aducindu el poronca cinstiții isprăvnicii la dichemvrie în 20 cătră Iordachi Vicol ca să al<e>agă ace pârțică di moșăi a lui Iftimi, care o are și el de la hotarnicu dată cu țidulă și mergindu, s-au găsit șasă fâlci stăpîndindu-să di Lupeni, care fâlci sînt dati dumisali vornicului Dimitrachî Bogdan, patru fâlci și șaptizăci di prăzini, iar o falci au rămas ca să o stăpînească

Iftimi, pi cari fâlci găsindu-să la dănșii, au dat zăpis di Invoială că i l-or da făr-di nici o chel-tuială, dacă li da lor o falci treizăci di prăzini pi mlni. Numitu Iftimi le-au spus lor cum că nu li poati da locu, că sânt dati dumisali boeriului di istov, iar ei zicindu că or faci rugăminti la boer ca să iei alt locu din parte numitului Iftimi, iar întocmindu-să câti on leu prăzina i-au vândut o falci și treizăci di prăzini, socotindu că o lua boeriul în alt locu. Boeriul n-au vrut, căci el alt locu numai undi scrii zăpisu di vânzari. Și mergindu boeriul ca să măsuru locu să si-l ei în stăpâniri au tras sașizăci di prăzini la soma di doo fâlci din vînzare acee și Iftimi să-mi dei banii înapoiu pi aceli sașăzăci di prăzini. S-au scos banii înainte săborului; ii n-au vrut ca să-i priimască și sārindu l-au bătut Dumitru Cozma și cu on moș al lui care fiind față vichilu moșii boerești încă și on mazăl anumi Ghiorghe care s-au și iscălit în scrisoarea aceasta.

1832 maiu 16

Eu Savin Drăgusin

Eu Costantin Ciupă<r>că

Eu Vasili Chiriiacu

Ghiorghe Șov<a> am fostu față

Preot Ghiorghe ot Măstacăn

Și eu m-am întâmplat față la măsurătoare<a> și la sfada [ci au]* ci au suferit numitul

Iftimi Șova.

1832 mai 16

ss. Teoader Tănăsache pecetar

<1>832 mai 16

16

1835 august 6. Două chilaște de la vistierie, date lui Iftimie mazilul și Constandin Șova ruțașul din Mastacăn, pentru achilarea „cifertului” al treilea.

Leibani

7

60 Adică șapte lei șăizăci bani au dat Iftimi sin căpit<anului> Stoica mázilu ot sat Măstacănul. Banii birului, cifert al 3-le, pă lunili iuli<e>, avgust și septv<rie> s-au istovit.

<1>835 avgust 6

Parthennie

Leibani

7

60 Adică șapte lei șăizeci bani au dat Costandin sin Ioan Șova ruțaș ot sat Măstacănul. Banii birului cifertul al 3-le, pă lunili iulie, avgust și septv<rie> s-au istovit.

Parthenni

<1>835 avgust 6

17

1836 octombrie 23. Veniamin, mitropolitul Moldovei trimite preotului Gheorghe de la biserica din satul Mastacăn îndreptar duhovnicesc în legătură cu comportamentul său ca preot.

Veniamin, cu mila lui Dumnezeu mitropolit Sucevii și Moldaviei.

Smereniia noastră prin dumnezeescul daru și puterea a preasfintului începătorului să-virșirilor Duh, dă molitvei tale, preote Gheorghe de la biserica din satul Mastacănul de la ți-

* * Scris de două ori.

nutul Neamțului a eparhiei Mitropoliei noastre, slujba părințeștii duhovniciei, de care lucru ți să cade să primești gindurile și tot fealiul de patimi ale celor ce vor veni către molitva ta la mărturisire, să te arăți către dinșii lin, blind, învățătoiu, mîngîitoriu, ispitindu-i și cercetîndu-i de toate faptele și cugetele lor cu amăruntul și să nu te mieri de mulțimea sau mărimea păcatelor, nici să te pornești cu mînie la cuvințioasa muștrare, ci mai virtos cu chip iscusit să tocmești pocăința și îndreptarea lor prin canonisire potrivită cu starea fieștecăruia, să legi ceale ce să cade a lega și să dezlegi cele ce să cade a dezlega, după cum vei cunoaște din ispitire zdrobirea inimei și umilința fieștecăruia. Însă, fără de nici un fealiu de luare sau cearere, ca nu cumva pentru lenea sau vreo răpire ceva înșălîndu-te să te faci părtaș păcatelor streine. Iară care pricină vor fi mari și nu te vei putea dumeri spre a da canon potrivit, ești datoriu a veni la noi să ne faci arătare, fără a să ști acea față și vei lua povățuire.

Pentru care, ți s-au dat și această a noastră arhierescă carte întărită cu pecetea sfintei Mitropoliei și de noi iscălită, ca să-ți fie spre încredințare.

Anul 1836, luna octomv<rie> 23

1. p. + Veniamin mitropolit Mîldaviei

S-au trecut <în condică>

Visarion arhimandrit

<Original imprimat cu pecetea Mitropoliei Moldovei aplicată în tuș negru și două iscălituri autografe>.

18

1838 februarie 10. Tănase sin Andrei Ciupercă din Mastacăn dă zapis la mina nepotului său Ion sin Iordachi, prin care-l încredințează că-i dăruiește șase prăjini de loc cu ocazia căsătoriei sale.

+ Adică cu Tănăș sin Andreiu Ciupercă răzăș ot Măsteacăn din stălpul Portariul, care mai gios îmi voi puni numili și degitul, dat-am adivărat și încredințat zapisul meu la mîna nepotului meu Ioan sin Iordachi <ot> Portărești din stălpul Punga, precum să să știi că eu dă nimini silit, nici asuprit, ci di a me bună voi am dăruit nepotului meu șase prăvini de loc moșie în Poiana Puiului, am dăruit la mesagelari la căsătoria lor și de acum înainte să fie a dumisalii, a nepotului, dreaptă ocină și moșie până în ve<a>e.

Și pentru mai adivărită credință am pus numili și degitul întărind și cu pecete<a>a satului.

1838 fevr<uarie> 10

Eu Tănăs sin Andreiu Ciupercă am dăruit di bună voe me.

Eu Ioniță Roman pasnic, față.

Eu Stan Penuche pasnic, față.

Eu Ioan Miron vornic, față.

Petcu sin Neculai am fostu față.

Erei Gheorghe ot Măstacăn blagocis, am scris cu zisa și primirea numitului dăruitoriu. (Document original cu pecetea satului Mastacăn aplicată în fum, cu legenda următoare : „Satul Martacăul (sic), țanutul Neamțul, 1834”).

19

1841 iulie 16. Zapis, prin care Ion Covrig din Țirgul Pietrii vinde toată partea sa de moșie din satul Mastacăn la 5 răzăși cu suma de lei 1450, întărit de judecătoria ținutului Neamț.

Zapis

Prin care mai gios iscălitul Ioan Covrig din Țirgu<l> Petrii, fac știut că di nimini sălit, nici asuprit, ci di a me bună vroință, am vândut di veci toată parte me di moșii ci am în satul

Măstacănului di la ținutu Niamțului, adică trii pământuri, doi pași pol, și o palmă, iar fălcești 151, una sută cinzeci și una prăjini gospod aliasă din părțile răzășăști și regularisită după domnescul hrsov cu nr. 536 din 1840 iunie 19 în pașnica me stăpâniri dumilor sale cinci răzăși di acolo și anume : Iordache Apostu și Niță Poețale, Gheorghe Poețale, Vasili Paisă și Costache Stratulat, cu preț de 1450, adică una mie patru sute cinzeci lei, în cursul țării, cari bani i-am și priimit acum toți diplin în mâinile meli, dându-le pi lingă acest zăpis și toati documenturile ci am pi acest pământ, precum și domnescul hrsov, ca să li fie ocină din neam în neam. Și pen-tru ca di astăzi înainte să fie dum<nea>lor cumpărătorii, pașnici stăpânitori în veșnicii pi acest pământu pi lângă a me iscălitură prin jalbă am rugat și pi cinst<ita> giude<căto>r<ie> ținutală a încredința acest zăpis supt adivărata me iscălitură.

Ion Covrig.

1841 iulie<e> 16 zile
Tirgu Petrii

Giud<e>că<tor>ia ținutul<ui> Niamț

Pi temeiul ceririi ci prin jalbă au făcut iscălitul în dos Ioan Covrig, de a să încredința acest zăpis și a adiveririi și . . . * cin<st>ita> presutsfie că esti cu adivărat a sa iscălitură. să adivărează cu iscăliturile mădulărilor și punire peceții vremelnicești, iar ce desăvârșită întăritură să va urma după împlinirea formalităților.

<Pecetea judecătoreiei>

Nr. 6205

Direc<tor> Anastasar sulger

1841 avgust 30

Stolnic N. Antonache

20

1844 iulie 22. Însemnarea pircălabului Dumitru, de cele ce sînt luate cu sila de către cuconul Dinu Eni.

Izvod di cele ce sântu luate cu obijduire de la mine de cătră cuconu Dinu Eni, anumi 13 taleri.

Lei	par<ale>	
90	—	Au luat în iarna trecut<ă> și un stog di fă<n> din Poe<a>na Chilia și în primăvara trecută au și vândut-o la doi oameni di au arat-o și noi am rămas obijduiți.
	—	3 clăi fă<n> di la Bogol, l-au mîncat cu vitele dumisali di pi trii fălci și trizăci prăgi<ni>.
	—	6 boi au purtat 3 săptămîni <u><e><u> Dinu.
	—	2 boi tiju au luat și au purtat o săptămîină, ne-au bătut întâi și apoi ne<a>u luat boii.
24	—	lei me<a>u latu pă viti din munti tot cu strămbul.
11		lei pi unsprizăci oi au mai luat.
1	30	1 viti au luat
1	10	au mai luat zicându că ar fi strefu ostenelei.

Pentru o poiană în vale Bărnăvei ce să numește Cheleia, este dre<a>ptă baștenă strămușască din vechi<me>, din ne<a>m în ne<a>mu a lui Costantin cu frații lui.

1844 iulie 22

Dumitru pircălab

21

1845 noiembrie 19. Lista lui Cerchez, de banii ce trebuie să primească de la Gheorghe Ion Mihalachi pentru vinul ce vinde la „casa sa”, dintr-al lui.

1845

Ce bani priimesc de la Gheorghe Ion Mihalachi dipă vinul care vinde la casa sa, di al nostru.

Nr.	luna	zălili	lei par<a>li	
1	noemb<rie>	19	patruzăci lei au dat Hristachi	40
2	dechemb<rie>	13	optsprezăci lei au dat Hristachi	18
1846				
3	ghenar<ie>	9	nouăzăci și șasă lui Hristachi	96
4	„	19	patruzăci și patru	44
5	„	24	una sută șasesprezăci lei treizăci și nouă parali a dat	116 39
6	feb<ruarie>	1	douăzăci și patru lei, Hristache	314 39
7	„	5	patruzăci și șapte, Hristache	24 32
8	„	12	optăci și cinci lui Hristache	47
9	„	24	nouăzăci și nouă, Hristachi	85
10	mart<ie>	20	patruzeci și șasă lei 2 parale au dat Hristachi	99
11	„	27	douăzeci și patru, 16	46 2
12	apri<lie>	25	nouăzăci — 28 par<a>li, Hristachi	24 16
13	iunie	11	patruzăci și unu lei	90 28
14	iuli<e>	4	patruzăci și doi H. Cirche<z>	41 2
15	avgust	11	optsprezăci lei	772 39
17	sept<embrie>	2	trizăci opt lei 30 par<ale>	42
18	„	18	doisprezăci 32	18 1
19	noemb<rie>	14	doisprezăci lei	38 30
20	„	24	triizăci pol. lei, Hristachi	12 32
21	„	24	trispresăci lei par<ale>, Hristachi	12 20
1847			suma urmi	927 2
22	ghenari	4	cinci lei paisprezăci par<ale>	13 10
23	„	15	cinci lei opt parali	5 14
24	„	26	șasăsprezăci lei, 30 parali, Hristachi	5 8
25	feb<ruarie>	4	cincisprezăci pol. lei, Hristachi	950 34
26	„	20	doisprezăci lei	16 30
27	mart<ie>	20	treizăci patru 12 parali, Hristachi	967 24
28	„	20	șaptezeaci și șase parali, Cerchez	15 20
29	iulie	20	trizăci tri lei Cerchez	12 12
			tij primiți de la Ghiorghe	1029 16
			in 4 țădule Cerchez	1 36
				33
				1064 12
				21 16
				1085 28 <sic>

22

1845 martie 17. Cu privire la datoria lui Constantin Șova ce urmează a o împlini cu privire la anumite sume de bani, la oile duse la stână la Dumitru Ciupercă, ce nu i-au fost restituite la „ales”.

Isprăvnicia

Cătră * Neamț

Datoria în dos înscănată ți să poruncești să o împlinești și să o dai ca pe datoria lui Costantin Șova supt cîfantație.

Iară având careva dintr-înșii a răspundi să-i aduci la înfălișare spre hotărîre.

1845 mart<ie> 17 ss. indescifrabil

Izvod di cele ce am la unii și la alții, la cini și cît.

Lei parale

6 are a-mi da Mihai Ciupărcă di pi niști piiatră

12 ari a-mi da Ioan Mocanul

18

Di doi ani di zăli amu dus oile la stână la Dumitru Ciupărcă și cărlaniși la ales nu m-eu dat oile pi sămă, toati cari și să<n>tu astăzi păgubaș di o oai și o cărlană care tot ti pune la cale unili și altalii, care eu nu mai pot aștepta.

Eu Costantin Șova adiverezu

23

1850 iulie 25. Arătare făcută de isprăvnicia ținutului Neamț, șfalului satului Mastacăn în legătură cu zilele de prestație pentru facerea drumurilor mari.

no. 8397.

Isprăvniciia ținutului Neamțu.

În urmarea înaltei încuviințări hotărîndu-să ca în loc de șese zile ce după legea publicată la 1841, în Foaia sătească no. 12, fieștecare birnic este dator a lucra la facerea drumurilor mari în anul 1850, să se facă numai un period de trii zile, adecă una de car și două de palmași; sau două de car, socotindu-se o zi de car drept două de palmași, după neapărată trebuință de transporturi mai multe decît de palmași.

Satul Mastacănul din ocolul Bistrița, ținutul Neamțu, este dator a da care și palmași după rînduleala mai jos însemnată.

No. după rînduri	Liuzii după tablă	Cîte zile au să facă	Scăderi încunviințate			Cîte zile rămîn să facă		Cîte să fac peste tot după noua prefacere		Cîți lucrători să dea		Pe cîte zile
			de slu. jitori	mili-tari	canto-nist	de cară	păl-mași	de cară	devăl-mași	cu cară	păl-mași	
15	166	498	—	5	—	164	329	392	111	12/1	3/1	30 13 21

*. Indescifrabil

De aceea oamenii lucrători să vie cu gătirea trebuincioasă de hrană pe toate zilele indeletniciei, spre a nu fi siliți la dimpotrivă să fugă, că vor fi pilduiți, carul și cotiuga pe două roate să fie bine înscorțate i infundate, siguripsite pentru cărat pământ sau moluz, avînd la dinsele sapă și covățică negreșit, pentru încărcat și descărcat; pâlmașii să aibă negreșit torabanță cu o roată, sapă sau lopată, sau greblă, fieștecările precum în vremea lucrului s-ar cere: zilele să vor socoti de la pășirea în lucru, la fața locului. De aceea, în vreme să fie nesmintit lucrătorii la puncturile hotărite spre a începe negreșit lucrul.

Pentru satele ce nu s-ar înlesni a trimete lucrătorii cerșuși întru necurmată indeletnicire, de la început pînă la sfîrșitul periodului, li să lasă dreptate a-i schimba după îndemănare, cu aceasta, însă ca, la zioa ce și-ar regula, să vie negreșit schimbătorii; asemenea și cei din lucru, să nu să ducă pînă nu le-ar veni schimbătorii ca, nu la dimpotrivă să se dee sminteală, pentru care să fie pilduiți pricinuitorii după legiuirea ce asemenea s-au publicat în 1841.

Drept aceea, această isprăvnicie, în urmarea poronci ce au priimit de la departamentul lucrărilor publice supt nr. 444, sloboade această țidulă satului pomenit, după temeiul articolului 107 din cap. al 3-lea a Organicescului Regulament, formalisată cu iscălitură și pecetea isprăvniciei.

l.p. P.d. ispr<avnic> D. Gherghina ...*

Anul 1850, luna iulie în 25 zile.

(Foae imprimată).

24

<F.d. Prima jumătate a secolului al XIX-lea> Arătare de familie, proprietăți și denumirile locuitorilor unde acestea se găsesc.

Stălpu Portăreștii

Andriu Ciupărcă cu neamul său.

Fălci	prăjini	
4	4	Dumitru Ciupărcă în Mojdeiu
8	60	Andrii Ciupărcă în Mojdeiu
2	—	Toader Ciupărcă, în Mojdeiu
—	40	loc prostu lîngă Poenile Ciupercenilor
1	10	Toader Trohin au cumpărat de la Gheorghi Burduhan, la Oușor
2	—	Dumitra, suptu Oușor
1	25	Andrii Ciupărcă, în Coasta Mojdeiului dispre Măstăcănosa.
—	40	Stati Ciupărcă în Coasta Mojdeiului lîngă Andrii Ciupărcă.
—	70	Savin Fodor, în Starpa ce Mari
1	20	Ion Bălan, în Starpa ce Mari
—	16	loc prostu lîngă Poiana lui Ion Bălan, tij el.
2	21	Iftimi zet diiaconu<lui> Aslănachi în Starpa
1	17	Dumitru Apăscălinii între părău di din sus di Starpa ce Mari.
1	10	Chirila Ciupărcă, în Starpa Mare
1	72	Costantin Coniat în Tăhlișoară ci să numește la Fântână.
9	8	Andrei Ciupărcă în Fundu Bărnovii
	38	Stati Ciupărcă **

<verso :>

Fălci	prăjini,	tot Portărești
—	6	lă casa lui Ughian
1	70	Andrii Ciupărcă, suptu Runcu Boghiului
—	60	Dumitru Ciupărcă
2	60	Tănasă Bălan Ciupărcă în Runcu
1	40	Costantin Bălan, tij în Runcu

* Indesclfrabil.

** Documentul rupt.

2	5	Gavril Petre în Boușor
1	26	Costantin Flore suptu Singerăș
—	19	Iftimi Șova în Starpa
4	—	Andrii Ciupărcă, care fâlci le-a vindut lui Savin Bătlan.
44	53	fac, cari fâlci să stăpinescu de Andrei Ciupărcă cu frații săi,
12	31	fac, cari să stăpinescu de Iftimi zet diaconului Aslănachi bez una
		falce și giumătate vândut la dum<nealui> vornî<cul> Bogdan,
11	15	fac, cari <se> stăpinescu de Dumitra i de Statii,
10	43	fac, care să stăpinescu de ...**

25

F.d. <prima jumătate a secolului al XIX-lea> Răzeșii din Mastacăn dau mărturie serisă la mina feciorilor lui Iftimie Șova cu privire la vinzarea a 13 stinjeni de loc cu prețul de 975 lei împliniți prin 7 capete de vite. Se dă prețul acestora.

Adică noi răzășii cu lăcuință în satul Mastacăn, ținut Neamțului, dat-am adivarăță și încredințată mărturie noastră la mina feciorilor lui Iftimie Șova, anumi Costandin, Ion și Gheorghii că, vinzînd numitul Iftimie parte fimeii lui, anume Marie, de istovire și el fiind om striin au vîndut treisprizeci stînjeni din parte muntelui cu două sute douăzeci lei pe carele acum însă cere venitul acelor stînjeni pe cinci ani cu noi sute șaptezăci și cinci lei. Și au și împlinit di la dinșii șapte capiti de viti și mărturisim că doi boi și o vacă a lui Costandin făce șasă sute douăzeci lei, doi boi; ai lui Ion făce cinci sute lei și doi boi a lui Gheorghe făce patru sute cincizăci lei, precum și di la Neculai Teleucă ș-au mai împlinit cu un bou mare; iarăși făce doi sute cincisprizăci lei. Și avînd aceștie vameși numai atîta au rămas săraci de istovu — rămăîndu-le jugul în pămînt. Care socoteală, aceste opt capeti viti, una cu alta, în frica lui Dumnezeu cu sufleti nevitămati, facu una mii șapte sute optuzăci și cinci lei. Și necrezîndu-să această mărturii vom mergi și înainte cinstitii judicătorii.

** Documentul rupt.

ARHIVA FAMILIEI ANDERCO DE HOMOROD

M. URSUȚIU

Arhiva familiei Anderco de Homorod, păstrată la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei R. S. România, secția Arhiva istorică, conservă actele familiale aparținătoare lui Alexie Anderco (?—1884), protopop al tractului Vișeu, și al familiei sale. Materialul provine de la casa părintească de la Borșa, jud. Maramureș. Materialul arhivistic, destul de fragmentar, acoperă perioada de la mijlocul secolului al XIX-lea până în primii ani ai secolului nostru.

Alexie Anderco se ridică dintr-o familie de preoți români oșeni¹ și rămâne de timpuriu orfan de tată². Împreună cu cei doi frați ai săi, Ioan și Baziliu, va îmbrățișa cariera preotească, făcându-și studiile teologice la Tîrnăvia. Fratele Ioan ajunge canonic, mai târziu candidând la vicariat și chiar la scaunul episcopal al diecezei Gherlei. Baziliu este paroh la Batarci (unde locuia și mama lor) și asesor consistorial. După terminarea studiilor, Alexie e numit, la 1848, preot în parohia superioară a Borșei. Se căsătorește cu Ana Mihalyi, înruindându-se astfel cu influența familie maramureșeană Mihalyi de Apșa.

Om de acțiune, harnic și bun gospodar, Alexie Anderco era și un om luminat, un mare iubitor de știință și cultură. Fiul său Artemie ni-l prezintă astfel în jurnalul său din 1876 : „Preotul din Borșa nu e un om avut ; ... în Maramurăș, ultimul colț din regatul Ungariei, a devenit autoritate prin știința lui : creatorul școlilor comunale din Borșa, a caselor de piatră parohiale, al bisericii de piatră în parohia superi-

1. N. Iorga, *Un student în străinătate acum o jumătate de veac. Maramureșanul Artemie Anderco. Jurnalul său*, Vălenii de Munte, 1934, p. 95. Citat în continuare, *Jurnalul din 1876*.

2. *Arhiva familiei Anderco de Homorod*, fasc. IV, nr. 168.

oară; părintele nostru, tatăl Anderco al Homorodenilor, rămânând sărac, dar onorat, cu un credit fără limite, de toți iubit... Biblioteca lui e cea mai mare dintre bibliotecile domnilor dimprejur; masa de cetit a lui e cea mai bine înzestrată cu periodice științifice, cu ziare politice sau literare... Casa lui e casa omului de știință... Dragostea studiului ni se impunea de mic, acolo, în casa părintească, fără să o observ; aveam cel mai bun exemplu înaintea mea"³. Alexie este autorul unor studii de popularizare a științei (Cine a inventat literele, despre creșterea albinelor, despre trecutul istoric al comunei). Un fragment dintr-o monografie a comunei Borșa i-a fost publicată de Iosif Vulcan în „Familia”⁴.

Cea mai impozantă figură a familiei este Artemie Anderco, fiul mai mare a lui Alexie. Deși mort de timpuriu, Artemie Anderco se înscrie între aparițiile științifice în galeria cărturarilor maramureșeni. Deosebit de dotat și cu o excepțională putere de muncă, după terminarea studiilor la Sighet și Cluj, Artemie candidează la concursul publicat de Societatea Transilvania⁵ pentru un stipendiu de studii în străinătate⁶. În septembrie 1871 obține, cu unanimitate de voturi, o bursă anuală de 140 galbeni pentru a urma cursurile Facultății de medicină din Torino⁷. Pe lângă studiile de specialitate, la care se distinge ca un student strălucit, are și preocupări de filologie și istorie națională.

Atmosfera politică și spirituală a Italiei recent unificate, prezența permanentă a originii latine a limbii și neamului său, legăturile cu colegii români din România, vor contura și împlini profilul moral al sensibilului și receptivului adolescent maramureșean. În atmosfera favorabilă a Italiei însoțite, iubirea de neam și limbă se va concretiza într-o febrilă muncă de cercetare a limbii și istoriei poporului român, în proiecte mărețe pentru viitorul lui. Serie o gramatică a limbii române utilizând o vastă bibliografie de specialitate, culege știri despre români în literatura italiană, face studii de literatură clasică și modernă. Lucrează în Biblioteca Națională din Florența, vizitează Roma și Neapole; se perfecționează câteva luni la Paris. În vacanțe culege lexic maramureșan face călătorii la colegii și prietenii din România.

3. *Jurnalul din 1876*, p. 92–93.

4. „Familia”, VI (1870), nr. 27.

5. vezi V. Curticăpeanu, „Societatea Transilvania” din București pentru sprijinirea studenților și elevilor meseriași români din Austro–Ungaria, în „Studii”, XIX, nr. 1, 1966, p. 99–113.

6. „Federațiunea”, IV (1871), 9 aug.

7. *Idem*, IV, (1871), 4 și 10 octombrie.

În timpul șederii în străinătate se ține la curent cu evenimentele din patrie și din România citind și fiind abonat la presa românească : „Federațiunea”, „Românul”, „Telegraful român”, „Familia”.

Cele șapte volume de jurnale personale⁸ și o vastă corespondență⁹ dovedesc un om de mare perspectivă, cu aspirații politice și sociale majore.

Activitatea publicistică o începe încă de pe băncile liceului¹¹ dar moartea timpurie nu i-a permis o afirmare pe măsura posibilităților sale. Valențele sale au fost însă remarcate de contemporanii care l-au cunoscut și prețuite de urmași¹¹.

Materialul arhivistic conservat la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei permite lămurirea unor aspecte noi din viața și ideile lui Artemie Anderco, precum și numeroase detalii legate de viața socială și culturală a Maramureșului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Arhiva familială, achiziționată în primăvara anului 1970, este grupată în trei fonduri :

A. Fondul familial, conținând acte izolate legate de viața și activitatea unor membrii ai familiei care, dat fiind numărul restrâns de piese, n-au fost separate pe fonduri autonome. În fondul familial au intrat și acte izolate ale unor rude colaterale.

B. Fondul Alexie Anderco, conținând acte personale, acte legate de funcțiile sale, corespondență primită și trimisă de el, manuscrise, conspecte etc.

C. Fondul Artemiu Anderco, cu acte personale, corespondență primită și scrisă de el, notițe universitare de medicină, farmacologie, fizică, chimie, observații clinice, conspecte de filologie și istorie, manuscrise, însemnări diverse, fotografii.

În cadrul fondurilor, la nivelul imediat următor, materialul este grupat pe fascicule după conținut. În cadrul fasciculelor piesele sînt aranjate cronologic (în cazul actelor și manuscriselor datate) și tematic în cazul celor nedatate. În cazul corespondenței piesele se succed pe emitenți, respectiv destinatari, alfabetic. Scrisorile aceluiași emitent sau destinatar sînt ordonate cronologic. Structural arhiva urmează nivelele arhivistice clasice ale unei arhive familiale : arhiva-fondul-fascicolul-piesa.

8. E. Dăianu, *I. Artemie Anderco*, în „Luceafărul”, 1905, nr. 3, p. 73–77 și în broșură separată : E. Dăianu, *I. A. Anderco — un scriitor maramureșan*, Cluj, 1907, p. 31–37.

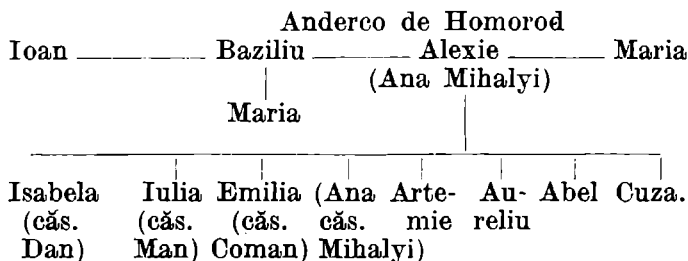
9. v. și A. Koman, *Documente istorice maramureșene*, Vișeu de Jos, p. 17–29, 71–75.

10. *Arhiva familiei Anderco de Homorod*, fasc. VIII, nr. 379. V. și *Jurnalul din 1876*, p. 95.

11. N. Vancea, *Artemie Anderco*, în „Glasul Maramureșului”, 1934 (I), aug. 30.

Arhiva familiei Anderco de Homorod dispune de un catalog registru conținând regestrela fiecărei piese, cu un indice de nume de persoane. Registrul catalog este totodată și inventarul arhivei, volumul restrins al materialului permițând o regestrare piesă de piesă.

Pentru a facilita orientarea în material, ne permitem prezentarea unei succinte schițe genealogice a familiei, limitată exclusiv la informațiile materialului conservat la noi și la datele autobiografice din jurnalul din 1876 al lui Artemie Anderco¹².

REPERTORIUL ARHIVEI FAMILIALE ANDERCO DE HOMOROD

A. Fondul familial

Acte, (1845—1907), (testamente, contracte de vânzare-cumpărare, zalogiri, evidențe, cereri, chitanțe ale posesorului silvic din Borșa și ale consiliului comunal), fasc. I, nr. 1—31.

B. Fondul Alexie Anderco.

Acte personale, (1848—1862), fasc. II, nr. 32—34.

Acte legate de activitatea sa administrativă și bisericească (1854—1884), fasc. III, nr. 35—113.

Correspondența primită, fasc. IV/a.

Anderco, Abel, Alexandru, Cuza, (1881), nr. 114; — Artemie, (1864—1877), nr. 115—155; — Bazil, (1846—1877), nr. 156—167; — Ioan, (1843—1877), nr. 168—173; — Petru, (1873), nr. 174;

Apoai, D., (1873), nr. 175.

Coza, I., (1881), nr. 114.

Fábian, (1859—1863), nr. 177—180.

Gyenge, S., (1880), nr. 181.

Hrabeczky, — nr. 182.

Jakab, F., (1874), nr. 183.

Mentz, (1873), nr. 184.

Mihalka, V., (1862—1870), nr. 185—190.

12. Jurnalul din 1876, p. 92.

- Mihalyi, Gabriel, (1864–1870), nr. 191–193; — Ileana, căsătorită Várady, (1870), nr. 194; — Ioan, (1848–1879), nr. 195–197; — Petru, (1869–1874), nr. 198–202.
Pop. Constantin, (1882), nr. 203.
Romanet, I., (1843), nr. 204.
Vancea, Ioan, (1880), nr. 205.
Várady, G., (1864–1876), nr. 206–207.
Neidentificat, — nr. 208.
Scrisori trimise, concepte de scrisori, fasc. IV/b.
Anderco, Abel, (1882), nr. 209; — Bazil, (1882), nr. 210; — Ioan, (1840), nr. 211.
Neidentificați, (1882), nr. 212–213.
Manuscrise, (consecte, copii de documente, predici, concepte de lucrări originale și discursuri), fasc. V, nr. 214–230.

C. Fondul Artemie Anderco.

- Acte personale*, (1866–1874), fasc. VI, nr. 231–237.
Correspondență primită, fasc. VII/a.
Aliscotti, (1873), nr. 239.
Anderco, Alexie, (1866–1877), nr. 239–271; — Ana, mamă, (1868) nr. 272; — Bazil (1872), nr. 273; — Emilia căs. Coman, (1872), nr. 275; — Ioan, (1869), nr. 276–277; — Isa bella căs. Dan, (1868–1873) nr. 278–282; — Iulia, (1868), nr. 274; — Maria, (1872), nr. 283.
Argenti, E., (1874), nr. 284.
Balinta, G., (1870), nr. 285–286.
Bădărău, N., (1873–1877), nr. 287–292.
Bobeica, Alexandru, (1873–1874), nr. 293–294; — Constantin, (1873–1877), nr. 295–304.
Boccarri, T., (1873), nr. 305.
Cabella, Fr., — nr. 306.
Cadriano, I., (1873), nr. 307.
Caselli, F., (1873–1876), nr. 309–311, 350.
Cernoviano, G., — nr. 312.
Chindriș, I., (1866–1869), nr. 313–314.
Cupcea, P., (1873), nr. 315.
Dietrich, J., — nr. 316.
Dumitrescu, B., (1873), nr. 317.
Dobai, Sever, (1872), nr. 318–319.
Doboși, J., senior, (1870), nr. 320; — Iuliu, (1875), nr. 308, 321.
Drăgescu, A. C., (1872–1873), nr. 322–324.
Durio, D., (1872), nr. 325.
Fantugini, Z., — nr. 326.
Ferrero Madalena și Emilia, (1873–1874), nr. 327–328.
Gindaș, Paul, (1873), nr. 329.
Kovats, Antoniu, (1873), nr. 330.
Man, Gh., (1868), nr. 331–332.
Matei, Victor, (1873–1875), nr. 333–334.
Mărgineanu, I., (1874), nr. 335.
Meszaros, B., (1867–1870), nr. 336–337.
Mihaly, G., senior, (1876), nr. 338; — G., junior, (1873), nr. 339; — Ioan, (1871), nr. 340; — Petru, (1874), nr. 341.
Popescu, I., (1876–1877), nr. 343–344.
Preti, D., (1873), nr. 342.
Rossoni, Datt., E., — nr. 345.
Urbalek, V., (1868), nr. 346.
Viciu, Al., (1877), nr. 347.
Neidentificați, (1873–1876), nr. 348–352.

Corespondență trimisă, concepte, fasc. VII/b.

Anderco, Ana, (1866–1876), nr. 353–356; — Ana, Emilia, surori, (1873–1877), nr. 358–360; — frați, (1877), nr. 361.

Várady, St., (1871), nr. 362.

Caiet de corespondență, (1872–1877), nr. 363. Cuprinde 48 de scrisori în ciornă către părinți, prieteni, rude, Societatea „Transilvania”.

Cărți de vizită personale din timpul studiilor în Italia, nr. 364–365.

Manuscrise, (notițe universitare, conspecte, diverse însemnări, două volume de jurnale personale din anii 1871, cu o fotografie cu frații și surorile și 1874), fasc. VIII, nr. 367–423.

Indice de nume proprii

SFATUL DOMNESC ȘI ALȚI MARI DREGĂTORI AI ȚĂRII ROMÂNEȘTI DIN SECOLUL AL XVIII-LEA.

Liste cronologice și cursus honorum. III

THEODORA RĂDULESCU

VEL SLUGERUL *

TOMA CANTACUZINO, <1699 f. 1. zi> — 1704 apr. 6¹²⁰²
IORGA <COSTESCU>, 1704 aug. 9 — 1707 sept. 9¹²⁰³
RADU DUDESCU, 1707 sept. 20 — dec. 21¹²⁰⁴
IORGA <COSTESCU>, 1708 ian. 12 — iun. 7¹²⁰⁵
RADU DUDESCU, 1708 iun. 26 — 1711 iun. 2¹²⁰⁶
GRIGORE BĂLEANU, <1711> iun. — 1713 ian. 1¹²⁰⁷
ȘERBAN HERĂSCU (NĂSTUREL), 1713 mart. 10 — 1714 iun. 12¹²⁰⁸
CHIRCĂ RUDEANU, 1714 iun. 17 — sept. 25¹²⁰⁹
GRIGORIE <BĂLEANU>, 1715 ian. 4 — apr. 21¹²¹⁰
PĂTRU OBEDEANU, 1715 mai 5 — noiembr. 9¹²¹¹
CHIRCĂ RUDEANU, 1715 dec. 8¹²¹²
IORDACHE <XIPOLITOS>, 1716 mart. 13 — aug. 20¹²¹³
ASAN (HASAN), 1717 mart. 4 — sept. 12¹²¹⁴
PANAOTACHE <MAMONA>, 1717 oct. 26 — 1718 mart. 9¹²¹⁵

* Cu slujbă la curtea domnească, făcea aprovizionarea pentru domn, boieri și slujitori, la nevoie și pentru armată, cu carne și luminări cumpărate cu bani de la vistierie. Îngrijea de hrana oaspeților turci și tătari ce veneau în misiuni oficiale, ajutat de subalterni: vtorii, treti și sulgerei (slugerei) care de asemenea încasau darea pentru vitele tălate. Cu timpul, această dregătorie dispărea.

¹²⁰² R. Grecianu, *Domnia lui Brîncoveanu*, p. 138; Arh. St. Buc., fond Episcopia Rimnic, I/20, orig. E fiul lui I. Matel și nepotul lui Șerban voievod (Del Chiaro, *Revoluțiile Valahiei*, p. 82). Din 1694 era vtorii logofăt. (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 25, copie).

— Pătrășco Bălăceanu apare biv vel sluger în 1701 noiembrie 8 (St. Grecianu, *Genealogiile documentale ale familiilor boieresti*, ed. P. St. Grecianu, I, p. 141).

¹²⁰³ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 373 v. copie; ibidem, f. 413 v. copie. E fiul lui Tudoran din Costești (O. Lecca, *Familii boieresti române. Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, tab. 90).

¹²⁰⁴ R. Grecianu, *Viața lui C. Brîncoveanu*, p. 179; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 423, copie.

¹²⁰⁵ Arh. St. Buc., fond m-reă Cozia, XLIX/20, copie; Bibl. Acad. R. S. România, CCLXXVII/49, copie.

¹²⁰⁶ R. Grecianu, *op. cit.*, p. 162; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 506, copie.

¹²⁰⁷ R. Grecianu, *op. cit.*, p. 188; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 538, copie.

¹²⁰⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 544 v. copie; ibidem, fond m-reă Bistrița, LXI/2, orig.

¹²⁰⁹ Ibidem, m-reă Rimnic, I/32, orig.; ibidem, Brașov, I/25, orig.

¹²¹⁰ Ibidem, Episcopia Argeș, I/4, orig.; ibidem, Sf. Apostoli, XI/7, orig.

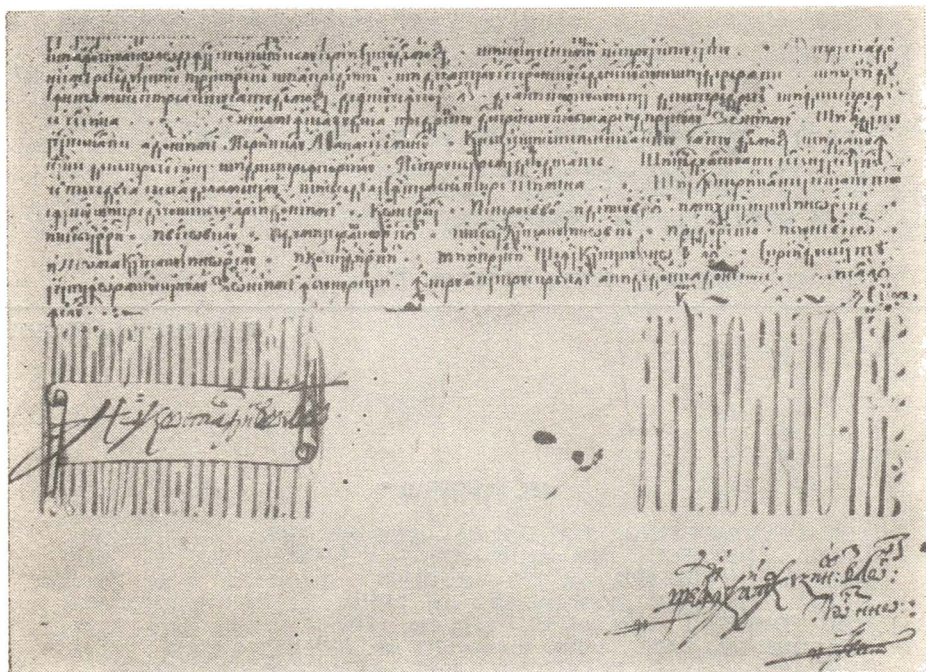
¹²¹¹ Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 27.050, orig.; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CCC/8, copie. În 1698 era vel căpitan de dorobanți, (C. V. Obedeanu, *Figuri istorice: Petre Obedeanu*, în „Arhivele Olteniei VI, 1927, nr. 20–30, p. 42).

¹²¹² Arh. St. Buc., fond m-reă Rimnic, I/34, orig.

¹²¹³ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXX/74, orig.; Arh. St. Buc., fond m-reă Diuturnleu, XLV/28, orig. În 1717 e capușcheala la Constantinopol. Rămîne la Sotira-Zagora din Thessalia (I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino* București, 1919, p. 42).

¹²¹⁴ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/5, orig.; Arh. St. Buc., fond m-reă Zlătari, XVII bis/5, orig.; decedat în 1718 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 250).

¹²¹⁵ Bibl. Acad. R. S. România, LIX/53, orig.; E., I. Virtosu, *O sută de ani de la înființarea Așezămintelor Brîncovenesti* (1838–1938), București, 1938, p. 19.

1702 februarie 20. Hrisovul lui Constantin Brîncoveanu voievod prin care înălărește mănăstirii Tismana satul Dirmoxa din județul Gorj, dăruit de Paraschița paharnic Sărdănescul. (Arh. St. Buc., fond m-reia Tismana, XLIV/3, orig. rom. hitrie, 45 × 31 cm., cu monograma domnească în chinovar, iscălitura autografă a domnului și pecetea mare timbrată acoperită. Fragment).

DONIE DAMIAN, 1718 mart. 16 — 1719 iun. 13¹²¹⁶

PANAIT <MAMONA>, 1719 sept. 3 — 1724 aug. 1¹²¹⁷

IANE <COCĂRESCU>, 1724 sept. 18 — 1726 oct. 20¹²¹⁸

MIHALACHE ROSET, 1727 mai 16 — 1729 mai 13¹²¹⁹

— — — <loc alb>, 1730 febr. 16 — 1731 mart. 4¹²²⁰

IORDACHE <BALȘ>, 1731 mart. 6 — oct. 7¹²²¹

COSTANDIN LAMBRINO, 1732 ian. 28 — 1733 apr. 11¹²²²

MIHALACHE <ROSET>, 1733 apr. 16 — 1734 mai 22¹²²³

— — — <loc alb>, 1734 oct. 5¹²²⁴

PANAOTACHE <MAMONA>, 1734 noiembr. 14¹²²⁵

IANACHE <HALEPLIU-MAMONA>, 1734 dec. 16 — 1735 noiembr. 15¹²²⁶

¹²¹⁶ Arh. St. Buc., fond m-reia Dintrunlemn, XLV/29, orig.; ibidem, Zlătari, XIII/6, orig.

¹²¹⁷ Ibidem, Spirea Deal, II/1, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, CXXXIV/60, orig.

¹²¹⁸ Bibl. Acad. R. S. România, LIII/26, copie; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CXIV/4, orig. Ident. noastră. În 1707 oct. 22 era logofăt. (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/11, copie).

¹²¹⁹ Arh. St. Buc., colecția Peceti/93, orig.; ibidem, fond Episcopia Buzău, XLVIII/184, orig.

¹²²⁰ Ibidem, Episcopia Buzău, XLVIII/185, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, XCIV/93, orig.

¹²²¹ Bibl. Acad. R. S. România, XCIV/92, orig.; E. I. Vîrtoeu, op. cit., p. 35. Vine din Moldova. În 1742 oct. 25 e biv vel jîtnicer în Moldova (*Documente privind relațiile agrare în secolul al XV-lea*, vol. II, Moldova, Edit. Acad. R.P.R., București, 1965, doc. 223). Ident. noastră.

¹²²² Arh. St. Buc., fond m-reia Banu, I/4, orig.; I. Ionașcu, *Seminarul din Buzdu*, p. 2. În 1747 mart. 23 apare ca biv spătar, judecător (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 465, copie).

¹²²³ Bibl. Acad. R. S. România, XIV/28, orig.; ibidem, MCDXXVIII/6, orig.

¹²²⁴ Arh. St. Buc., fond m-reia Zlătari, XV/3, orig.

¹²²⁵ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVIII/67, orig.

¹²²⁶ Arh. St. Buc., fond Episcopia Arges, LI/24, orig.; E. I. Vîrtoeu, op. cit., p. 39. În 1727 iul. 16 era vel gră-mătic domnesc (R. Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești*, ed. C. Grecescu, edit. Acad. R.P.R., București, 1983, p. 283).

BARBU VĂCĂRESCU, 1736 aug. 6 – 1737 apr. 12¹²²⁷

— — — <loc alb>, 1739 mai 29¹²²⁸

ALEXANDRU SCULI, 1740 ian. 16¹²²⁹

PANAHOTACHE <MAMONA>, 1740 apr. 1¹²³⁰

ALEXANDRU SCULI, 1740 iul. 22 – 1741 iun. 12¹²³¹

VASILACHE <CANELOS>, 1742 ian. 12 – 1743 iul. 20¹²³²

FOTACHIE <DUMITRACHE>, 1743 iul. 27 – 1744 ian. 12¹²³³

GHEORGHE <CANELOS>, 1746 ian. 27¹²³⁴

COSTANDIN CORBEANU, 1746 iun. 12¹²³⁵

GHEORGHE <CANELOS>, 1746 dec. 8 – 1747 apr. 25¹²³⁶

IANACHE RALEA <HALEPLIU>, 1748 iun. 20 – oct. 27¹²³⁷

— — — <loc alb>, 1748 noiembrie. 7 – 1749 ian. 17¹²³⁸

IANACHE HALEPLIU-MAMUNAS, 1749 ian. 27 – 1750 dec. 4¹²³⁹

MANOLACHE <CRITIA>, 1751 apr. 19 – 22¹²⁴⁰

IANACHE <HALEPLIU – MAMONA>, 1752 febr. 14 – 1753 mai 8¹²⁴¹

BADEA ȘTIRBEI (DRĂGĂNESCU), 1753 aug. 1 – 1754 iul. 11¹²⁴²

MANOLACHE CRITIA, 1754 aug. 28¹²⁴³

<IONIȚĂ> GLOGOVEANU, 1754 sept. 20¹²⁴⁴

— — — <loc alb>, 1755 febr. 15 – mai 5¹²⁴⁵

IONIȚĂ BRĂTĂȘANU, 1755 iun. 11 – noiembrie. 4¹²⁴⁶

COSTANDIN COCĂRESCU, 1757 apr. 10¹²⁴⁷

GRIGORAȘCO CIORAN, 1758 mai 30¹²⁴⁸

RADU SLĂTINEANU, 1758 <iun. – noiembrie>¹²⁴⁹

IANACHE <HALEPLIU-MAMONA>, 1758 dec. 5 – 1761 febr. 22¹²⁵⁰

IODACHE VĂCĂRESCU, 1761 mart. 12 – 1762 ian. 12¹²⁵¹

— — — <loc alb>, 1763 apr. 26 – iun. 20¹²⁵²

ȘERBAN GRECIANU, 1763 iul. 8 – aug. 11¹²⁵³

¹²²⁷ Arh. St. Buc., fond m-rea Bradu, I/43, orig., ibidem, Stavropoleos, XXIV/5, orig. (Ident. noastră).

— Costandin Caragea apare biv vel sluger în 1738 noiembrie. 10 (C. Daponte, *op. cit.*, p. 170). În 1735 era vel sluger la Patriarhia din Constantinopol (G. D. Florescu, *Acte*).

¹²²⁸ Arh. St. Buc., fond m-rea Stavropoleos, XXIX/1, orig.

¹²²⁹ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/8, orig.

¹²³⁰ N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor în E. Hurmuzaki*, XIV/2, București, p. 1102. E și capucheleale la Constantinopol (ibidem).

¹²³¹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 330, f. 312, copie; Gh. Cardas, *Tipdritura*, p. 37.

— Matei Roset apare biv vel sluger în 1741 iun. (Gh. Cardas, *op. cit.*).

¹²³² Arh. St. Buc., fond m-rea Biserita, XIV/19, orig.; ibidem, colecția Manuscrise, nr. 128, f. 483, copie.

¹²³³ Ibidem, fond m-rea Radu Vodă, XXI/36, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, XCIV/21, orig. Își va adăuga și numele Catargiu, după numele soției.

¹²³⁴ I. Ionascu, *op. cit.*, p. 3 (Ident. noastră).

¹²³⁵ St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 389; decedat în 1748 (O. Lecca, *op. cit.*, tab. 49).

— Manolache Roset apare biv vel sluger în 1748 aug. 5 (Arh. St. Buc., colecția Suluri/19, orig.).

¹²³⁶ Arh. St. Buc., fond m-rea Zlătari, XV/5, orig.; ibidem, colecția Achiziții Noi, CCXCIV/11, orig.

¹²³⁷ Bibl. Acad. R. S. România, XCVI/127, orig.; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CDLXXIII/1, orig.

¹²³⁸ Bibl. Acad. R. S. România, LXXVIII/104, orig.; Arh. St. Buc., colecția Diplomatie/21, orig.

¹²³⁹ Arh. St. Buc., fond m-rea Hurezu, I/71, orig.; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, București, p. 407.

¹²⁴⁰ Arh. St. Buc., fond m-rea Cimpulung, LXI/97, foaie tipărită; *Documente privilegiate la fiscalitatea în veacul al XV-lea*, vol. I, Tara Românească, <sub dată>.

¹²⁴¹ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/9, orig.; Al. Găleşescu, *Eforia spitalelor civile din București*, București, 1899, p. 239.

¹²⁴² Muzeul de istorie a municipiului București, inv. 13.110 orig.; Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/11, orig. În 1748 ian. 7 era ceas de aprozi (P. V. Năsturel, *Genealogia Năsturelilor*, p. 84).

¹²⁴³ E., I. Virtosu, *op. cit.*, p. 104.

¹²⁴⁴ Arh. St. Buc., fond m-rea Banu, XLI/6, orig. Ident. noastră. În Divanul Craiovei, 1755 – 1789.

¹²⁴⁵ Ibidem, Tigănești, XX/4, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, XIV/3, copie.

¹²⁴⁶ Bibl. Acad. R. S. România, CXXV/82, orig.; Arh. St. Buc., fond m-rea Sf. Spiridon Vechi, I/1, orig.

¹²⁴⁷ St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 197. În 1748 aug. 5 este logofăt de vistierie (Arh. St. Buc., colecția Suluri/9, orig.).

¹²⁴⁸ Bibl. Acad. R. S. România, MDLXVI/19, orig. În 1749 iul. 11 era vtorii spătar (Bibl. Acad. R. S. România, MDLXXIX/161, orig.).

¹²⁴⁹ G. D. Florescu, *ibidem*.

¹²⁵⁰ Bibl. Acad. R. S. România, LI/8, orig.; ibidem, DCCXC/24, orig.

¹²⁵¹ Arh. St. Buc., fond m-rea Plumbuita, X/6, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, CXCI/145, orig. În 1814 e vel vornic al poliției (Arh. St. Buc., colecția Administrative vechi, dosar 2152 c/1814, f. 208, orig.).

¹²⁵² P. Teulescu, *Documente istorice*, în „Arhiva românească”, seria I, București, 1860, p. 07; Arh. St. Buc., fond m-rea Zlătari, XV/10, orig.

— Costandin Obedeianu apare biv vel sluger în 1763 iun. 28 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/228, orig.).

¹²⁵³ Arh. St. Buc., fond m-rea Plumbuita, XI/9, orig.; ibidem, Mitropolia București, XII/7, orig. În 1762 dec. 12 e biv treti vistier (ibidem, colecția Manuscrise, nr. 5, f. 159).

— — — <loc alb>, 1764 mai 30 — 1767 mart. 6¹²⁵⁴
 IONIȚĂ CREȚULESCU, 1767 iun. 15¹²⁵⁵
 GHEORGHIIE POENARU, 1770 mai 6¹²⁵⁶
 COSTANDIN POENARU, 1770 <f.l.> 2¹²⁵⁷
 MOISI, 1770 oct. 26¹²⁵⁸
 COSTANDIN POENARU, 1770 dec. 5¹²⁵⁹
 COSTANDIN COCĂRESCU, 1774, aug. 1260
 BARBU ȘTIRBEI, 1775 mart. 6¹²⁶¹
 RADU NĂSTUREL, 1775 iun. 1 — iul. 3¹²⁶²
 BARBU ȘTIRBEI, 1775 aug. 13¹²⁶³
 DUMITRU MEHTUPCIU, 1775 sept. 8 — 13¹²⁶⁴
 MIHALACHE CONDURATU, 1775 sept. 18¹²⁶⁵
 DIMITRIE HAGI MEHTUPCIU, 1775 oct. 26 — 1776 mart. 4¹²⁶⁶
 IONIȚĂ BRĂILOIU, 1776 mai — aug. 1¹²⁶⁷
 ȘTEFAN CIORANU, 1776 aug. 23 — sept. 26¹²⁶⁸
 THEODOSIE ȚIGARA, 1777 mart. 21 — iun. 8¹²⁶⁹
 DUMITRAȘCO RACOVITĂ, 1777 iun. 21 — sept. 29¹²⁷⁰
 IOAN CARAMANLĂU, 1778 febr. 9¹²⁷¹
 DUMITRACHE BREZOIANU, 1778 mart. 14 — aug. 4¹²⁷²
 MIHALACHE CONDURATU, 1778 <sept. — oct.>¹²⁷³
 IOAN CARAMANLĂU, 1778 noiembr. 4¹²⁷⁴
 DUMITRACHE BREZOIANU, 1779 ian. 16 — febr. 27¹²⁷⁵
 PANTAZI SEREZLI, 1779 mai 1 — noiembr. 1276
 GRIGORIE ASAN, 1780 ian. — febr. 1¹²⁷⁷
 COSTANDIN ȘUTU, 1780 apr. — 1781 noiembr. 20¹²⁷⁸
 BARBU POENARU, 1781 <f. 1. zi>¹²⁷⁹

¹²⁵⁴ Ibidem, colecția Diplomatică/30, orig.; ibidem, fond m-rea Jitia, I/5, oirig.

¹²⁵⁵ Arh. St. Buc., fond m-rea Plumbuita, X/5, orig. E fiul lui Costandiu și nepotul lui Iordache. Pînă la 1770 nu mai apare dregătoria. Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 1237, f. 22, orig.

¹²⁵⁶ Ibidem, colecția Fotografii, VI/2.

¹²⁵⁷ Bibl. Acad. R. S. România, LXIX/111, orig.

¹²⁵⁸ G. D. Florescu, *ibidem*.

¹²⁵⁹ Th. Codrescu, *Uricariul*, tom. VI, p. 420.

¹²⁶⁰ Arh. St. Buc., fond m-rea Mihai Vodă, V/22, copie. În 1774 era în Divanul Craiovei (ibidem, colecția Manuscrise, nr. 192, f. 159, v. copie).

¹²⁶¹ Ibidem, colecția Achiziții Noi, XXVI/47, copie; ibidem, fond Slobozia lui Ianache, III/3, orig.

¹²⁶² V. A. Urechia, *Istoria românilor*, I, p. 59.

¹²⁶³ Arh. St. Buc., fond m-rea Cotroceni, LXIV/8, orig.; ibidem, Sf. Spiridon Vechi I/14, orig.

¹²⁶⁴ Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 25.532, orig. În 1768 era setrar <nic> (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 14).

¹²⁶⁵ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, XXXIII/71, orig.; colecția Manuscrise, nr. 1, f. 110, copie; decedat în 1801 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 14).

¹²⁶⁶ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CLXXI/8, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, CCLXXXI/32, copie. — Răducan Goleșcu apare biv vel sluger în 1776 iul. 24 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 152 v. copie).

¹²⁶⁷ V. A. Urechia, *op. cit.*, I, p. 97; Arh. St. Buc., fond m-rea Cotroceni, LXXXVII/1, orig. În 1749 iul. 11 era postelnic (Bibl. Acad. R. S. România MDCLXXXIX/161, orig.).

¹²⁶⁸ — Scarlat Drugănescu apare biv vel sluger în 1776 oct. 30 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 228 v. copie).

¹²⁶⁹ V. A. Urechia, *op. cit.*, I, p. 61; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 40 v. copie.

¹²⁷⁰ — Hagii Dumitrache Pociovolișteanu apare biv vel sluger în 1777 mai 24 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, 386, copie).

¹²⁷¹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 3, f. 231 v. copie; ibidem, nr. 6, f. 57 v. copie. E fiul lui Ioniță Racovită și nepotul lui Dumitrașco vel sluger în 1775 (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹²⁷² Bibl. Acad. R. S. România, CLXXXIV/21, orig.

¹²⁷³ Ibidem, XCIV/35, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 3, f. 254, copie.

¹²⁷⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 218, v. copie.

¹²⁷⁵ Ibidem, colecția Peciți/102, orig. — Hagii Dumitru Popazogiu apare biv vel sluger în 1778 (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹²⁷⁶ Arh. St. Buc., fond m-rea Bistrița, I/34, orig.; ibidem, colecția Manuscrise, nr. 7, f. 155, copie.

¹²⁷⁷ Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 123, f. 171 v. copie; ibidem, nr. 3 f. 231 v. copie.

¹²⁷⁸ Ibidem, nr. 3, f. 289 v. copie; ibidem, f. 289, copie.

¹²⁷⁹ — Scarlat Varipate apare biv vel sluger în 1780 mart. 27 (ibidem, nr. 7, f. 227 v. copie).

¹²⁸⁰ Ibidem, nr. 3, f. 309, copie; Bibl. Acad. R. S. România, Sului/93, orig.

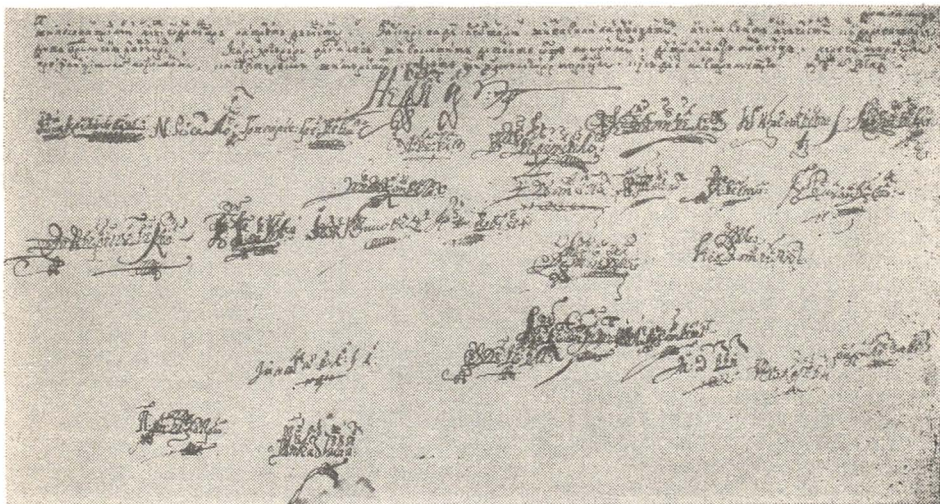
¹²⁸¹ Barbu Ciorogrieanu apare biv vel sluger în 1780 iul. 6 (Arh. St. Buc., colecția Documente Muntenesti, XXVI/1, copie).

¹²⁸² M. Romanescu, *Ceva despre Brădești*, în „Arhivele Olteniei”, XXII, nr. 125—130, 1943, p. 50—73.

¹²⁸³ — Costache Pandia apare biv vel sluger în 1781 aug. 12 (T. Bulat, *Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei, secolele XV], XV]], XV]]*, Rimnicul Vilcea, 1925, p. 78).

¹²⁸⁴ — Grigore Hrisocoleu, idem, în 1781 noiembr. 29 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 8, f. 424 v. copie). E fiul lui Scarlat și văr cu Grigore clucerul (G. D. Florescu, *ibidem*).

- IONIȚĂ (PĂDURE) CREȚULESCU, 1781 dec. 10¹²⁸⁰
 DRĂGHICEAN GRECIANU, 1782 <pină în aug. 18>; oct. 12¹⁸¹
 — — — <loc alb>, 1782 oct. 12¹²⁸²
 IONIȚĂ PĂDURE (CREȚULESCU), 1782 noiembr.—dec. 26¹²⁸³
 DUMITRACHE BREZOIANU, 1783 ian. 16— mai 9¹²⁸⁴
 ȘTEFAN GRECIANU, 1783 iun. 17¹²⁸⁵
 — — — <loc alb>, 1783 sept. 28— dec.—12¹²⁸⁶
 IOAN CREȚULESCU, 1783 dec. 18¹²⁸⁷
 IORDACHE CANTACUZINO, 1783 dec. 20— 1784 mart. 12¹²⁸⁸
 GRIGORIE DONE, 1784 iun. 25 — 1785 mai 16¹²⁸⁹
 IORDACHE PALADA, 1785 mai 20¹²⁹⁰
 IOAN BUCȘĂNESCU, 1785 aug. 25 — sept. 30¹²⁹¹
 SCARLAT FĂLCOIANU, 1785 noiembr. 11 — 1786 mart. 15¹²⁹²
 CORNIȚĂ BRĂILOIU, 1787 ian. 31¹²⁹³
 RĂDUCAN POENARU, 1787 <febr.-mart>¹²⁹⁴
 DUMITRACHE <LĂCUSTEANU>, 1787 apr. 12 — mai 31¹²⁹⁵
 MATEI CANTACUZINO, 1787 iun. 24 — 1788 aug. 12¹²⁹⁶
 IORDACHE PALADA, 1788 sept. 9¹²⁹⁷
 SCARLAT COSTIN (MIHĂLESCU), 1791 noiembr. 25¹²⁹⁸
 DIMITRACHE LĂCUSTEANU, 1792 ian. 20 — apr. 18¹²⁹⁹
 IOAN CÎRLOVA, 1792 mai 5¹³⁰⁰
 — — — <loc alb>, 1792 mai 16—31¹³⁰¹
 IANACHE HALEPLIU, 1792 iun. 18 — aug. 21¹³⁰²
 — — — <loc alb>, 1792 sept. 8 — oct. 4¹³⁰³
 MATEI LĂCUSTEANU, 1792 oct. 22 — noiembr. 30¹³⁰⁴
 DIMITRACHE LĂCUSTEANU, 1792 dec. 5¹³⁰⁵
 — — — <loc alb>, 1793 apr. 5—20¹³⁰⁶
 IORGACHE <CANTACUZINO>, 1793 mai 13¹³⁰⁷
 Idem, 1795 mart. 11¹³⁰⁸
- ¹²⁷⁹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 2, f. 106, copie. E văr cu Costandin Crețulescu, banul din 1755 (G. D. Florescu, *ibidem*).
¹²⁸⁰ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVI/47, orig.; Arh. St. Buc., fond m-rea Plumbuita, X/8, orig.
 — Ioan Caramanlău apare biv vel sluger în 1782 aug. 22 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/284, orig.).
¹²⁸¹ Arh. St. Buc., fond m-rea Spirea Deal, II/2, orig.
¹²⁸² Arh. St. Buc., fond m-rea Spirea Deal, II/2, orig.
 — Iordache Ruset apare biv vel sluger în 1782 oct. 29 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 9, f. 48 v, copie).
¹²⁸³ Bibl. Acad. R. S. România, DCXIII/217, orig.; Arh. St. Buc., fond Episcopia Buzău, IX/1, orig.
¹²⁸⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 354, f. 25, copie; *ibidem*, nr. 56, f. 36 v, copie.
¹²⁸⁵ Al. Elian și colab., *Inscripțiile medievale ale României — orașul București (1390—1800)*, vol. I, Edit. Acad. R. S. România, București, 1965, nr. 60.
¹²⁸⁶ Arh. St. Buc., fond m-rea Plumbuita, X/9, orig.; *ibidem*, Spirea Deal, III/6, orig.
¹²⁸⁷ *ibidem*, Nămăești, II/39, orig.
¹²⁸⁸ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVI/10, orig.; Arh. St. Buc., fond Episcopia Arges, XLIII/14, orig.
¹²⁸⁹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 10—11, f. 60, copie; Bibl. Acad. R. S. România, CI/28, orig.
¹²⁹⁰ Arh. St. Buc., fond m-rea Slobozia lui Ianache, XI/50, orig.
¹²⁹¹ Biblioteca Centrală de Stat, Manuscrise, colecția St. Georges, pach. CDL/1, doc. 20, orig.; Arh. St. Buc. fond m-rea Dealu, XXII/94, orig. colecția Manuscrise, nr. 10—11, f. 85 v, copie; Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 13.970, orig.
¹²⁹² Arh. St. Buc. colecția Manuscrise, nr. 10—11, f. 85 v, copie; Muzeul de istorie a Municipiului București inv. nr. 13.970 orig.
¹²⁹³ G. D. Florescu, *ibidem*, în Divanul Craiovei 1780—1794 (*ibidem*).
¹²⁹⁴ I. C. Filitti, *Biserici și ctitori*, București, 1932, p. 19—20. În 1795—1798 este biv treti logofăt condicar (Arh. St. Buc., fond m-rea Arpota, XVIII/168, orig.). În 1805 e vel serdar; decedat în 1820 (I. C. Filitti, *op. cit.*, *ibidem*).
¹²⁹⁵ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 17, f. 167, copie; *ibidem*, fond m-rea Hurezu, XIX/70, orig. Ident. noastră.
¹²⁹⁶ Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXV/8, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 15, 80 v, copie. Este probabil, nepotul lui Toma spătarul din 1711 (G. D. Florescu, *ibidem*).
¹²⁹⁷ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 16, f. 114, copie.
¹²⁹⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 110, copie. În 1832 febr.-mart. e biv vel agă (Arh. St. Buc., fond Vornicia dinlăuntru, dosar 1717/1831, p. I, f. 100).
¹²⁹⁹ *ibidem*, fond Episcopia Buzău, XI/2, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, CXXII/57^a orig.
¹³⁰⁰ Arh. St. Buc., fond m-rea Dintrunlema, XLV/55, orig.
¹³⁰¹ *ibidem*, fond m-rea Dealu, XXII/96, orig.; Episcopia Arges, XLIII/19, orig.
¹³⁰² *ibidem*, Radu Vodă, XXVIII/9, orig.; *ibidem*, colecția Manuscrise nr. 21, f. 65, copie.
¹³⁰³ *ibidem*, nr. 21, f. 127 v, copie; *ibidem*, Sf. Spiridon Vechi, I/24, orig.
¹³⁰⁴ *ibidem*, Mitropolia București, CDLXXX/5, orig.; *ibidem*, Cotroceni, LXIV/8, orig.
¹³⁰⁵ *ibidem*, Stavropoleos, XXIX/9, orig.
¹³⁰⁶ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVI/21, orig.; Arh. St. Buc., fond m-rea Slobozia lui Ianache, III/6, orig.
¹³⁰⁷ Arh. St. Buc., fond m-rea Sf. Apostoli, XI/20, orig. Ident. noastră.
¹³⁰⁸ *ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 20, f. 284, copie.

1746 mai 9. Afastarea mitropolitului Neofit, asupra obligativității studiilor eline pentru feciorii de boieri spre a ajunge în slujbe înalte (Arh. St. Buc., Colecția Diplomatică, 20, orig., rom., hirtie, 61/44 cm. Fragment).

COSTACHE CÎMPINEANU, 1795 mart. 19 — aug. 6¹³⁰⁰

ALEXANDRU FĂLCOIANU, 1795 sept. 6 — oct. 21¹³¹⁰

MATEI CANTACUZINO, 1796 apr. 1 — iun. 6¹³¹¹

COSTANDIN VIIȘOREANU, 1797 mart. 17 — aug. 5¹³¹³

THEODORACHE VĂCĂRESCU (CRETULESCU), 1798 mart. 12 — noiembr. 17¹³¹³

— — — <loc alb>, 1799 iun. 30 — iul. 20¹³¹⁴

CHIRIAC <HRISTOPOL>, 1799 aug. 24 — 1800 ian. 11¹³¹⁵

DUMITRACHE LĂCUSTEANU, 1800 iul. 19 — aug. 5¹³¹⁵

VEL PITARUL *

COSTANDIN CORBEANU, 1694 iun. 8 — 1709 sept. 19¹³¹⁷

NEAGOE TOPLICEANU, 1709 dec. 10 — 1712 oct. 1¹³¹⁸

¹³⁰⁰ V. A. Urechia, *op. cit.*, V, p. 170; *ibidem*, VI, p. 239.

¹³¹⁰ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 26, f. 284, copie; V. A. Urechia *op. cit.*, VI, p. 58. În 1806 e vel stolnic (Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcoianu*, tab. I).

¹³¹¹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 206, f. 300, copie; *ibidem*, colecția Achiziții Noi, LXXIX/12, orig.

¹³¹² Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVI/25, orig.; Arh. St. Buc., fond m-rea Hurezu, LV/17, orig.

În 1832 febr.-mart. apare biv vel agă (*ibidem*, fond Vornicia din Iulianu, dosar 1717/1831, p. I, f. 100, orig.).

¹³¹³ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 38, f. 75 v, copie; V. A. Urechia, *op. cit.*, VII, p. 510. În 1815 e vel vornic (Bibl. Acad. R. S. România, Manuscrise, nr. 357, f. 77, copie).

¹³¹⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 43, f. 11, copie; *ibidem*, fond m-rea Nucet, XX/109, orig.

— Panalt Matraca apare biv vel sluger în 1799. (N. Cazacu, *Inscripții de pe clopotele unor biserici din București în „Glasul Bisericii”*, XXI, nr. 1-2, 1982, p. 157. În 1801 e vel sluger (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹³¹⁵ Arh. St. Buc., fond m-rea Radu Vodă, XLIV/13, orig.; *ibidem*, Jitia I/18, orig. În 1829 e vel clucer; decedat în 1830 (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹³¹⁶ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 43, f. 58-127 v, copii; *ibidem*, f. 93-122 v, copii.

* Cu slujbă la curtea domnească, pînă în secolul al XVIII-lea îngrădita de aprovizionarea, pregătirea și distribuirea pîinii (pîtel). Numele e de la cuvîntul slav пѣтарѣ = a hrăni. Cu alte atribuții în secolul al XVIII-lea, are grijă de caretele, calestle (rădvanele), trăsurile, butoile curții și calii necesari, fiind ajutat de vtorii, treti pitar și pîtarei.

¹³¹⁷ D. Mîoc și colab. *Lista dregărilor*, p. 593; N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, București, 1905-1907 I, p. 120; decedat în 1709 (*ibidem*).

— Barbul Fălcășanu apare biv vel pitar în 1701 mart. 10 (St. Grecianu, *Genealogiile documentale ale familiilor boieresti*, ed. P. St. Greceanu, I, p. 140).

¹³¹⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 447, copie; G. D. Florescu, D. Pleșia, *Condiția Văcăreștilor (copii de documente, registre și mențiuni)*, în „Studii”, XIX, nr. 5, 1986, p. 981.

ȘERBAN GRECIANU, 1714 apr. 20 — 1716 oct. 9¹³¹⁹
 BARBUL MERIȘANU, 1717 mart. 4 — 1722 oct. 16¹³²⁰
 — — — <loc alb>, 1723 ian. 30 — febr. 17¹³²¹
 DRĂGHICI BĂLĂCEANU, 1723 iul. 20 — sept. 25¹³²²
 BARBU MERIȘANU, 1723 oct. 14 — 1724 mai¹³²³
 DRĂGHICI BĂLĂCEANU, 1724 aug. 1¹³²⁴
 COSTANDIN VĂCĂRESCU, 1724 sept. 18 — 1725 dec. 23¹³²⁵
 GRIGORE FILIPESCU, 1726 apr. 20 — 25¹³²⁶
 COSTANDIN VĂCĂRESCU, 1726 oct. 20¹³²⁷
 GRIGORE FILIPESCU, 1727 mai 16 — 1731 oct. 7¹³²⁸
 BARBU VĂCĂRESCU, 1732 ian. 28 — 1733 apr. 11¹³²⁹
 LUPUL <BALȘ>, 1733 apr. 16 — iun. 9¹³³⁰
 COSTANTIN CIORANU, 1733 iul. 10 — sept. 7¹³³¹
 LUPUL <BALȘ>, 1733 noiembr. 15 — 1734 mai 22¹³³²
 COSTANTIN CIORANU, 1734 aug. 30 — sept. 6¹³³³
 LUPUL BALȘ, 1734 oct. 15 — 1735 noiembr. 15¹³³⁴
 ANDRONACHE <PALADA>, 1736 iul. 16 — 1739 mart. 12¹³³⁵
 <FIERA> BREZOIANU, 1739 apr. 17¹³³⁶
 GRIGORE FILIPESCU, 1739 mai 15 — 29¹³³⁷
 COSTANDIN BREZOIANU, 1739 oct. 9¹³³⁸
 COSTANDIN ARGINTOIANU, 1739 oct. 10¹³³⁹
 — — — <loc alb>, 1740 ian. 16¹³⁴⁰
 COSTANDIN STRÎMBEANU, 1740 sept. 30¹³⁴¹
 PAVOLACHE <PAVEL>, 1740 <oct.-dec.> — 1741 oct. 28¹³⁴²
 DRĂGHICI GRECIANU, 1742 ian. 12 — 1744 iun. 11¹³⁴³

¹³¹⁹ Arh. St. Buc., fond m-rea Cîmpulung, VII/2, orig.; I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 234. E fiul lui Papa vistiier din Greco-Illor (I. C. Filitti, *Cine erau frații cărturari Radu și Șerban Grecianu*, în „*Revista istorică română*”, IV, 1934, p. 65–69).
¹³²⁰ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXXVII/5, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1235, f. 175 v copie. E fiul bolerului Dragomir Merișanu (G. D. Florescu, *Acle*).
¹³²¹ Bibl. Acad. R. S. România, LXXVIII/103, orig.; Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 27.193, orig.

¹³²² Bibl. Acad. R. S. România, LXVI/125, orig.; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, București, p. 491.

¹³²³ Arh. St. Buc., colecția Fotografii VI/1; Bibl. Acad. R. S. România LXXVIII/83, orig.
¹³²⁴ Bibl. Acad. R. S. România, CXXXIV/60, orig.; decedat în 1731 (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹³²⁵ Bibl. Acad. R. S. România, LIII/26, copie; *ibidem*, XCV/5, orig.
¹³²⁶ *ibidem*, CCCXXVI/12, copie; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CXLI/10, orig.

¹³²⁷ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CXIV/4, orig.
¹³²⁸ *ibidem*, colecția Peceti/93, orig.; E. I. Vîrtosu, *O suită de ani de la înființarea Așezămintelor Brîncovenesti (1838–1938)*, București, 1938, p. 35.

¹³²⁹ Arh. St. Buc., fond m-rea Banu, I/4, orig.; I. Ionașcu, *Seminarul din Buzău*, p. 2.

¹³³⁰ Bibl. Acad. R. S. România, XIV/28, orig.; Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, XXXI/11, orig. Vine din Moldova. Ident. noastră.

¹³³¹ Arh. St. Buc., fond Episcopia Buzău, LIII/13, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, LI/7, orig.

¹³³² Arh. St. Buc., fond m-rea Stavropoleos, XXIX/2, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, MCDXXVIII/6, orig.

¹³³³ Arh. St. Buc., fond m-rea Bradu, I/41, orig.; *ibidem*, I/42, orig.

¹³³⁴ *ibidem*, Zlătari, XV/3, orig.; E. I. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 39. În 1743 oct. 25 e vel medelnicer în Moldova (Bibl. Acad. R. S. România, DCCVII/33, copie).

¹³³⁵ Arh. St. Buc., fond m-rea Bradu, I/43, orig.; C. Daponte, *op. cit.*, p. 192.

¹³³⁶ C. Daponte, *op. cit.*, p. 197.

¹³³⁷ Arh. St. Buc., fond m-rea Călușu, VII/12, orig.; *ibidem*, Stavropoleos, XXIX/1, orig.

¹³³⁸ C. Daponte, *op. cit.*, p. 374.

¹³³⁹ *Idem*, *ibidem*, În 1719 oct. 15 era vornic de Mehedinți (S. Papacostea, *Oltenia sub stăpînirea austriacă (1718–1739)*, edit. Acad. R. S. România, București, 1971; În Divanul Craiovei 1720–1739 (C. Giurescu, *Material pentru istoria Oltenei sub austriece (1718–1739)*, I, București, 1913, p. 87).

¹³⁴⁰ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXXVII/3, orig.

¹³⁴¹ Arh. St. Buc., fond m-rea Hurezu, III/93, orig. E cămăscam al Craiovei. Tot cămăscam al Craiovei este biv vel pitar între 1741 iun. (Gh. Cărdas, *Tipăritura*, p. 36) și 1745 oct. 28. (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/123, orig.) Din 1719 dec. — 1739 a fost consilier în Administrația austriacă. (S. Papacostea, *op. cit.*, p. 250 și 276).

¹³⁴² Arh. St. Buc., colecția Sului/17, orig.; E. I. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 63.

¹³⁴³ Arh. St. Buc., fond m-rea Bistrița, XIV/19, orig.; N. Iorga, *Documente prahovene și dimbovitene privilegiate la moșile lui Șerban Grecianu*, (în continuare Documente prahovene și dimbovitene), în „*Buletinul Comisiei istorice române*”, XI, 1932, p. 70. E nepot de fiu al lui Șerban, fratele cîrmăcărului Radu Grecianu (G. D. Florescu, *ibidem*). În 1738 iun. 29 era trefl vistiier (Ș. Grecianu, *op. cit.*, II, p. 231).

COSTANDIN FILIPESCU, 1745 oct. 26 — 1746 mart. 11¹³⁴⁴
 BARBU GĂNESCU, 1747 <f. 1. zi>¹³⁴⁵
 STAVRU, 1748 iun. 25 — 1750 dec. 4¹³⁴⁶
 COSTANDIN CATARGI, 1751 apr. 6¹³⁴⁷
 STAVRO, 1751 apr. 19 — 22¹³⁴⁸
 GRIGORAȘCO RAZO, 1752 febr. 14 — mai 11¹³⁴⁹
 COSTANDIN ZAGURIANO, 1752 oct. 23 — 1753 mai 8¹³⁵⁰
 THEODORACHE <IULIANO>, 1753 <mai-iul.>¹³⁴¹
 — — <loc alb>, 1753 aug. 1¹³⁵²
 IORDACHE CARAGEA, 1753 aug. 22 — 1756 dec. 2¹³⁵³
 THEODORACHE <IULIANO>, 1758 mai 30¹³⁵⁴
 IONIȚĂ IULIANO, 1758 oct. 20 — 1760 apr. 20¹³⁵⁵
 GRIGORAȘCO CIORAN, 1760 mai 22¹³⁵⁶
 IONIȚĂ IULIANO, 1760 noiembr. 15 — dec. 14¹³⁵⁷
 GRIGORAȘCO CIORAN, 1761 ian. 13 — mai 31¹³⁵⁸
 HRIZEA BĂLĂCEANU, 1761 noiembr. 19 — dec. 15¹³⁵⁹
 DUMITRACHE VARLAAM, 1762 ian. 12¹³⁶⁰
 THEOFILACT, 1762 mai 3¹³⁶¹
 — — <loc alb>, 1763 apr. 26 — aug. 11¹³⁶²
 MIHALACHE CONDURATU, 1764 febr. 3 — 1765 iun. 10¹³⁶³
 RADU <IULIANO>, 1765 noiembr. 4 — 1766 noiembr. 15¹³⁶⁴
 DIMITRACHE GHICA, 1767 febr. 24¹³⁶⁵
 ZAHARIA <CERNOVODEANU>, 1767 iun. 15 — 1768 febr. 20¹³⁶⁶
 DIMITRIE VARLAAM, 1768 <mart.-dec.> — 1769 ian.-dec.¹³⁶⁷
 GHEORGHE COTOFEANU, 1770 mai 6¹³⁶⁸
 NICOLAE BÎRSESCU, 1700 <f. 1.> 2¹³⁶⁹

¹³⁴⁴ Arh. St. Buc., fond m-reă Arnota, VI/11, orig.; ibidem, colecția Suluri/18, orig. E nepotul lui Grigore Filipescu vel clucer în 1733 (G. D. Florescu, *ibidem*). În 1736 era postelnic (Bibl. Acad. R. S. România MDCLXXIX/100, orig.) și în 1741 logofăt (ibidem, MCDLXXXVII/7, orig.).

— Radu Brezeanu, apare biv vel pitar în 1746 febr. 15 (I. Ionașcu, *Documente bucureștene privitoare la proprietățile mănăstirii Coltea*, București, 1941, p. 134).

— Matei Comăneanu, idem, în 1746 (ante aug. 5 (Arh. St. Buc., colecția Suluri/19). În 1742 era vel vâtaf de aprozil (I. Ionașcu, *Biserici, chipuri și documente din Olă, Craiova*, 1734, p. 63. E fiul lui Matei vel căpitan (*ibidem*).

¹³⁴⁵ M. Romanescu, *Brădești*, p. 63, nota 3.

¹³⁴⁶ Arh. St. Buc., colecția Suluri/25, orig.; ibidem, fond m-reă Banu, XLI/5, orig.

¹³⁴⁷ Bibl. Acad. R. S. România, MDCXXIII/97, orig. În 1739 sept. 3 era treți spătar în Moldova (*Cronica Ghicu-leștilor*, p. 461).

¹³⁴⁸ Arh. St. Buc., fond m-reă Cîmpulung, LXI/97, orig.; *Documente privitoare la fiscalitatea în veacul al XV-lea vol. I, Țara Românească*, <sub dată>.

¹³⁴⁹ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/9, orig.; ibidem, CCCLXIII/15, orig.

¹³⁵⁰ Arh. St. Buc., colecția Suluri/25, orig.; ibidem, fond m-reă Banu, XLI/5, orig.

¹³⁵¹ Ibidem, colecția Achiziții Noi, XLIII/5, orig.; E nepot de fiu, lui Theodorache Iuliano vel comis în 1716 (G. D. Florescu, *Acte*).

¹³⁵² Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 18.110, orig.

¹³⁵³ Arh. St. Buc., fond m-reă Nucet, XX/90, orig.; G. I. Lahovari, *Hrisov de la C. Racoviță*, p. 255.

— Radu Bengescu apare biv vel pitar în 1754 mart. 20 (V. Cărabă, *Runcu-Gorj*, p. 984).

¹³⁵⁴ Bibl. Acad. R. S. România, MDLXVI/10, orig.

— Nicolae Dedulescu apare biv vel pitar în 1758 mart. 12 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1236, f. 159 v' copie).

¹³⁵⁵ G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București (1594—1821)*, București, 1961, p. 443; Arh. St. Buc., colecția Suluri/29, orig.

¹³⁵⁶ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, VI/34, copie.

¹³⁵⁷ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/12, orig.; ibidem, CXLI/109, orig.

¹³⁵⁸ Arh. St. Buc., fond m-reă Dealu, VII/4, orig.; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, XI, București, 1906 p. 290.

¹³⁵⁹ Bibl. Acad. R. S. România, XIV/25, copie; Arh. St. Buc., fond m-reă Bradu, I/53, orig.

¹³⁶⁰ Bibl. Acad. R. S. România, CXCI/145, orig.

¹³⁶¹ Ibidem, MDCXXII/4, orig.

¹³⁶² P. Teulescu, *Documente istorice*, în „Arhiva românească”, seria I, București, 1860, p. 97; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, XII/7, orig.

¹³⁶³ T. Bulat, *Contribuțiuni documentare la istoria Otteniei, secolele XVI, XVII, XVIII*, Rimnicul Vilcea, 1925, p. 95; P. Teulescu, *op. cit.*, p. 120. Ident. noastră.

¹³⁶⁴ Arh. St. Buc., fond m-reă Tismana, LXXII/6, orig.; Ibidem, Jitia, I/4, orig. Ident. noastră.

¹³⁶⁵ Ibidem, colecția Diplomatie/40, orig. Poate fi unul din fiii lui Grigore Alex, Ghica, vel comis, viitorul domn al Moldovei și Țării Românești (G. D. Florescu, *ibidem*).

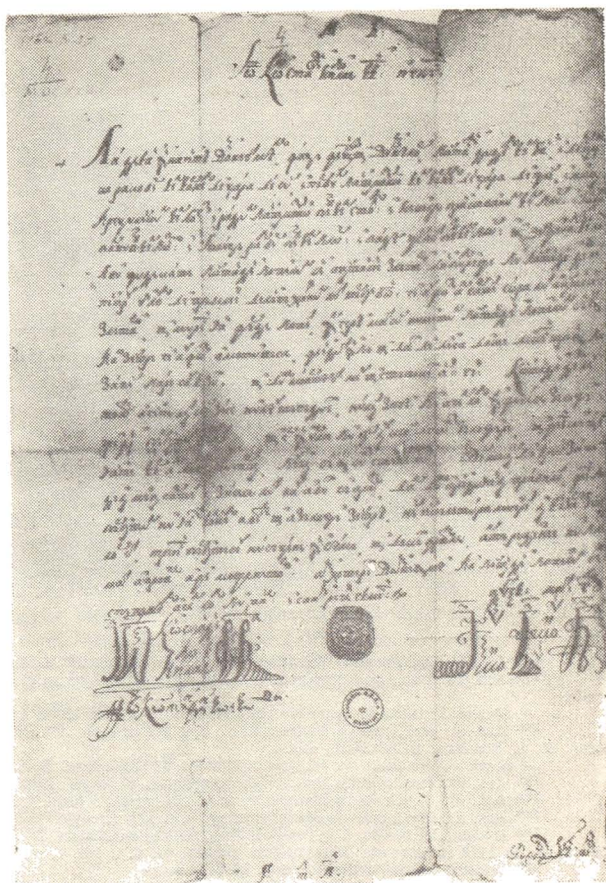
¹³⁶⁶ Arh. St. Buc., fond m-reă Plumbuita, X/5, orig.; G. D. Florescu, *ibidem*.

¹³⁶⁷ I. C. Filitti, *Biserici și ctitori*, București, 1932, p. 16, nota 2; *ibidem*.

¹³⁶⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1237, f. 22, copie.

¹³⁶⁹ Ibidem, colecția Fotografii, VI/2.

1762 mai 3. Constantin <Ma. vrocordat> voievod întărește stăpînirea unui loc de prăvălie de lingă Hanul lui Șerban Vodă <din București>. (Bibl. Acad. R. S. România, MDCXXII/4, orig. rom., hirtie, 35/24 cm., cu iscălitura autografă a domnului, cu pecetea mică și monograma domnească aplicată în tuș roșu).

MINCUL <BUȘĂNESCU> 1770 oct. 26¹³⁷⁰
 NICOLAE BÎRSESCU, 1770 dec. 5¹³⁷¹
 NICOLAE <LEHLIU>, 1775 febr. 15 — 1776 mart. 4¹³⁷²
 ALEXANDRU FARFARA, 1776 mai 27 — iul. 12¹³⁷³
 COSTANDIN BARATOV, 1776 iul. 22 — aug. 23¹³⁷⁴
 RADU GOLESCU, 1776 sept. ¹³⁷⁵
 COSTANDIN BARATOV, 1776 sept. 13 — 1777 mai 1¹³⁷⁶
 ȘTEFAN <BIBESCU>, 1777 iun. 21 — sept. 29¹³⁷⁷
 COSTANDIN NECULESCU, 1778 febr. 9 — 1779 ian. 16¹³⁷⁸

¹³⁷⁰ Bibl. Acad. R. S. România, LXIX/111, orig. Credem că poate fi paharnicul din 1747 iun. 7 (Vezi: P. V. Năsturel, *Biserici, mădăstiri și schituri din Oltenia*, p. 73). În 1754 mai 21 era clucer (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/192, orig.). Ident. noastră.

¹³⁷¹ G. D. Florescu, *ibidem*.

¹³⁷² V. A. Urechia, *Istoria românilor*, I, p. 109; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1, f. 110, copie.

¹³⁷³ Bibl. Acad. R. S. România, MCDXXIX/10, orig.; Arh. St. Buc., colecția Diplomatice/60, orig.

¹³⁷⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 3, f. 189, copie; V. A. Urechia, *op. cit.*, I, p. 97.

¹³⁷⁵ Bibl. Acad. R. S. România, III/127, orig.

¹³⁷⁶ Arh. St. Buc., fond m-rea Radu Vodă, XXVIII/7, orig.; *ibidem*, Sf. Apostoli, XI/15, orig.

¹³⁷⁷ *ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 3, f. 231 v, copie; *ibidem*, nr. 6, f. 57 v, copie. În 1774–1775 era în Divanul Craiovei Ident. noastră.

— Sandul, apare biv vel pitar în 1777 iun. 26 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 451 v, copie).

¹³⁷⁸ Bibl. Acad. R. S. România, CLXXXIV/21, orig.; Arh. St. Buc., fond m-rea Blăstrea, I/34, orig.

ALEXE NECULESCU, 1779 febr. — oct. 1379
 COSTANDIN NECULESCU, 1779 oct. — noiembrie. 1380
 ALEXIE NECULESCU, 1780 ian. — aug. 13381
 COSTANDIN NENGIULESCU, 1780 sept. 16 — 1781 noiembrie. 201382
 GRIGORIE ALEXANDRU, 1781 dec. 10 — 1782 dec. 261383
 IANACHE FĂRĂȘANU, 1783 ian. 41384
 PANAIT <MATRACA>, 1783 sept. 27 — 1784 febr. 1385
 ANTONIE <VILARA>, 1784 mart. 41386
 PANAIT <MATRACA>, 1784 mart. 6 — iun. 251387
 COSTACHE BĂLĂCEANU, 1784 aug. 22 — 1785 febr. 31388
 ANTONIE <VILARA>, 1785 mai — 1786 mart. 151389
 — — — <loc alb>, 1786 iul. 12 — 1787 ian. 101390
 ANTONIE <VILARA>, 1787 febr. 12 — iun. 241391
 DUMITRACHE <LĂCUSTEANU>, 1787 sept. 81392
 STAVRACHE, 1787 dec. 21 — 1788 aug. 1393
 ALEXANDRU DEDULESCU, 1788 aug. 16 — sept. 161394
 ANTONIE <VILARA>, 1789 dec. 2 — 1790 mai 41395
 HAGI MIHALACHE <CONDURATU>, 1791 mart. 5 — aug. 1396
 GRIGORIE BREZOIANU, 1792 ian. 201397
 HAGI MIHALACHE <CONDURATU>, 1792 ian. 27 — sept. 81398
 ANTONACHE <VILARA>, 1792 oct. 4 — noiembrie. 301399
 HAGI MIHALACHE <CONDURATU>, 1792 dec. 51400
 DUMITRACHE CONSTANDACHE, 1793 apr. 5 — 1794 febr. 161401
 GRIGORIE <BREZOIANU>, 1794 mart. 201402
 DUMITRACHE COSTANDACHE, 1794 apr. 12 — mai 61403
 GRIGORIE <BREZOIANU>, 1794 iun. 29 — 1795 iun. 121404
 COSTANDIN FOTINO, 1795 sept. 61405

1379 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 82 v, copie; V. A. Urechia, *op. cit.*, I, p. 121.

1380 Arh. St. Buc., fond m-rea Slobozia lui Ianache, XI/40, orig.; ibidem, colecția Manuscrise, nr. 3, f. 281 v, copie.

— Nicolae Argintoiianu apare biv vel pitar în 1779 dec. 20 (Bibl. Acad. R. S. România, XCVII/58, orig.).

1381 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 3, f. 288 v, copie; ibidem, nr. 3, f. 389, copie; decedat în 1785 (Bibl. Acad. R. S. România, DCXXII/12, orig.).

— Scarlat Ghica apare biv vel pitar în 1780 iun. 13 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/273, orig.).

1382 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 688, doc. 65, copie; Bibl. Acad. R. S. România, Sului/98, orig.

1383 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 2 106, copie; ibidem, fond Episcopia Buzău, IX/1, orig.

1384 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 9, f. 115 v, copie.

1385 Ibidem, nr. 10—11, f. 5, copie; ibidem, fond m-rea Zlătari, XV/10, orig. În 1776 era ceauș (ibidem, nr. 1, f. 56 copie); în 1778 era staroste de neguțatori (ibidem, nr. 6, f. 162 v, copie). Ident. noastră.

1386 Ibidem, colecția Sului/43, orig. Ident. noastră.

1387 Bibl. Acad. R. S. România, CI/24, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 10—11, f. 60, copie.

1388 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 10—11, f. 61, copie; ibidem, fond m-rea Radu Vodă CXLIV/1, orig. În 1783 mart. 20 era biv ceauș aprozi (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/289, orig.). E fiul lui Costandin (Dinu) Bălăceanu (G. D. Florescu, *ibidem*).

1389 Bibl. Acad. R. S. România, CI/28, orig.; Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 13.970, orig.

1390 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 15, f. 4 v, copie; ibidem, f. 33, copie, incluzând și documente originale.

1391 Ibidem, f. 40, copie; Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXX/8, orig.

1392 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 15, f. 65, copie.

1393 Ibidem, f. 68 v, copie; ibidem, f. 97 v, copie.

1394 N. Jorga, *Documente privitoare la istoria românilor*, în E. Hurmuzaki, XIV/3, p. 301—303; *ibidem*.

— Radu Brăiloiu apare biv vel pitar în 1789 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 48).

1395 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 18, f. 3, copie; ibidem, f. 64. Ident. noastră.

1396 Ibidem, nr. 20, f. 214, copie; V. A. Urechia, *op. cit.*, IV, p. 28.

— Dumitrache Schillă <Schina> apare biv vel pitar în 1791 sept. (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34—35, copie).

1397 Ibidem, fond Episcopia Buzău, IX/2, orig.

1398 Ibidem, colecția Fotografii, III/4; ibidem, nr. 21, f. 127 v, copie.

1399 Ibidem, fond m-rea Sf. Spiridon Vechi, I/24, orig.; ibidem, fond m-rea Cotroceni, LXIV/8, orig. Ident. noastră.

1400 Ibidem, Stavropoleos, XXIX/0 orig. Ident. noastră.

— Gheorghe Predescu apare biv vel pitar în 1792 dec. 8 (G. Potra, N. Simache, *Ploiești și Tirgșor*, p. 468).

1401 Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVI/21, orig.; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CDXCII/5, orig.

— Nicolae Topliceanu apare biv vel pitar în 1793 iun. 16 (I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 129); decedat în 1793 (*ibidem*).

— Toma Călinescu, idem, în 1793 iul. 5 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 23, f. 101, copie).

1402 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 26, f. 216, copie.

1403 V. A. Urechia, *op. cit.*, V, p. 74; *ibidem*, VI, p. 118.

1404 Arh. St. Buc., fond m-rea Radu Vodă, CXLIV/4, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, CXLI/107, orig.

1405 Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 26, f. 284, copie.

1765 februarie 5. Hrisovul lui Ștefan Mihail Racoviță voievod, prin care întărește o boltă (prăvălie) de piatră lângă hanul Șerban Vodă din București. (Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 13060, Orig. rom. pergament, 61/48 cm., cu stema țării și miniaturi, cu monograma în aur și chinovar și iscălitura autografă cu pecetea mică domnească aplicată în tuș roșu. Fragment).

MATEI CANTACUZINO, 1796 apr. 1 — iun. 6¹⁴⁰⁶

ȘERBAN RACOVINEANU, 1797 apr. 21 — noiembrie. 14¹⁴⁰⁷

IORDACHE <LAPATI>, 1798 mart. 2 — dec. 1¹⁴⁰⁸

<COSTANDIN> HALARAMBIE (HARALANPI), 1799 iun. 30 — 1800 ian 11¹⁴⁰⁹

VEL SERDARUL *

PANĂ NEGOESCU, 1699 oct. 15 — 1706 oct. 25¹⁴¹⁰

PĂTRAȘCO BREZOIANU, 1707 sept. 1 — 1713 mai 21¹⁴¹¹

BARBU BRĂILOIU, 1713 <f. 1., zi> — 1714 iun. 20¹⁴¹²

¹⁴⁰⁶ Ibidem, nr. 206, f. 309, copie; ibidem, colecția Achiziții Noi, LXXIX/12, orig.

¹⁴⁰⁷ Ibidem, fond m-reă Slobozia lui Ianache, XI/52, orig.; ibidem, Radu Vodă, CXLIV/8, orig.

¹⁴⁰⁸ Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 38, f. 75 v, copie; ibidem, Documente Muntenesti, XXVI/37, orig. Ident. noastră.

— Ioniță Vlădălanu apare biv vel pitar, în 1798 mai (Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34–35, copie).

¹⁴⁰⁹ Ibidem, nr. 43, f. 11, copie; ibidem, fond m-reă Jitla, I/18, orig. În 1789–1791 deține funcții înalte în Oltenia (*Arhiva generalului Gh. Magheru, Catalog de documente 1582–1880*, ed. Alex. Bălintescu, București, 1968). În 1814 e vel clucer (G. D. Florescu ibidem).

* Dregător cu atribuții militare, era comandant de oaste. Avea sub ascultare călăreții și salahorii carelor cu provizii ale ostirii și grija taberelor ostășești.

De asemenea avea răspunderea bunei funcționări a menzliurilor (poștei). La sfârșitul secolului al XVIII-lea — rămâne numai cu titlul și veniturile, fără a avea vreo atribuție efectivă.

¹⁴¹⁰ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 229 v, copie; Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXXV/201, orig.

¹⁴¹¹ — Ștefan Cioran apare <biv vel> serdar în 1704 iunie 14 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXII/21, orig.). În 1688 martie 6 era vel slugar. (D. Mioc și colab., *Lista dregătorilor*, p. 583).

¹⁴¹² Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 411, copie; Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXXV/208, orig.

¹⁴¹³ S. Papacostea, *Oltenia sub stăpânirea austriacă*, p. 17; Arh. St. Buc., fond m-reă Strehală, XIV/28, orig.

E fiul lui Cornea Brăiloiu vel ban (O. Lecca, *Dicționar istoric arheologic și geografic al României*, București, 1937, p. 85).

PĂTRU OBEDEANU, 1716 iun. 10 – 16¹⁴¹³
 IANACHE ROSET, 1716 aug.¹⁴¹⁴
 BARBU BRĂILOIU, 1716 aug. 15¹⁴¹⁵
 DRĂGHICI STRÎMBEANU, 1716 <f. 1., zi>¹⁴¹⁶
 COSTANDIN GRECIANU, 1716 dec. 3¹⁴¹⁷
 GRIGORE VLASTO, 1716 dec. 3¹⁴¹⁸
 MATEI MOGOȘESCU, 1717 apr. 9 – <1719 ian.>¹⁴¹⁹
 GRIGORE GRECIANU, 1719 ian. 29 – 1720 ian. 24¹⁴²⁰
 MATEI MOGOȘESCU, 1720 mart. 9¹⁴²¹
 MIHAI BĂRBĂTESCU, 1721 mai 15¹⁴²²
 GRIGORE GRECIANU, 1721 oct. 21 – 1723 febr. 9¹⁴²³
 COSTANDIN RAMADAN, 1723 iul. 20 – aug. 16¹⁴²⁴
 BARBU VĂCĂRESCU, 1723 sept. 30¹⁴²⁵
 COSTANDIN RAMADAN, 1723 oct. 4 – 1724 ian. 20¹⁴²⁶
 GRIGORE GRECIANU, 1724 iun. 11¹⁴²⁷
 COSTANDIN RAMADAN, 1724 iul. 12 – sept. 18¹⁴²⁸
 GRIGORE GRECIANU, 1724 oct. 14 – <după oct.> 30¹⁴²⁹
 COSTANDIN RAMADAN, 1725 ian. 9 – 1726 oct. 20¹⁴³⁰
 GRIGORE GRECIANU, 1727 mai 16¹⁴³¹
 ȘERBAN CÎNDESCU, 1729 mai 13¹⁴³²
 MIHAI BĂRBĂTESCU, 1730 febr. 16¹⁴³³
 ȘERBAN CÎNDESCU, 1730 s.ept.¹⁴³⁴
 MIHAI BĂRBĂTESCU, 1731 febr. 16 – iul.¹⁴³⁵
 GRIGORE FILIPESCU, 1732 mart. 14 – 1733 apr. 11¹⁴³⁶
 COSTANDIN COSTIN, 1733 apr. 16 – 1734 s.ept. 6¹⁴³⁷
 BARBU VĂCĂRESCU, 1734 noiembr. 14 – 1735 dec. 16¹⁴³⁸
 MATEI CANTACUZINO-MĂGUREANU, 1736 aug. 6¹⁴³⁹
 PÎRVU CANTACUZINO, 1737 apr. 12¹⁴⁴⁰
 RADU COMĂNEANU, 1737 iul. 3; dec. 14¹⁴⁴¹

¹⁴¹³ C. Obedeianu, *Figuri istorice – Petre Obedeianu*, în „Arhivele Olteniei”, VI, 1927, nr. 23–30, p. 43; R. Popescu, *Istoriile domniilor Țării Românești*, scrisă de chir. Rafail monahul pe mirenii Radu Popescu biv vel vornic, Bibl. Acad. R. S. România, Manuscris, nr. 121, p. 222. În Divanul Craiovei 1716–1720 decedat în 1724 (I. Popescu Cilieni, *Biserica Sf. Dumitru, Catedrala mitropolitană a Craiovei*, în „Mitropolia Olteniei”, XI, nr. 9–12, 1959, p. 583. În continuare *Biserica Sf. Dumitru*.)

¹⁴¹⁴ R. Popescu, *op. cit.*, p. 222.
¹⁴¹⁵ Idem, *ibidem*, p. 389–390. În febr. 1719 apare consilier în Administrația austriacă (S. Papacostea, *op. cit.*, p. 250) și se pare că moare în 1734, (*ibidem*, p. 275).
¹⁴¹⁶ M. Cantacuzino, *Genealogia Cantacuzinilor*, ed. N. Iorga, București, 1902, p. 273.
¹⁴¹⁷ C. Giurescu, *Material pentru istoria Olteniei, sub austrieci (1716–1739)*, I, București, 1913, p. 68.
¹⁴¹⁸ C. Giurescu, *op. cit.*, *ibidem*, p. 67. În Divanul Craiovei 1719–1737. Din 1719 dec. a fost consilier al Administrației (S. Papacostea, *op. cit.*, p. 250, 251); decedat în 1745 (G. D. Florescu, *Ade*).
¹⁴¹⁹ I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 123; Al. Elian și colab., *Inscripțiile medievale ale României – orașul București 1395–1800*, I, Edit. Acad. R. S. România, București, 1965, nr. 215.
¹⁴²⁰ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 194; Muzeul de Istorie a Municipiului București, inv. 28.046, orig.

¹⁴²¹ Vilcu Mogosescu apare biv vel serdar în 1719 ian. 29 (N. Iorga, *ibidem*).
¹⁴²² Muzeul de Istorie a Municipiului București, inv. nr. 25.059, orig.
¹⁴²³ Arh. St. Buc., fond m-reă Bradu, I/35, orig.
¹⁴²⁴ *ibidem*, Mitropolia București, CCLXV/6, orig.; *ibidem*, XII/6, orig.
¹⁴²⁵ Bibl. Acad. R. S. România, LXVI/125, orig.; *ibidem*, XCIV/60, orig.
¹⁴²⁶ *ibidem*, CCCLXXVII/7, orig. E fiul lui Ianache, decedat în 1714.
¹⁴²⁷ *ibidem*, DCCXC/26, orig.; *ibidem*, CCCXCVIII/60, orig.
¹⁴²⁸ Arh. St. Buc., fond m-reă Stavropoleos, XII/26, orig.
¹⁴²⁹ *ibidem*, Mitropolia București, CCXCVII/2, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, LIII/26, orig.
¹⁴³⁰ Arh. St. Buc., colecția Fotografii VI/1; A. Elian și colab., *op. cit.*, I, nr. 446.
¹⁴³¹ Bibl. Acad. R. S. România, XCIV/99, orig.; Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CXIV/4, orig.
¹⁴³² Arh. St. Buc., fond m-reă Bradu, I/34, orig.
¹⁴³³ *ibidem*, fond Episcopia Buzău, XLVIII/184, orig.
¹⁴³⁴ *ibidem*, doc. 185, orig.
¹⁴³⁵ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXIII/10, orig.
¹⁴³⁶ Arh. St. Buc., fond Episcopia Buzău, C/3, orig.; C. Ionescu, *Un document inedit de la Mihai Racoviță voevod* în „Revista Arhivelor”, VI, nr. 2, 1945, p. 335.
¹⁴³⁷ Arh. St. Buc., fond m-reă Nucet, XX/67, orig.; I. Ionașcu, *Seminarul din Buzău*, p. 2.
¹⁴³⁸ Bibl. Acad. R. S. România, XIV/23, orig.; Arh. St. Buc., fond m-reă Bradu, I/42, orig.
¹⁴³⁹ *ibidem*, CCXCVIII/67, orig.; *ibidem*, fond Episcopia Argeș, LI/24, orig.
¹⁴⁴⁰ Arh. St. Buc., fond m-reă Bradu, I/43, orig.
¹⁴⁴¹ *ibidem*, m-reă Stavropoleos, XXIV/5, orig.
 – Anastasie «Silvianu» apare biv vel serdar în 1737 apr. 4 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXV/55, orig.).
¹⁴⁴² C. Daponte, *op. cit.*, p. 19; *ibidem*, p. 57. E ales ban al Craiovei în dec. 14 (I. Ionașcu, *Biserici din Ol.*, p. 63).

MIHAI BĂRBĂTESCU, 1739 mai 29¹⁴⁴²
 PÎRVU CANTACUZINO, 1739 <f. 1., zi>¹⁴⁴³
 RADU COMĂNEANU, 1740 dec. 20¹⁴⁴⁴
 GRIGORE TOPLICEANU, 1741 iun. 11 — aug. 1¹⁴⁴⁵
 COSTANDIN NOTARA, 1742 ian. 12¹⁴⁴⁶
 PÎRVU CANTACUZINO, 1742 mai 26¹⁴⁴⁷
 COSTANDIN ARGENTOIANU <1742>¹⁴⁴⁸
 COSTANDIN NOTARA, 1742 aug. 25¹⁴⁴⁹
 FIERA BREZOIANU, 1742 oct. 28 — 1743 mart. 9¹⁴⁵⁰
 ALEXANDRU DUCA, 1743 iun. 8 — iul. 27¹⁴⁵¹
 FIERA BREZOIANU, 1743 dec. 1¹⁴⁵²
 PANĂ FILIPESCU, 1744 iun. 11¹⁴⁵³
 ATHANASIE <AMIRAS>, 1745 febr. 21¹⁴⁵⁴
 ȘTEFAN VĂCĂRESCU, 1745 mart. 4¹⁴⁵⁵
 ALEXANDRU DUCA, 1745 mart. 18 — iun. 27¹⁴⁵⁶
 ȘTEFAN VĂCĂRESCU, 1745 oct. 26 — 1746 ian. 12¹⁴⁵⁷
 IORDACHE CANTACUZINO, 1746 febr. 26 — mart. 1¹⁴⁵⁸
 IANACHE <HALEPLIU — MAMONA>, 1746 iun. 13 — dec. 18¹⁴⁵⁹
 ALEXANDRU DUCA, 1747 febr. 12¹⁴⁶⁰
 IANACHE <HALEPLIU-MAMONA>, 1747 mart. 1 — 1748 aug. 2¹⁴⁶¹
 MATEI CANTACUZINO, 1749 ian. 17 — febr. 28¹⁴⁶²
 IANACHE <HALEPLIU>, 1750 febr. 20¹⁴⁶³
 DRĂGHICI GRECIANU, 1750 aug. 20 — sept. 24¹⁴⁶⁴
 RADU VĂCĂRESCU, 1751 apr. 1¹⁴⁶⁵
 SANDU BUCȘĂNESCU, 1752 dec. 27 — 1753 febr. 1¹⁴⁶⁶
 COSTANDIN (DINU) ȘTIRBEI, 1753 oct. 26¹⁴⁶⁷
 COSTANDIN CATARGIU, 1754 <ian.-sept.>¹⁴⁶⁸
 MATEI FĂRCĂȘANU, 1755 iul. 15 — noiembrie. 4¹⁴⁶⁹

¹⁴⁴² Arh. St. Buc., fond m-rea Stavropoleos, XXIX/1, orig.

¹⁴⁴³ C. C. Giurescu, *Istoria românilor*, III/2, p. 765 — 766. Este Pirvu P. Cantacuzino (nota noastră). În 1742 mart. 7 este biv vel serdar (Arh. St. Buc., Achiziții Nol, XCIII/13, orig.).

¹⁴⁴⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 485, f. 58 v, copie.

¹⁴⁴⁵ Bibl. Acad. R. S. România, CCXIX/1, orig.; Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 25 058, orig.

¹⁴⁴⁶ Arh. St. Buc., fond m-rea Bistrița, XIV/19, orig.

¹⁴⁴⁷ Ibidem, colecția Achiziții Nol, XXV/55, copie. Este fratele lui Mihai genealogistul. În 1743 iun. 25 apare biv vel serdar (C. C. Giurescu, *Documente — Diverse*, în „Revista istorică”, IX, nr. 1 — 3, 1923, p. 44).

¹⁴⁴⁸ C. <h.> L. <augier dr.>, *Familii oltenesti — Argentoienii*, în „Arhivele Olteniei”, nr. 1, 1922 — 1923, p. 388. E fiul lui Costandin Argetoianu vel ban al Craiovei, în 1720. În 1744 iun. 11 e biv vel serdar (N. Iorga, *Documente prahovene și dimbovițene*, p. 70).

¹⁴⁴⁹ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CCXV/8, orig.

¹⁴⁵⁰ Bibl. Acad. R. S. România, XCIV/7, orig.; Arh. St. Buc., fond m-rea Dintrunlemn, XXXVII/1, orig.

¹⁴⁵¹ Arh. St. Buc. fond m-rea Bistrița, LXV/84, orig.; ibidem, Radu Vodă, XXI/36, orig.

¹⁴⁵² Ibidem, Stavropoleos, XXIX/3, orig.

¹⁴⁵³ N. Iorga, *op. cit.*, p. 70.

¹⁴⁵⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 6, f. 151, copie.

¹⁴⁵⁵ E. I. Virtosu, *O sudă de ani de la înființarea Așezămintelor Brincovenesti (1838 — 1938)*, București, 1938, p. 78.

¹⁴⁵⁶ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Nol, MMDCCLXII/56, orig.; ibidem, colecția Manuscrise, nr. 692, f. 51 v, copie.

— Mihai Fălcoianu apare biv vel serdar în 1745 iul. 6 (Arh. St. Buc., fond m-rea Clocociov, I/3, orig.).

— Mihai Florescu, idem, în 1745 oct. 26 (ibidem, Arnota, VI/11, orig.).

¹⁴⁵⁷ Ibidem, Arnota, VI/11, orig.; ibidem, Bistrița, VIII/39, orig.

¹⁴⁵⁸ P. V. Năsturel, *Genealogia Năstureliilor*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie”, XVI, 1922, p. 82;

Arh. St. Buc., colecția Surlui/18, orig. E fiul beizadelei Gheorghe <S.> Cantacuzino (Arh. St. Buc., XXX/29, orig.).

¹⁴⁵⁹ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, LXXII/19, orig.; ibidem, colecția Manuscrise, nr. 5, f. 169 v, copie.

¹⁴⁶⁰ Ibidem, fond m-rea Bistrița, LVI/11, orig.

¹⁴⁶¹ Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 136, f. 353; copie; ibidem, nr. 5, f. 65, copie.

¹⁴⁶² Ibidem Diplomatie/21, orig.; Bibl. R. S. România, MDCLXXIX/157, orig.

— Iordache Micușescu apare biv vel serdar în 1749 febr. 15 (Șt. Greceanu, *Genealogiile documentare ale familiilor boeresti*, I, p. 55).

¹⁴⁶³ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, XLVII/17, copie.

¹⁴⁶⁴ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXIII/14, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 159, copie.

¹⁴⁶⁵ Arh. St. Buc., colecția Surlui/24, orig.

¹⁴⁶⁶ I. Ionașcu, *Acte și însemnări relative la boerul muntean Sandu Bucșănescu*, în „Arhivele Olteniei”, XIII, nr. 74 — 76, 1934, p. 13; A. Găleşescu, *Eforia spitalelor civile din București*, București, 1899, p. 259.

¹⁴⁶⁷ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 326. E fiul lui Costandin Știrbei banul.

¹⁴⁶⁸ G. D. Florescu, *Acte*.

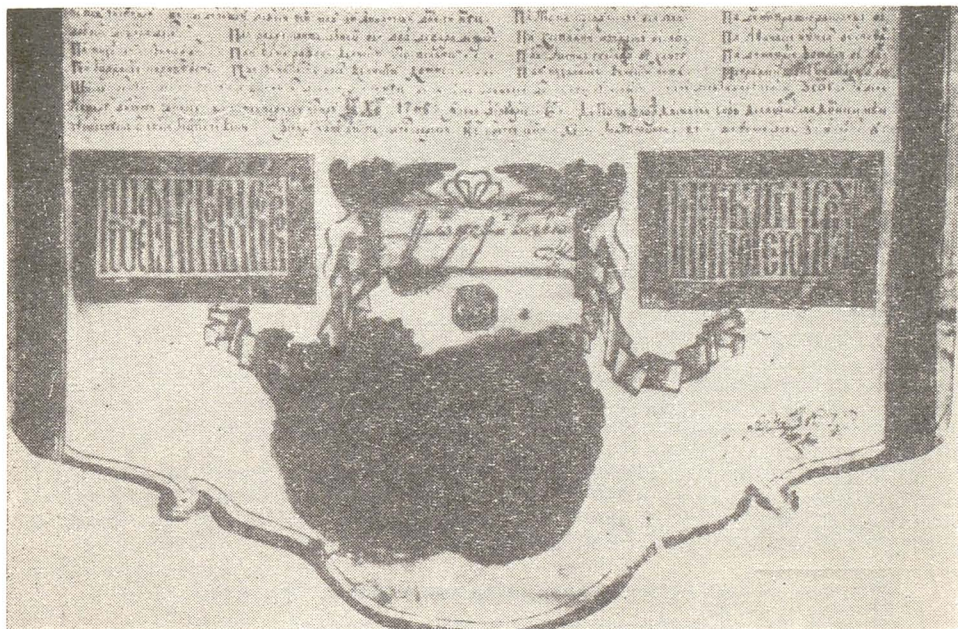
¹⁴⁶⁹ A. Ștefulescu, *Măndăstirea Tismana*, București, 1909, p. 431; Arh. St. Buc., fond m-rea Tismana, XCIII/84, orig.; <traducător>.

— Matei Crețulescu apare biv vel serdar în 1757 mai 7 (Bibl. Acad. R. S. România, MCXLII/66, copie).

Ștefan Topliceanu, idem, în 1757 mai 25 (Arh. St. Buc., colecția Documente Muntenesti, XLVI/3, orig.).

ȘTEFAN LEURDEANU, 1755 noiembrie. 8¹⁴⁷⁰
 RADU BENGESCU, 1757 <f. 1., zi>¹⁴⁷¹
 PANĂ FILIPESCU, 1758 mart. 6¹⁴⁷²
 MATEI CRETULESCU, 1758 mai 13¹⁴⁷³
 ALEXANDRU GRECIANU, 1758 noiembrie. 1¹⁴⁷⁴
 ANASTASIE <CĂLINESCU>, 1758 dec. 21¹⁴⁷⁵
 <STAN> URLĂȚEANU, 1760 <ian.-febr.>¹⁴⁷⁶
 IANACHIE <RALEA-HALEPLIU>, 1760 febr. 14 — dec. 14¹⁴⁷⁷
 NICOLAE OBEDEANU, 1764 aug. 24¹⁴⁷⁸
 GHEORGHE SAUL, 1766 <ian.-mai>¹⁴⁷⁹
 COSTANDIN NICULESCU, 1766 iun. 2¹⁴⁸⁰
 ALEXANDRU GRECIANU, 1767 febr. 24 — mart. 6¹⁴⁸¹
 IONIȚĂ SLĂTINEANU, 1767 <apr.-iul.>¹⁴⁸²
 GHEORGHE SAUL, 1767 aug. 26 — sept. 28¹⁴⁸³
 ALEXANDRU GRECIANU, 1767 oct. 15¹⁴⁸⁴
 ȘTEFAN TOPLICEANU, 1768 <ian.-iul.>¹⁴⁸⁵
 <GHEORGHE> SAUL, 1768 aug. 1¹⁴⁸⁶
 ALEXANDRU GRECIANU, 1768 aug. 9 — 1769 ian. 12¹⁴⁸⁷
 DUMITRACHE COLCEAG, 1770 mai 6¹⁴⁸⁸
 COSTANDIN COSTESCU, 1770 oct. 26¹⁴⁸⁹
 IANACHE LEHLIU, 1775 dec. 31¹⁴⁹⁰
 RADU IULIANO, 1777 mart. 3 — iun. 28¹⁴⁹¹
 IOAN <LEHLIU>, 1777 iul. 5¹⁴⁹²
 COSTANDIN ȘTIRBEI, 1777 sept. 20¹⁴⁹³
 SCARLAT DRUGĂNESCU, 1777 oct. 19 — 1778 iul. 13¹⁴⁹⁴

- ¹⁴⁷⁰ G. I. Lahovari, *Un hrisov de la Constantin Mihai Ghehan Racoviță, 1755*, în „Convorbiri literare”, XXII, 1888, p. 257. În 1733 dec. 8 era postelnic <mle>. E fiul lui State Leurdeanu biv vel paharnic (Bibl. Acad. R. S. România, MDCXXIX/08, orig.).
- ¹⁴⁷¹ P. Cernovodeanu, *Preocupări de istorie universală în istoria românească din perioada turco-fanariotă (1715–1821)*, nota 126 (lucrare aflată în manuscris).
- ¹⁴⁷² N. Iorga, *Documente prahovene și dimbovițene*, p. 72.
- ¹⁴⁷³ N. Cretulescu, *Codica moșiei Porumbreni (Vlasca)*. Acte particulare, p. 9.
- ¹⁴⁷⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 159, copie.
- ¹⁴⁷⁵ Ibidem, Sf. Ion din București, XIX/0, orig. (Ident. noastră).
- Radu Cretulescu apare biv vel serdar în 1759 oct. 2 (Muzeul de Istorie Ploiești, doc. nr. 1848/1542, fila 474, orig.).
- ¹⁴⁷⁶ N. Iorga, *Biserica Galbenă din Urlați*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, XXIV, 1931, p. 7.
- ¹⁴⁷⁷ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 453; Bibl. Acad. R. S. România, CXLII/109, orig.
- Nicolae Obedeauu apare biv vel serdar în 1760 mai 25 (Arh. St. Buc., colecția Documente Muntenesti, XLVI/7, orig.).
- ¹⁴⁷⁸ N. Iorga, *Documente privilegiate la istoria românilor*, în „Hurmuzaki, XIV/2, p. 117. În anii 1768–1778 e biv vel serdar ispravnic de județ; decedat în 1778 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 6, f. 150).
- ¹⁴⁷⁹ V. Mihordea, *Politica orientală franceză și fărâșele române în secolul al XVI-lea, 1749–1760*. După corespondența agenților de la „Secret du roi”, București, 1937, p. 125.
- ¹⁴⁸⁰ I. Ionașcu, *Documente Bucureștene privilegiate la proprietățile mănăstirii Colței*, București, 1941, p. 172.
- ¹⁴⁸¹ Arh. St. Buc., colecția Diplomatie/40, orig.; ibidem, Jltia 1/5, orig.
- ¹⁴⁸² Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 5, f. 104, copie; decedat în 1780 ispravnic de județ (ibidem, nr. 7, f. 250 v, copie).
- 251 v, copie.)
- ¹⁴⁸³ Ibidem, fond m-reș Zlătari, XV/12, orig.; ibidem, Bistrița, LXIII/292, orig.
- ¹⁴⁸⁴ Bibl. Acad. R. S. România, CCCXCVI/1, orig.
- ¹⁴⁸⁵ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 246, copie. E calmacam al Craiovei.
- ¹⁴⁸⁶ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, VII, p. 158. Pleacă la Varșovia în misiune diplomatică și revine la București în octombrie 25. (V. Mihordea, *Ceva despre serdarul Gheorghe Saul*, în „Revista Istorică”, XXIV, nr. 1–3, 1948, p. 154).
- ¹⁴⁸⁷ N. Iorga, *op. cit.*, ibidem; C. Velich, *Documente și cărți românești din Bulgaria*, în „Revista Istorică”, XXII, nr. 1–3, 1938, p. 117.
- Ianache Blăceanu apare biv vel serdar în 1769 apr. 4 (St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 163).
- ¹⁴⁸⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1237, f. 22, copie.
- ¹⁴⁸⁹ Bibl. Acad. R. S. România, LXIX/111, orig.
- ¹⁴⁹⁰ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CXX/20, orig.
- ¹⁴⁹¹ Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 5, f. 330, copie; ibidem, f. 463, copie.
- ¹⁴⁹² Ibidem, colecția Achiziții Noi, MMDCLXXIII/81, orig.
- Costandin Cocărescu apare <biv vel> serdar în 1777 iul. 6 (Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 6, f. 142 v, copie).
- ¹⁴⁹³ Ibidem, f. 72 v, copie.
- ¹⁴⁹⁴ Ibidem, f. 51 v, copie; ibidem, nr. 7, f. 39, copie.
- Costandin Comăneanu apare biv vel serdar în 1778 mart. 1 (P. Cernovodeanu, *op. cit.*, nota 153).
- Radu Goleșcu, idem, în 1778 iul. 12 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 30 v, copie).
- Iordache Colfescu, idem, în 1779 mart. 15 (ibidem, nr. 7, f. 140 v, copie).

1765 februarie 5. Hrisovul lui Ștefan Mihai Racoviță, voievod (Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. 13060. Fragment).

DUMITRACHE FĂLCOIANU, 1779 iun. 19—26¹⁴⁸⁶

RADU PALEOLOGU <IULIANO>, 1779 iul. 12¹⁴⁸⁶

THEODORACHE ȘTIRBEI-TUFEANU, 1781 iul. 28 — sept. 13¹⁴⁸⁷

COSTANDIN PĂIANU, 1783 aug. 19¹⁴⁸⁸

ȘTEFAN CIORANU, 1784 febr. 9¹⁴⁸⁹

MATEI FĂLCOIANU, 1784 aug. 27¹⁵⁰⁰

IANACHE BĂRCĂNESCU, 1785 <f. 1., zi>¹⁵⁰¹

PANTAZI SEREZLI, 1785 <idem>¹⁵⁰²

COSTACHE PANDIA, 1787 oct. 25¹⁵⁰³

COSTANDIN CANTACUZINO, 1788 febr.¹⁵⁰⁴

¹⁴⁸⁶ Ibidem, nr. 7, f. 152, copie; ibidem, nr. 3, f. 269, copie. E fiul lui Matei vel vornic în 1719, (O. Lecca, *Familiele boeresti române, Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, tab. 35).

¹⁴⁸⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 165, copie.

¹⁴⁸⁷ Ibidem, fond m-rea Stavropoleos, XIII/12, orig.; ibidem, Episcopia Argeș, XIX/63, orig.

— Panait <Matraca> apare biv vel serdar în 1781 noiembrie. 29 (ibidem, colecția Manuscrise, nr. 8, f. 424 v. copie).

— Barbu (Bărbuceanu) Știrbei apare biv vel serdar în 1782 mart. 30 (N. Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor*, V, p. 330).

— Alexandru <Colceag>, idem, în 1782 iun. 1 (I. Ionașcu, *Știri nouă asupra mândsirii Ciolanu (Buzdu)*, Buzău, 1936, p. 34).

— Ioniță Florescu, idem, în 1782 dec. 12 (Bibl. Acad. R. S. România, CMIX/47, copie).

— Andronache <Fotino>, idem, în 1783 ian. 4 (Arh. Sg. Buc., colecția Manuscrise, nr. 9, f. 115 v. copie). În 1778—1779 era judecător (ibidem, nr. 7, copie).

— Matei Fălcoianu, idem, în 1783 mart. 17 (ibidem).

¹⁴⁸⁸ *Arhiva Gh. Magheru*, doc. 14; decedat în 1784 (ibidem, doc. 12).

¹⁴⁸⁹ Bibl. Acad. R. S. România, CLIV/155, orig.

¹⁵⁰⁰ I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 35.

¹⁵⁰¹ G. D. Florescu, *Din vechiul București, Biserici, curși boeresti și hanuri (1759—1791)*, București, 1935, p. 124.

¹⁵⁰² Ibidem, p. 221; decedat în 1797 (ibidem).

¹⁵⁰³ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 192, f. 54 v. copie.

¹⁵⁰⁴ N. Iorga, *Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791*, în „*Analele Academiei Române, Memoriile secției istorice*”, s. II, tom. XXXIII (1910—1911), p. 2.

COSTANDIN BARATOV, 1788 oct. 21¹⁵⁰⁵
 GHEORGHE <SAUL>, 1789 ian. 21¹⁵⁰⁶
 COSTANDIN DUDESCU, 1789 <mart.-dec. ?>¹⁵⁰⁷
 DUMITRAȘCO BREZOIANU, 1790 iul. 10¹⁵⁰⁸
 HAGI CHIRIAC ARBUTI, 1790 oct. 17¹⁵⁰⁹
 DUMITRACHE VARLAAM, 1791 sept. 9 — noiembr. 19¹⁵¹⁰
 COSTANDIN VARLAAM, 1791 noiembr. 26¹⁵¹¹
 DUMITRACHE BREZOIANU, 1791 dec. 21¹⁵¹²
 COSTANDIN NECULESCU, 1792 apr. 26¹⁵¹³
 COSTANDIN CANTACUZINO, 1792 iun. 18¹⁵¹⁴
 IONIȚĂ FĂLCOIANU, 1792 aug. 15¹⁵¹⁵
 HAGI CHIRIAC ARBUTI, 1793 febr. 15¹⁵¹⁶
 IONIȚĂ CARAMANLĂU, 1793 iul. 5¹⁵¹⁷
 IORDACHE CANTACUZINO, 1794 iun. 21¹⁵¹⁸
 IONIȚĂ FĂLCOIANU, 1794 <f. 1., zi>¹⁵¹⁹
 ȘTEFAN CIORANU, 1794 oct. 9¹⁵²⁰
 DUMITRACHE BRĂILOIU, 1794 dec. 13¹⁵²¹
 ANDONIE FOTINO, 1795 ian. 23 — 28¹⁵²²
 ATHANASIE <HRISTOPOL>, 1795 mart. 19 — mai¹⁵²³
 IORDACHE CANTACUZINO, 1797 ian. 20¹⁵²⁴
 DUMITRACHE BRĂILOIU 1797 iul. 30¹⁵²⁵
 IOAN ȘTIRBEI, 1799 <f. 1., zi>¹⁵²⁶
 MIHAI GRECIANU, 1800 iul. 30¹⁵²⁷
 ȘTEFAN FĂLCOIANU, 1800 <f. 1., zi>¹⁵²⁸

¹⁵⁰⁵ N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor*, în E. Hurmuzaki, XIV/3, p. 396.

¹⁵⁰⁶ Ibidem, p. 431, 433.

¹⁵⁰⁷ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1043, vol. III, f. 8 v. 20, copii.

¹⁵⁰⁸ Ibidem, nr. 56, f. 36 v. copie. În *Divanul Principatului Țării Românești*.

¹⁵⁰⁹ *Catalogul documentelor precești din Arhivele Statului Brașov*, vol. I, ed. D. Limona, București, 1958, nr. 567.

¹⁵¹⁰ E. Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, VII, București, 1876, p. 478; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20; f. 392, copie; decedat în 1811 (I. C. Filitti, *Biserici și clitori*, p. 16, nota 2).

— Serban Grecianu, apare biv vel serdar în 1791 sept. 15 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 35, copie).

— Dumitrache Papazoglu, idem, în 1791 sept. 15 (*ibidem*).

— Serban Racoviceanu, idem, idem, (*ibidem*).

— Costandin Otetelisanu, idem, în 1791 sept. 15 (*ibidem*, f. 34 — 35, copie).

¹⁵¹² I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 186. În 1769 — 1774 era în serviciul rusesc (I. C. Filitti, *Biserici și clitori*, București, 1932, p. 16, nota 2); În 1805 e vel vornic al poliției (Bibl. Acad. R. S. România, Manuscrise, nr. 242, f. 55 v. copie).

¹⁵¹³ *Documente privind relațiile agrare în secolul al XV-lea*, J. Tara Românească, Edit. Acad. R.P.R., București, 1961, doc. 624.

¹⁵¹⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34, copie.

¹⁵¹⁵ *Ibidem*, f. 35, copie.

— Vintilă Prejbeanu apare biv vel serdar în 1792 aug. 4 (Bibl. Acad. R. S. România, CXL/139, orig.).

¹⁵¹⁶ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 30 — 35, copii.

¹⁵¹⁷ *Catalogul documentelor precești din Arhivele Statului, Brașov*, I, București, 1958, nr. 1084.

¹⁵¹⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 23, f. 101, copie.

¹⁵¹⁹ I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 190.

¹⁵²⁰ Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcoianu*, București, 1929, tab. 1.

¹⁵²¹ Bibl. Acad. R. S. România, CXLIV/222, orig.

¹⁵²² Ibidem, XXXIX/39, orig.

— Serban Andronescu apare biv vel serdar în 1794 dec. (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 30, f. 97, copie). În 1793 iul. 9 era biv treti logofăt de cremenalion (I. Corfuz, *Însemnările Androneștilor*, București, 1947, p. 11; în sept. 19 era mediciner (*ibidem*); decedat în 1799 (*ibidem*); <ronlecar>.

¹⁵²³ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 28, f. 585, copie; *ibidem*, Documente Muntenesti, XLIII/115, f. 55, copie.

¹⁵²⁴ V. A. Urechla, *Istoria românilor*, V, p. 170; Bibl. Acad. R. S. România, CXL/139, orig. În 1829 e vel logofăt pentru strălăni (I. C. Filitti, *Catagrafia oficială de loți boierii Țării Românești la 1829*, București, 1929 p. 5).

— Ioan <Ralet> apare biv vel serdar în 1796 mai 2 (N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, XI, p. 290). În 1803 e vel pitar. *Documente privitoare la fiscalitatea în secolul al XV-lea*, vol. J. Tara Românească, <sub dată>.

¹⁵²⁵ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, CCXCVI/11, orig.

— Alexandru Colceag apare biv vel serdar în 1797 mart. 2 (*ibidem*, Achiziții Noi, XXXIX/45, copie).

¹⁵²⁶ Bibl. Acad. R. S. România, XXXIX/81, orig.

¹⁵²⁷ G. D. Florescu, *Acte*, în 1803 e vel paharnic; decedat în 1837 (*ibidem*).

¹⁵²⁸ Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXIX/201, orig. În 1819 e vel vornic (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1119, f. 46, v. copie).

¹⁵²⁹ Al. Fălcoianu, *op. cit.*, tab. I. În 1805 e vel paharnic (*ibidem*).

1765 martie 26. Hrisovul lui Ștefan Mihai Racoviță voievod, cu milă de sare mănăstirii Sf. Treime (Radu Vodă din București) (Arh. St. Buc., fond m-rea Radu Vodă, XL/6, orig. rom., pergament, pe alocuri șters. Cu stema țării, iscălitura domnului, monograma domnească în tuș verde și pecetea mare a domnului, timbrată și acoperită. Fragment).

VEL ȘETRARUL *

PĂTRAȘCO BREZOIANU, 1699 <apr.> — 1704 apr. 28¹⁵²⁹
 MĂNĂILĂ <MĂRĂCINEANU>, 1704 <mai> — 1705 iun. 10¹⁵³⁰
 PĂTRAȘCO BREZOIANU, 1705 aug. 20 — oct. 16¹⁵³¹
 MĂNĂILĂ <MĂRĂCINEANU>, <1706> aug. 22 — <1710> mart. 15¹⁵³²
 PĂTRAȘCO BREZOIANU, 1710 oct. 5 — 10¹⁵³³
 MĂNĂILĂ >MĂRĂCINEANU>, 1711 apr. 25 — 1713 mai 21¹⁵³⁴
 COSTANDIN <NĂSTUREL>, 1714 sept. 3¹⁵³⁵
 MATEI CANTACUZINO-MĂGUREANU, 1715 iul. 2¹⁵³⁶
 PĂTRU OBEDEANU, 1716, febr. 2 — apr. 8¹⁵³⁷
 VILCU MOGOȘESCU, 1716 noiembr. 29¹⁵³⁸
 MATEI CANTACUZINO, 1716 dec. 3¹⁵³⁹
 MATEI CREȚULESCU, 1717 <ian.-sept.>¹⁵⁴⁰
 ION BEDILESCU, 1719 ian. 29¹⁵⁴¹

* Cu atribuții militare și administrative, își are numele de la cuvântul satră. Îngrijeste de corturile domnești, satrele și tot ce e necesar ostirii în câmpament. Cu timpul, ajunge mai mare și peste tunuri. Ca martor, apare rar în hrisoavele domnești.

¹⁵²⁹ R. Grecianu, *Viața lui C. Brîncoveanu*, p. 138, Bibl. Acad. R. S. România, XIV/4, orig.

¹⁵³⁰ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 548, f. 190 v, copie; R. Grecianu, *op. cit.*, p. 183.

¹⁵³¹ Bibl. Acad. R. S. România, MCDLXIII/7, orig.; Șt. Grecianu, *Genealogiile documentate ale familiilor boierești*.

I, București, p. 147.

¹⁵³² R. Grecianu, *op. cit.*, p. 158; *ibidem*, p. 176.

¹⁵³³ A. Elian și colab., *Inscripțiile medievale ale României — orasul București (1395–1800)*, I, nr. 51; P. Panalt, *Date arheologice asupra mahalei Popii Stoica și Stejaru din București*, în „Glasul Bisericii”, XX, nr. 5–6, 1961, p. 400–401.

¹⁵³⁴ Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXV/15, orig.; *ibidem*, CCCLXXV/208, orig.

¹⁵³⁵ Arh. St. Buc., colecția Sulari/20, copie, doc. 5. E fiul lui Șerban (P. V. Năsturel, *Genealogia Năsturelilor*, p. 106).

¹⁵³⁶ I. C. Filitti, Arhiva, p. 61.

¹⁵³⁷ Al. Vasilescu, *Ollenia sub austriești, 1716–1739*, I, București, 1929, p. 13; Arh. St. Buc., fond m-rea Cozia, XL/5, orig.

¹⁵³⁸ Al. Vasilescu, *op. cit.*, p. 57.

¹⁵³⁹ C. Giurescu, *Material pentru istoria Olleniei sub austriești (1716–1739)*, I, București, 1913, p. 67–68. În perioada 1717–1725 e în Divanul Craiovei.

¹⁵⁴⁰ I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 90, nota 3. E fiul lui Pădure vel stolnic (*ibidem*). În <1711> era treti vîstier (R. Grecianu, *op. cit.*, p. 191). În 1716 era deputat pentru tratative cu Austria (M. Cantacuzino, *Genealogia Cantacuzinilor*, ed. N. Jorga, București, 1902, p. 273).

¹⁵⁴¹ N. Jorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 194.

MIHAI BĂRBĂTESCU, 1719 noiembr. 10 — 1720 mai 1¹⁵⁴²

IDEM, 1724 ian. 10¹⁵⁴³

GHEORGHIIE CIOFLAN, 1726 <ian.-dec. ?>¹⁵⁴⁴

PIRVU CANTACUZINO, 1731 ian. 1¹⁵⁴⁵

COSTANDIN BREZOIANU, 1736 aug. 6 — 1737 mart. 9¹⁵⁴⁶

ATHANASIE <SILVRIANO>, 1739 mart. 12¹⁵⁴⁷

COSTANDIN OBEDEANU, 1740 sept. 30¹⁵⁴⁸

MIHAI FĂLCOIANU, 1740 <oct.-dec.>¹⁵⁴⁹

COSTANDIN CORBEANU, 1742 ian. 12 — febr. 20¹⁵⁵⁰

NICOLAE BOZIANU, 1742 >mart.-dec.>¹⁵⁵¹

MIHAI BĂRBĂTESCU, 1743 iun. 8¹⁵⁵²

COSTANDIN CÎNDESCU, 1744 mart. 1¹⁵⁵³

NICOLAE CREȚULESCU, 1745 mart. 4 — apr. 1¹⁵⁵⁴

COSTANDIN CÎNDESCU, 1746 mart. 1¹⁵⁵⁵

MIHAI DEADIU (DEDULESCU), 1746 <ante aug. 5>¹⁵⁵⁶

PANĂ FILIPESCU, 1747 ian. 28¹⁵⁵⁷

MATEI PĂDURE (CREȚULESCU), 1749 noiembr. 22¹⁵⁵⁸

COSTANDIN BALASACHE, 1752 <ian.-dec. ?>¹⁵⁵⁹

ȘTEFAN PIȘCOVEANU, 1753 <apr.-dec.>¹⁵⁶⁰

COSTANDIN FILIPESCU, 1754 febr. 11¹⁵⁶¹

¹⁵⁴² Arh. St. Buc., colecția Documente Muntenesti, XXV/45, copie; Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXXIX/54, copie. E fiul lui Costandin Bărbătescu vornic de Tîrgoviste. (G. D. Florescu, *Acle*).

¹⁵⁴³ St. Grecianu, *op. cit.*, II, p. 29.

— Grigore Grecianu apare biv vel sătrar în 1725 dec. 1 (Bibl. Acad. R. S. România, CMX/273, copie).

¹⁵⁴⁴ I. Ionascu, *Biserici, chipuri și documente din Olă, Craiova, 1934*, p. 27.

¹⁵⁴⁵ St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 189. În 1720 mart. 2 era postelnic (Bibl. Acad. R. S. România, MDCXXIII/90, orig.). E fiul lui Pirvu Cantacuzino vel stolnic în 1693 (G. D. Florescu, *ibidem*).

— Șteful apare biv vel sătrar în 1731 aug. 10 (Bibl. Acad. R. S. România, CDX/92, orig.) și în 1758 mai 27 (*ibidem*, MDCLXXXIX/209, orig.).

¹⁵⁴⁶ Arh. St. Buc., fond m-reă Bradu, I/43, orig.; E. I. Virtosu, *O sulă de ani de la înființarea Așezămintelor Brîncovenesti (1838–1938)*, București, 1938, p. 43.

¹⁵⁴⁷ C. Daponte, *op. cit.*, p. 192.

¹⁵⁴⁸ Arh. St. Buc., fond m-reă Hurezu, III/93, orig.

¹⁵⁴⁹ *Ibidem*, colecția Sului/17, orig. În 1718 era ceas de aprozi (Al. Fălcioianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcioianu*, București, 1929, tab. I) și în 1737 apr. 20 era postelnic ispravnic de Slatina (Bibl. Acad. R. S. România, MDCC-CXXVIII/95, copie).

— Nicolae Bozianu apare biv vel sătrar în 1741 iun. (Gh. Carlas, *O tipăritură românească necunoscută din anul 1741*, în „Mitropolia Olteniei”, XVI, nr. 1–2, 1904, p. 37).

¹⁵⁵⁰ Arh. St. Buc., fond m-reă Bistrita, XIV/19, orig.; *Ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 692, f. 91 v, copie.

¹⁵⁵¹ G. D. Florescu, *Din vechiul București, Biserici curți boeresti și hanuri (1789–1791)*, București, 1935, p. 42, nota 192; decedat în 1746 (*ibidem*).

¹⁵⁵² Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 194, f. 415, copie.

— Grigorasco Brătăsănu, apare biv vel sătrar în 1743 sept. 15 (Bibl. Acad. R. S. România, CMXI/56, copie).

¹⁵⁵³ *Magazinul istoric pentru Dacia*, II, p. 280–283. E fiul lui Șerban Cîndescu, (C. Daponte, *op. cit.*, p. 379).

¹⁵⁵⁴ E. I. Virtosu, *op. cit.*, p. 78; *ibidem*, p. 97. E fiul lui Iordache (Bibl. Acad. R. S. România, CCCLIX/48, orig.).

— Mihai Dedulescu apare biv vel sătrar în 1745 oct. 25 (Arh. St. Buc., Achiziții Nol, LXXXIII/3, orig.).

¹⁵⁵⁵ Arh. St. Buc., colecția Sului/18, orig.

¹⁵⁵⁶ *Ibidem*, 19, orig.

— Costandin Brăloiu apare biv vel sătrar în 1746 <ante aug. 5> (*ibidem*).

— Matei Fărășănu, idem, *ibidem*, în 1719 oct. 15, credem că a fost ispravnic de Romanatî (Ș. Papacoste, *op. cit.*, p. 153).

— Costandin Strimbeanu, idem, *ibidem*.

— Pătru Zătreanu, idem, în 1746 noiembr. 13 (A. Sacerdoțeanu, *Acte referitoare la moșia Craiovița, județul Dolj*, în „Arhivele Olteniei”, VII, nr. 39–40, 1928, p. 458).

¹⁵⁵⁷ Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXXIX/136, orig. În 1746 mart. 1 era vîtaf de aprozi (Arh. St. Buc., colecția Sului/18, orig.).

— Dumitru Geanoglu apare biv vel sătrar în 1747 noiembr. 6 (V. Cărbăș, *Sale de pe Valea Jalesului (raion Gorj) Runcul*, în „Mitropolia Olteniei”, XVII, nr. 11–12, 1965, p. 983).

¹⁵⁵⁸ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Nol, CCXCV/9, orig.

— Toma Rătescu apare biv vel sătrar în 1751 aug. 15 (V. Drăghiceanu, *Biserica din Borlesti-Mușcel*, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, XXIV, 1931, p. 46).

¹⁵⁵⁹ I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 10.

¹⁵⁶⁰ G. Dinulescu, *Bisericele Craiovei, (Insemnări istorice)*, în „Oltenia”, 1943, p. 100–101. E fiul lui Ștefan vel postelnic în 1716.

— Dumitracu Obedeanu apare biv vel sătrar în 1753 mart. 24. (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXVI/36, orig.).

— Toma Cantacuzino apare biv vel sătrar în 1753 mai 4 (N. Iorga, *Documente privitoare la familia Cantacuzino*, București, 1902, p. 252. E fiul beizadelei Gh. <S> Cantacuzino. În 1746 febr. 26 era treti vistier (P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 82).

— Radu Socoteanu apare biv vel sătrar în 1753 oct. 20 (N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor* J.V. p. 320).

¹⁵⁶¹ Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXXIX/183, orig.

GEORGE SOCOTEANU-RÎMNICEARU, 1756 dec. 2¹⁵⁶²
 COSTANDIN ȘTIRBEI, 1756 dec. 4¹⁵⁶³
 NICOLAE ȘTIRBEI, 1759 oct. 4¹⁵⁶⁴
 COSTANDIN (DINU) BĂLĂCEANU, 1762 ian. 12¹⁵⁶⁵
 IONIȚĂ BĂLĂCEANU, 1762 febr. 28¹⁵⁶⁶
 COSTANDIN BĂLĂCEANU, 1762 iun. 23¹⁵⁶⁷
 COSTANDIN ROSET, 1763 <ian.-aug.>¹⁵⁶⁸
 MATEI BĂLĂCEANU, 1763 sept. 25¹⁵⁶⁹
 COSTANDIN BĂLĂCEANU, 1764 aug. 2 — 1765 ian. 4¹⁵⁷⁰
 COSTANDIN FUNDĂTEANU, 1766 iul. 1¹⁵⁷¹
 SCARLAT DRUGĂNESCU, 1767 iun. 10¹⁵⁷¹
 COSTANDIN STRÎMBEANU, <ante> 1770¹⁵⁷³
 BARBU POENARU, 1700 <f. 1.> 2 — 1771¹⁵⁷⁴
 MANOLACHE GRĂDIȘTEANU, 1776 apr. — 1778 iul. 8¹⁵⁷⁵
 ZAMFIR IANU, 1778 <f. 1., zi>¹⁵⁷⁶
 IORDACHE BUCȘĂNESCU, 1778 dec.¹⁵⁷⁷
 NEACȘU PITEȘTEANU, 1780 apr. 1¹⁵⁷⁸
 IONIȚĂ BUCȘĂNESCU, 1781 mart. 9¹⁵⁷⁹
 COSTANDIN (DINU) CANTACUZINO, 1782 iul. 12¹⁵⁸⁰
 BARBU IZVOREANU, 1782 iul. 23¹⁵⁸¹

- ¹⁵⁶² G. I. Lahovari, *Un hriss de la Io Constantin Mihai Găsan Racoșid voievod, 1755*, în „Convorbiri literare” **XXII**, 1888, p. 253—254.
¹⁵⁶³ I. Ionașcu, *Documentele moșilor schitului Șerbănești-Morunzlatu din Vilcea*, în „Arhivele Olteniei”, **XXII**, 1943, p. 126.
 — Costandin Racoviceanu, apare biv vel sătrar în 1756 dec. 4 (*ibidem*).
 — Costandin Asan <— Miculescu>, idem, în 1757 mart. 20 (St. Greceanu, *op. cit.*, I, p. 198; decedat în 1755 (*ibidem*), p. 52).
¹⁵⁶⁴ Bibl. Acad. R. S. România, **XXIX**/269, orig. În 1748 nolemb. 23 era polcovnic (Muzeul Militar Central, doc. 11, orig.).
 — Costandin Donie apare biv vel sătrar în 1761 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 41).
¹⁵⁶⁵ Bibl. Acad. R. S. România, **CXCI**/145, orig.
¹⁵⁶⁶ *Ibidem*, **CXLI**/71, orig.
¹⁵⁶⁷ *Ibidem*, **CDXVIII**/25, orig.
¹⁵⁶⁸ G. D. Florescu, *Acle*.
¹⁵⁶⁹ Bibl. Acad. R. S. România, **MDCCXII**/39, orig.
¹⁵⁷⁰ *Ibidem*, **MDCLXXIX**/232, copie; St. Greceanu, *op. cit.*, I, p. 200. E fiul lui Barbu Bălăceanu postelnic. (G. D. Florescu, *ibidem*).
 — Costandin Fărcășanu apare biv vel sătrar în 1765 mart. 15 (Bibl. Acad. R. S. România, **XCI**/88, orig.).
¹⁵⁷¹ Bibl. Acad. R. S. România, **CMXII**/54, copie.
¹⁵⁷² N. Iorga, *Documente prahovene și dimbovițene*, p. 74.
¹⁵⁷³ N. Iorga, *Un boier oleian la Karlsbad în 1796—1797. Căldoria lui Barbu Știrbei în apus*, p. 2.
¹⁵⁷⁴ Arh. St. Buc., colecția Fotografii VI/2; M. Romanescu, *Ceva despre Brădești*, în „Arhivele Olteniei”, **XXII**, nr. 125—130, p. 1943, p. 64. În 1769 era polcovnic; decedat în 1788 (*ibidem*).
 — Hagă Dumitrache Papazoglu apare biv vel sătrar în 1775 (G. D. Florescu *Din vechiul București. Biserici, curți și hanuri (1789—1791)*, București, 1935, p. 137).
 — Iordache Neculescu, idem, în 1776 ian. 15 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 69).
¹⁵⁷⁵ — Pătrașco Berindei, idem, în 1776 (St. Greceanu, *op. cit.*, II, p. 440). În 1752 era paharnic; decedat în 1779 (*ibidem*).
¹⁵⁷⁶ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1, f. 109 v, copie; *Ibidem*, nr. 7, f. 22, v, copie.
 — Șerban Otetelisanu apare biv vel sătrar în 1778 ian. 20 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 6, f. 108, copie).
 — Radu Crăsnaru, idem, în 1778 mai 20 (Bibl. Acad. R. S. România, **CLXXXV**/197, orig.).
¹⁵⁷⁷ V. Drăghiceanu, *Monumentele istorice din Oltenia*, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, **XXIV**, 1931, p. 113.
 — Iordache Cantacuzino apare biv vel sătrar în 1778 sept. 1 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 69).
¹⁵⁷⁸ I. Ionașcu, *Acle și însemnări relative la boierul muntean Sandu Bucșănescu*, în „Arhivele Olteniei”, **XIII**, nr. 74—76, 1934, p. 323. În 1747 era căpitan de Loviste (V. Drăghiceanu, *Curtea domnească din Argeș*, — Note istorice și arheologice, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, **X—XVI**, 1923, p. 34, nota 3).
 — Costandin Cantacuzino apare biv vel sătrar în 1779 febr. 27 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 112, copie).
 — Ionăță Otetelisanu, idem, în 1799 mart. 16 (idem, nr. 8, f. 3 v, copie).
 — Scarlat Fălcolanu, idem, în 1779 apr. — (*ibidem*, f. 123, copie).
¹⁵⁷⁸ *Ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 7, f. 259 v, copie.
¹⁵⁷⁹ *Ibidem*, nr. 8, f. 361, copie.
¹⁵⁸⁰ *Ibidem*, colecția Achiziții Noi, **CCXCVII**/8, orig. E frate cu Iordache Cantacuzino (*Ibidem*, nr. 20, f. 34, copie).
¹⁵⁸¹ N. Crețulescu, *Condică moșiei Plăvici (Olt)*, arhivă particulară doc. 30, copie. Este fiul marelui stolnic Radul Izvoranu (Ar. Camarilano-Cioran, *Academiile domnești din București și Iași*, Edit. Acad. R. S. România, 1971, p. 218).
 — Gheorghe Mihail apare biv vel sătrar în 1783 iun. 15 (T. Bulat, *Contribuțiuni documentare la istoria Olteniei sec. XV, XVI, XVII*, Rm. Vilcea, 1925, p. 60).

IORDACHE NECULESCU, 1786 apr. 16¹⁵⁸²
 ȘTEFAN GRECIANU, 1786 dec. 4¹⁵⁸³
 CHIRIAC HAGI ARBUT, 1787 oct. 9 — 1788 apr. 6¹⁵⁸⁴
 ANASTASE CALAVRIAS, 1788 apr. 12¹⁵⁸⁵
 ANGHELI (ANGHELACHE din Șiștov), 1788—1789¹⁵⁸⁶
 ANTONIE FOTINO, 1789 dec. — 1791 <f. 1., zi>¹⁵⁸⁷
 IDEM, 1793 iul. 5¹⁵⁸⁸
 PANAIT MATRACA, 1793 iul. 6¹⁵⁸⁹

VEL MEDELNICERUL *

PREDĂ PÎRȘCOVEANU, 1700 mai 31 — 1701 mai 13¹⁵⁹⁰
 MIHAI CANTACUZINO, 1706 iun. 25 — 1710 iun. 25¹⁵⁹¹
 DRĂGHICI STRÎMBEANU, 1714 apr. 18—28¹⁵⁹²
 ȘERBAN HERĂSCUL, 1716 apr. 25¹⁵⁹³
 BÎRCA COJĂSCUL, 1718 mart. 9 — 1723 sept. 25¹⁵⁹⁴
 RADU CREȚULESCU, 1733 iun. 9 — aug.¹⁵⁹⁵
 PANTAZI <PRIMICHERIU>, 1733 <f. 1., zi>¹⁵⁹⁶
 BARBU VĂCĂRESCU, 1734 iul. 22¹⁵⁹⁷
 RADU CREȚULESCU, 1734 aug. 30 — sept. 6¹⁵⁹⁸
 IANE SLĂTINEANU, 1735 <f. 1., zi>¹⁵⁹⁹
 MATEI ROSET, 1735 sept. 5 — noiembrie. 15¹⁶⁰⁰

¹⁵⁸² Bibl. Acad. R. S. România, LXXXVIII/84, orig.

¹⁵⁸³ Ibidem, MDCLXXIX/311, orig.

— Antonie Fotino apare biv vel sățăr în 1787 aug. 13 (Bibl. Acad. R. S. România, CMX/49, orig).

¹⁵⁸⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 17, f. 227; copie; Bibl. Acad. R. S. România, CXXX/68, orig. În 1784 apr. 30 era staroste de neguțători (G. Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București (1594—1821)*, București, 1901, p. 513).

— Ionită Comăneanu, apare biv vel sățăr în 1788 febr. 26 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 15, f. 76 v, copie).

¹⁵⁸⁵ N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor* în E. Hurmuzaki, XIV/3, București, p. 353.

¹⁵⁸⁶ G. D. Florescu, *Acte*. În 1787 era trefl logofăt și în 1812 e vel slugar; decedat în 1817 (G. D. Florescu, *Ibidem*).

— Dumitru Polizu apare biv vel sățăr în 1789 mart. 13 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 16, f. 146 v, copie). În 1829 este vel căminar (I. C. Filitti, *Catagrafia oficială de lofi boierii Tării Românești la 1829*, București, 1929, p. 8).

¹⁵⁸⁷ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 18, f. 3, copie; Al. Fălcoianu, *op. cit.*, tab. I).

— Barbu Viădăianu apare biv vel sățăr în 1790 iun. 24 (Bibl. Acad. R. S. România, DCXCVIII/17, orig.).

— Dumitrache Copăceanu, idem, în 1790 aug. 18 (ibidem, CCVI/27, orig.).

— Teohari Glogoveanu, idem, în 1792 iun. 18, ispravnic de județ (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34—35, copie).

— Ștefan Bellu, idem, în 1792 aug. 1 (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, CLXI/35, orig.).

¹⁵⁸⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 25, f. 102, copie.

¹⁵⁸⁹ Ibidem, ibidem, în 1801 e vel slugar (G. D. Florescu, *ibidem*).

— Ionită Bălăceanu apare biv vel sățăr în 1793 sept. 9 (St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 170).

— Mihail Grecianu, idem, în 1795 noiembrie. (Bibl. Acad. R. S. România, CDXXIII/73, orig.).

— Șerban Racovitanu, idem, în 1796 iul. 4 (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, XCII/11, orig.).

— Mihailcea Arion, idem, în 1799 dec. 1 (St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 46).

* Cu slujbă la curtea domnească, numele după funcție, (medelnică, vine de la cuvîntul slav *медельникъ* = lighean, vas). Servea domnului și comensilor săi, ligheanul și apa cu care își spălau mîinile înainte și după masă. Era îngrijitorul mesei domnești la ospete mari; puneă bucatele pe talerul domnului precum și pe ale boierilor. Ca martor în hrisoavele domnești, apare rareori. Cu timpul rămîne numai cu titlul, fără funcție.

¹⁵⁹⁰ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 490; Bibl. Acad. R. S. România, MDCL-XXXIX/8, orig.

— Barbu Urdoreanu, apare biv vel medelnicer în 1701 iul. 10 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/9, copie).
¹⁵⁹¹ R. Grecianu, *Domnia lui Brîncoveanu*, p. 232; ibidem, *Viața lui Brîncoveanu*, p. 117. În 1706 apr. 22 era biv vel medelnicer (ibidem, p. 157). E fiul lui Mihail spătarul.

¹⁵⁹² N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 313; Arh. St. Buc., fond m-reă Bistrița, LXIV/303, orig.

¹⁵⁹³ Arh. St. Buc., fond m-reă Cozia, XI/5, orig.

¹⁵⁹⁴ E. I. Vîrtosu, *O sudă de ani de la înființarea Așezămintelor Brîncovenesti (1838—1938)*, București, 1938, p. 19; N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 491.

— Constantin Năsturel apare biv vel medelnicer în 1725 (P. V. Năsturel, *Genealogia Năsturelilor*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie, XVI, 1922, p. 107).

¹⁵⁹⁵ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, XXXI/11, orig., ibidem, fondul Episcopiei Buzău, C/5, orig. E fiul lui Iordache Crețulescu vel vornic.

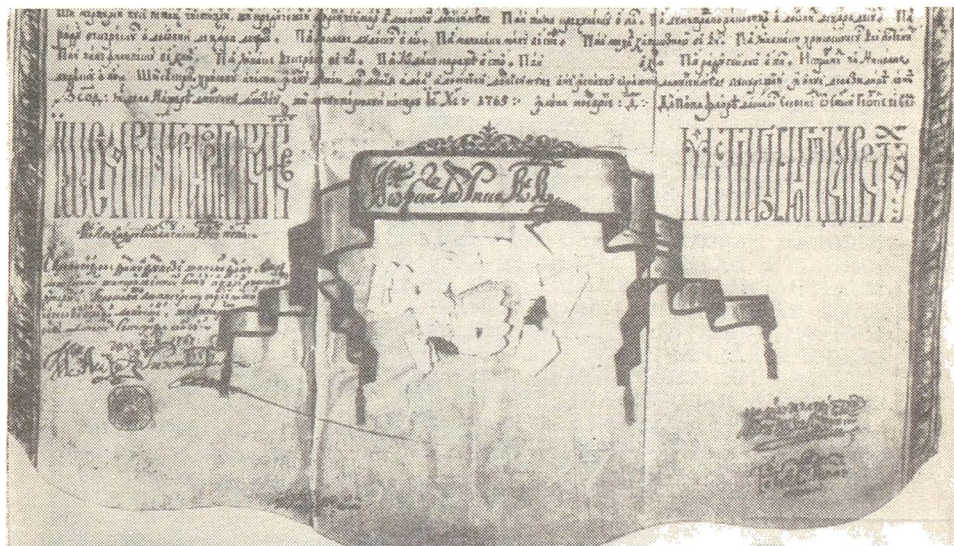
¹⁵⁹⁶ C. Daponte, *op. cit.*; decedat a. 1761 (N. Iorga, *op. cit.*, XI, p. 289—290).

¹⁵⁹⁷ Arh. St. Buc., fond m-reă Nucet, XV/20, orig.

¹⁵⁹⁸ Ibidem, Brașu, I/41, orig.; ibidem, doc. 42, orig.

¹⁵⁹⁹ G. Poboran, *Ceva despre familia Argetoianu și reparațiile bisericii Sf. Dumitru din Craiova*, în „Arhivele Olteniei”, II, nr. 8, 1923, p. 327. În 1737 iul. 2, apare ca vel vameș (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, CIV/62, orig); decedat în 1741 (C. Daponte, *op. cit.*, p. 18).

¹⁶⁰⁰ Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 13 161, orig.; E. I. Vîrtosu, *op. cit.*, p. 39.

1765 noiembrie 4. Hrisovul lui Scarlat Grigorie Ghica voievod, pentru biserica Cerneți ce este dată metoh mănăstirii Tismana, cu tot venitul. (Arh. St. Buc., fond m-rea Tismana, LXXII/6, orig. rom. pergament, 50/62 cm., cu stema țării frumos ornată, monograma în aur, iscălitura autografă și pecetea mare a domnului timbrată, acoperită. Fragment).

ȘTEFAN DUDESCU, 1737 iul. 2 — 1740 ian. 16¹⁶⁰¹
 TOMA IULIANO, 1740 oct. — dec. — 1741 iun. 1602
 DUMITRAȘCO RACOVITĂ, 1745 mart. 4¹⁶⁰³
 ȘTEFANACHE CREMIDI, 1746 mart. 1¹⁶⁰⁴
 MIHAI CANTACUZINO, 1746 <ante aug. 5> 1665
 MATEI CANTACUZINO, 1746, dec. 18 — 1747 ian. 28¹⁶⁰⁶
 PÎRVU CANTACUZINO, 1748 ian. 1¹⁶⁰⁷
 RADU FĂLCOIANU, 1748 <f. 1., zi> 1608
 DRĂGHICEAN GRECIANU, 1749 oct. 9 — noiembr. 16¹⁶⁰⁹
 IORDACHE BALASACHE, 1750 aug. 20¹⁶¹⁰
 RADU FILIPESCU, 1751 ian. 3¹⁶¹¹
 ATHANASIE <AMIRAS>, 1751 mart. 1¹⁶¹²

¹⁶⁰¹ C. Daponte, *op. cit.*, p. 18; Bibl. Acad. R. S. România, CCCLXXVII/8 orig.

— Grigore Topliceanu apare biv vel medelnicer în 1738 iun. 29 (Șt. Greclanu, *Genealogiile documentate ale familiilor boeresti*, București, 1913—1916, II, p. 231).

¹⁶⁰² Arh. St. Buc., colecția Suluri/17, orig.; Gh. Cardas, *O lipăritură românească necunoscută din anul 1741*, în „Mitropolia Olteniei”, p. 36.

¹⁶⁰³ E., I. Virtosu, *op. cit.*, p. 78.

— Toma Crețulescu apare biv vel medelnicer în 1745 mart. 4 (*ibidem*).

¹⁶⁰⁴ Arh. St. Buc., colecția Suluri/18, orig.

¹⁶⁰⁵ Arh. St. Buc., colecția Suluri/19, orig. În 1742 mart. 7, era vtorii spătar (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, XCIII/13, orig.). În 1746 febr. 28, era ceaus de aprozi (P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 82), iar în iul. 17, era vataf de aprozi (N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 323—324).

¹⁶⁰⁶ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 170, copie; Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/136, orig.
¹⁶⁰⁷ N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 324; decedat în 1751 (V. Drăghiceanu, *Casa Cantacuzinilor din Măgureni*, în „Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice”, XVII, 1924, p. 22).

¹⁶⁰⁸ Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcoianu*, București, 1920, tab. 1.

¹⁶⁰⁹ Arh. St. Buc., fond m-rea Cozia, XLIX/26, orig.; Bibl. Acad. R. S. România, XIV/25, copie.

¹⁶¹⁰ Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CDLXXXI/8, orig.

¹⁶¹¹ *Ibidem*, colecția Achiziții Noi, MMDCLXXII/66, orig. În 1736 dec. 3 era vtorii spătar (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/108, orig.).

¹⁶¹² A. Eftan și colab., *Inscripțiile medievale ale României — orașul București, (1395—1800)*, vol. I, Edit. Acad. R. S. România, București, 1965, nr. 322.

RADU FĂLCOIANU, 1751 apr. 1 — 1752¹⁶¹³
 ATHANASIE <AMIRAS>, 1753 ian. — aug.¹⁶¹⁴
 PÎRUV CANTACUZINO, 1754 apr. 23¹⁶¹⁵
 COSTANDIN FILIPESCU, 1755 iul. 15¹⁶¹⁶
 MIHAI BĂRBĂTESCU, 1757 apr. 10¹⁶¹⁷
 ȘTEFANACHE CREMIDI, 1758 sept. 15¹⁶¹⁸
 GRIGORAȘCO BĂLEANU, 1759 mart. 1¹⁶¹⁹
 IOAN GRECIABU, 1759 oct. 2¹⁶²⁰
 ȘTEFAN PÎRȘCOVEANU, 1760 <ian.-febr.>¹⁶²¹
 IONIȚĂ CÎNDESCU, 1760 febr. 14 — dec. 14¹⁶²²
 NICOLAE RACOVITĂ (RACOVICEANU), 1761 iun. 5¹⁶²³
 IORDACHE BĂJESCU, 1762 iul. 24 — 1764 mai 7¹⁶²⁴
 DUMITRACHE <CRONICARUL>, 1764 mai 21¹⁶²⁵
 RADU BĂRCĂNESCU, 1764 <iul. — dec.>¹⁶²⁶
 IORDACHE CREȚULESCU, 1768 mart. 20 — iun. 17¹⁶²⁷
 GRIGORE BĂLEANU, 1799 <ian. — iul.>¹⁶²⁸
 DUMITRACHE <CRONICARUL>, 1769 aug. 21 — sept. 15¹⁶²⁹
 COSTANDIN RACOVICEANU, 1770 mai 6¹⁶³⁰
 COSTANDIN FUNDĂȚEANU, 1770 oct. 26¹⁶³¹
 COSTANDIN RACOVICEANU, 1770 dec. 5¹⁶³²
 ALEXE NECULESCU, 1772 oct. 14¹⁶³³
 THEODORACHE ȘTIRBEI-TUFEANU, 1776 mai 3 — dec. 19¹⁶³⁴

¹⁶¹³ Arh. St. Buc., colecția Surlui/24, orig.; I. Ionașcu, *Biserici chipuri și documente din Olț, Craiova*, 1984, p. 166
 În 1783 era ceas de aprozi (Al. Fălcoianu, *ibidem*, tab. 1).

— Nicolae Cernovodeanu apare biv vel medelnicer în 1752 (I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino București*, 1919, p. 187).

¹⁶¹⁴ Al. Ellan și colab., *op. cit.*, I, nr. 322 și nota noastră. În 1753 sept. 4 apare biv vel medelnicer numai cu inițiala A. (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/180, orig.).

— Ștefan Pîrșcoveanu, *idem*, în 1753 mart. 24 (Bibl. Acad. R. S. România, MDLXXVI/36, orig.).

— Dumitrache Geanoglu, *idem*, la același dată, (*ibidem*).

¹⁶¹⁵ Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXIX/188, orig.

— Barbu Păianu apare biv vel medelnicer în 1755 apr. 29 (G. D. Florescu, *Documente privitoare la Creștea și Brădești*, în „Arhivele Olteniei”, XXII, nr. 125—130, 1943, p. 109).

¹⁶¹⁶ Bibl. Acad. R. S. România, XLVIII/178 b, orig.

¹⁶¹⁷ St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 187; În 1746 febr. 26 era logofăt de visterie (P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 82); în 1748 aug. 22 era vîtaf de plai (Arh. St. Buc., fond m-rea Arnota, XVIII/111, orig.).

— Radu Balasache apare biv vel medelnicer în 1757 mai 7 (N. Iorga, *Documente prahocene și dimbovițene*, p. 72).

— Mihail, *idem*, în 1758 febr. 26 (Bibl. Acad. R. S. România, MDCLXXV/59, orig.).

¹⁶¹⁸ I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 87.

¹⁶¹⁹ N. Iorga, *Studii și documente privitoare la istoria românilor*, XV, p. 273. E nepotul lui Grigore Băleanu vel ban în 1716 (G. D. Florescu, *Acte*).

¹⁶²⁰ Muzeul de istorie din Ploiești, nr. 1848/1542, fișa 474.

¹⁶²¹ P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 132

¹⁶²² N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 453; Bibl. Acad. R. S. România, CXLI/109, orig.

— Fota Vlădăianu apare biv vel medelnicer în 1761 mart. 17 (Biblioteca Centrală de Stat, Manuscrise, fond St. Georges, pach. XC/1, doc. 63, orig.).

¹⁶²³ Bibl. Acad. R. S. România CCLXX/181, orig.

— Toma Cantacuzino apare biv vel medelnicer în 1762 iun. 3 (Bibl. Acad. R. S. România, CCII/16, orig.).

¹⁶²⁴ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, CCXCVII/1, orig.; C. C. Giurescu, *Istoria românilor*, III/1, p. 284; decedat în 1764 (*ibidem*). În 1747 iun. 4, era postelnice (St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 80).

¹⁶²⁵ I. Ionașcu, *Lucrări noi despre cronicarul Dumitrache*, în „Revista istorică română”, IX, 1939, p. 249.

¹⁶²⁶ G. D. Florescu, *ibidem*.

— Dumitrache Varlaam apare biv vel medelnicer în 1766 ian. 13 (Bibl. Acad. R. S. România, CXXXIII/68, orig.).

— Ioniță Slătineanu, *idem*, în 1766 iun. 8 (N. Iorga, *Documente teleormăne*, în „Buletinul Comisiei istorice române”, XI, 1982, p. 18).

— Hași Stan Jianu, *idem*, în 1766 sept. 28 (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, CX/6, orig.). În 1765 febr. 5 apare ca biv logofăt de visterie (Muzeul de istorie a Municipiului București, inv. nr. 19 060, orig.).

— Ștefan Bibescu, *idem*, în 1766 noiembrie 25 (Bibl. Acad. R. S. România, CLXXX/297, orig.).

¹⁶²⁷ Bibl. Acad. R. S. România, CDXXI/144, orig.; *ibidem*, *ibidem*.

¹⁶²⁸ G. D. Florescu, *ibidem*.

¹⁶²⁹ Arh. St. Buc., fond m-rea Dintrunlema, XLV/43, orig.; Arh. St. Brașov, fond Acte referitoare la români <sub dată>.

¹⁶³⁰ Arg. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1237, f. 22, copie.

¹⁶³¹ Bibl. Acad. R. S. România, LXIX/111, orig.

¹⁶³² G. D. Florescu, *ibidem*.

¹⁶³³ Bibl. Acad. R. S. România, LXXXVIII/37, orig.

¹⁶³⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 48, v. copie; *ibidem*, f. 287 v, copie.

— Evdochim apare biv vel medelnicer în 1776 mai 16 (*ibidem*, f. 42, copie); în 1764 oct. 23 era vtorii vister (ibidem, f. 214 v, copie).

RADU FILIPESCU, 1777 mart. 17¹⁶³⁵
 THEODORACHE ȘTIRBEI-TUFEANU, 1777 mai 8 — iul. 12¹⁶³⁶
 RADU FILIPESCU, 1777 aug. 1¹⁶³⁷
 DUMITRACHE <CRONICARUL>, 1777 <sept.> — 1778 <aug.>¹⁶³⁸
 IOAN HIOT, 1778 <sept. — dec.>¹⁶³⁹
 MANOLACHE GRĂDIȘTEANU, 1779 iun. 8 — iul. 22¹⁶⁴⁰
 SCARLAT <HRISOSCOLEU>, 1780 <f.1., zi>¹⁶⁴¹
 GRIGORE GRECIANU, 1781 <ian. — dec. ?>¹⁶⁴²
 SCARLAT HIOTU, 1783 ian. 4¹⁶⁴³
 DRĂGHICEAN GRECIANU, 1783 febr. 17¹⁶⁴⁴
 ȘTEFAN VĂCĂRESCU, 1783 dec. 21¹⁶⁴⁵
 GRIGORE HRISOSCOLEU, 1784 ian. 27¹⁶⁴⁶
 GRIGORE GRECIABU, 1784< ?> — iul.¹⁶⁴⁷
 ALEXANDRU COCĂRESCU, 1785 ian. — sept.¹⁶⁴⁸
 IOAN CREȚULESCU, 1785 noiembrie. 22¹⁶⁴⁹
 PANAIT MATRACA, 1786 oct. 20¹⁶⁵⁰
 MANOLACHE HRISOSCOLEU, 1787 febr. 19¹⁶⁵¹
 PANAIT MATRACA, 1787 oct. 20¹⁶⁵²
 DUMITRACHE <LĂCUSTEANU>, 1788 <ian. — dec. ?>¹⁶⁵³
 GRIGORE HRISOSCOLEU, 1790 <ian. — dec. ?>¹⁶⁵⁴
 IOAN ȘTIRBEI — DRĂGĂNESCU, 1791 noiembrie. 19¹⁶⁵⁵
 COSTANDIN HRISOSCOLEU, 1791 dec. 8¹⁶⁵⁶
 FOTACHE ȘTIRBEI, 1792 mart. 10¹⁶⁵⁷
 IOAN ȘTIRBEI — DRĂGĂNESCU, 1792, oct. 3¹⁶⁵⁸
 ȘTEFAN VILARA, 1793 mart. 30¹⁶⁵⁹
 IONIȚA CREȚULESCU, 1793 iul. 5¹⁶⁶⁰

¹⁶³⁵ Ibidem, colecția Manuscrise, nr. 6, f. 104, copie.

¹⁶³⁶ Ibidem, nr. 5, f. 377 v.; *ibidem*, f. 467, copie.

¹⁶³⁷ Ibidem, nr. 8, f. 152 v, copie.

¹⁶³⁸ I. Ionescu, *op. cit.*, p. 248.

— Gavril Caracas apare biv vel medelnicer, în 1778 ian. 17 (Bibl. Acad. R.S. România, CXII/15, orig.).

¹⁶³⁹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 30 v, copie.

— Mihai Popescu apare biv vel medelnicer în 1779 apr. (Ibidem, nr. 8, f. 123, copie).

¹⁶⁴⁰ *Ibidem*, f. 157 v, copie; *ibidem*, f. 168, copie.

¹⁶⁴¹ G. D. Florescu, *ibidem*; decedat în 1780 (*ibidem*)

— Hrizea apare biv vel medelnicer în 1780 noiembrie. 20 (Biblioteca Centrală de Stat, Manuscrise, fond Sf. Georges, pach. CDL/1, doc. 14, orig.).

¹⁶⁴² G. D. Florescu, *ibidem*, E fiul lui Drăghici din Greci — Vlasca, strănepotul cronicarului (I. C. Filitti, *Cine erau frații cărturari Radu și Șerban*, în „Revista istorică română”, IV, 1934, p. 65–69).

— Iancu Palada apare biv vel medelnicer în 1781 mart. 1 (Arh. St. Buc.,/colecția Manuscrise, nr. 8, f. 356, copie).

¹⁶⁴³ Arg. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 9, f. 115 v, copie.

¹⁶⁴⁴ N. Crețulescu, *Condica moșiei Porumbeni (Vlasca)*, f. 41, copie, (Arhivă personală).

— Mihai Lipoveanu apare biv vel medelnicer în 1783 mart. 20 (Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXIX/289, orig.). În 1776 iun. 15 era trelt viatier (*ibidem*, doc. 283, orig.).

¹⁶⁴⁵ Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXVI/5, orig.

¹⁶⁴⁶ Ibidem, MDCLXXIX/293, orig.

¹⁶⁴⁷ G. D. Florescu, *ibidem*.

¹⁶⁴⁸ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Nol, CCXCV/35, copie.

¹⁶⁴⁹ Ibidem, CCXCVI/9, copie.

¹⁶⁵⁰ G. D. Florescu, *ibidem*.

¹⁶⁵¹ *Ibidem*. În 1805 e vel stolnic (*ibidem*).

— Grigore Hrisoscoleu apare biv vel medelnicer în 1787 iun. 26 (Bibl. Acad. R.S. România, CXXVII/101, orig.).

¹⁶⁵² G. D. Florescu, *ibidem*.

¹⁶⁵³ *Ibidem*.

¹⁶⁵⁴ I. C. Filitti, *Arhita Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919 p. 322.

¹⁶⁵⁵ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34 v, copie.

¹⁶⁵⁶ Ibidem, f. 34–35, copie. În 1775 dec. 20 era mic medelnicer. (N. Iorga, *Documente privilegiate la familia Cantacuzino*, București, 1902, p. 255).

¹⁶⁵⁷ V. A. Urechia, *Istoria românilor*, IV, București, p. 207. În 1814 e vel logofăt (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1113, f. 28 v, copie).

¹⁶⁵⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 392, copie.

— Dumitrache Ialomiteanu apare biv vel medelnicer în 1792 oct. 22 (*ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 21, f. 90, copie).

¹⁶⁵⁹ Ibidem, nr. 24, f. 67, copie.

¹⁶⁶⁰ Ibidem, nr. 23, f. 101, copie.

COSTANDIN HRISOSCOLEU, 1793 sept. 9¹⁶⁶¹
 GRIGORE GRECIANU, 1794 dec. 7¹⁶⁶²
 ȘERBAN <GRĂDIȘTEANU>, 1795 ian. 23¹⁶⁶³
 DIMITRIE DĂRĂȘCUL, 1795 <mai — dec. ?>¹⁶⁶⁴
 HAGI CHIRIAC ARBUTI, 1795 dec. 18¹⁶⁶⁵
 MANOLACHE HRISOSCOLEU, 1798 mai 4¹⁶⁶⁶
 GRIGORE ROMANITI, 1798 iul. — dec. ?¹⁶⁶⁷
 ȘTEFAN BELLU, 1799 — 1800 dec. 16¹⁶⁶⁸

VEL AGA *

IANACHE VĂCĂRESCU, 1700 oct. 30 — <1706 oct. 3>¹⁶⁶⁹
 IORDACHE CREȚULESCU, 1707 sept. 1¹⁶⁷⁰
 MANOLACHE LAMBRINO, 1709 mart. 1¹⁶⁷¹
 IORDACHE CREȚULESCU, 1709 mart. 3 — <1710> febr. 10¹⁶⁷²
 MANOLACHE LAMBRINO, 1711 mart. 27 — 1714 dec. 10¹⁶⁷³
 BARBU GRECIANU, 1715 febr. 17 — apr. 4¹⁶⁷⁴
 IANACHE ROSET, 1716 iun. 16¹⁶⁷⁵
 GRIGORE GRECIANU, 1716 noiembr. 29¹⁶⁷⁶
 <DAMIAN> DONIE, 1717 <ian. — dec. ?>¹⁶⁷⁷
 GRIGORE GRECIANU, 1718 mart. 22¹⁶⁷⁸
 COSTANDIN VĂCĂRESCU, 1722 mart. 17 — iun. 3¹⁶⁷⁹
 COSTANDIN <CIUCHI>, 1724 aug. 1¹⁶⁸⁰
 MATEI CANTACUZINO, 1731 mart. 1 — 1734 ian. 1¹⁶⁸¹

¹⁶⁶¹ Șt. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 170.

— Nicolache <Golescu> apare biv vel medelnicr în 1793 sept. 25 (I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 187).

¹⁶⁶² — Ștefan Fălcioianu, idem, în 1794 iun. 24 (V. A. Urechia, *Istoria românilor*, VI, București, p. 836).

¹⁶⁶³ Bibl. Acad. R.S. România, CXCXVIII/106, orig.

¹⁶⁶⁴ V. A. Urechia, *op. cit.*, IV, p. 552. În 1805 e vel stolnic (Al. Papiu Ilarian, *Tesauru de monumente istorice*, II, București, 1863, p. 337).

¹⁶⁶⁵ N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, Edit. Minerva, București, 1905–1907, p. 294.

¹⁶⁶⁶ *Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului, Brașov*, I, București, 1958 nr. 1561; decedat în 1800 (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹⁶⁶⁷ Bibl. Acad. R.S. România, DCXLV/259, copie. În 1805 este vel stolnic (G. D. Florescu, *ibidem*).

¹⁶⁶⁸ G. D. Florescu, *Casa cu lanțuri*, București, 1946, p. 7. În 1816 ian. 12 e biv vel vistier (Arh. St. Buc. colecția Manuscrise, nr. 1114, f. 354, copie).

— Gheorgache Desliu apare biv vel medelnicr în 1799 iul. 31 (Bibl. Acad. R.S. România, CXXV/70, orig.).
¹⁶⁶⁹ Bibl. Acad. R.S. România, MDCXXIV/78, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 43, f. 234 v, copie. În 1816 e biv vel vistier (*ibidem*, nr. 1114, f. 354, copie).

* Dregător cu multiple atribuții publice, are sarcina menținerii ordinii generale în București. În mod special, controlează personal desfășurarea mărfurilor din târguri după tariful stabilit de el, pedepsind pe loc, orice abatere. Pentru menținerea ordinii din târguri are încheiere deosebită și un tribunal special pentru târgoveți.

Conduce pe ostașii polției (orașului), supraveghează și localizează incendiiile cu ajutorul căpitanului de dorobanți, polcovnicului orașului, arzăuților, seimenilor și căpitanilor de foc cu slujitorii și ullașii lor.
 Nu la parte în divan, dar stă afară. Venitul îi e mare, de la răufăcători, și pe măsură ce dregătoria capătă mai mare importanță la sfârșitul secolului al XVIII-lea, i se măresc și avantajele.

¹⁶⁷⁰ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, MMDCXCII/4, orig.; R. Grecianu, *Domnia lui C. Brîncoveanu*, p. 146.

¹⁶⁷¹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 705, f. 411, copie.

¹⁶⁷² Bibl. Acad. R.S. România, MDCXXII/48, orig.

¹⁶⁷³ I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 123; R. Grecianu, *op. cit.*, p. 171.

¹⁶⁷⁴ N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor*, în E. Hurmuzaki XIV/1, p. 441; *ibidem*, p. 647.

¹⁶⁷⁵ Arh. St. Buc., fond Episcopia Argeș, XLVIII/25, orig.; *ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 789, f. 25, copie. În <1702 iun. 10> apare vtorii spătar (R. Grecianu, *op. cit.*, p. 140).

¹⁶⁷⁶ R. Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești, scrisă de chir Rafail monahul pe mirenii Radul Popescu biv vel vornic*, Bibl. Acad. R.S. România, manuscris nr. 121, p. 222. E cumnatul domnului.

¹⁶⁷⁷ Al. Vasilescu, *Oltenia sub austriei 1716–1739, vol I*, București, 1929, p. 57. E fiul lui Șerban din Greci-Vlașca și nepot croncalătoru Iaduu. În <1706> apr. 25, era postelnic (R. Grecianu, *Domnia lui C. Brîncoveanu*, p. 235).

¹⁶⁷⁸ *ibidem*, p. 66.

¹⁶⁷⁹ N. Iorga, *Documente prahovene și dimbovițene*, p. 67.

— Ianache Stama apare biv vel agă în 1718 mart. 30 (Bibl. Acad. R.S. România, XCIV/65, orig.).

¹⁶⁸⁰ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1235, f. 158, copie; *ibidem*, nr. 256, f. 80 v, copie.

— Matei Mogosescu apare biv vel agă în 1722 sept. (N. Iorga, *Inscripțiile din bisericile României*, Edit. Minerva București, 1905–1907, p. 74).

¹⁶⁸¹ Bibl. Acad. R.S. România, CXXIV/60, orig. În <1715> dec. 25 era vel comis al Moldovei cu misiune în Țara Românească (*Cronica Ghiculescilor*, Edit. Acad. R.S. România, București, 1965, p. 191).

¹⁶⁸² I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 62; Șt. Grecianu, *Genealogiile documentale ale familiilor boeresti*, I, București, p. 189. E frate cu Mihai spătarul,

MATEI CANTACUZINO, 1731 mart. 1 — 1734 ian. 1¹⁶⁸²
 DUMITRACHE <BALASACHE>, 1740 <oct. — dec.>; 1741 iun.¹⁶⁸²
 COSTANDIN CREȚULESCU, 1745 mart. 4¹⁶⁸³
 IORDACHE BALASACHE, 1749 <ian. — dec. ?>;¹⁶⁸⁴
 ALEXANDRU ȘUTU, 1752 <ian. — dec. ?>¹⁶⁸⁵
 IONIȚĂ CANTACUZINO, 1754 sept. 4¹⁶⁸⁶
 COSTANDIN CATARGIU, 1755 <ian. — dec. ?>¹⁶⁸⁷
 DUMITRACHE GEANOGLU, 1758 mart. 15¹⁶⁸⁸
 COSTANDIN CATARGI, 1763 sept. 25 — 1764 aug. 2¹⁶⁸⁹
 IONIȚĂ GULIANO, 1768 mart. 20 — iun. 17¹⁶⁹⁰
 EMANOIL VATATE, 1768 <iul. — dec. ?>¹⁶⁹¹
 IANCU VĂCĂRESCU, 1769 mart. 11¹⁶⁹²
 SCARLAT GRECIANU, 1769 <apr. — sept. ?>¹⁶⁹³
 DUMITRACHE VARLAAM, 1769 noiembr. 5 — 1770 ian. — oct.¹⁶⁹⁴
 THEODORACHE BALȘ, 1770 noiembr. 24¹⁶⁹⁵
 GRIGORE ASAN, 1770 <dec. ?>¹⁶⁹⁶
 DUMITRACHE COLCEAG, 1772 oct. 8¹⁶⁹⁷
 IDEM, 1776 mai 23¹⁶⁹⁸
 SCARLAT MANU, 1776 <iul. — dec. ?>¹⁶⁹⁹
 DUMITRACHE COLCEAG, 1778 mart. 23¹⁷⁰⁰
 MANOLACHE CREȚULESCU, 1779 dec. 20¹⁷⁰¹
 GRIGORE BALASACHE, 1781 febr. 12¹⁷⁰²
 NICOLAE FILIPESCU, <1786 ante iun. 19>¹⁷⁰³
 IOAN CRAFTACUZINO, 1786 <f. 1., zi>¹⁷⁰⁴
 SCARLAT CÎMPINEANU, 1789 oct. 29 — 1790 mai 21¹⁷⁰⁵

- ¹⁶⁸² Arh. St. Buc., colecția Sului/17, orig.; Gh. Cardas, *O tipăritură românească necunoscută din anul 1741*, în *Mitropolia Olteniei* XVI, nr. 1–2, 1964, p. 36.
¹⁶⁸³ — Costandin Crețulescu apare biv vel agă în 1740 (Gh. Cardas, *op. cit.*, p. 36).
¹⁶⁸⁴ E., I. Virtosu, *În sud de ani de la înființarea Așezămintelor Brincovenesti (1838–1938)*, București, 1938, p. 78.
¹⁶⁸⁵ — Pavel <Pavliche> apare biv vel agă în 1745 apr. (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 470, fl. 25, copie).
¹⁶⁸⁶ — Costandin Cantacuzino apare biv vel agă în 1746 <ante aug. 5> (Arh. St. Buc., colecția Sului/19, orig.).
¹⁶⁸⁷ I. C. Filitiș, *op. cit.*, p. 252.
¹⁶⁸⁸ Athanasie Comnen <Ipsilant>, *Chronicul cu privire la românii*, ed. C. Erbeianu, în „Analele Academiei Române”, Memoriile secției istorice, s. II, tom. XXIII, p. 16.
¹⁶⁸⁹ Bibl. Acad. R.S. România, CCCXXXVI/20, orig. În 1753 noiembr. 17 e vitori vistier (I. C. Filitiș, *op. cit.*, p. 154).
¹⁶⁹⁰ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 56, copie.
¹⁶⁹¹ — Nicolae Dudesco apare biv vel agă în 1758 oct. 13 (Bibl. Acad. R.S. România, XII/45, orig.).
¹⁶⁹² Bibl. Acad. R.S. România, CCIII/99, orig.
¹⁶⁹³ Ibidem, MDCXXII/3. orig.; ibidem, MDCLXXIX/232, copie; decedat în 1769 (G. D. Florescu, *Acte*).
¹⁶⁹⁴ — Costandin Filipescu, apare biv vel agă în 1763 iun. 28 (Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXIX/228, orig.).
¹⁶⁹⁵ Ibidem, CDXXI/144, orig.; ibidem, CDXXI/44, orig.
¹⁶⁹⁶ I. C. Filitiș, *op. cit.*, p. 248, 296. În 1761 e ispravnic de județ (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 74 v, copie).
¹⁶⁹⁷ I. Ionașcu, *Documente bucurestene privitoare la proprietățile mândstirii Colțea*, București, 1941, p. 179.
¹⁶⁹⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1, f. 32, v. copie.
¹⁶⁹⁹ G. Pascu, *Gheologia familiei Cantacuzinilor*, în „Cercetări istorice”, Iași, I, nr. 1, 1925, p. 70; I. C. Filitiș, *Biserici și ctitori*, București, 1932, p. 16.
¹⁷⁰⁰ M. Cantacuzino, *Geneologia Cantacuzinilor*, ed. N. Iorga, București, 1902, p. 188–189. În *Divanul Țării Românești*.
¹⁷⁰¹ N. Iorga, *Documente privitoare la istoria românilor*, în E. Hurmuzaki, XV/2, București, p. 1735. În *Divanul Țării Românești*.
¹⁷⁰² G. Pascu, *op. cit.*, p. 185.
¹⁷⁰³ — Costandin Cocorăscu apare biv vel agă în 1774 aug. 1 (G. Ionescu Gion, *Istoria Bucureștilor*, București, 1899, p. 85).
¹⁷⁰⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 37 v, copie.
¹⁷⁰⁵ G. D. Florescu, *ibidem*.
¹⁷⁰⁶ — Ianahe Moruzi apare biv vel agă în 1778 febr. (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 6, f. 8 v, copie).
¹⁷⁰⁷ — Grigorie Hrisocoleu, Idem, în 1778 febr. (ibidem, nr. 2, f. 84, copie). E fiul lui Ianahe banul (G. D. Florescu, *ibidem*).
¹⁷⁰⁸ Bibl. Acad. R.S. România, CDXV/147, orig.
¹⁷⁰⁹ Șt. Grecianu *op. cit.*, I, p. 168.
¹⁷¹⁰ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 8, f. 352 v, copie.
¹⁷¹¹ I. Ionașcu, *Concluzii greșite în istoriografia burgheză despre domnia lui Nicolae Macrogheni*, în „Studii”, XV, nr. 1, 1962, *Aneza*, p. 100.
¹⁷¹² „Magazinu istoric pentru Dacia”, I, p. 190. În 1787 e vel spătar în Moldova (ibidem, p. 192). E fiul lui Răducan Cantacuzino și nepotul lui Mihail, genealogistul.
¹⁷¹³ I. Corfuz, *Insemnările Androneștilor*, București, 1947, p. 29; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 18, f. 197, cople. În *Divanul Principatului Țării Românești*.

ALEXANDRU GHERACHE, 1796 febr. 10¹⁷⁰⁶
 COSTANDIN CARAGEA, 1799 – 1800¹⁷⁰⁷
 ANTON <VILARA>, 1800 aug. 3¹⁷⁰⁸

VEL ARMAȘUL *

CERNICA ȘTIRBEI, 1700 <f.1., zi> – 1704 mart. 15¹⁷⁰⁹
 PĂTRU OBEDEANU, 1705 aug. 20 – 1713 mart. 25¹⁷¹⁰
 ILIE ȘTIRBEI, 1714 sept. 3 – 1715 febr. 17¹⁷¹¹
 COSTANDIN GRECIANU, 1718 <ian. 1 – aug. 14>¹⁷¹²
 MATEI FĂRCĂȘANU, 1721 mart. 5¹⁷¹³
 COSTANDIN RAMADAN, 1722 iun. 3¹⁷¹⁴
 IORDACHE <CARAMANLĂU>, 1723 mart. 12¹⁷¹⁵
 MATEI CANTACUZINO, 1729 aug. 1 – 1730 mart. 10¹⁷¹⁶
 COSTANDIN CIORAN, 1733 ian. 1 – aug. 1¹⁷¹⁷
 MATEI CANTACUZINO, 1735 <ian. – dec. ?>¹⁷¹⁸
 RADU BRĂTĂȘANU, 1737 noiembr. 17¹⁷¹⁹
 IONIȚĂ CANELOS, 1739 febr. 10¹⁷²⁰
 IORDACHE COLFESCU, 1739 <mart. – iul. ?>¹⁷²¹
 GHEORGACHIS și IONIȚĂ CANELOS, 1739 aug. 5¹⁷²²
 COSTANDIN BREZOIANU, 1739 oct. 10¹⁷²³
 RADU BRĂTĂȘANU, 1739 dec. 3¹⁷²⁴

¹⁷⁰⁶ V. A. Urechla, *Istoria românilor*, VII, București, p. 112. În 1797 noiembr. 28 este biv vel agă caimacam al Craiovei (I. Corfus, *op. cit.*, p. 31–32).

– Gheorghe Sutu apare biv vel agă în 1797 noiembr. 29–30 (I. Corfus, *op. cit.*, p. 31–32).

¹⁷⁰⁷ – Iordache Lapati, idem, în 1798 noiembr. 7 apare caimacam al Craiovei (V. A. Urechla, *op. cit.*, VII, p. 162).
¹⁷⁰⁷ V. A. Urechla, *op. cit.*, VIII, p. 14. În 1818 este ispravnic de județ (Arh. St. Buc., colecția Administrative vechi, dosar 2193/1818, f. 84, orig.; <cronicar>).

¹⁷⁰⁸ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 43, f. 98 v, copie. În 1805 e vel hatman (Al. Paplu Ilarian, *op. cit.*, II, p. 337).

* Printre multiplele atribuții publice, acest dregător administra închisorile și ocnele și îndeplinea execuțiile capitale sau alte pedepse cerute de domn pentru diverse măturisiri. Supraveghea tunurile, ghiulele, praful de pușcă ce se ținea în puscări și alte arme.

Fiind înarmat, avea sarcina securității averii domnului și boierilor, urmărind cu puterea pe răufăcători. Administra pe țigani aurali din Tara de Sus (domnești) de la care strîngea aural datorat domniei. Cum administra și pe băleșii din acele locuri, îi revenea și sarcina de a le judeca pricinile tuturor.

Principalul venit al său, era treapădul plătit de cei ce refuzau să execute o hotărîre domnească și numai în prezența lui, venit anume la fața locului, erau siliți s-o îndeplinească.

De el ascultau vtorii și treti armași, călăul temneiței, tunarii, pușcașii, maslașii domnești (făclerli), mumbașirli executori, muzica militară și lăutarli domnului.

¹⁷⁰⁹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 548, f. 130, copie; N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, București, p. 192.

¹⁷¹⁰ Bibl. Acad. R.S. România, MCDLXXIII/7, orig.; Șt. Grecianu, *Genealogiile documentate ale familiilor boieresti*, București, 1913–1916, II, p. 146.

¹⁷¹¹ Arh. St. Buc., colecția Sului/20, doc. 5, copie; Ibidem, fond Episcopia Argeș, XLVIII/25, orig. În Divanul Craiovei, 1716–1730; Consilier în Administrația austriacă 1719–1726 (S. Papacostea, *op. cit.*, p. 250).

– Costandin Obedeauu apare biv vel armaș în 1716 apr. 28 (Șt. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 318). În Divanul Craiovei, 1718–1730.

¹⁷¹² Al. Vasilescu, *Olenia sub austrieci, 1716–1739*, I, București, 1929, p. 66.

¹⁷¹³ Șt. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 159. În 1709 e paharnic <mic> (G. D. Florescu, *Ade*). E fiul lui Pitrva Fărcășan (ibidem).

¹⁷¹⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 250, f. 80 v., copie. În 1715 dec. 25 e vâtaf de aprozi în Moldova <Cronica Ghiculesilor>, p. 191).

¹⁷¹⁵ Arh. St. Buc., fond m-rea Radu Vodă, LVIII/8, orig.

– Paleologu (Palalogu) din Bizanț apare biv vel armaș în 1727 noiembr. 20. (Al. Elian și colab., *op. cit.*, I, nr. 680). În <1708> iun. 25 era vtorii postelnic (R. Grecianu, *Domnia lui Brîncoveanu*, p. 232).

¹⁷¹⁶ G. D. Florescu, P. Năsturel, P. Cernovodeanu, *Lapidariul bisericii Stavropoleos din București*, în „Biserica ortodoxă română”, LXXIX, nr. 11–12, 1981, p. 1071; N. Iorga, *Documente teleormădene*, în „Buletinul Comisiei istorice române”, XI, 1932, p. 18.

¹⁷¹⁷ Bibl. Acad. R.S. România, CXLV/245, orig.; Al. Fălcăianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcăianu*, București, 1920, p. 10.

¹⁷¹⁸ Bibl. Acad. R.S. România, MCDLXXXVII/5, orig.

¹⁷¹⁹ C. Daponte, *op. cit.*, p. 51. În 1732 mai 26 era biv vâtaf de aprozi (P. Cernovodeanu, *Preocupări de istorie (1716–1821)*, nota 132).

¹⁷²⁰ C. Daponte, *op. cit.*, p. 182.

¹⁷²¹ G. D. Florescu, *Din vechiul București. Biserici, curți boieresti și hanuri (1789–1791)*, București, 1935, p. 128.

¹⁷²² C. Daponte, *op. cit.*, p. 275.

– Costandin Chlotis apare biv vel armaș în 1739 aug. 30 (C. Daponte, *op. cit.*, p. 275).

¹⁷²³ Ibidem, p. 374.

¹⁷²⁴ Bibl. Acad. R.S. România, CI/18, orig.

COSTANDIN BREZOIANU, 1739 dec. 12 — 1741 iun.¹⁷²⁵
 PÎRVU CANTACUZINO, 1746 <ante mart. 1>¹⁷²⁶
 IOAN CANTACUZINO, 1746 <ante, aug. 5>¹⁷²⁷
 IORDACHE CANTACUZINO, 1746 <ante aug. 5>¹⁷²⁸
 IOSIF CALICHI, 1746 <ante aug. 5>¹⁷²⁹
 MIHAI CANTACUZINO, 1748 ian. 1¹⁷³⁰
 COSTANDIN CÎNDESCU, 1751 aug. 24 — 1752¹⁷³¹
 ISTRATE BLEJOIANU, 1754 sept. 15¹⁷³²
 PANĂ FILIPESCU, 1754 noiembr. 4 — 1755 iun. 29¹⁷³³
 RADU VOINIGESCU, 1765 noiembr. 2¹⁷³⁴
 IORDACHE <BALASACHE>, 1768 aug. 26¹⁷³⁵
 MANOLACHE GRĂDIȘTEANU, 1772 dec. 1¹⁷³⁶
 NICOLAE CANTACUZINO, 1786 <f.i., zi>¹⁷³⁷
 ALEXANDRU PASCALE, 1786 dec. 23¹⁷³⁸
 ȘERBAN BUDIȘTEANU, 1789 <ian.—dec. ?>¹⁷³⁹
 COSTANDIN RÎIOȘANU, 1790 <ian.—dec. ?>¹⁷⁴⁰
 IORDACHE ROSET, 1792 oct. 17¹⁷⁴¹
 COSTANDIN RÎIOȘIANU, 1793 aug. 25¹⁷⁴²

VEL CLUCERUL DE ARIE *

IANE <COCĂRESCU>, 1703 iun. 15 — <1706> apr. 6¹⁷⁴³
 IORDACHE CARAMANLĂU, <1706 după aug. 25> — <1713 după ian.>¹⁷⁴⁴

¹⁷²⁵ C. Daponte, *op. cit.*, p. 400; Gh. Cardas, *op. cit.*, p. 36.

¹⁷²⁶ Dumitrașcu Brezolanu apare biv vel armaș în 1743 aug. 16 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 153, copie).

¹⁷²⁷ Ibidem, Surlu/18, orig.

¹⁷²⁸ Ibidem, Surlu/19, orig.

¹⁷²⁹ Ibidem.

¹⁷³⁰ Ibidem.

¹⁷³¹ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 324.

¹⁷³² Dumitrașcu Canela biv vel armaș decedat în 1748 oct. 27 (Arh. St. Buc., fond Mitropolia București, CDLXXIII/1, orig.).

¹⁷³³ — Manolache <Gealepul> apare biv vel armaș în 1751 mai 1 (N. Iorga, *op. cit.*, V, p. 325—326).

¹⁷³⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 132, f. 381, v. copie; I. Ionascu, *Documente bucureștene privitoare la proprietățile mândăritii Colțea*, București, 1941, p. 104.

¹⁷³⁵ — D. Codreanu apare biv vel armaș în 1754 apr. 9 (Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXXIX/186, orig.).

¹⁷³⁶ — Costandin Racoviceanu, idem, în 1754 iun. 25 (I. Popescu-Ciileni, *Biserica Sf. Dumitru, catedrala mitropoliei țării a Craiovei*, în „Mitropolia Olteniei”, XI, nr. 9—12, 1959, p. 584).

¹⁷³⁷ St. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 4; decedat în 1754 (*ibidem*).

¹⁷³⁸ N. Iorga, *Documente prahovene și dimbovițene*, p. 72; Bibl. Acad. R.S. România, C/39, orig.

¹⁷³⁹ — Manea, apare biv vel armaș în 1762 febr. 15 (Arh. St. Buc., fond Episcopia Argeș, LXIX/bis/60, orig.).

¹⁷⁴⁰ I. C. Filții, *Arhiva Gheorghe Grișore Cantacuzino*, București, 1919, p. 298.

¹⁷⁴¹ — Ion Brăiloiu apare biv vel armaș în 1765 dec. 15 (N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, București, p. 329).

¹⁷⁴² Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, XCII/5, orig.; decedat în 1777 (I. C. Filții, *op. cit.*, p. 252).

¹⁷⁴³ — Toma <Cantacuzino> apare biv vel armaș în 1768 iul. 26 (Bibl. Acad. R.S. România, CXXX/122, orig.).

¹⁷⁴⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 250, f. 130, copie.

¹⁷⁴⁵ — Ionță Alcazi apare biv vel armaș în 1777 iul. 15 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 470, copie).

¹⁷⁴⁶ — Ștefan Grecianu, idem, în 1779 mart. 1 (*ibidem*, nr. 7, f. 107 v. copie).

¹⁷⁴⁷ — Vasilache, idem, în 1780 febr. 22 (*ibidem*, nr. 7, f. 181 v. copie).

¹⁷⁴⁸ Magaziu istoric pentru Dacia, I, p. 190. E fiul lui Răducan Cantacuzino și nepotul lui Mihal, genealogistul.

¹⁷⁴⁹ Bibl. Acad. R.S. România, XX/151, orig.

¹⁷⁵⁰ G. D. Florescu, *Acte*. În 1776 era treti logofăt și în 1787 treti vistier (*ibidem*).

¹⁷⁵¹ O. Lecca, *Familii boieresti române. Genealogia a 100 de case din Tara Românească și Moldova*, București, 1911, tab. 79.

¹⁷⁵² — Costache Șutu apare biv vel armaș în 1791 sept. 15 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34—35, copie).

¹⁷⁵³ — Grigorașco Ventura, idem, în 1791 noiembr. 20 (Bibl. Acad. R.S. România, XX/151, orig.).

¹⁷⁵⁴ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34—35, copie.

¹⁷⁵⁵ I. Donat, *Fundațiile religioase ale Olteniei*, Craiova, 1937, p. 74.

* Cu slujbă la curtea domnească, are grija magazilor cu grâne pentru curte și cu hrana cailor domnești și ai ostașilor. Înainte, dregătorii cu aceste atribuții se numea jilnicer. Capătă o importanță mai mare, o dată cu reforma lui C. Mavrocordat în noua organizare a țării cu privire la dregători.

¹⁷⁴³ R. Grecianu, *Domnia lui Brîncovanu*, p. 145; idem, *ibidem*, p. 150, 101. În <1702> dec. 15 era răfat de aprozi (idem, *ibidem*, p. 143), iar în 1700 noiembr. 12 era logofăt hotarnic (Bibl. Acad. R.S. România, CCCLXX/74, orig.).

¹⁷⁴⁴ R. Grecianu, *op. cit.*, p. 105; idem, *ibidem*, p. 207. În <1706> iun. 25 era vtorii postelnic (R. Grecianu, *op. cit.*, p. 232).

IORDACHE CREȚULESCU, 1713 <f.1., zi>¹⁷⁴⁶

GAVRILAȘCO <MANONA>, ante 1731¹⁷⁴⁶

RADU COMĂNEANU, 1736 aug. 6 — 1737 iul. 2¹⁷⁴⁷

ȘTEFANACHE CREMIDI, 1739 aug. 17 — 24¹⁷⁴⁸

ALEXIE, 1741 iun.¹⁷⁴⁹

PÎRUV CANTACUZINO, 1746 mart. 1¹⁷⁵⁰

COSTANDIN BRĂDESCU, 1746 <apr. — dec.?,>¹⁷⁵¹

SANDU BUCȘĂNESCU, 1748 <ian. — dec.?,>¹⁷⁵²

RADU VĂCĂRESCU, 1750 febr. 20¹⁷⁵³

SANDU BUCȘĂNESCU, 1750 <ian. 1 — aug. 31>; 1751 <f.1., zi>¹⁷⁵⁴

ȘTEFAN BALOTĂ, 1752 <f.1., zi>¹⁷⁵⁵

ALEXANDRU LĂMOTESCU, 1752 <idem>¹⁷⁵⁶

RADU BĂRCĂNESCU, 1752 <f.1., zi>¹⁷⁵⁷

ȘTEFAN LĂMOTESCU, după 1752¹⁷⁵⁸

RĂDUCAN <BALASACHE>, 1754 sept. 15¹⁷⁵⁹

GHEORGHITĂ (GEORGE) SOCOTEANU (RÎMNICEANU), 1755 noiembr. 8¹⁷⁶⁰

MATEI COMĂNEANU, 1758 iun. 3¹⁷⁶¹

ANASTASIE, 1759 noiembr. 2¹⁷⁶²

IONIȚĂ <BRĂȚĂȘANU>, 1766 <f.1., zi>¹⁷⁶³

BARBU PRISĂCEANU, 1770 <f.1.> 2¹⁷⁶⁴

CORNÎȚĂ BRĂILOIU, 1776 <f.1., zi>¹⁷⁶⁵

¹⁷⁴⁶ Arh. St. Buc., fond m-rea Văcărești, XXX/1, orig.

— Tudoran ot Aninoasa apare biv vel clucer de arie în 1714 oct. 18 (Șt. Grecianu, *Genealogiile documentale ale familiilor boeresti*, I, p. 38).

¹⁷⁴⁸ C. Ionescu, *Un document inedit de la Mihai Racoviță voievod*, în „Revista Arhivelor”, VI, nr. 2, 1944, p. 336. Înainte de 1730 apare biv vel clucer de arie. (R. Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești*, edit. Acad. R.P.R., București, 1963, p. 288).

¹⁷⁴⁷ Arh. St. Buc., fond m-rea Bradu, I/34, orig.; C. Daponte, *op. cit.*, p. 25.

¹⁷⁴⁸ C. Daponte, *op. cit.*, p. 282; *ibidem*, p. 284.

¹⁷⁴⁹ Ch. Cardas, *op. cit.*, p. 37.

— Iordache Coltescu apare biv vel clucer de arie, în 1744 sept. 9. (G. Potra, *Mănăstirea Cobia*, p. 38).

¹⁷⁵⁰ Arh. St. Buc., colecția Suluri/18, orig.

¹⁷⁵¹ M. Romanescu, *Ceșă despre Brădești*, în „Arhivele Olteniei”, XXII, nr. 125—130, 1943, p. 55; decedat în 1751 (*ibidem*).

— Radu Fălcoianu apare biv vel clucer de arie în 1747 (P. Cernovodeanu, *Preocupări în istoria românilor 1716—1821*, nota 143). În 1733 era ceauș de aprozi (Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcoianu*, București, 1929, tab. I).

¹⁷⁵² I. Ionașcu, *Acte și însemnări relative la boerul muntean Sandu Bucșănescu*, în „Arhivele Olteniei”, XIII, nr. 74—76, 1934, p. 3. În 1747 mart. 17, era biv logofăt de vistierie (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 465, copie).

¹⁷⁵³ A. Elian și colab., *op. cit.*, I, nr. 392.

¹⁷⁵⁴ *ibidem*, nr. 392; *ibidem*, nr. 394.

— Iane Dimboveanu apare biv vel clucer de arie în 1751 febr. 7 (I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 66). În 1733 iun. 9, era logofăt de taină (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, XXXI/11, orig.).

¹⁷⁵⁵ V. Drăghiceanu, *Curtea domnească din Arges, Note istorice și arheologice*, în „Buletinul Comisiei monumentelor istorice”, XV—XVI, 1923, p. 34, nota 3.

¹⁷⁵⁶ G. D. Florescu, *Acte*.

¹⁷⁵⁷ I. C. Filitti, *Biserici și clitori*, București, 1932, p. 17. În 1775 iun. 10 e logofăt de taină. (N. Iorga, *Donățiile românești pentru Megaspilôn și Vlah-Sarai*, în „Analele Academiei române”, Memoriile secției istorice, s. III, tom XIII, p. 162).

¹⁷⁵⁸ I. C. Filitti, *Schitul Aninoasa-Cislău (Buzdu) și neamul Doamnei Neaga*, în „Revista Arhivelor”, nr. I, nr. 1—3, 1924—1926, p. 224.

¹⁷⁵⁹ Șt. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 4.

¹⁷⁶⁰ G. I. Lahovari, *op. cit.*, p. 253, 257.

— Costandin Perieteanu apare biv vel clucer de arie în 1755 dec. 12 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 258, copie).

— Radu Prejbeanu, *idem*, în 1757 mai 1 (Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXXIX/204, copie).

¹⁷⁶¹ Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, MMDCCLXXXIII/6, copie.

¹⁷⁶² Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXXV/57, orig.

— Ianașcu apare biv vel clucer de arie în 1760 apr. 20 (Bibl. Acad. R.S. România, MDCLXXXIX/217, copie).

— Iordache Cernovodeanu, *idem*, în 1760 iul. 20 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 8, f. 20, v. copie).

— Preda Vlăduțu, *idem*, în 1762 ian. 1 (Gh. Dinculescu, *Bisericiile Craiovei (însemnări istorice)*, în „Oltenia”, 1943, p. 12).

— Șerban Grecianu, *idem*, în 1762 mart. 8 (Bibl. Acad. R.S. România, XXIX/110, orig.).

— Alexandru Grecianu, *idem*, în 1762 dec. 12 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 159, copie).

¹⁷⁶³ G. D. Florescu, *ibidem*.

— Gheorghe Rătescu apare biv vel clucer de arie în 1766 noiembr. 19 (Șt. Grecianu, *op. cit.*, I, p. 404).

¹⁷⁶⁴ Arh. St. Buc., colecția Fotografii, VI/2.

¹⁷⁶⁵ G. D. Florescu, *ibidem*, în 1772 era vtorii comis (*ibidem*).

— Costandin Fotescu apare biv vel clucer de arie. În 1776 mai 8 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1, f. 112 v. copie).

— Barbu Otetelișanu, *idem*, în 1778 febr. 16 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 8, f. 127, copie).

GRIGORAȘCO ASAN, 1778 apr. 20 — 1779 mart. 1 ¹⁷⁶⁶
 IORDACHE PALADA, 1782 <f. 1., zi> ¹⁷⁶⁷
 IONIȚĂ BRĂȚĂȘANU, 1793 iul. 5 ¹⁷⁶⁸
 IONIȚĂ TRĂSNEA, 1793, iul. 5 ¹⁷⁶⁹
 COSTANDIN BRĂILOIU, 1798 dec. 23 ¹⁷⁷⁰

VEL PORTARUL *

MATEI FĂRCĂȘANU, 1701 <f. 1., zi> ¹⁷⁷¹
 COSTANDIN ARGETOIANU, 1703 ian. 16 ¹⁷⁷²
 MATEI SĂCÎLȚĂUL (SACĂZLĂU), 1703 iun. 15 ¹⁷⁷³
 COSTANDIN CARAMANLĂU, <1711 aug.> ¹⁷⁷⁴
 IOAN BĂLEANU, 1716 ian. 29 ¹⁷⁷⁵
 BÎRCĂ COJĂSCU, 1717 <ian. — iul.> ¹⁷⁷⁶
 IAMANDI, 1718 aug. ¹⁷⁷⁷
 IORDACHE GRIGORAȘ, 1719 mart. 2 ¹⁷⁷⁸
 GRIG<ORE> GRE<CIANU>, 1724 <iul. — oct.> ¹⁷⁷⁹
 VASILACHE CANELOS, 1739 sept. 29 ¹⁷⁸⁰

¹⁷⁶⁶ Bibl. Acad. R.S. România, CXV/21, orig.; Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 7, f. 107 v, copie.

— Nicolae Topliceanu apare biv vel clucer de arie în 1779 mart. 1 (I. Ionașcu, *Documente bucureștene privilegiate la proprietățile mănăstirii Colțea*, București, 1941, p. 217).

— Alexandru Cocorăscu, idem, în 1779 iun. 26 (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, MMDCXCIV/19, orig.). E fiul lui Matei Cocorăscu, biv vel vornic de Tirgoviste (G. D. Florescu, *ibidem*).

— Ioniță Socoteanu, idem, în 1779 iul. 8 (I. Ionașcu, *Documentele moșiilor schitului Șerbănești-Morunglavu din Vilcea*, în „Arhivele Olteniei”, XVII, nr. 97—100, p. 136).

— Mineul Topoloveanu idem, în 1779 f.1., zi (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 8, f. 3, v, copie).

— Ioniță Ciriova idem, în 1780 aug. 15 (Arh. St. Buc., fond Episcopia Buzău, II/13, orig.).

— Nicolae Grecianu, idem, în 1780 noiembrie. 11 (N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, V, p. 198).

— Manolache Bujoreanu (Sandagiul), idem, în 1780 noiembrie. 24 (Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Bujoreanu*, București, 1923, p. 29).

— Drăghicean <Grecianu> idem, în 1781 mart. 1 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 8, f. 356). În 1766 febr. 4 era căpitan. (*Catalogul documentelor turcești*, II, București, 1965, nr. 932) și în 1776 mai 3, era sluger (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 5, f. 45 v, copie).

— Vlăduț Tetoianu, idem, în 1781 noiembrie. 29 (Bibl. Acad. R.S. România, CCCLXXI/175, orig.).

¹⁷⁶⁷ G. D. Florescu, *ibidem*.

— Andrei Mavrodin apare biv vel clucer de arie în 1783 ian. 15 (Bibl. Acad. R.S. România, XXXIX/13 orig.). În 1815 e vel pitar (*ibidem*, colecția Manuscrise, nr. 357, f. 83, copie).

— Grigore Jianu, idem, în 1785 mai 15 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 1237, f. 433, copie).

— Ioniță Brezolanu apare biv vel clucer de arie în 1791 sept. 15 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 20, f. 34, copie).

— Dumitrache Stirbel, idem, în 1792 oct. 16 (Bibl. Acad. R.S. România, C/64, orig.).

¹⁷⁶⁸ Bibl. Acad. R.S. România, XXIII/101, orig.

¹⁷⁶⁹ Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 23, f. 102, copie.

— Petrace Gorneanu apare biv vel clucer de arie în 1793 dec. 31 (G. D. Florescu, D. Plesja, *Condica Văcăreștilor*, în „Studii”, XIX, nr. 5, 1966, p. 985).

— Ianache Fălcoianu, idem, în 1797 (Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Fălcoianu*, București, 1929, p. 15).

¹⁷⁷⁰ Al. Fălcoianu, *Arborele genealogic al familiei Bujoreanu*, București, 1923, p. 33. În 1819 e vel medelalcer (Arh. St. Buc., colecția Administrative vechi, dosar 2209/1819, f. 23, orig.).

* Dregător cu atribuții la curtea domnească, avea grija solilor și altor oaspeți veniți din alte țări, asigurându-le locuința, hrana și prezentarea în fața domnului, fiind chiar păzitorul porții lui.

Avea vreo 50 de subalterni între care, vtori, treli portarul și portăreii. Venituri, avea de la tainurile musafirilor și de la hotărnicii. Uneori apare ca martor în divan.

Vtori portarul era de obicei trimis la hotărnicii și supraveghea cercetarea juraților, iar portăreii mumbășirii împlineau hotărnicile în prichelne pentru case și moși.

¹⁷⁷¹ I. C. Filitti, *Biserici și clitori*, București, 1932, p. 22; decedat în 1701 (*ibidem*).

¹⁷⁷² C. Nicolăescu-Plopșor, I. Șucu, *Documente privilegiate la moșia Bratovoesti, Gioroc și Pufuri din Dolj*, în „Oltenia”, nr. 1—4, 1941, p. 41.

¹⁷⁷³ R. Grecianu, *Donnia lui Brincoveanu*, p. 145.

¹⁷⁷⁴ R. Grecianu, *op. cit.*, p. 127. În <1706> apr. 28 era sluger (*ibidem*, p. 196).

¹⁷⁷⁵ I. C. Filitti, *Arhiva Gheorghe Grigore Cantacuzino*, București, 1919, p. 41. În Divanul Craiovei 1716—1732 (*ibidem*). În 1729 e consilier în Administrație (S. Papacostea, *op. cit.*, p. 251) și în 1730 e vel portar (*ibidem*, p. 274).

¹⁷⁷⁶ Al. Vasilescu, *Oltenia sub austriei, 1716—1739*, I, București, 1913, p. 66. În 1711 apr. 9 era clucer (Arh. St. Buc., colecția Achiziții Noi, CCXCVI/3, orig.); în 1716 dec. 3, era logofăt de vistierie (C. Nicolăescu-Plopșor, I. Șucu, *op. cit.*, p. 41).

¹⁷⁷⁷ Bibl. Acad. R.S. România, CXII/2, orig.

¹⁷⁷⁸ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, XXII, p. 88.

¹⁷⁷⁹ Al. Elian și colab., *op. cit.*, I, nr. 294.

— Gheorghe (Iordache) Ramadan apare biv vel portar în <1729> ian. 28 (R. Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești*, ed. C. Grecescu, edit. Acad. R.P.R., București, 1963, p. 297); în 1728 era postelnic (N. Iorga, *Documente privilegiate la istoria românilor*, în E. Hurmuzaki, XIV/2, p. 1021—1022).

¹⁷⁸⁰ C. Daponte, *op. cit.*, p. 368.

IOAN CANELOS, 1740 <oct. — dec.>¹⁷⁶¹

IACOVACHE <RIZO-RANGABE>, 1741 febr. 3 — iun.¹⁷⁸²

CAZAN, 1764 iun. 4¹⁷⁸³

MIHALACHE <CONDURATU>, 1764 aug. 8¹⁷⁸⁴

NICOLACHE HANGERLI, 1787 mart. 2¹⁷⁸⁵

GHEORGHE, 1792 sept. 1¹⁷⁸⁶

¹⁷⁶¹ Arh. St. Buc., colecția Suluri/17, orig.

¹⁷⁸² St. Greclanu, *Genealogiile documentale ale familiilor boierești* I, p. 321; Gh. Cardas, *op. cit.*, p. 36.

— Irdache Edermiliu apare biv vel portar în 1741 iun. (Gh. Cardas, *op. cit.*, p. 87).

— Costandin Ianculeul, idem, în 1746 nolebr. 14 (A. Sacerdoțeanu, *Acte referitoare la moșia Craiovița — județul Dolj* în „Arhivele Olteniei”, VII, nr. 36—40, 1938, p. 459).

¹⁷⁸³ Bibl. Acad. R.S. România CMXII/50, copie.

¹⁷⁸⁴ Ibidem, CMXII/67, copie.

— Costandin Văcărescu apare biv vel portar în 1787 aug. 28 (N. Iorga, *Documente privilegiate la București*, în „Buletinul Comisiei monumentelor istorice”, XI, 1932, p. 38).

— Grigorasco Razu, idem, în 1775 febr. 23 (Al. Fălcoianu, *op. cit.*, p. 26).

¹⁷⁸⁵ G. D. Florescu, *Acte*, în 1782 era vel agă în Moldova (*ibidem*).

¹⁷⁸⁶ V. Brătulescu, *Inscripții din biserici și mănăstiri*, p. 972.

— Costa Neani (Cheani) apare biv vel portar în 1792 oct. 22 (Arh. St. Buc., colecția Manuscrise, nr. 21, f. 90, copie).

MĂSURI PENTRU CUNOAȘTEREA DECRETULUI NR. 472/1971 PRIVIND FONDUL ARHIVISTIC NAȚIONAL AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Legislația arhivistică a constituit, încă de la înființarea Arhivelor Statului din țara noastră, un îndreptar de seamă pentru toți cei care lucrau în acest sector. Perfecționarea acestei legislații după 23 August 1944, ca urmare a dezvoltării și lărgirii sferei activității arhivistice, a făcut necesară inițierea unor măsuri de cunoaștere, într-un cadru organizat, a actelor normative care reglementau această activitate.

Decretul nr. 472/1971 privind Fondul Arhivistic Național al Republicii Socialiste România, expresie a liniei directe trasate de documentele de partid în domeniul muncii culturale-educative, act normativ mult mai cuprinzător decît cele precedente, reprezintă totodată o punere de acord a reglementării păstrării și folosirii documentelor cu stadiul actual de dezvoltare a statului nostru, cu importanțele modificări produse în legislație, precum și cu necesitățile cercetării științifice și activității practice. De aceea, cunoașterea temeinică a conținutului acestui decret este absolut necesară pentru toți cei care lucrează în munca de arhivă sau care au tangență cu acest sector de activitate. În această privință nu poate fi exceptată nici una dintre organizațiile socialiste sau celelalte organizații din țara noastră, deoarece toate sînt creatoare de arhivă.

În vederea facilitării însușirii conținutului acestui act normativ, Direcția generală a Arhivelor Statului a organizat o serie de forme de instruire, atît pentru lucrătorii proprii, cît și pentru cei de la organizațiile socialiste și celelalte organizații, care trebuie să aplice prevederile lui. Aceste acțiuni se înscriu de altfel pe linia unor recente hotărîri de partid și de stat, concretizate prin Decretul nr. 468/1971 privind unele măsuri de îmbunătățire a activității de aplicare și de popularizare a legislației, în care se prevăd în acest sens următoarele: „Ministerele și celelalte organe centrale, consiliile populare și comitetele lor executive, toate unitățile socialiste sînt obligate să asigure, fiecare în domeniul, ramura sau raza lor de activitate și potrivit competenței ce le revine, luarea măsurilor corespunzătoare pentru pregătirea temeinică a personalului în atribuțiile cărora intră aplicarea legilor și celorlalte acte normative, precum și pentru asigurarea cunoașterii, de către întregul personal al organelor și organizațiilor socialiste, a prevederilor legale ce li sînt aplicabile”.

Direcția generală a Arhivelor Statului a organizat mai întîi instruirea personalului propriu, atît din aparatul central, cît și de la unitățile sale teritoriale, pe baza studiului individual al fiecărui arhivist și a verificării și notării cunoștințelor. Această măsură s-a extins apoi și asupra personalului tehnico-administrativ din Arhivele Statului, care, în mod direct sau mai puțin direct, participă la aplicarea prevederilor noului decret.

S-a trecut imediat după aceea la instruirea, în mod organizat, a arhivarilor, responsabililor cu arhiva și a altor salariați legați de munca arhivistică de la organizațiile centrale. La cursurile de instruire, desfășurate în perioada 5—11 aprilie 1972, au participat 119 persoane, grupate în trei serii, delegați ai ministerelor și ai celorlalte instituții centrale, printre ei aflîndu-se, în cele mai multe cazuri, și conducătorii compartimentelor care au în subordine munca de arhivă.

Fiecărei serii i-au fost afectate cîte două zile. În prima zi, după cuvîntul de deschidere, rostit de un reprezentant al conducerii Direcției generale a Arhivelor Statului, în care

s-a arătat rostul cursurilor și necesitatea însușirii conținutului noului decret, au fost prezentate în fața cursanților șase lecții, întocmite de arhiviștii de la Serviciul Organizare, evidență și control și Serviciul Tehnic: 1) *Importanța și conținutul Decretului privind Fondul arhivistic național*; sarcinile care revin organizațiilor socialiste în lumina noii legislații; 2) *Inregistrarea și constituirea arhivei curente*; 3) *Ordonarea și inventarierea documentelor care nu au fost constituite potrivit nomenclatorului dosarelor*; 4) *Seleționarea documentelor și depunerea lor la Arhivele Statului*; 5) *Folosirea documentelor în scopuri științifice și practice*; 6) *Păstrarea și conservarea documentelor*. În aceste lecții au fost dezvoltate principalele prevederi ale decretului, scopul lor fiind de a ajuta pe cursanți în înțelegerea și însușirea acestor prevederi. Au urmat apoi întrebări și discuții în legătură cu problemele teoretice ridicate de decret și cu aplicarea lor în activitatea arhivistică de fiecare zi. O atenție deosebită a fost acordată elementelor noi pe care le aduce Decretul nr. 472/1971 față de vechile acte normative. A doua zi a fost rezervată studiului individual și seminarizării participanților la cursuri.

În același timp, au fost organizate cursuri similare de către filialele Arhivelor Statului pentru personalul legat de munca de arhivă de la organizațiile socialiste și celelalte organizații teritoriale. Mobilizarea s-a făcut cu sprijinul organelor locale de partid și de stat, care au manifestat o largă înțelegere pentru aplicarea măsurilor de înlesnirea cunoașterii de către cei interesați a noii legislații arhivistice. Participanții au fost grupați tot pe serii, constituite după specificul și ramura organizațiilor respective: instituții administrative, de cultură, școli, organizații de cult, întreprinderi industriale, de transporturi, agricole, comerciale ș.a.

Numărul mare de cursanți din fiecare județ și multitudinea problemelor dezbătute au dovedit interesul lucrătorilor de arhivă, indiferent de locul unde își desfășoară activitatea, pentru însușirea prevederilor decretului și aplicarea lor în practică. Faptul constituie o cheazășie pentru buna desfășurare în viitor a muncii de arhivă la toate organizațiile și pentru progresul general al arhivisticii românești.

Este necesară însă efectuarea unui control pentru a se urmări la toate organizațiile alături de modul în care a fost asigurată cunoașterea noului decret de către cei care trebuie să-l aplice, cât și rezultatele obținute după instruire. Acest control, prevăzut de altfel și de Decretul nr. 468/1971, trebuie întreprins nu numai de organele Arhivelor Statului, ci și de delegații ministerelor și celorlalte instituții centrale. Această acțiune se impune cu atât mai mult cu cât fluctuația cadrelor în munca de arhivă, constatată de mai multă vreme, nu a fost încă lichidată.

Facilitarea cunoașterii Decretului nr. 472/1971 s-a făcut de către Arhivele Statului și pe alte căi, dintre care se remarcă popularizarea conținutului acestui act normativ prin presă, radio și alte mijloace de difuzare. Aceste măsuri au prilejuit încă o dată relevarea însemnătății deosebite pentru istoria patriei noastre a documentelor care fac parte din Fondul arhivistic național, acțiune care se înscrie pe linia educării patriotice a maselor și la care contribuie însăși cunoașterea de către cetățeni a legislației actuale a României socialiste.

TUDOR MATEESCU

SESIUNE DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE PRIVIND ISTORIA GÎNDIRII ECONOMICE ȘI ISTORIA ECONOMICĂ

În ansamblul numeroaselor preocupări ale cercetătorilor din țara noastră privind dezbaterile și lămurirea problemelor istoriei gândirii economice și a istoriei economice din România se încadrează și sesiunea de comunicări științifice organizată în zilele de 3–4 aprilie de Comisia de istorie a economiei și a gândirii economice din cadrul Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România.

Desfășurate în două secții, de istorie a gândirii economice și de istorie economică, lucrările sesiunii s-au bucurat de participarea unor personalități de seamă a vieții științifice românești și a unor renumiți cercetători din București, Cluj, Iași, Craiova și alte centre universitare din țară. Menționăm printre aceștia pe prof. univ. Miron Constantinescu, președintele

Academiei de Științe Sociale și Politice, prof. dr. doc. Gheorghe Zane, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice, prof. dr. V. Axenciuc, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice, dr. A. Deac, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice ș.a.

Comunicările cuprinse în programul primei secții au abordat o mare varietate de teme, multe vizând prezentarea concepțiilor și doctinelor care s-au manifestat în activitatea economică din orînduirea feudală și orînduirea capitalistă (Proiecte mercantile de promovare a comerțului exterior al Transilvaniei la începutul dominației habsburgice, Gîndirea economică din Țara Românească și Moldova despre înființarea de manufacturi (sec. XVIII – începutul sec. XIX), P. S. Aurelian despre formele dezvoltării industriale ale României, Inconsecvența și eroarea doctrinei economice neolibérale „prin noi înșine” cu privire la industrializarea României – perioada 1918–1944, Stadiul dezvoltării economiei românești în literatura marxistă din primele două decenii ale secolului XX ș.a.), iar altele evidențierea concepțiilor privind evoluția și dezvoltarea economiei socialiste din țara noastră (Conducerea societății socialiste în concepția și practica Partidului Comunist Român, Concepția P.C.R. despre dezvoltarea și promovarea progresului tehnic în economia noastră, Teoria și practica economică în domeniul agrar în anii construcției socialiste în România).

Un interes deosebit prezintă comunicările expuse în cea de-a doua secție, de istorie economică. Și aci se remarcă deosebita varietate a temelor teoretice (Raportul dintre istoria generală și istoria economică a României, Cu privire la funcția economică a statului în România interbelică), generale (Condiția economică socială a regimului agrar în România, 1859–1916, Industrializarea în istoria construcției socialismului în România, Relațiile economice ale României cu marile puteri capitaliste din Europa în perioada 1929–1940), speciale (Matematica și istoria relațiilor agrare din România, Acapararea și jefuirea bogățiilor petroliere ale României de către monopolurile hitleriste, Politica statului român în problema reparațiilor de război, Economia fierului în Transilvania între anii 1754–1776).

Majoritatea celor 30 de comunicări cuprinse în program au fost întocmite în baza studierii documentelor aflate în arhive, îndeosebi la Arhivele Statului, ceea ce le-a făcut deosebit de interesante, multe din ele referindu-se la probleme complet sau parțial necunoscute.

Apreciabilă a fost contribuția lucrătorilor din Arhivele Statului la programul sesiunii. Din comunicările de la cea de-a doua secție o treime au fost elaborate de arhiviști din București, Iași, Cluj, Brașov, Timișoara și Oradea, ele fiind apreciate de președintele sesiunii, prof. dr. doc. Gheorghe Zane și de ceilalți participanți pentru temeinica documentare și ineditul majorității problemelor prezentate.

Sesiunea a constituit o reușită deplină. Temele, cele mai multe de un interes major, s-au inserat în aria largă de preocupări a cercetătorilor istoriei gîndirii economice și a istoriei economiei din țara noastră. Editarea lor într-un volum, care, sperăm, nu va întîrzia prea mult, va însemna o contribuție certă la adîncirea cunoașterii unor probleme, la dezvăluirea unor aspecte încă necunoscute ale acestora.

IOAN PUȘCAȘ

LA ARAD FILIALA ARHIVELOR STATULUI ARE UN NOU LOCAL

Cine a fost să cerceteze în arhivele țării în ultimii ani constată cu satisfacție schimbarea peisajului arhivistic. Nu este vorba numai de posibilitățile largi oferite cercetătorului de fondurile și colecțiile arhivistice bine ordonate, inventariate și cu instrumente de lucru dintre cele mai utile ci și de construcțiile destinate să răspundă mai bine funcționalității instituției. După filialele din Cluj și Ploiești, Filiala din Arad a Arhivelor Statului s-a mutat cu întregul său tezaur într-un nou local. Construită special pentru arhive noua clădire dispune de depozite spațioase care asigură conservarea documentelor filialei în cele mai bune condiții, are o sală de studiu pentru cercetători, o sală pentru expoziții arhivistice și camere de lucru optime pentru desfășurarea activității științifice a arhiviștilor și a muncii practice a tuturor lucrătorilor acestei instituții.

Sîmbătă 13 mai 1972 în prezența reprezentanților organelor locale de partid și de stat, ai diferitelor instituții de cultură din județul și municipiul Arad și a conducerii Direcției generale a Arhivelor Statului a avut loc inaugurarea noului local de cultură.

După salutul de bun venit adresat oaspeților de Andrei Caciora — directorul Filialei a fost rostit cuvîntul de inaugurare de Gheorghe Titileanu, directorul general al Direcției generale a Arhivelor Statului.

Vorbînd despre prestigiul binemeritat al Filialei din Arad a Arhivelor Statului în viața științifică și culturală arădeană Gh. Titileanu a subliniat faptul că ridicarea noului local face parte din vastul plan de asigurare a unei baze materiale optime activității de cercetare științifică inițiat de partidul și statul nostru, este încă o dovadă a aprecierii de care se bucură instituția Arhivelor Statului și răspunde eforturilor care s-au făcut pentru lărgirea bazei de documentare a cercetărilor de istorie pentru a oferi adăpost sigur celor 2000 metri de material documentar deosebit de important pentru elaborarea studiilor care contribuie la cunoașterea în mod veridic a istoriei acestor locuri, a rolului pe care l-au avut în ansamblul dezvoltării patriei noastre.

Participanții la această festivitate au fost conduși în sala pentru expoziții arhivistice unde au avut prilejul să vadă un document de la 1775 care dovedește existența unei școli românești la Arad în 1722, conscrieri urbariale cu obligațiile în natură și robotă ale iobagilor, documente care atestă fuga contribuabililor din comitate pentru a scăpa de povara obligațiilor feudale și imposibilitatea stringerii impozitelor din cauza acestui fenomen, documente care vorbesc despre răscoala țărănilor din Sepreus, despre activitatea revoluționarilor români Avram Iancu, August Treboniu Laurian, Simion Bărnuțiu și Aaron Florian sau despre Unirea Moldovei cu Țara Românească și ecoul pe care l-a avut acest important act istoric în rîndurile românilor din Transilvania.

Un spațiu larg a fost acordat documentelor care dezvăluie condițiile grele de viață ale muncitorilor către sfîrșitul secolului XIX, cit și din prima jumătate a secolului nostru pînă la 23 august 1944. Între acestea menționăm documentele care arată situația muncitorilor de la Fabrica de vagoane Astra, activitatea organizației comuniste din Arad și a celulelor sale din diferite întreprinderi orădene și mai ales la I.T.A. sau acțiunile maselor populare împotriva comandanților germani de pe teritoriul Aradului în timpul celui de al doilea război mondial.

După sala de expoziții vizitarea noului local a continuat cu depozitele Filialei. Vizita a produs o deosebită impresie.

Inaugurarea noului local s-a încheiat cu o reușită sesiune științifică care a cuprins următoarele comunicări: Andrei Caciora: Expunere asupra tematicii fondurilor deținute de Arhivele Statului Arad; Șt. Hurmuzache și I. Adam — Consiliul Național Român din Arad; Magdalena Kovacs — Contribuții la biografia lui Octavian Goga, alegerile parlamentare de la Chișinău-Criș din 1910; Eugen Glück — Contribuții noi privind biografia lui Ion Vidu; Ovidiu Olariu — Un dramaturg orădean necunoscut (Simeon Tabacovici); Tiberiu Moț — Informații documentare privind economia țărilor românești în sec. XVIII, depistate în arhivele din Viena; Mircea Timbus și Andrei Caciora — Arhive contemporane despre situația industriei și a mișcării muncitorești în regiunea a XII-a industrială Arad (1919—1944); Alexandru Roz — Contribuția maselor populare din județul Arad la războiul antihitlerist; Mihai Toacreu — Aspecte privind industrializarea socialistă a județului Arad.

ȘT. HURMUZACHE

EXPOZIȚIA „MĂRTURII DIN COLECȚIA GEORGE BUZDUGAN“

Prezențele valorilor culturale păstrate în colecțiile unor persoane particulare în expozițiile organizate în incinta Muzeului Arhivelor Statului s-au înmulțit.

Cu ani în urmă expoziția „Fapte de vitejie — Mărăști, Mărășești, Oituz” cuprindea în anumite sectoare multe mărturii-scrisori, note zilnice, brevete ș.a. revelatoare pentru profilul moral al apărătorilor gliei.

În februarie 1972 s-a organizat cu concursul cunoscutului numismat George Buzdugan o expoziție cu mare putere emoțională. Dezvăluind preocupările de o viață ale unui pasionat om de cultură expoziția a reunit documente elocvente pentru trecutul istoric, pentru cunoașterea unor aspecte ale vieții economice și politice, dar mai ales ale vieții culturale. Această expoziție ne-a apropiat de colecționarii particulari, care sperăm vor sprijini mai mult începutul de drum făcut.

Cei care-l cunosc bine pe George Buzdugan, care i-au vizitat muzeul ce-i îmbogățește focuința, pot aprecia îndeajuns valoarea colecției, dăruirea colecționarului pentru a aduna și păstra cu grijă monede și medalii, diplome și manuscrise literare, fotografii, cărți rare și altele altele piese prețioase pentru orice cercetător.

Moștenind pasiunea de la tatăl său, fost ofițer pe bricul școală Mircea II, George Buzdugan se dedică din anii de școală preocupărilor de colecționar. Elev al școlii de arhivistică și paleografie, trăind și învățând în ambianța cercetării arhivistice și numismatice se dedică cu pasiune cercetării trecutului monedei, a medaliei, întreprinzând în acest sens o serie de studii reluate și dezvoltate pe parcursul anilor. Specializat în cadrul școlii amintite în expertiza grafică, va fi în permanent contact, de-a lungul anilor de activitate profesională cu scrisul unor personalități marcante ale vieții științifice și culturale. Ca un apropiat colaborator al regretatului academician Constantin Moisil, fostul președinte al Societății Numismatice Române, a contribuit și contribuie și astăzi efectiv la dezvoltarea activității acestei societăți în calitatea sa de secretar general. Pasiunea l-a impus în rindurile colecționarilor ca pe un salvator al unor valori, de multe ori unicate.

Materialul selecționat pentru expunere în sălile Muzeului Arhivelor Statului a fost repartizat în nouă vitrine orizontale și două panouri verticale. Pentru înțelegerea concepției care a stat la baza organizării acestei expoziții revelatoare am considerat necesar să dăm în continuare inventarul complet al pieselor expuse pe vitrine.

VIRGILIU Z. TEODORESCU

VITRINA I

1564 septembrie 15. Capitlul din Agrien (Eger — R. P. Ungaria) face cunoscut rezultatele cercetărilor întreprinse din ordinul lui Mihail de Mereh, locotenentul din Ungaria al împăratului Maximilian al II-lea pentru stăpînirile lui Caspar Thaaby.

Orig. perg. latin, pecete atirnată, șnur de mătase roșu, alb, verde.

Manuscris arab cuprinzînd interpretarea suretelor din Coran. Între paginile legate sînt intercalate pagini cu texte diferite care prin conținut nu se referă la Coran, unele fiind cu caracter economic.

1609 iulie 22, Viena. Diplomă de inobilitare acordată de Matthias al II-lea, rege al Ungariei, Dalmației, Croației ș.a., lui Thomas Debreczenius și rudelor sale de condiție modestă, pentru merite militare și credință neclintită manifestată pentru rege. Titlul de nobil va fi purtat de cei numiți și de urmașii lor. Ca semn al inobilitării li se acorda și emblema, făcîndu-se descrierea ei.

Orig. perg. latin, pecete atirnată, șnur de mătase roșu, galben, alb, albastru.

VITRINA II

1609 octombrie 14. Scrisoarea lui Gabriel Bathory, principele Transilvaniei, către breasla măcelarilor din Debrețin.

Orig. latin, pecete timbrată.

1646 martie 4. Porunca lui Gheorghe Racotzi I, principele Transilvaniei către Sfatul orașului Debrețin cu privire la privilegiile acordate breslei măcelarilor.

Orig. latin, pecete timbrată.

1842 decembrie 23, Iași. Decretul dat de Mihail Sturza v.v., domnul Moldovei, de numire ca director al Divanului Apelativ al Țării de sus a serdarului Dimitrie Luca, post rămas vacant prin eliberarea din funcție a lui Grigorie Stamatiu.

Pecete octogonală în tuș roșu.

1844 noiembrie 22. Neoni, arhimandrit și stareț al mănăstirilor Neamț și Secu, acordă căminarului Dimitrie Luca, pentru serviciile făcute mănăstirilor, veniturile moșiei Crăiești pe timp de cinci ani.

Pecetea mănăstirilor în fum.

1847 ianuarie 27, Iași. Chitanța eliberată de Controlul Principatului Moldovei lui Dimitrie Luca, căminar, directorul Căminării Divanului Apelativ al Țării de sus, prin care se dovedește că în urma controlului întreprins s-a constatat o evidență a socotelilor bănești corect ținută la zi.

Pecete în fum.

1848 februarie 18/martie 3, Iași. Divanul apelativ al Moldovei dă lui Dimitrie Luca, spătar atestare de buna îndeplinire a funcțiilor sale în perioada decembrie 1842-februarie 1848.

VITRINA III

Manuscrisul unei poezii semnată Elliade (Rădulescu?)

1902. Medalia bătută de „națiunea recunoscătoare cu ocazia centenarului” nașterii „părintelui literaturii române” Ioan Heliade Rădulescu.

1879 septembrie 1. Scrisoarea lui Petre Ispirescu către Titu Maiorescu prin care-i solicită citeva volume din *Convorbiri*.

1882. Carte de vizită a lui P. Ispirescu — culegător tipograf avind pe verso o urare de anul nou.

1895 octombrie 29. Grigore Tocilescu, în calitate de profesor universitar la Facultatea de Litere din București, se adresează lui C. Miculescu, profesor universitar de științe fizice, aducându-i a cunoștință că nu renunță la programul anilor anteriori de a avea cursuri și în zilele de joi și sîmbătă.

1896. Medalia bătută de Tinerimea universitară „ilustrului și iubitului magistru Gr. C. Toci lescu întemeietorul epigrafiei române”.

1893 septembrie 25. Alexandru Odobescu se adresează lui Borgovan, întrebându-l dacă dorește să-l însoțească în excursia proiectată la Curtea de Argeș.

1895 ianuarie 30. Alexandru Odobescu scrie lui Borgovan, aducându-i la cunoștință că proiectata întîlnire pentru a continua lucrul nu mai poate avea loc și-l roagă să fixeze altă zi de întîlnire.

1903<august 17>Curtea de Argeș. Carte de vizită a soției lui Al. Odobescu Sașa, avind pe verso cîteva rînduri adresate prietenului familiei Borgovan prin care-i mulțumește pentru serviciile făcute.

Sept. 11. Scrisoarea lui I. L. Caragiale către E. Wachmann prim-dirijorul Societății Filarmonice prin care îl roagă să acorde sprijin unei tinere protejate pentru a fi angajată. Rezoluția lui E.W.

1901 februarie 23. Fotografie cu autograful lui I. L. Caragiale realizată în atelierul W. Wandellmann din București.

<1902—1912>vineri 8/21 iulie s.l.n. Scrisoarea lui I. L. Caragiale către un prieten din țară aducându-i la cunoștință situația sa, starea vremii, preocupările, cancanurile. Pe ultima pagină dă o listă a persoanelor cărora să li se transmită complimente, rugînd în final pe adresant: „mai aduți-i și tu aminte pe cei uitați”.

Manuscrisul „Mic și Mare” semnat de <I. L.>Caragiale.

1959. Medalia Ion Luca Caragiale 1852—1912. Modelator Haralambie Ionescu.

1962. Medalia „al III-lea Festival bienal I. L. Caragiale”. Modelator, sculptorul Ștefan Grudinschi.

VITRINA IV

1861 octombrie 23 și 26, Iași. Decrete date de Alecsandru Ioan I. Cuza, domnul Principatelor Unite, pentru numirea unor președinți de tribunale județene. Semnătura domnitorului. Sigi-liul Principatelor Unite.

1959. Medalia „Centenarul Unirii”. Modelator Ștefan Grudinski.

Cărți poștale ilustrate reprezentând statuia Cuza Vodă din Iași realizată de sculptorul Rafae-lo Romanelli. Plan general și detaliu redind grupul : C. Negri, M. Kogălniceanu, N. Crețulescu și generalul Florescu.

1906. Medalia bătută în memoria lui Alecsandru Ioan I. Cuza, textul evocind principalele reforme ale domniei. Gravor F. Saraga-Iași.

1906. Medalia cu toartă bătută în memoria lui Alecsandru Ioan I. Cuza. Gravor F. Saraga-Iași.

1862 iulie 29. Medalia, „Azilul Elena Doamna”, bătută cu prilejul inaugurării noului local. Gravor Caquë-Paris.

1863 iunie 3, București. Scrisoarea Doamnei Elena Cuza către V. Sturza, prim președinte al Curții de Casație, prin care mulțumește pentru sprijinul material și moral acordat acțiunii de ridicare a unui nou edificiu la Azilul Elena Doamna.

1912. Medalia jubileului de 50 de ani al Azilului Elena Doamna. Gravor Radivan.

<secolul XIX> Pungă pentru aur cusută cu mătase tricoloră și mărgelile galbene.

Bilet scris și semnat de Mihail Kogălniceanu.

1911. Medalia bătută cu prilejul ridicării statuilor Cuza Vodă și Mihail Kogălniceanu din Iași.

Ceasornicul realizat de ceasornicarul și bijutierul L. Leroy din Paris în anul 1845. Ceasul se presupune că a aparținut lui Vasile Alecsandri, care l-ar fi cumpărat în voiajul întreprins în 1845 la Paris împreună cu Costache Negri. Vechimea și valoarea ceasului este confirmată de scrisoarea atelierului Leroy la 23 februarie 1934 printr-o scrisoare adresată Mariei Goleescu. Ceasul de buzunar poate fi folosit și ca ceas de cameră prin atașarea lui pe suportul metalic emailat.

1878 martie 12, Mircetști. Scrisoarea lui Vasile Alecsandri către un prieten de la redacția Con-vorbirilor prin care ia poziție față de aceia care încurajează publicarea unor creații literare de slabă calitate.

1906. Medalia în amintirea lui Vasile Alecsandri. Gravor M. Sternberg-Iași. A fost bătută cu prilejul ridicării în octombrie a statuii de la Iași.

1906. Placheta cu toartă „Steluța” bătută în cinstea lăutarilor români, având înscrise cuvintele poeziei dedicate de Vasile Alecsandri memoriei Elenei Negri, precum și muzica compusă de D. Florescu.

1948 și 1970. Timbre dedicate lui Vasile Alecsandri.

VITRINA V

1896 noiembrie 22. Scrisoarea lui Titu Maiorescu către un coleg prin care-i aduce la cunoștință că a fost admis în club și-l invită să ia legătura cu membrii. Totodată îl invită să-i facă o vizită împreună cu fiul pentru a discuta despre „publicarea pedagogică”.

1940. Medalia centenarului nașterii lui Titu Maiorescu. Modelator Emil Becker.

1879 august 16, Iași. Scrisoarea Veronicăi Micle adresată lui <Titu Maiorescu> prin care mulțumește pentru sprijinul moral acordat cu ocazia morții lui Ștefan Micle.

Placheta „Mihail Eminescu” realizată de sculptorul G. Stănescu.

1964. Medalia comemorativă „75 de ani de la moartea lui Mihail Eminescu”. Modelator H. Ionescu.

1964. Medalia comemorativă a lui Mihail Eminescu. Modelator Ștefan Grudinski.

Scrisoare prin care dr. C. I. Istrati intervine pe lângă profesorul universitar Miculescu pentru a proteja o cunoștință.

Cartea de vizită a dr. C. I. Istrati cuprinzând citeva rinduri adresate unui prieten.

1906. Medalia dr. C. I. Istrati, comisarul general al Expoziției. Gravor Radivon.

1907 aprilie 4 și 1908 decembrie. Scrisori adresate de Spiru Haret profesorului universitar Miculescu, ilustrând raporturile de colaborare și amicitie.

Cartea de vizită a lui Spiru Haret, ministru al instrucțiunii publice și al cultelor.

1911. Placheta lui Spiru Haret. Modelatori M și W st.

1910 ianuarie 26, București. Răspunsul directorului Institutului medico-legal Mina Minovici adresat Ministerului Justiției prin care arată care sînt salariații care fac parte și din alte societăți. Sînt menționați frații Mina, Nicolae și Ștefan Minovici.

1931 noiembrie 27, București. Scrisoarea lui N. Minovici adresată unui prieten prin care-i cere scuze că nu a putut participa la manifestările organizate de conducerea revistei pe care o apreciază.

1922. Placheta profesor dr. Ștefan Minovici.

1938. Medalia jubiliară a fraților profesori doctori Minovici. Modelator Emil W. Becker.

1913 iulie 23, București. Scrisoarea lui Amos Frincu prin care recomandă unei cunoștințe pe secretara generală de pe lângă colonia franceză.

1918. Scrisoarea lui Alexandru Marghiloman adresată gazetarului Brănișteanu prin care-i aduce la cunoștință că autoritățile germane nu doresc să facă cunoscut publicului clauzele tratatului de pace în curs de definitivare.

1924. Medalia jubiliară Alexandru Marghiloman. Modelator Weinberger.

VITRINA VI

1913. Cartea poștală adresată de Victor Babeș lui Aurel Babeș prin care-l informează despre starea sănătății.

1938. Medalia jubiliară a Institutului dr. Victor Babeș. Modelator I. Jalea.

1962. Medalia profesor dr. Victor Babeș. Modelator I. Jalea.

Fragmente a trei scrisori adresate unor prieteni de către Nicolae Iorga.

1931 septembrie 2, Vălenii de Munte. Scrisoarea Ecaterinei N. Iorga către San Georgiu prin care caută să definească natura raporturilor acestuia cu soțul ei.

1921. Medalia profesorului Nicolae Iorga. Modelator I. Hujer.

Răspunsul lui Constantin Moisil adresat lui Nicolae Iorga prin care arată că primește cu plăcere să conferențieze la cursurile Universității populare de la Vălenii de Munte. Precizează temele cu care va participa.

Manuscrisul lucrării lui Constantin Moisil „Medalia Mihai Viteazul falsificată la Iași”.

„Moșii” manuscris al lui Constantin Moisil, cuprinzînd transcrierea unor mărturii din secolul al XIX-lea.

1958 aprilie 14, București. Scrisoare adresată de Constantin Moisil lui George Buzdugan prin care se interesează de activitatea Societății Numismatice Române.

1939. Medalia jubiliară a profesorului Constantin Moisil. Modelator Emil W. Becker.

1948. Medalia jubilară a profesorului Constantin Moisil. Modelator G. Stănescu.

1943 noiembrie 4. Rețetă medicală dată de profesorul dr. C. I. Parhon.

1949. Medalia academician profesor dr. C. I. Parhon.

1960. Medalia jubiliară a scriitorului Mihail Sadoveanu. Macheta Ștefan Grudinski.

VITRINA VII

1809, Buda. „Didahii, adevă învățături pentru cunoașterea fiilor, culese de Petru Maior”. Unele pagini conțin notații marginale în chirilică.

Calendăraș pentru anul 1844 cuprinzând informații practice pentru familie.

1852, Iași. Letopiseșele Țării Moldovei, publicate pentru întâia dată de M. Kogălniceanu. Exemplarul nr. 204 cu semnătura lui M. Kogălniceanu.

1853, Iași. Cronica românilor și a mai multor neamuri de Gheorghe Șincai din Sinca, ediția M. Kogălniceanu.

1860–1862, București. „Dialogu italiano-român”, cu noțiuni de gramatică, lucrare întocmită de Ieronim Abbatici.

1875, București. Album cuprinzând planșe xilografiate reprezentând piesele tezaurului de la Pietroasa, publicate de Alexandru Odobescu.

1900. Matrița cu care s-a bătut medalia jubiliară a Societății Creditului Funciar Urban din București.

1904. Matrița cu care s-a bătut medalia comemorativă la împlinirea a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare.

VITRINA VIII

1912 noiembrie 19. Notele muzicale ale compoziției „Calafatul” de Eduard Caudella oferite cu dedicație cîntărețului Folescu la 13 aprilie 1912 (sic !)

1928, Mainz. Cinci cîntece populare românești de Stan Golestan. Textul în limba română și germană. Exemplarul a fost oferit cu dedicația autorului în 1929 lui G. Folescu.

1928. Notele muzicale ale caietului VI „Doina și cîntece populare românești” de Tiberiu Bre-diceanu oferite cu dedicație lui Folescu.

1905. Medalia jubiliară a Ateneului Român. Gravor W. C. Hegel.

1907. Medalia jubiliară de 50 de ani ai Societății Eintracht. Gravor Carniol fiul.

1945. Medalia sindicatului metalo chimic.

1946. Medalia jubiliară George Enescu la împlinirea vîrstei de 65 ani. Modelator G. Stănescu.

1964. Medalia pentru laureatul celui de-al VII-lea concurs al formațiunilor artistice de amatori.

VITRINA IX

Buzdugan George, Noțiuni generale despre începuturile numismaticei române. Moneta de bronz, București, 1935.

Buzdugan George, Medalia — scurt istoric evolutiv, București, 1936.

Buzdugan George, Medalii comemorative românești, în Studii și cercetări de numismatică, vol. III, București, 1960.

Buzdugan George, Medalii jubiliare și comemorative românești, partea I-a, în : Studii și cercetări de numismatică vol. IV, București, 1968, partea a II-a vol. V, București, 1971.

Buzdugan George, Gheorghe Niculiță, Medalii și plachete românești, Editura științifică, București, 1971.

Placheta „În amintirea sărbătoririi a 39 de ani de căsătorie Camelia și George Buzdugan 28 IX. 1930-Buc.-28.IX.1960”.

Album cu fotografii, 7 file, reprezentând momente din viața și activitatea lui George Buzdugan Panoul „Colecționarul”, 10 fotografii.

Panoul „Colecția”, 20 fotografii.

ARHIVELE NAȚIONALE DIN WASHINGTON

O călătorie de studii și informare prin muzeele de istorie nord americane, a permis semnatarului acestor rânduri contactul nemijlocit cu alte instituții științifice, de artă și cultură, printre care și cele menționate în titlu.

Arhivele naționale din Washington * și Serviciul general de documentare, informare și administrare, constituie o parte a tuturor arhivelor statale de pe întreg teritoriul S.U.A.

În afara controlului și administrării informațiilor de către guvernul federal, Serviciul general de documentare, informare și administrare are 14 centre de informații pe teritoriul S.U.A., pentru depozitarea și administrarea materialelor neclasate, majoritatea având numai o valoare temporară și care sînt distruse după o anumită perioadă. În ultima analiză Arhivele naționale sînt finalmente un loc sigur de păstrare și depozitare a documentelor guvernamentale. Dacă țările apusene mai mari ca Franța și Anglia și-au înființat arhive naționale în anii 1790 și respectiv în 1838, S.U.A. a organizat aceste arhive abia în timpul președinției lui Herbert Hoover (1929—1933).

Agențiile arhivistice din cîteva state americane, sînt evident mai vechi decît Arhivele naționale din Washington.

În 1931 cînd a început construcția clădirii destinată arhivelor naționale, guvernul avea deja creat un stoc de documente, ce cuprindeau peste 150 de ani.

Multe din aceste materiale, au fost ținute în bune condițiuni, dar altele au fost total neglijate. Depozitate și înmagazinate în beciuri, mansarde, în garaje vechi și locuri nepotrivite, multe documente au pierit din cauza incendiilor sau au fost furate, iar foarte multe au mucegăit și n-au mai putut fi recuperate și folosite. Congresul a votat înființarea arhivelor naționale în 1934. Odată cu deschiderea acestui important edificiu, s-au luat măsuri pentru a crea cele mai bune condiții, pentru depozitarea și aranjarea adecvată a tuturor materialelor existente avîndu-se în vedere în primul rînd aceste două probleme fundamentale : restaurarea și conservarea.

Clădirea ce are astăzi pe frontispiciu înscris „The National Archives” (Arhivele Naționale) este situată între străzile cu nr. 7 și 9 din sectorul nordic al orașului și între faimoasele magistrale „Pensilvania” și „Constitution Avenue”, ce compun dealtfel cunoscutul „Triunghi Federal” din centrul Washingtonului.

Cu cele 72 de coloane în stil corintic, din calcar de Indiana, clădirea este un impunător exemplu al stilului clasic în arhitectură. Pe clădire și dedesubtul statuetelor ce marchează aceste porțici sînt sculptate inscripții adecvate ca : „Gloria și romanul sentimental al istoriei noastre sînt aici conservate în cronicile care au pregătit și construit structura națiunii noastre” sau „Moștenirea trecutului este sămînța ce duce înainte recolta viitorului”.

* Americanii atunci cînd vorbesc despre capitala lor vor pronunța întotdeauna numai „Washington D. C.” (District Columbia), pentru a nu se confunda cu statul Washington din Nord-Vestul S. U. A. sau cu alte mici localități ce au aceleași nume.

Se spune că cele două uși din bronz de la intrarea dinspre „Constitution Avenue” sînt cele mai mari din lume, dar ni se pare exagerată afirmația. Pe aceste uși vizitatorii pot intra și viziona o impresionantă sală expozițională cu caracter permanent. Sala este pardosită cu o marmoră ce strălucește plăcut sub bronzul ușilor amintite și sticla de la vitrinele expoziției.

Deasupra casetelor se remarcă o sugestivă pictură murală ce reprezintă pe Thomas Jefferson prezentînd Declarația de independență lui John Hancock, președintele Congresului Continental și James Madison prezentînd constituția lui George Washington, președintele Convenției Constituționale. Remarcabile printre documentele originale ale sălii sînt: Declarația de Independență, Constituția S.U.A., Legea drepturilor. Aceste documente care au o securitate asigurată în cele mai bune condiții sînt expuse în patru vitrine și se disting, atrăgînd totodată atenția, prin semnăturile celor care le-au elaborat. Procedee și măsuri științifice deosebite, garantează păstrarea în cele mai bune condiții a acestor documente scrise pe pergament. Sigilate în bronz și casete de sticlă umplute cu heliu, documentele sînt astfel protejate de lumina exterioară și luminate cu filtre speciale. Casetele pot fi coborîte pentru documentări de moment, într-un dispozitiv apărător de foc, ferite de zguduiuri, fiind în afară de orice primejdie.

În sală sînt expuse și alte documente importante din anii 1774—1790. Se disting: documente ale Confederației, scrisoarea lui George Washington prin care anunță victoria de la Yorktown, Tratatul de la Paris din 1783 și scrisoarea inaugurală a președintelui Washington din 1789.

Tot în incinta clădirii se mai află o expoziție permanentă care conține alte documente ale istoriei americane. De asemenea, periodic, Arhivele Naționale organizează mici expoziții de interes general sau special. În momentul de față se pregătește deja materialul ce va fi expus în 1974 cu ocazia împlinirii a două veacuri de la proclamarea independenței S.U.A.

În clădirea Arhivelor Naționale se află 196 de depozite ai căror pereți sînt protejați de incendii și au totodată un control automat al temperaturii și umidității.

Absența ferestrelor în aceste depozite împiedică distrugerea sau decolorarea documentelor de lumina soarelui. Pe timpul nopții sistemul de gardă cu alarmă automată nu permite accesul neautorizat.

În Arhivele Naționale sînt adunate documente cu caracter permanent cu care operează guvernul federal în domeniul militar, diplomatic și administrației interne. Aici, de pildă, istoria cuceririi Vestului se poate schița din cîteva surse existente: Biroul pentru problemele indienilor, Oficiul general al pămîntului, programele recensămintelor. Legăturile S.U.A. cu alte națiuni, pot fi studiate în tratate, în corespondență diplomatică și consulară* cit și în rapoartele oficiilor navale. Multe din aceste documente sînt astăzi vitale pentru probarea cetățeniei, confirmarea titlurilor de proprietate și alte mărturii legale. În primul rînd, Arhivele Naționale au fost create pentru a sluji guvernului federal.

În cadrul arhivelor sînt înregistrate și clasificate pînă acum 1 550 000 hărți, 3 600 000 fotocopii după picturi, 486 700 000 m peliculă film, 200 000 role de microfilm și 34 000 discuri, toate datînd din timpurile coloniale și pînă în prezent. Anual se primesc prin poștă peste 550 000 de cereri și informații legate de anumite documente și custodia lor.

Serviciul de documentare, informare și administrare din cadrul Arhivelor Naționale include și patru biblioteci prezidențiale care funcționează în prezent și două care vor fi deschise ulterior. Aceste biblioteci au fost create în 1955 ca surse speciale de păstrare și conservare a documentelor și a altor materiale istorice ale președinților S.U.A.

Cele 4 biblioteci care funcționează astăzi sînt:

1. Biblioteca Herbert Hoover din West Branch (Iowa)
2. Biblioteca Franklin D. Roosevelt din Hyde Park (New York).
3. Biblioteca Harry S-Truman din Independence (Montana).
4. Biblioteca Dwight D. Eisenhower din Albilene (Kansas).

Cînd vor fi complet organizate, bibliotecile John Fitzgerald Kennedy de la Cambridge (Massachusetts) și Lyndon Baines Johnson din Austin (Texas) vor deveni de asemenea filiale ale Arhivelor Naționale.

Aceste filiale care conțin nu numai documente prezidențiale (însemnări, note zilnice, corespondență personală) dar și material ale persoanelor apropiate președinților respectivi, sau din zona unde au fost deschise, sînt centre importante de activitate științifică și educațională.

STELIAN POPESCU

* La secția de microfilme a Arhivelor am remarcat și cîteva role cu corespondență diplomatică și consulară dintre S. U. A. și România în a II-a jumătate a secolului al XIX-a.

J. W. BOREYSZA, *Sekretarz Adama Mickiewicza Armand Lévy i jego czasy — 1827—1891*. (Secretarul lui Adam Mickiewicz Armand Lévy și epoca sa, 1827—1891), Varșovia. Institutul de editură de stat, 1969, 458. p.

Cartea este dedicată vieții și activității lui Armand Lévy, francez de origine, care, în jurul anului 1846, a cunoscut pe Adam Mickiewicz și care s-a aflat apoi mereu în cercul prietenilor apropiați ai acestuia, în calitate de confident și de secretar al său, precum și în aceea de prieten și educator al fiilor lui. De aceea, această publicație despre viața lui Lévy, acest revoluționar și luptător pentru libertatea popoarelor înrobite, este, în același timp, și o carte despre Mickiewicz.

Pe baza unui vast material informativ, în cea mai mare parte inedit, cules, din arhive din Franța, Polonia și România¹, autorul încearcă să desprindă, din umbră, figura neobișnuit de colorată a lui Lévy, care, ascuns după culise, a avut o mare influență nu numai asupra destinului urmașilor lui Mickiewicz, ci și asupra evenimentelor ce s-au desfășurat pe principalele scene europene.

Lucrarea cuprinde 9 capitole: ani de studii; revoluția din 1848; lingă Mickiewicz — bibliotecarul împăratului; pe avâncimpurile războiului Crimeii; în familia poetului; între palatul regal și baricade; zece ani la Roma; nașterea României; în luptă cu turnul Eiffel.

Cartea fiind plină de informații privitoare la români, rîndurile ce urmează au, în primul rînd, misiunea de a desprinde din paginile ei prezența și activitatea desfășurată de refugiații români în Parisul de după 1848, contactele lui Lévy cu ei, precum și destinul diferitelor sale călătorii în țara noastră înainte și după Unire.

Autorul arată că, la seriile de muzică și de întîlniri amicale, organizate de Mickiewicz și care au premers înființarea în februarie 1849 a gazetei „La Tribune des Peuples”, participau prietenii și cunoscuții poetului, printre care și frații Ion și Dimitrie Brătianu, Șt. Goleșcu și C. A. Rosetti (p. 166). Lévy a întreținut legături cu un mare număr dintre

membrii redacției acestei gazete, între care se numără și refugiații români de mai sus (p. 68). El a ajutat, împreună cu Mickiewicz, pe Michelet la elaborarea lucrării *Légendes démocratiques du Nord*, alcătuită din trei părți, din care a treia este intitulată *Les Principautés danubiennes madame Rosetti*, lucrare care, odată publicată, a contribuit mult la stimularea în Franța a simpatiei pentru poloni și români (p. 123—124).

Se arată că Michelet, Mickiewicz și Lévy au salutat cu entuziasm revoluția din 1848 din Țara Românească, fapt ce și-a găsit numeroase ecouri în „La Tribune des Peuples”. Anul 1848 a inițiat o „modă românească”, specifică în cercurile progresiste europene. Centrul activității filoromâne a devenit casa lui Quinet. Lévy cunoștea aproape pe toți refugiații români mai importanți stabiliți în Franța. Printre cunoscuții săi cei mai apropiați erau frații Ion și Dimitrie Brătianu. C. A. Rosetti, Nicolae și Ștefan Goleșcu, V. Alecsandri, pictorul C. D. Rosenthal și scriitorul și omul politic N. Bălcescu. El a participat la întîlnirile acestora, ca și la ședințele lojei masonice „Fraternité des Peuples” în 1851—1852, la care luau parte poloni, unguri, români și greci. Unul dintre cei mai apropiați prieteni români ai lui a fost Ion Brătianu, venit la Paris la studii la începutul deceniului al patrulea al secolului al XIX-lea. După eșuarea revoluției din 1848, I. Brătianu s-a întors în Franța. În 1852, a intrat în legătură cu conspiratorii francezi, formați din puținii republicani rămași în Paris, care hotărâseră să înlăture pe Napoleon al III-lea. Brătianu le-a furnizat mașina de tipărit n-anifestele. Conspirația a fost descoperită iar Brătianu — judecat și condamnat la trei ani închisoare și 500 de franci amendă. Datorită stăruințelor depuse de Lévy și de alți prieteni închisoarea i-a fost schimbată cu un sanatoriu particular, în care a stat pînă în iulie 1856. În toți acești ani, el a rămas în strînsă prietenie cu Lévy, care a redactat frecvent memoriile emigranților români către Napoleon și ministrul său de externe. Tot el a mediat în contactele dintre prietenii săi

¹ Din Biblioteca Centrală de Stat și din cea a Academiei Republicii Socialiste România. Din publicațiile românești, autorul folosește deosebi lucrarea lui N. P. Smochină despre emigrația românească din 1850-1856 apărută în „Melanges de l'Ecole Romaine en France”, XI, 1933.

români și Mickiewicz. Acesta a ascuns abil, după 1851, legăturile sale cu refugiații români. Se știe totuși că, în 1855, când a plecat la Constantinopol, Mickiewicz a dus cu el scrisori de recomandare din partea românilor din Paris (p. 125–129).

Dar prietenul cel mai apropiat al lui Lévy a fost masonul român C. A. Rosetti, care, în deceniul al cincilea, a devenit musafirul frecvent al lui Mickiewicz și Michelet. Acesta din urmă a folosit peregrinările lui Rosetti și ale soției sale Maria ca izvod pentru legenda sa *Les Principautés danubiennes*. Lévy a fost sprijinul lui Rosetti în tot timpul vieții sale de refugiat la Paris. La indemnul lui Rosetti, el a publicat, în 1853, broșura *La Russie sur le Danube*, amplu analizată în cartea de față (p. 130–134).

Așa și-a creat Lévy fama de cunoscător și de purtător de cuvânt al emigranților români la Paris (p. 207).

După cum s-a amintit, cartea cuprinde un întreg capitol (p. 300–334), consacrat creării României și activității filoromâne a lui Lévy de după războiul Crimeii. În primăvara anului 1856, Lévy întreprinde o nouă călătorie în Orient (prima o făcuse în 1855 pe lângă Mickiewicz, care a murit atunci la Constantinopol), încărcat cu multe recomandări din partea refugiaților români. El plănuise o amplă acțiune în favoarea lor în Turcia și în Principate. După câteva săptămâni a cunoscut viața coloniei românești din Constantinopol. De acolo și apoi din București, unde a sosit pe urmă, a apelat de mai multe ori la românii din Apus, ca să adune material pentru o colecție, inițiată de dînsul, de documente istorice, literare, juridice și politice, cu scopul de a face cunoscute Europei, dar mai ales Comisiei de informare a statelor garante, tradițiile românești și să demonstreze necesitatea existenței unui stat român separat. Asemenea publicație era cu atât mai necesară, cu cît în Apus, se știa prea puțin atunci despre Principatele Române. La elaborarea ei, Lévy intenționa să atragă pe românii din Paris, Iași și București, precum și pe unii francezi, italieni și germani. Planul n-a putut fi încă realizat, totuși Rosetti și Carada au tradus în limba franceză *Hronicul* lui Cantemir, iar Lévy a publicat ulterior, în ziarul său, „*L'Espérance*” din Geneva, înființat în 1859, unele fragmente din operele lui Bălcescu. Lévy a învățat ușor limba românească și a cunoscut bine istoria noastră. A tradus din românește balada *Mihai haiducul* și *Ștefan Vodă*. A pătruns, de asemenea, adînc în certurile emigranților români și în luptele dintre partidele politice din țară. Pe emigranți i-a sfătuit să se împace și să-și unească

forțele într-un singur comitet central filoromân comun, care să lupte pentru Unire. În înțelegere cu Magheru, el a trimis, chiar din Constantinopol, lui Rosetti și Golescu un proiect de constituire a acestui comitet.

În noiembrie 1856 a întreprins, din Constantinopol, prima sa călătorie la București, avînd la el scrisori de recomandare din partea fraților Brătianu și Ghica, de la Rosetti etc. La București a fost primit în mai multe rînduri de caimacamul Al. Ghica și de consuli francez și englez. A purtat discuții cu un mare număr de boieri. Scopul lor era să accelereze reîntoarcerea emigranților români. A trimis apoi diferite materiale și note cu caracter de propagandă, mai ales în „*Le Siècle*”. Toate acestea aveau în vedere formarea unei opinii favorabile Unirii. Printre membrii Comisiei de informare sosiți la București, autorul presupune că activitatea lui Lévy, el singur mason notoriu, i-a fost înlesnită de masoneria locală, la a cărei dezvoltare a contribuit. După autor, apartenența la lojele masonice din Apus a lui Rosetti, a fraților Brătianu și a lui Heliade-Rădulescu nu lasă nici o îndoială. Loje masonice, sub aceeași denumire de „*Steaua Dunării*”, se găseau înființate din a cincea decadă a secolului la Galați și Iași, iar la București din 1857.

După primele ședințe ale Comisiei internaționale de informare din primăvara anului 1857, Lévy a părăsit Bucureștii și s-a întors, prin Galiția, la Paris. În vara aceluiași an, emigrații români au primit permisia de a se întoarce în țară.

Autorul se ocupă apoi de peripecțiile alegerilor pentru divanurile ad-hoc, de conferința de pace de la Paris (1858), care urma să se pronunțe asupra destinului Principatelor. Atunci apără, la timp oportun, broșura lui Lévy *L'empereur Napoléon III et les principautés roumaines*, scrisă, după unii, în colaborare cu I. Brătianu și inspirată chiar de împărat. Tot atunci apără altă broșură, *Les principautés roumaines et l'Empire Ottoman*, al cărei autor pare a fi tot Lévy. Au urmat apoi dubla alegere a lui Cuza și unificarea administrativă a Principatelor. După autor, Lévy poate să fi servit de intermediar la încheierea acordului de către V. Alecsandri, în numele lui Cuza, și generalul Klapka, în virtutea căruia ungurii urmau să se înarmeze pe teritoriul României. Tot el a publicat în „*L'Opinion Nationale*” programul alianței antihabsburgice dintre români, maghiari și sîrbi, elaborat de refugiatul ungur Helfy.

În continuare, autorul analizează politica internă a lui Cuza și lupta dusă de el și de Kogălniceanu pentru realizarea reformelor economice și sociale. El se ocupă, în acest context, de înțelegerea dintre virfurile ex-

tremiste ale parlamentarilor, și anume dintre conservatori în frunte cu D. Ghica, și liberali radicali de sub președinția lui C. A. Rosetti și Eug. Carada. Rezultatul a fost crearea în primăvara anului 1863 a unui comitet avînd de scop înlăturarea domnitorului. Conspiratorii au trimis, în martie 1864, în Austria, Franța și Anglia pe Atanasie Panu cu scopul de a organiza la Paris și Londra o amplă campanie de presă împotriva lui Cuza. Primii pași ai lui Panu au fost îndrumați de Lévy. Conspiratorii îi cereau să publice broșuri în limba franceză împotriva administrației lui Cuza și să cîștige pentru această campanie presa pariziană. Carada și Rosetti îl țineau în curent cu situația din țară, unde la 2 mai 1864 avu loc lovitură de stat și unde Cuza și Kogălniceanu trecură apoi prin parlamentul nou ales reforma agrară. Din ură. Rosetti vesteja acum reformele, pe care cîndva singur le proiectase. Rezultatul colaborării dintre Panu și Lévy au fost broșurile publicate de acesta la Paris în 1864 împotriva lui Cuza. Broșurile au fost difuzate de Panu la Londra, unde însă n-au găsit prea multă înțelegere, căci reformele lui Cuza au fost bine primite în Anglia, în general, în Apus. Detronarea lui Cuza l-a înveselit mult pe Lévy, iar semnificația ei a căutat s-o explice în broșura publicată de el la 3 martie 1866 sub titlul *L'Autonomie roumaine et les puissances garantes*.

Se prezintă apoi sumar lupta dusă de „Alliance Israélite Universelle”, prin politicianul francez A. Crémieux, pentru recunoașterea drepturilor depline pentru evreii așezați în țară. Pentru a contracara campania europeană de presă împotriva guvernului român în problema evreiască, I. Brătianu a plecat, în noiembrie 1866, la Paris, unde Lévy și Paul Bataillard i-au ajutat să pregătească broșura, care a apărut în 1867 sub titlul *La question d'Orient et la nation roumaine* în librăria lui Lévy și în care premierul român își justifică politica în această chestiune. În fața însă a atitudinii intransigente a acestuia, Lévy, care, încă din 1860 publicase, pe baza materialului furnizat de masonul dr. I. Barach redactor al „Israelitului român”, broșura *L'émancipation Israélite en Roumanie*, sosi în 1868, din nou la București, unde înființă gazeta „L'Etoile d'Orient”, imprimată în tipografia lui Rosetti, prin care luă apărarea evreilor. El a locuit pe Calea Șerban-Vodă la nr. 30, unde se afla biroul filialei române a „Alliance Israélite Universelle”. Din cauza polemicii sale violente, a fost atacat de S. Carmellin, redactor al gazetei „L'Echo Danubien”.

Lévy l-a provocat la duel, dar adversarul a refuzat să se bată. Căderea lui Brătianu, în noiembrie 1868, de la putere i-a îngăduit lui Lévy să publice împotriva lui o scrisoare deschisă de 60 de pagini. Noul premier Kogălniceanu, i-a permis să facă o anchetă asupra situației populației evreiești. Lévy a făcut-o, iar rezultatul a fost broșura *L'Occident et la persécution israélite en Roumanie*, tipărită la întoarcerea sa la Paris în vara anului 1870.

În continuare, autorul trece în revistă principalele faze ale războiului de independență, arătînd că trupele române au jucat un mare rol în victoria asupra Turciei. Congresul de la Berlin din iulie 1878 a confirmat independența României, iar printr-un articol, impus de ministrul de externe al Angliei (și nu al Franței, după cum se scrie din eroare în carte), s-a recunoscut evreilor egalitatea în drepturi. Lévy s-a pronunțat de la începutul noii crize orientale pentru independența României. Găsindu-se în acel timp la Roma, el a servit de consilier la încheierea la începutul anului 1878 a convenției comerciale italo-române. Văzînd însă că Bucureștii nu aplică articolul în favoarea evreilor, el a slăruit pe lîngă italieni să nu recunoască independența României. Călătoria, în februarie 1879, a lui Rosetti la Roma pentru a contracara propaganda lui Lévy a eșuat, dar prietenia dintre ei a continuat. Cu toate presiunile exercitate timp de un an și jumătate de Lévy din Roma asupra guvernului român, guvernul italian a recunoscut, în decembrie 1879, starea de fapt din România, trimițîndu-și reprezentantul diplomatic în această țară. După Italia, au mers apoi și celelalte state.

În 1881, după proclamarea regatului, Rosetti a apelat la ajutorul lui Lévy, plătit cu bani, pentru a susține, în presă dreptul României la libera navigație pe Dunăre. Ca urmare, Lévy a publicat, în 1883 la Paris, broșura *La Roumanie et la liberté du Danube*. Prietenia sa cu Rosetti a înfruntat vicisitudinile vremii; ea a durat 40 de ani.

Ultima călătorie în România a făcut-o Lévy în 1885, avînd ca scop tot apărarea pretențiilor evreilor. Ea s-a soldat însă cu un atentat împotriva sa. În cele din urmă, Lévy a fost îndepărtat din țară, la ordinul lui Brătianu. În 1888, el a ajuns să vadă căderea acestuia de la putere, în urma răscoalei țărănești, salutată cordial de el.

Așa s-a încheiat activitatea lui filoromână de o jumătate de veac, în urma căreia au rămas zeci de broșuri și articole despre și în favoarea poporului român.

ILIE CORFUS

ȘTEFAN PASCU, VOIEVODATUL TRANSILVANIEI, I Edit, Dacia, Cluj, 1971, 595 p., il., h.

Nu este pentru prima dată cînd profesorul Ștefan Pascu crede vrednic de osteneală să poposească asupra problematicei sociale, economice și politice transilvănene puțin cunoscute, sau chiar ignorate de vechea istoriografie. Să ne gîndim numai la lucrările : *Contribuții documentare la istoria românilor din secolele XIII—XIV*, Sibiu, 1944 ; *Răscoale jărănești din Transilvania, I, Epoca voievodatului*, Cluj, 1947 ; *Meșșugurile în Transilvania pînă în secolul XVI*, București, 1954 ș.a. și ne dăm seama de continuitatea problematicei respective în activitatea de cercetare a istoricului clujean.

De data aceasta, prof. Șt. Pascu este prezent în librării cu lucrarea *Voievodatul Transilvaniei, I*, care s-a bucurat de un real succes la al doilea salon al cărții de la sala Dalles, remarcabilă realizare istoriografică, atît prin bogatul conținut informațional cit și prin forma de largă audiență, dovedind încă o dată o înaltă vocație a spațiului și timpului istoric. Prin lucrarea de față, asistăm la o cercetare amănunțită a procesului istoric cu o desfășurare mai lentă, a cărui încoronare nu este alta decît formarea voievodatului transilvănean, proces analizat în toată complexitatea lui, cu implicațiile firești dincolo de fruntariile provinciei istorice care i-a servit drept matcă, pînă acolo unde se întinde aria de răspîndire a ramurilor poporului român în acele timpuri.

Fundamentul lucrării nu este altul decît analiza lucidă, obiectivă și, pe cit posibil, exhaustivă, a izvoarelor documentare, riguros selecționate, ceea ce a implicat multe clarificări, restituiri și chiar infirmări, la care se mai adaugă și o valorificare superioară a rezultatelor cercetării arheologiei feudale, ramură a științei istorice cu o tot mai largă întrebuințare în ultimul deceniu. Fie că este vorba de o privire retrospectivă asupra formațiunilor prestatale din secolele IX—XI, fie că este prezentată o analiză penetrantă a procesului formării voievodatului transilvănean, fie că se studiază structura societății feudale voievodale — ceea ce constituie de altfel cele trei mari părți ale lucrării — profesorul Șt. Pascu surprinde, într-o viziune de ansamblu, spațiul istoric al Transilvaniei în accepțiunea cea mai largă a cuvîntului, într-o inseparabilă legătură cu istoria celorlalte provincii românești. Mai mult decît atît, asistăm la o vădită strădanie de individualizare a Transilvaniei voievodale în harta politică a Europei centrale pînă la mijlocul secolului al XIV-lea.

Pe lîngă această strădanie de studiere a fenomenului voievodatului în context cît mai larg, românesc și european, merită să subliniem faptul că autorul și-a plănuit lucrarea, din punct de vedere concepțional, ca un capitol din *istoria civilizației României în evul mediu*. Acest punct de vedere, pe cît de pretențios pe atît de binevenit, este concretizat în lucrare prin efortul vădit de integrare a fenomenelor de cultură în contextul general al procesului istoric, din analiza căruia rezultă că voievodatul transilvănean este un fenomen al civilizației românești, cu un loc bine precizat între coordonatele spațiului istoric intra și extra carpatic, în cadrul procesului de formare a statelor feudale românești.

În consecință cu cele afirmate mai sus, trebuie să menționăm ținuta grafică excepțională a lucrării, ilustrația aleasă cu mult gust, care nu face decît să întărească afirmațiile exprimate în conținutul ei, un reușit indice care facilitează cu mult consultarea lucrării și rezumatele în limbi străine, cu ajutorul cărora autorul se adresează specialiștilor de peste hotare, dornici să cunoască unul din aspectele civilizației românești : voievodatul Transilvaniei.

Lectura lucrării *Voievodatul Transilvaniei, I*, în care adinca erudiție este dublată de o evidentă disponibilitate istorică, este echivalentă cu cîștigarea unui veritabil privilegiu spiritual pe care îl vom reinnoi, cu siguranță, cu ocazia parcurgerii celui de al doilea volum, aflat în curs de pregătire la Editura Dacia, unde este tratat istoricul voievodatului transilvănean și condițiile transformării lui în principat, cu toate aspectele necesare unei înțelegeri cit mai clare fenomenului respectiv.

IACOB MÎRZA

AL. ZUB, MIHAIL KOGĂLNICEANU — BIBLIOGRAFIE, Edit. enciclopedică română/Edit. militară. București, 1971, 654 p.

Utilitatea unor lucrări ca aceasta de față, întocmită de Al. Zub, cercetător la Institutul de istorie „A. D. Xenopol” din Iași, nu mai trebuie demonstrată. Alături de o serie de instrumente de informare și cercetare publicate pînă acum ca îndrumătoare, cataloage, volume de documente, ghiduri, etc., bibliografiile totale dedicate unor personalități, din care cea de față constituie un excelent început, sînt lucrări indispensabile pentru cercetătorul din domeniul istoriei.

Volumul uriaș de muncă înmagazinat în această lucrare formată din două părți, opera lui M. Kogălniceanu și despre opera lui M. Kogălniceanu, precedate de introducere, abrevieri și biografie, reflectă nu numai ce se cunoștea despre cărturarul și omul politic român ci, și acesta constituie unul dintre marile merite ale autorului, trebuiesc menționate și importante restituiri ce se referă la viața și activitatea sa de literat, istoric, om politic, etc. Cele 13 capitole, peste 70 paragrafe și 8149 de poziții, însoțite de indice onomastic și de materii ne informează despre tot ce a scris Kogălniceanu și ce s-a scris despre el.

Modul în care a fost întocmită această lucrare, fără obiect de comparație în literatura de specialitate, în care sînt trecute, după o cercetare exhaustivă, scrierile literare ale lui Kogălniceanu, cele de critică, istorie literară și culturală, scrierile istorice și social-politice, corespondența particulară, proiectele ca și scrierile probabile și terminînd cu publicațiile editate — referindu-se la opera lui Kogălniceanu — la care se adaugă lucrările cu caracter general și cele despre viața și activitatea cărturarului și omului politic român, toate acestea cu lux de amănunte, nelipsind nimic din ceea ce se cere a fi trecut într-o bibliografie, fac din ea un model al genului.

O mențiune specială trebuie făcută pentru cercetarea întreprinsă de Al. Zub în valoroasele colecții de documente, manuscrite, stampe și fotografii ale Arhivelor Statului, Bibliotecilor și Muzeelor, de unde a scos la iveală un impresionant număr de informații inedite, rectificînd unele date cunoscute lacunar sau greșit.

Fără a încerca să punem în discuție nenumăratele probleme pe care le ridică alcătuirea unei astfel de lucrări cit și greutatea întinpinute de autor în cercetarea vieții și operei celui pe care istoricul român A. D. Xenopol îl caracteriza cu cuvintele „literator distins, istoric fruntaș, mare creator și încă mai mare om de stat, Mihail Kogălniceanu a fost una din acele naturi alese ce greu încap două alături în veac”, putem afirma că avem în față o lucrare care impune admirația cunoscătorilor și respectul lor.

Bibliografia referitoare la Mihail Kogălniceanu face parte din seria celor dedicate unor personalități proeminente din istoriografia românească, N. Bălcescu, B. P. Hașdeu, A. D. Xenopol, N. Iorga ș.a., lucrări ce se cer a veni cit mai repede pe masa cercetătorului pentru că ele constituie instrumente de cunoaștere și de lucru de o valoare inestimabilă.

D. IVĂNESCU

NICOLAE STOICESCU, BIBLIOGRAFIA LOCALITĂȚILOR ȘI MONUMENTELOR FEUDALE DIN ROMÂNIA, I — Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea), vol. 1: A — L, vol. 2: M — Z, indici, Craiova, 1970, 799 p.

Întocmirea unei bibliografii, indiferent care ar fi obiectul ei, cere un efort intens, o muncă minuțioasă de ani de zile, pentru a putea fi strînse la un loc știrile răspîndite în diverse materiale. Cu atît mai mare a fost munca depusă de autorul „Bibliografiei”, cu cit a fost nevoie

să fie adunate informații privind un număr uriaș de localități, monumente istorice, bisericuțe, schituri, mănăstiri, case boierești, cule, hanuri, spitale, școli, cișmele etc.

De peste cinsprezece ani Nicolae Stoicescu s-a străduit să pună la dispoziția cercetătorilor în ale istoriei noastre medievale, în special a celor care se ocupă de istoria monumentelor, a diferitelor localități, un instrument de lucru de un real folos așa cum este această bibliografie. Încă în anul 1957 a publicat un început de bibliografie, pentru 269 de monumente istorice din Țara Românească¹. Apoi în 1961 a publicat bibliografia monumentelor din București². Între anii 1964–1966, în revista „Mitropolia Olteniei”, număr de număr, a apărut bibliografia monumentelor feudale din Țara Românească, aranjată alfabetic, scoasă în 1966 și într-un număr mic de extrase (525 p.). În continuare, între anii 1966–1971, în aceeași revistă, publică bibliografia monumentelor feudale din Moldova și, separat, a celor din Dobrogea³.

Bibliografia pe care o prezentăm aici cuprinde primele două volume, cele care se referă la Țara Românească și Dobrogea, din cele șase preconizate, câte două pentru fiecare provincie istorică românească, și reprezintă o formă îmbunătățită a ceea ce autorul a publicat anterior, lărgind sfera cercetării și cuprinzând, pe lângă diversele monumente, și localitățile unde s-au aflat sau se află acestea. Astfel că aceste prime două volume conțin referiri la un număr de 3000 de localități, peste 8000 biserici, 400 schituri și mănăstiri, 200 case boierești și cule, 150 hanuri 450 de cruci sau troițe, monumente civile (cetăți, curți domnești, școli, spitale, cazărmi, cișmele, fîșoare de foc etc.). Pentru fiecare localitate se indică: județul actual, iar acolo unde a fost nevoie s-a dat și vechiul județ, cea mai veche mențiune în documente, evenimente de seamă din trecutul ei, după care urmează informația bibliografică. La început sînt date informațiile cuprinse în documente, colecții de documente, cronici, relații de călătorie, și apoi sintezele și lucrările speciale, aranjate cronologic, de la cele mai vechi pînă la zi, pe cît a fost posibil. La fel s-a procedat și la monumente, indicîndu-se data construcției, ctitorii, distrugerile, restaurările și alte evenimente din viața lor.

Un indice de ctitorii (p. 746–777), întocmit pentru prima dată, care poate servi la studierea monumentelor ridicate de diferite personaje istorice, ajutînd la cunoașterea ponderii, participării fiecărei clase și categorii sociale la ridicarea monumentelor feudale, problemă deosebit de importantă și nestudiată încă” (p. 746 nota), și un indice cronologic al monumentelor, grupat în: monumente de arhitectură civilă și religioasă și cruci sau troițe, completează lucrarea.

Această lucrare cuprinde informații din zeci de mii de volume, articole, periodice, documente de arhivă. Amintim numai cele 221 de lucrări generale, 91 periodice și anuale (unele din ele cu activitate ce se întinde pe multe apariții în numeroși ani alte lucrări cu caracter special pentru fiecare localitate sau monument în parte, zeci de mii de documente indicate în bibliografia fiecărei monument — în colecții de documente sau în indicii cronologici de la Arhivele Statului — și în cele circa 1970 de note ale lucrării, care conțin informații în majoritate inedite.

Din parcurgerea lucrării se poate vedea că unele monumente sau localități s-au bucurat de-a lungul anilor de atenția cercetătorilor, avînd o bibliografie bogată, altele mai puțin bogată, existînd și unele despre care nu s-a scris nimic sau aproape nimic, deși documente sau alte mărturii se găsesc. Așa înțeleg, pe linia cunoașterii trecutului a multora din ele, autorul s-a aflat pe un teren nedeșeluit. De aici se naște și necesitatea ca, pornind chiar de la datele conținute de această lucrare, pe baza cercetării și a altor izvoare și documente de arhivă să se întocmească monografii istorice pentru toate localitățile din țara noastră.

Era foarte bine, din punct de vedere al utilizării practice, dacă paginile aveau drept colontitluri indicații privind articolele-titlu de începutul și sfîrșitul fiecăreia.

Completată cu celelalte patru volume promise de autor, două pentru Moldova și două pentru Transilvania, „Bibliografia” constituie un instrument de lucru de o importanță excepțională pentru cei care răscolind memoria documentelor scot la lumină înfăptuirile înaintașilor noștri.

M. D. CIUCĂ

¹ Bibliografie privind monumente istorice din R. P. R., în *Studii și cercetări de istoria artei*, 1–2/1957, p. 155 – 190.

² *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, Ed. Acad. E.P.R. [București], 1961, 363 p.

³ Pentru Dobrogea vezi nr. 7–8/1968, iar pînă la apariția volumelor privitoare la Moldova, așa cum sînt cele două pentru Țara Românească și Dobrogea, doritorii pot consulta bibliografia, pe litere, în numerele revistei după cum urmează: abrevierile folosite la lucrările mai mari, bibliografia generală și a orașului Iași în nr. 5–8/1966; lit. A. în nr. 9–10/1966, p. 928–938; B. în nr. 11–12/1966; p. 1059–1108; C. în nr. 3–4/1967, p. 328–258; D. în nr. 9–10/1967, p. 840–856; E. F. în nr. 1–2/1969, p. 171–187; G. în nr. 5–6/1968, p. 496–516 H. în nr. 9–10/1968, p. 869–876; I. J. L. în nr. 11–12/1968 p. 1034–1044; M. în nr. 3–4/1969; N. O. în nr. 5–6/1969; P. în nr. 9–10/1969, p. 826–880; R. S., în nr. 1–2/1971, p. 127–152; restul literelor fiind în curs de apariție în numerele următoare acestora.

NICOLAE BĂNESCU, CHIPURI DIN ISTORIA BIZANȚULUI.
Antologie, prefață și note de Gh. Cronț. Edit. Albatros, București,
1971, 214 p.

În decembrie 1971, răposatul profesor și bizantinolog Nicolae Bănescu, împlinind venerabila vîrstă de 92 ani, a fost omagiat, în primul rînd, de Institutul de studii sud-est europene, care a închinat acestei aniversări un număr din „Revue des études sud-est européennes” (1969, t. VII, Nr. 1). Volumul cuprinde numeroase studii semnate de protagoniștii bizantinologiei europene.

Tot pe marginea acestui eveniment, Gheorghe Cronț a selectat din opera științifică a lui N. Bănescu o suită de zece studii, strîns legate între ele, pe care le-a pus în circulație sub titlul de mai sus. Ele au caracterul unor micro-monografii despre cei mai de seamă împărați bizantini, dintre 379 și 1180. E vorba de Teodosie cel Mare (379—395), Arcadius (395—408), Heraklios în legătură cu asediarea Constantinopolului din 626, Leon al V-lea Armeanul (813—820), Vasile I Macedoneanul (867—886), Vasile al II-lea Macedoneanul (970—1025) și Manuel Comnenul (1143—1180). Prezentate în ordine cronologică și însoțite de o surprinzătoare bogăție de fapte istorice, fiecare din aceste „chipuri” de basilei constituie o secțiune adîncă în evoluția istorică a imperiului roman de răsărit. În felul acesta, oricine își poate face o idee, cit de cit, despre conflictele și crizele pustitoare care au bîntuit Bizanțul secole de-a rîndul. Luptele continuu cu dușmanii din afară — dar mai ales contradicțiile profunde în care se zbăteau clasele dominante, precum și urgia vrășmașilor interne, au măcinat pînă la secătuire vîlaga acestui imperiu. Nicolae Bănescu a descris aceste figuri de basilei cu o inegalabilă competență, situîndu-le în complexul intrigilor, vicleniilor și uzurpărilor, care fac gloria imperiului bizantin.

Două „chipuri” de femei din aristocrația bizantină au fost incluse în această selecție. Prima este Hypatia, fiica matematicianului Theon din Alexandria, vestită prin înțelepciune și agerimea minții. Virtuoașă, clasă și erudită, Hypatia a devenit conducătoarea școlii neoplatoniciene din orașul de la gurile Nilului. La vîrsta de 46 ani (martie 416) ea a fost ucisă de un grup de creștini fanatici, în urma incitării vicleanului episcop Cyril al Alexandriei. Cealaltă, Dalassena, o ilustră aristocrată din sec. al XI-lea, fiica celebrului general, din timpul lui Vasile al II-lea Macedoneanul, Alexios Charon și soție a lui Ioan Comnenul. Dalassena (+1100) a fost supranumită „mama Comnenilor” și a lăsat amintirea uneia dintre cele mai distinse femei, din cîte au ilustrat istoria Bizanțului.

Stilul lui N. Bănescu e curgător și plăcut. Așa cum precizează Cronț, expunerea e documentată și fascinantă, fiind accesibilă oricui.

Gheorghe Cronț însoțește această ediție de o introducere substanțială, scrisă cu o nesătîpinită afecțiune, despre viața și opera lui Nicolae Bănescu. După o scurtă biografie, Cronț rezumă activitatea bizantinologului român în cîteva capitole care au format de altfel și preocupările lui de predilecție : 1. cercetarea literară și gramatica scrierilor grecești ; 2. relevarea romanității statului bizantin ; 3. istoria socială a Bizanțului ; 4. viața de familie și societatea bizantină ; 5. elogiul înțelepciunii și culturii bizantine ; 6. gloria și tragedia împăraților în lumina cronicilor.

Prin punerea acestor texte în circulație și prin căldura cu care a sintetizat sensurile capitole din opera lui Nicolae Bănescu, Gh. Cronț a adus nonagenarului bizantinolog un omagiu modest, însă încărcat de admirație și afecțiune.

TR. IONESCU-NIȘCOV

EDMOND-RENÉ LABANDE, et BERNADETTE LAPLANT,
RÉPERTOIRE INTERNATIONAL DES MÉIEVISTES, Université de Poitiers, Centre d'Études Supérieures de Civilisation Méievale, Poitiers, 1971, 857p

Repertoriul internațional al medievistilor, o lucrare nu numai foarte utilă, dar și foarte dificilă de alcătuit, a apărut cu o întîrziere de un an față de data propusă să apară. Această întîrziere, autorii o explică prin lipsa de subvenții și prin numărul insuficient de redactori.

Lucrarea, care cuprinde 4803 medievști din diferite țări, este însoțită de un indice de 68 de pagini, alcătuit pe următoarele : reședințe, specialități, publicații și o listă a medievștilor decedați în ultimii ani, fiecare dintre acestea tipărite pe hîrtie de diferite culori.

Fiecărui medievist inclus în repertoriu i se indică titlurile științifice, locul de muncă, adresa, preocupările din domeniul medievisticii și o bibliografie pe ultimii ani.

Acest repertoriu nu este prima încercare de acest fel, ci, apare pentru a treia oară (celelalte două au apărut în anii 1953 și 1960), el îmbogățindu-se substanțial de fiecare dată.

În privința medievistilor români, remarcăm faptul că, deși sînt incluși 52 de cercetători (din București, Cluj, Craiova și Sibiu), lipsesc foarte multe nume de istorici ai evului mediu, chiar dintre cele mai importante (Andrei Oțetea, Mihai Berza, Ion Ionașcu, Aurelian Sacerdoțeanu, etc.), iar dintre centrele noastre cultural-științifice mai importante în domeniul medievisticii, nu este de loc reprezentat cel din Iași. Aceasta se poate pune pe seama faptului că autorii repertoriului și instituția ce-i patronează (Centrul de studii superioare ale civilizației medievale de la Poitiers), nu s-au adresat tuturor instituțiilor științifice românești, scăpîndu-le din vedere, în primul rînd, Universitățile din București și Iași. Repertoriul următor avem convingerea că nu va mai avea această lacună. La fel, ar fi de dorit ca pe viitor, să apară mai mulți medieviști din țările socialiste și din cele din continentul asiatic și african.

Dintre medievistii români prezenți în repertoriu, subliniem prezența unor cunoscuți istorici, permanenți cercetători ai arhivelor (Constantin C. Giurescu, Ștefan Pascu, Damian Bogdan, Ștefan Ștefănescu, Francisc Pall, Sigismudd Jako, Radu Manolescu, etc.) și a unor arhiviști de profesie (V. Vasilescu și M. Dogaru).

Ar mai fi de remarcat varietatea domeniilor de reprezentare a medievistilor — nu numai istorici — ci și istorici ai artei, arheologi, lingviști, etc., ceea ce ridică valoarea repertoriului.

Repertoriul internațional al medievistilor reprezintă un prețios instrument de lucru (în primul rînd pentru bibliografia ce o cuprinde) pentru cercetătorii evului mediu, un bun îndrumător în cercetări și, în același timp, un mijloc de cunoaștere și apropiere între medievisti din diferite țări.

VITALIE STĂNICĂ

KUN JOZSEF, ÖTVEN ÉVES A HADTÖRTÉNELMI LEVÉLTÉR (Arhiva de Istorie militară la cincizeci de ani), în „Levéltári Szemle”, nr. 1, 1969, p. 1—15.

Arhiva de Istorie militară a Ungariei a fost creată la 31 octombrie 1918. Aniversarea semicentenarului constituie un prilej pentru autor de a expune istoria și activitatea acestei instituții. Sînt subliniate rezultatele obținute în ordonarea și inventarierea arhivei care păstrează actele instituțiilor militare centrale, ale comandamentelor, tribunalelor și școlilor militare, colecții și arhive familiale, manuscrise, ziare și tipărituri. Cele 53 000 unități de depozit (5 700 m. 1. arhivă) constituie o bogată sursă documentară pentru istoria militară a Ungariei începînd din secolul al XVIII-lea.

VARGA JÁNOS, A LEVÉLTÁRI TÖRVÉNY ELÉ (În împlinirea legii arhivelor), în „Levéltári Szemle”, nr. 3, 1969, p. 501—530

Autorul, în calitate de șef al Direcției Arhivelor din cadrul Ministerului Culturii al Ungariei, expune condițiile în care s-a elaborat noua lege arhivistică, apărută în anul 1969, scopul urmărit prin aplicarea ei. Prevederile legii se extind asupra tuturor domeniilor activității arhivistice, asigurînd aplicarea unor principii unitare, corespunzătoare cu evoluția arhivisticii pe plan internațional și cu necesitățile naționale. Se precizează noțiunea de material de arhivă, incluzînd în aceasta nu numai documentele scrise ci și cele create datorită progresului computerelor, în măsura în care au valoare documentar istorică. Legea precizează cadrul juridic al competenței arhivelor, precum și obligațiile ce revin arhivelor instituțiilor de stat și obștești, cultelor și deținătorilor particulari etc., în conservarea și folosirea fondului documentar arhivistic. Revista publică de asemenea Hotărîrea Consiliului de Miniștri referitoare la punerea în aplicare a legii de mai sus.

SÁNDOR PÁL, AZ URBÉRI PERES IRATOK (Actele de judecată urbariale), în „Levéltári Szemle”, nr. 3, 1969, p. 570–618.

Studiul se ocupă de importanța primordială a actelor de judecată urbarială pentru cercetarea procesului de trecere de la feudalism la capitalism și în deosebi pentru statistica istorică a evoluției proprietății țărănești în această perioadă, de înființarea și activitatea tribunalelor urbariale, după apariția patentei din 2 martie 1853.

Studiul subliniază de asemenea valoarea documentară multilaterală a actelor de judecată create în decursul activității acestei instituții. Cu acest prilej autorul prezintă și o clasificare a actelor create și importanța lor ca izvoare documentare, precum și organizarea și metodele folosite în ordonarea fondului Tribunalului urbarial din Veszprém.

LEISINGER, A. H., MIKROFILMEZÉS A LEVÉLTÁRBAN (Microfilmarea în arhive), în „Levéltári Szemle”, nr. 3, 1969, p. 702–748.

Lucrarea a fost întocmită în scopul înarmării arhiviștilor cu noțiunile principale privind microfilmarea în arhive. Ea a fost tradusă de dr. Borsa Iván din limba engleză în limba maghiară și publicată în Levéltári Szemle. Din nota traducătorului reținem faptul că la redactarea lucrării autorul a pornit de la experiența dobândită în domeniul microfilmării de Arhiva Națională din Washington. Lucrarea este compusă din 7 părți: I. *Introducere* în care se prezintă microfilmele, oprindu-se detaliat asupra microfilmelor; II. *Folosirea microfilmelor* în scop de cercetare, publicare, completare, securitate, ocrotirea documentelor originale și pentru substituție; III. *Dezavantajele microfilmelor*, IV. *Instalațiile de microfilm*: documatoare, aparate de citit și de mărit microfilme; V. *Procedeele arhivistice* în ce privește pregătirea materialelor pentru microfilmare, constituirea, cotarea și evidența microfilmelor și publicarea lor; VI. *Depozitarea și mînuirea microfilmelor*; VII. *Bibliografie*.

NAGYHEGYI ZOLTAN; A LEVÉLTÁRI ANYAG VÉDELME A BÜNTETŐJOGBAN ÉS A SZABÁLYSÉRTÉSEKRE VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOKBAN (Protecția materialelor de arhivă în Codul Penal și în normele de drept privind contravențiile), în „Levéltári Szemle”, nr. 2, 1970, p. 255–261.

Noua lege arhivistică adoptată în anul 1969 și instrucțiunile pentru aplicarea ei nu prevăd sancțiuni de ordin penal. Răspunderea pentru integritatea materialelor de arhivă este asigurată de prevederile Codului Penal și în normele de drept privind sancționarea contravențiilor. În articol sînt prezentate prevederile legale care reglementează din punct de vedere juridic răspunderea pentru integritatea materialelor de arhivă și respectarea obligațiilor deținătorilor de arhivă prevăzute în noua legislație arhivistică.

JENEI KÁROLY, AZ ÜZEMTÖRTÉNETÍRÁS TÁRGYA ÉS LEVÉLTÁRI FORRÁSAI, (Obiectul scrierii istoriei uzinelor și izvoarelor sale arhivistice), în „Levéltári Szemle”, nr. 2, 1970, p. 335–349.

Pornind de la funcțiile uzinelor ca un organism productiv și social, autorul expune sarcinile principale ce revin celor care se ocupă cu scrierea istoriei lor. Istoria este considerată ca o parte integrantă, specifică a istoriei locale care prezintă organizarea, activitatea productivă și financiară a uzinelor, activitatea de conducere, salarizarea, relațiile sociale și sanitare. Istoria uzinelor nu poate face abstracție de marile evenimente ale istoriei naționale

și ale evoluției mișcării muncitorești. Autorul expune principalele izvoare arhivistice ale istoriei uzinelor. Printre genurile de materiale cu deosebită valoare documentară sînt menționate dările de seamă ale consiliilor de administrație, bilanțurile, actele referitoare la activitatea întreprinderilor comerciale, industriale și de transport care intrau în sfera de acțiune a băncilor trusturilor etc. acte cu caracter contencios.

SZELEI LASZLO, HANGFELVÉTELEK ÖRZÉSE A LEVÉLTÁRAKBAN (Păstrarea fonogramelor în arhive), în „Levéltári Szemle”, nr. 1971—3, 1, p. 3—7.

Pornind de la noua lege arhivistică care clasifică fonogramele în categoria materialelor arhivistice, autorul analizează chestiunea valorii acestora ca izvoare documentare. În raport cu caracterul și conținutul lor, autorul împarte înregistrările fonice în izvoare documentare de prima și a doua importanță, aducînd numeroase argumente în favoarea acestei clasificări, expune criteriile de prelucrare și conservare a lor, insistă asupra necesității unei evidențe riguroase, a cunoșterii detaliate a conținutului și a respectării „disciplinei și ordinii tehnice”, în minuțioasă cercetarea și depozitarea lor.

SCHOLZ TAMÁS, A LÉGNEDVÉSSÉG MÉRÉSE AZ ORSZÁGOS LEVÉLTÁR RAKTÁRAIBAN (Măsurarea umidității aerului în depozitele Arhivei Naționale) în „Levéltári Szemle”, nr. 1—3, 1971, p. 98—111.

Subliniind faptul că o influență hotărîtoare asupra integrității materialelor arhivistice o au condițiile de conservare autorul analizează rolul umidității în depozite. Pe baza măsurătorilor întreprinse în depozitele Arhivei Naționale a Ungariei din Budapesta, în studiu sînt prezentate chestiunile ce trebuie cercetate în vederea reglementării corespunzătoare a umidității. Autorul consideră ca fiind de primă importanță în acest sens stabilirea parametrilor pentru asigurarea microclimatului optim în noile depozite de arhivă, stabilirea metodelor de determinare a umidității optime în raport cu situația diferită a depozitelor, tipurile de hirtie, vechimea documentelor, a corelației dintre umiditate și însușirile fizice ale suportului documentelor în condițiile diferite de temperatură etc.

EMBER GYÖZÖ, BESZÁMOLÓ A MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR 1969-BEN VÉGZETT MUNKÁJÁRÓL (Dare de seamă asupra activității Arhivei Naționale a Ungariei în anul 1969), în „Levéltári Szemle”, nr. 1—3, 1971, p. 203—244.

Academicianul dr. Ember Gyözö, directorul Arhivei Naționale a Ungariei semnează o amplă dare de seamă în care trece în revistă activitatea instituției pe care o conduce în cursul anului 1969. În prima parte se referă la competența și atribuțiile Arhivei Naționale și la folosirea capacității de muncă a personalului. Sînt analizate detaliat obiectivele planificate și modul de realizare pe diverse activități și compartimente de muncă. O atenție principală s-a acordat completării depozitelor prin preluări, achiziții, și donații continuării, microfilmării în arhivele de peste hotare în cadrul acțiunii „Hungarice”, muncii de conservare și restaurare a materialelor documentare, realizării programului de microfilmare în arhivele proprii, a celor deținute de Sfaturile populare, culte și alte instituții. În capitolele următoare sînt expuse rezultatele în domeniul ordonării materialelor documentare și situația prelucrării la sfîrșitul anului 1969 a celor peste 38 m.l. de arhivă. Se desprinde de aici varietatea metodelor de ordonare și evidență și a instrumentelor ajutătoare. Un loc principal îl ocupă activitatea de publicare. Au

apărut în cursul anului diverse instrumente ajutătoare de informare, lucrări de instruire arhivistică, studii de istorie a arhivelor, ediții de documente, lucrări de statistică istorică, de istorie locală etc. Darea de seamă analizează de asemenea direcțiile în care s-a desfășurat activitatea de folosire a materialelor arhivistice, organizarea de expoziții și activitatea sălii de studiu etc.

BORSA IVAN, AZ ORSZÁGOS LEVÉLTÁR FILMTÁRÁNAK 1970 ÉVI GYARAPODÁSA. (Îmbogățirea filmotecii Arhivei Naționale a Ungariei în anul 1970), în „Levéltári Szemle”, nr. 1–3, 1971, p. 247–271.

Autorul prezintă în primul rând situația microfilmelor de peste hotare, cu menționarea arhivelor, a fondurilor și a părților structurale de unde provin materialele documentare reproduse. La sfârșitul anului, filmoteca dispunea de o cantitate de 2,6 mil. cadre microfilm provenite din 25 de țări, din care din Cehoslovacia 980 mii cadre, Austria 564 mii cadre, România 477 mii cadre, Iugoslavia 340 mii cadre. Pentru fondul de asigurare s-au executat în cursul anului peste 1,3 mil. cadre. La sfârșitul anului filmoteca dispunea de 8 mil. cadre executate de pe materiale proprii, 7 mil. cadre de pe materialele arhivelor sfaturilor populare, 4 mil. cadre de pe arhivele altor instituții de stat, ale cultelor etc.

IOSIF ADAM

REVISTA ARHIVELOR

ORGAN AL DIRECȚIEI GENERALE A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Apare de patru ori pe an

Redacția: București, str. Arhivelor nr. 2, Sectorul VI,

Telefon: 13.37.77.

CUPRINSUL

GH. TITILEANU	— Probleme actuale ale activității arhivistice	353
	MASA ROTUNDĂ A REVISTEI ARHIVELOR	
* * *	— Arhivele particulare	363
	PAGINA ARHIVARULUI	
T. MATEESCU, M. R. MOCANU	— Reglementări noi în munca de arhivă	399
T. NECȘA D. BOLONTOC	— Înregistrarea documentelor și constituirea arhivei curente DIN ARHIVELE PARTICULARE	405
I. CHELCEA, TH. RĂDULESCU	— Un mănunchi de documente inedite cu privire la satul Mastacăn din jud. Neamț	415
	PREZENTĂRI DE FONDURI ȘI COLECȚII	
M. URSUȚIU	— Arhiva familiei Anderco de Homorod	435
	INSTRUMENTE DE LUCRU	
TH. RĂDULESCU	— Sfatul domnesc și alți mari dregători ai Țării Românești din secolul al XVIII-lea — Liste cronologice și cursus honorum. III.	441
	CRONICĂ	
T. MATEESCU	— Măsuri pentru cunoașterea Decretului Nr. 472/1971 privind Fondul Arhivistice Național al Republicii Socialiste România	471
I. PUȘCAȘ	— Sesiunea de comunicări științifice privind istoria gândirii economice și istoria economică	472
ȘT. HURMUZACHE	— La Arad Filiala Arhivelor Statului are un nou local .	473
V. TEODORESCU	— Mărturii din colecția „George Buzdugan”	474
S. POPESCU	— Arhivele Naționale din Washington.	480
	RECENZII ȘI PREZENTĂRI	
— J. M. Boreysza <i>Sekretarz Adama Mickiewicza Armand Lévy i jego czasy — 1827 — 1891</i> (Secretarul lui Adam Mickiewicz. Armand Lévy și epoca sa, 1827—1891), Varșovia, Institutul de editură de stat, 1969, 458p. (Ilie CORFUS)		487

NOTE BIBLIOGRAFICE

REVISTA ARHIVELOR

ORGANE DE LA DIRECTION GÉNÉRALE DES ARCHIVES D'ETAT
DE LA RÉPUBLIQUE SOCIALISTE DE ROUMANIE

Paraît quatre fois par an

Rédaction: Bucarest, 2, rue Arhivelor, VI-è,

Téléphone: 13.37.77.

SOMMAIRE

GH. TITILEANU	— Problèmes actuels de l'activité archivistique	353
	LA TABLE RONDE DE LA REVISTA ARHIVELOR	
* * *	— Les archives privées	363
	PAGE D'ARCHIVISTE	
T. MATEESCU, M. R. MOCANU T. NECŞA D. BOLONTOC	— Nouvelles réglementations le travail archivistique . . .	399
	— L'enregistrement des documents et la constitution des archives courantes	405
	ARCHIVES PRIVÉES	
I. CHELCEA, TH. RĂDULESCU	— Un recueil de documents inédits sur le village de Mastacăn	415
	PRÉSENTATIONS DE FONDS ET COLLECTIONS	
M. URSUŢIU	— La famille Anderco de Homorod	435
	INSTRUMENTS DE TRAVAIL	
TH. RĂDULESCU	— Le Conseil princier et encore d'autres hauts dignitaires de la Valachie du XVIII-è siècle — Listes chronologiques et cursus honorum. III.	441
	LA CHRONIQUE	
T. MATEESCU	— Mesures pour l'assimilation des connaissances comprises dans le Décret no. 472/1971 sur le Fonds Archivistique National de la République Socialiste de Roumanie . . .	471
I. PUŞÇAŞ	— La session de communications scientifiques concernant l'Histoire de la pensée économique et l'Histoire économique	472
ŞT. HURMUZACHE V. TEODORESCU S. POPESCU	— La Filiale des Archives d'Etat de Arad a un nouveau local	473
	— Témoignages de la collection „George Buzdugan” . . .	474
	— Les Archives Nationales de Washington	480
	COMPTES RENDUS ET PRÉSENTATIONS	
— J. W. Boreysza, <i>Sekretarz Adama Mickiewicza Armand Lévy i jego czasy 1827—1891.</i> (Le secrétaire de Adam Mickiewicz. Armand Lévy et son époque 1827—1891). Varşovie, L'Institut des éditions d'état, 1969, 458 p. (ILIE CORFUS)		483
	NOTES BIBLIOGRAPHIQUES	487

REVISTA ARHIVELOR

ORGAN OF THE GENERAL DIRECTION OF THE STATE ARCHIVES
FROM THE SOCIALIST REPUBLIC OF ROMANIA

Quarterly

Editorial Office; Bucharest, str. Arhivelor nr. 2, Sect. VI,
Telephone: 13.37.77.

CONTENTS

GH. TITILEANU	— Today's problems of archival activity	353
	THE ROUND TABLE OF REVISTA ARHIVELOR	
* * *	— The private archives	363
	THE ARCHIVIST'S PAGE	
T. MATEESCU, M. R. MOCANU	— New settlements in the archival work	399
T. NECŞA, D. BOLONTOC	— The registering of records and the setting up of current records	405
	FROM THE PRIVATE ARCHIVES	
I. CHELCEA, TH. RĂDULESCU	— Some unpublished records concerning the village of Mastacăn	415
	PRESENTATIONS OF FONDS AND COLLECTIONS	
M. URSUŢIU	— The family Anderco from Homorod	435
	INSTRUMENTS OF ARCHIVAL WORK	
TH. RĂDULESCU	— The Princely Council and other great dignitaries of Wall- achia in the 18-th. century-Chronological lists and cursus honorum. III.	441
	CHRONICLE	
T. MATEESCU	— Steps taken for the assimilation of the Decree 472/1971 as regards the national Archival Fond of the Socialist Republic of Romania	471
I. PUŞCAŞ	— The session of dissertations concerning the history of economic theories and the economic history	472
ŞT. HURMUZACHE	— The new building of the state Archives in Arad	473
V. TEODORESCU	— Evidences from „George Buzdugan” collection	474
S. POPESCU	— The national Archives in Washington	480
	BOOK-REVIEWS AND PRESENTATIONS	
— J. Boreysza, <i>Sekretarz Adama Mickiewicza Armand Lévy i jego czasy 1827—1891</i> (The secretary of Adam Mickiewicz. Armand Lévi and his period, 1827—1891), Warsaw, The State Publishing House Institut, 1969, 458 p. (ILIE CORFUS)		483
	BIBLIOGRAPHICAL NOTES	487

REVISTA ARHIVELOR

ORGAN DER GENERALDIRECTION DER STAATSARCHIVEN
DER
SOZIALISTISCHEN REPUBLIK RUMANIEN

Erscheint viarmal jährlich

Redaktion: Bukarest, str. Arhivelor nr. 2, Sectorul VI,
Fernruf: 13.37.77.

INHALT

GH. TITILEANU	— Aktuelle Fragen zur archivischen Arbeit	353
	DIE TABLE RONDE DER „REVISTA ARHIVELOR”	
***	— Privatarchiven	363
	FUR DEN ARCHIVAR	
T. MATEESCU, M. R. MOCANU	— Veränderungen in der Archeivarbeit	399
T. NECŞA, D. BOLONTOC	— Das Verzeichnen von Dokumenten und Gründung der laufenden Archiven	405
	ANS PRIVATARCHIVEN	
I. CHELCEA, TH. RĂDULESCU	— Einige unveröffentlichte Aus Urkunden das Dorf Mastacăn betreffend	415
	DARSTELLUNGEN VON ARCHIVFONDS UND SAMM- LUNGEN	
M. URSUŢIU	— Die Familie Anderco de Homorod	435
	ARBEITSWERKZENGE	
TH. RĂDULESCU	— Der Herrscherrat und andere hohe Würdenträger der Walachei im 18. Jh. — Chronologische Liste und cursus honorum. III	441
	CHRONIK	
T. MATEESCU	— Massnahmen für die Bekanntmachung des Dekretes 472/1971 den National archivfonds der S. R. Rumänien betreffend	471
I. PUŞCAŞ	— Wissenschaftliche Mitteilungen über die Geschichte der wirtschaftlichen Denkweise und der Nationalökonomie	472
ŞT. HURMUZACHE	— Die Filiale des Arader Staatsarchivs hat ein neues Gebäude	473
V. TEODORESCU	— Beweise aus der Sammlung „George Buzdugan”.	474
S. POPESCU	— Nationalarchiv Washington	480
REZENSIONEN UND BESRIECHUNGEN		
— J. W. Boreysza, <i>Sekretarz Adama Mickiewicza Armand Lévy i jego czasy 1827—1891</i> (Adam Mickiewiczens Sekretar. Armand Lévy und seine Epoche 1827—1891), Warchau, 1969, I, 458 (ILIE CORFUS)		483
BIBLIOGRAPHISCHE NOTEN		487

СОДЕРЖАНИЕ

Г. ТИТИЛЯНУ	— Актуальные проблемы архивной деятельности. . . .	353
	КРУГЛЫЙ СТОЛ ЖУРНАЛА АРХИВОВ	
* * *	— Частные архивы.	363
	СТРАНИЦА АРХИВАРИУСА.	
Т. МАТЕЕСКУ Д. МОКАНУ	— Новые упорядочения в архивной работе.	399
Т. НЕКША Д. БОЛОНТОК	— Регистрирование документов и составление текущего . архива.	405
	ИЗ ЧАСТНЫХ АРХИВОВ	
И. КЕЛЧА Т. РЭДУЛЕСКУ	— Несколько неизвестных документов относительно села Мастакэн.	415
	ОБЗОРЫ АРХИВНЫХ ФОНДОВ И КОЛЛЕКЦИЙ	
М. УРСУЦИУ	— Семья Андерерко де Хомород	435
	НАУЧНО-СПРАВОЧНЫЕ ПОСОБИЯ	
Т. РЭДУЛЕСКУ	— Господский совет и другие высшие сановники Валахии XVIII в. Хронологические списки и cursus honorum III.	441
	ХРОНИКА	
Т. МАТЕЕСКУ	— Меры для осведомления декрета нр. 472/1971 относи- тельно Архивного Национального Фонда СРР.	471
И. ПУШКАШ	— Сессия научных сообщений относительно экономического мышления и национальной экономической истории.	472
ШТ. ХУРМУЗАКЕ	— Архивный Государственный Филиал города Арада снабжен новым зданием.	473
В. ТЕОДОРЕСКУ	— Свидетельства из коллекции „Джордже Буздуган”	474
С. ПОПЕСКУ	— Национальные Архивы Вашингтона.	480
	РЕЦЕНЗИИ И ОБЗОРЫ	
J. W. Boreuza, Sekretarz Adama Mickiewicza	Armand Levy i jego czasy 1827—1891 (Секретарь Адама Мискевича. Арманд Леви и его эпоха, 1827—1891), Варшава, Институт Государственного издательства, 1969, 458 стр. (Илие Корфус)	483
	БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ ЗАМЕТКИ.	487

Tehnoredactarea: MARIANA RĂDULESCU
Dat la cules 2 VI 1972. Bun de tipar 7 VIII 1972.
Tiraj 6 800 exemplare. Coli de tipar 9,50

**Intreprinderea Poligrafică „Informația” Str. Brezoianu
nr. 23—25 București, R. S. România. Comanda 1582**

CĂTRE AUTORI

„Revista Arhivelor“ publică studii și comunicări de teorie și practică arhivistică, de paleografie, diplomatică, sigilografie, heraldică, miniaturistică, numismatică, izvoare, instituții, și alte științe auxiliare ale istoriei, studii și articole de istorie bazate pe materiale de arhivă, documente, prezentări de fonduri și colecții arhivistice, recenzii și prezentări de reviste și cărți de specialitate, cronici, note și informații bibliografice.

Autorii sînt rugați să trimită materialele în patru exemplare dactilografiate la două rînduri, cu trimiterile infrapaginale numerotate în continuare și cu un scurt rezumat.

Articolele nepublicate nu se restituie.

Autorii primesc gratuit 30 de exemplare „extrase“ cu copertă comună.

